

FÖRVALTNING AV ENSKILDA VÄGAR

Väglag och vägdelägare

Esko Hämäläinen

Ny lag om enskilda vägar 2019

Specialfall och exempel

Spelregler och rekommendationer för väganvändning

SLC

FÖRVALTNING AV ENSKILDA VÄGAR
Väglag och vägdelägare

ISBN 978-952-68132-6-4 (hft)
ISBN 978-952-68132-7-1 (PDF)

Utgivare och förläggare
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.

Skriven av
Esko Hämäläinen

Svensk översättning
Thomas Antas

Fotografier
Mia Wikström (pärm), Ari Eteläniemi, Esko Hämäläinen,
Kuljetusliike Matti Janhunen, Jori Kaskela, Ari Kähkönen,
Jaakko Rahja, Nina Raitanen, Sakari Seppälä, Liisi Vähätalo,
Margita Törnroth

Illustrationer
Tuija Eskolin

Ombrytning
Margita Törnroth

Tryckeri
Painojussit Oy, Kervo, 2020

Innehållsförteckning

De enskilda vägarna är landsbygdens livsnerv..... 5

1. Principer och lagstiftning för väghållning av enskilda vägar 7

1.1 Vad är enskild väg? 7
1.2 Olika typer av enskilda vägar 8
1.3 Lag om enskilda vägar och dess syfte 11
1.4 Annan lagstiftning med anknytning till väghållning av enskilda vägar 12

2. Vägrätt och andra rättigheter med anknytning till vägar..... 14

2.1 Bildande av vägrätt 14
2.2 Vägområde, frisiktsområde och skyddsområde..... 16
2.3 Andra rättigheter 19
2.4 Flyttning och indragning av vägrätt..... 19

3. Väghållning och tillstånd att använda väg..... 21

3.1 Byggande och underhåll av väg..... 21
3.2 Vägdelägarnas väganvändning 22
3.3 Andra än vägdelägares rätt att använda väg 23
3.4 Förbud och begränsning av användning av väg samt avstängning av väg..... 25
3.5 Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde.....25

4.Väghållningsskyldighet, grunder för väg- och bruksavgifter 26

4.1 Skyldigheter och ansvar..... 26
4.2 Grunder för fastställande av vägenheter 27
4.3 Vägenhetsberäkningens grundbegrepp..... 31
4.4 Vägdelägarnas avgifter 36
4.5 Bruksavgift för vägdelägare och den som har rätt att använda väg 38
4.6 Ersättning för anläggningskostnader av nya vägdelägare 41
4.7 Grunder för bruksavgift 43
4.8 Ersättning för iståndsättande av väg..... 47

5. Förvaltning av enskild väg 49

5.1 Vägar som inte har organiserat sig och grundande av väglag 49
5.2 Väglagets förvaltning..... 52
5.3 Väglagets stämma..... 62
5.4 Sökande av ändring 70

6. Väglagets ekonomiförvaltning 72

6.1 Att ställa upp en budget 72
6.2 Debiteringslängd..... 73
6.3 Att ställa upp och fastställa räkenskaperna 74
6.4 Uppbärande av väg- och bruksavgifter..... 75
6.5 Väglagets beskattning..... 77

7. Bestyrelsens och sysslomannens uppgifter 80

7.1 Namnteckningsrätt och rätt att använda konto 81
7.2 Väglagets stämma..... 81
7.3 Att ta hand om vägens underhåll 82
7.4 Förbud och bestämmelser..... 82
7.5 Tillfällig rätt att använda väg och bruksavgifter..... 83
7.6 Anmälningar 84

7.7 Anmälningsförfarande vid placering av samhällstekniska anordningar ... 84
7.8 Bemyndigande av utomstående aktör ... 84
7.9 Vägdisponenter ... 86
8. Vägdelägarnas skyldigheter ... 88
9. Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg ... 89
9.1 Ärenden som avgörs vid förrättning av enskild väg ... 89
9.2 Ansökan om förrättning av enskild väg och förrättningsförfarande ... 91
9.3 Register över enskilda vägar ... 92
9.4 Lokal förrättning av enskild väg ... 92
10. Understöd för enskilda vägar ... 94
10.1 Kommunens understöd ... 94
10.2 Statens understöd ... 95
10.3 Att tillåta trafik på väg som har fått understöd ... 97
10.4 Understöd för färja på enskild väg ... 97
10.5 Finansieringsstöd för skogsvägar ... 97
11. Underhåll och förbättring av vägen ... 99
11.1 Grunderna för underhållet ... 99
11.2 De viktigaste underhållsarbetena ... 102
11.3 Väglagets och vägdelägarens ansvar ... 108
11.4 Vägmärken och andra trafikanordningar på enskilda vägar ... 111
11.5 Förbättring av enskilda vägar ... 114
12. Väganvändningens spelregler ... 116
12.1 Skador och ansvar, allmänna principer ... 118
12.2 Kommunerna som väganvändare ... 119
12.3 Kommunalteknik ... 119
12.4 Myndighetstrafik ... 119
12.5 Tunga transporter ... 120
12.6 Nödvändiga transporter ... 121
12.7 Transport av jordmassor och byggnadsprojekt ... 121
12.8 Virkestransport ... 122
12.9 Distribution och kollektivtrafik ... 123
12.10 Hästtrafik ... 123
12.11 Jakt, fiske och annat nyttjande av naturresurser ... 124
12.12 Rallyn ... 126
12.13 Snöskotrar och fyrhjulingar ... 126
12.14 Stolpar, ledningar och kablar ... 127
12.15 Vindkraftverk ... 127
12.16 Avfallshantering ... 128
13. Specialfall och prejudikat ... 131
Litteratur ... 139
Bilagor ... 141

Förord

De enskilda vägarna är landsbygdens livsnerv

Ungefär var tredje finländare berörs på ett eller annat sätt av enskilda vägar. De är alltså en viktig faktor för att vårt samhälle ska fungera. Förvaltningen av våra enskilda vägar handhas ofta av lekmän, vilka sköter sina förtroendeuppdrag på sin fritid. Det är ingen enkel utmaning att beakta de mycket varierande önskemål som vägdelägarna kan ha och dessutom hålla sig uppdaterad om lagar och bestämmelser. Den nya helreviderade lagen om enskilda vägar trädde i kraft vid ingången av år 2019.

Denna bok är till hjälp för väglagens förtroendevalda och dig som av andra orsaker är intresserad av ämnet eller behöver boken i ditt arbete. Det kan ibland vara krävande att sammanjämka olika åsikter om väghållningen, men det blir åtminstone avsevärt enklare om man har processerna och spelreglerna klara. Gott samarbete är lättare då alla följer samma principer.

Samarbetet mellan väglagen, kommunerna och staten kommer att fortsätta också framdeles. Ingenting tyder dock på att väglagens eller de enskilda vägdelägarnas ansvar skulle minska i framtiden. Behovet av denna handbok är alltså uppenbart och Vägföreningen i Finland ska ha ett tack för den originalutgåva som denna översättning grundar sig på.

SLC har till uppgift att tillvarata de svenskspråkiga jord- och skogsbrukarnas, markägarnas och överlag glesbygdens intressen. Därför föll det sig naturligt för oss att ge ut denna handbok i svensk översättning. Vi har fått behovet bekräftat under processens lopp, då många har frågat efter en svensk utgåva.

Vi vill avslutningsvis rikta SLC:s varma tack till Stiftelsen Finlandssvenska Jordfonden och Föreningen Konstsamfundet, vilka genom sina ekonomiska bidrag har möjliggjort utgivningen av denna viktiga bok på svenska. Vi vill också tacka Carl-Johan Jansson för kunnig sakgranskning av den svenska översättningen.

Denna bok finns till för att användas. Hoppas den ska komma till nytta. Goda lässtunder!

Den 15 januari 2020,
å förläggarens vägnar,

Thomas Antas
Miljö- och markpolitiska utskottets ordförande

Mikaela Strömberg-Schalin
jurist

SLC Svenska lantbruksproducenternas centralförbund

1. Principer och lagstiftning för väghållning av enskilda vägar

1.1 Vad är enskild väg?

Det är skäl att börja med att reda ut vad en enskild väg är. Vilka andra vägar finns det? De enskilda vägarnas mängd och betydelse? Hurudana enskilda vägar finns det? Vem ansvarar för väghållning och vem får använda vägarna?

Efter en allmän översikt kan vi längre fram i boken ge ett mera ingående svar på alla dessa frågor. Vi börjar dock med en översikt.

Landsvägar och gator

Det finns ca 78 000 km landsväg i Finland. Intill dem finns dessutom ca 5 400 km lättrafikleder.

Staten ansvarar för väghållningen av våra landsvägar, i praktiken sköts det av NTM-centralerna och de entreprenörer som NTM-centralerna anlitar. Ca 50 000 km, dvs. merparten av landsvägarna är förbindelsevägar för den lokala trafiken. De utgör stommen för vägnätet på glesbygden. Över hälften av förbindelsevägarna är grusbelagda.

På städernas och kommunernas planeområden finns det sammanlagt ca 29 000 km gator samt ca 15 000 km gång- och cykelleder. Dessutom har flera kommuner tagit hand om skötseln av enskilda vägar. Uppskattningsvis 10 000 km enskild väg omfattas av sådana skötselavtal. Vi återkommer till dessa i avsnittet om kommunala understöd.

Enskilda vägar, mängd och betydelse

Andra vägar än gator och landsvägar är enskilda vägar. Enskilda vägar är vägar, vars väghållning ankommer på privata fastighetsägare och andra vägdelägare.

Enskilda vägar kan vara vägar som leder till en enda fastighet eller de kan vara livligt trafikerade

vägar som påminner om landsväg. Enskilda vägar finns också på detaljplanerade områden, varvid de kan vara gatulika, med vägbelysning och trottoarer. I sådana fall sköts underhållet i regel av kommunen.

Det finns ca 90 000 km enskilda vägar som utnyttjas av fast bosättning. Det finns ca 130 000 km byggda skogsbilvägar. Andra farbara skogsvägar och vägar till fritidsvisten finns på uppskattningsvis 140 000 km. De enskilda vägarnas sammanlagda sträckning är således ca 360 000 km.

Utöver dessa finns det ytterligare en ansenlig mängd gårds-, odlings- och andra vägar samt olika körstråk. På Lantmäteriverkets kartor finns det sammanlagt 700 000 km linjer som betecknar olika slags vägar.

Då man beaktar alla enskilda vägar och dem som är fast- eller fritidsbosatta vid dem och alla fastighetsägare, kommer enskilda vägar att på ett eller annat sätt beröra ca två miljoner finländare. För invånarna och företagarna längs en väg är vägen naturligtvis basservice, men vägen är viktig också för andra fastighetsägare och väganvändare.

De enskilda vägarnas situation har förändrats på många sätt under de senaste årtiondena. Tidigare uppfattades enskilda vägar nästan uteslutande som vägar för jord- och skogsbrukets transportbehov, men vid många vägar har annan företagsverksamhet, fast bosättning och fritidsbostäder blivit de mest betydande vägdelägargrupperna. Lantbruksfastigheternas andel av vägdelägarna har minskat. I regel har man sin arbetsplats på ett annat ställe än intill den enskilda väg man bor vid. Allt flera skogsägare bor också i städer och tätorter.

Antalet jordbruksfastigheter minskar, men de växer samtidigt i storlek, andelen arrendemark ökar och transporterna ökar. Binäringar skapar ofta nya transportbehov. Ett bortglömt faktum är också, att huvuddelen av allt virke inleder sin färd till fabriken från en enskild väg. Utöver sin samhälleliga betydelse dimensionerar jord- och skogsbruket också väghållningen. Tung trafik kräver goda vägar.

Enskilda vägar är viktiga för fritidsbosättning och annan fritidsverksamhet. Fiske- och jaktfärder, svamp- och bärplockning och andra hobbyer behöver enskilda vägar. De används för ridturer och cykelfärder och så vidare. Denna guide svarar också på frågan om vilken användning kräver tillstånd och för hurudan väganvändning man ska vara beredd att betala. I regeringens proposition till den nya lagen om enskilda vägar betonas de enskilda vägarnas samhälleliga betydelse, om än med lite andra ord:

Lag om enskilda vägar 2 § 3 mom.

Tillämpningsområde

…

Denna lag tillämpas inte på sådana vägar som endast ägaren eller innehavaren av fastigheten har rätt att använda. På sådana vägar som andra personer än ägaren eller innehavaren av fastigheten har rätt att använda med stöd av ett avtal parterna emellan, tillämpas denna lag enbart till de delar som uttryckligen anges.

De enskilda vägarna är en del av trafiksystemet. De är av stor betydelse bland annat för att resekedjorna ska fungera, i synnerhet i fråga om transporter inom näringslivet och särskilt vad gäller virkesförsörjningen och det övriga näringslivet och bosättningen på landsbygden. Enskilda vägar betjänar inte endast den fasta bosättningens och fritidsinvånarnas färdbehov, utan ett fungerande nät av enskilda vägar är också ett livsvillkor för ett konkurrenskraftigt näringsliv. De enskilda vägarna håller på att få en allt större betydelse trots urbaniseringen.

1.2 Olika typer av enskilda vägar

De enskilda vägarna har indelats i tre grupper: förrättningsväg, avtalsväg och egen väg.

Förrättningsvägar används i huvudsak endast av vägdelägarna. I praktiken kan de dock vara i allmän användning (t.ex. många genomfartsvägar). Vägdelägarna ansvarar tillsammans för väghållningen av förrättningsvägar. Man kan grunda ett väglag för skötseln av vägärenden. Kommunen kan också enligt avtal vara den som sköter underhållet av en förrättningsväg.

Avtalsvägar används och upprätthålls i regel endast av avtalsparterna.

Egna vägar är endast i privat bruk och fastighetsägaren ansvarar för deras underhåll. Det är skäl att hålla i minnet, att lag om enskilda vägar främst berör förrättningsvägar. Lagen gäller inte alls för egna vägar och för avtalsvägar endast till vissa delar:

Förrättningsvägar

Förrättningsvägar är så som namnet antyder vägar, som har grundats genom någon officiell förrättning. Sådana vägar kan till exempel vara vägar som grundats genom förrättning enligt lag om enskilda vägar, servitutsvägar som har grundats enligt den tidigare lagen om skifte eller före detta landsvägar som har upphört som landsväg och vilka genom landsvägsförrättning ändrats till enskilda vägar. Det väsentliga är, att någon har bestående, av myndighet fastställd rätt att använda en väg som går över en annans fastighet. En sådan vägrätt kvarstår då fastigheten byter ägare och den nya ägaren behöver inte särskilt ansöka om rättigheten.

Efter detta kapitel behandlar denna bok i huvudsak enskilda vägar enligt lag om enskilda vägar, dvs. förrättningsvägar och ärenden som anknyter till underhåll och förvaltning av dem.

Avtalsvägar

Avtalsvägar uppstår genom skriftligt eller muntligt avtal, vilket ger en fastighet, ett företag eller en person rätt att använda en väg. Ett skriftligt avtal är naturligtvis att rekommendera. Då kan man ännu flera år eller årtionden senare kontrollera, vad avtalsparterna har avtalat angående vägen, dess underhåll och användning. Ett sådant avtal binder endast dem som har tecknat avtalet eller godkänt det samt deras arvingar. Lag om enskilda vägar berör inte avtalsvägar utom i fråga om indragning. Meningsskiljaktigheter som berör avtalsvägar avgörs i tingsrätten.

Exempel på avtalsväg kan vara väg som leder till en småbåtsplats. Markägaren har kommit överens med en som äger en sommarstuga ute på en holme, om att här får man bygga en väg och använda den. Skogsbilvägar byggdes tidigare ofta på avtalsgrund.

Det är dock skäl att notera, att avtalsvägar som har uppstått före den tidigare lagen om enskilda vägar trädde i kraft 1.1.1963, kan vara jämställda med förrättningsvägar. Saken måste avgöras separat i varje enskilt fall.

Indragning av avtalsväg ska till tillämpliga delar ske enligt lag om enskilda vägar. Då fastighet byter ägare, kan den nya ägaren meddela, att hon inte godkänner avtalet. Användningen av vägen eller andra rättigheter upphör dock inte genom denna anmälan. Rättigheterna kan indras endast genom förrättning enligt lag om enskilda vägar.

De ursprungliga avtalsparterna, de som uppgjort och godkänt avtalet, och deras arvingar kan begära upphävande av rättighet genom förrättning, om det har skett en sådan förändring av omständigheterna, att utnyttjande av rättigheten skulle åsamka fastigheten betydande olägenhet eller i övrigt onödig skada eller olägenhet.

En avtalsväg kan naturligtvis också indras genom avtal. Avtalsparterna kommer helt enkelt överens om att vägen inte längre behövs.

Avtalsbaserad rätt att använda väg kan genom förrättning ändras till en bestående rättighet genom att grunda en bestående vägrätt på den väg som omfattas av avtalet.

I vissa sammanhang används begreppet avtalsväg för att beskriva en väg, vars vägdelägare inte bildar väglag och vars väghållning delägarna sköter enligt inbördes avtal. För att undvika oklara situationer är det skäl att använda begreppet väg, vars vägdelägare inte bildar väglag på det sätt som avses i lagen.

Enskild väg, vars underhåll har skötts av kommunen har också kallats avtalsväg. Ett bättre begrepp för att beskriva en sådan väg är skötselavtalsväg.

Egna vägar

Egna vägar är vägar vars sträckning begränsar sig till en fastighet, till exempel gårdsvägar som leder från större väg till bostadshus, odlingsvägar eller ägovägar, skogsvägar, vägar till sjöstrand eller stuga osv. De är byggda av fastighetsägaren eller de har på annat sätt uppstått genom fastighetsägarens trafik.

Sådana vägar är egentliga ”privata vägar”, vars användning är tillåten endast för den som äger eller besitter fastigheten. Med markägarens tillstånd eller i lovligt ärende får naturligtvis vem som helst använda också en sådan väg. Lag om enskilda vägar berör till inga delar egna vägar.

Bestående vägrätt kan genom förrättning grundas för andra fastigheter också på egna vägar. Markägaren kan få ersättning för vägområdet, även om markägaren själv har utnyttjat området som väg.

Enskild väg?

Så som ovan nämnts, finns det på landsbygden utöver enskilda vägar också allmänna vägar enligt lagen om trafiksystem och landsvägar, vars väghållning handhas av NTM-centralerna.

Den som rör sig sporadiskt på sådana vägar, kan mycket väl missta sig på vägtyp mellan landsväg och enskild väg, eftersom det är omöjligt att dra säkra slutsatser utgående från vägens skick. Någon större skada förorsakar ett sådant misstag dock inte.

En enskild väg med fast bosättning som är i gott skick, har med relativt stor sannolikhet fått understöd åtminstone av kommunen och är sålunda också tillåten för utomstående trafik.

Om man vill känna igen den vägtyp som man använder, kan man försöka dra slutsatser utgående från skyltningen. På landsvägar är vägskyltarna i regel blåvita. På mera betydande vägar med fyrsiffrigt vägnummer kan vägnumret också visas med särskilda skyltar.

På enskilda vägar som är avsedda för allmänt bruk utförs skyltningen med vit text på svart botten. Viktiga enskilda vägar har vägnamnsskyltar enligt adressystemet. Dessa skyltar är vita med svart text. Då en väganvändare konstaterar att hon befinner sig på enskild väg, borde hon också kunna särskilja på vägtyp för att utreda om hon får använda vägen och för hurudan användning. I praktiken är det omöjligt. Man kan dra vissa slutsatser av vägens bredd och karaktär. En bred väg som är i gott skick är sannolikt en förrättningsväg och användaren kan vara lugn. Lagen om enskilda vägar gäller och sporadisk användning av vägen är i regel tillåten och avgiftsfri.

En smal, gräsbevuxen väg som leder till en strand eller in i skogen är sannolikt en avtalsväg eller egen väg och samvetet borde göra sig påmint, speciellt om man inte har någon särskild orsak att använda vägen. Till fots eller på cykel kan man använda en sådan väg med stöd av allemansrätten, men motorfordon förutsätter ägarens tillstånd. Sådana vägar har ibland försetts med vägmärke som förbjuder körning och tilläggsskylt ”Privat väg”. Det är skäl att iaktta skyltens förbud.

I princip får man använda alla enskilda vägar åtminstone sporadiskt, om trafiken inte har förbjudits med trafikmärke eller på annat sätt. Om vägen används återkommande eller regelbundet, ska man skaffa tillstånd för användningen och vid behov också delta i kostnaderna för väghållningen.

Olika enskilda vägar

Enskilda vägar är förrättningsvägar, avtalsvägar och egna vägar.

Kartväg är en talspråklig benämning på väg som finns utmärkt på en karta och vars juridiska ställning (förrättningsväg, avtalsväg, egen väg) man måste reda ut separat.

Ägoväg är en talspråklig benämning på en väg som betjänar en fastighet, till vilken ingen annan har avtalsbaserad eller bestående vägrätt, dvs. det är fråga om en egen väg.

Enskild väg med bosättning är en väg längs vilken det finns fast bosättning.

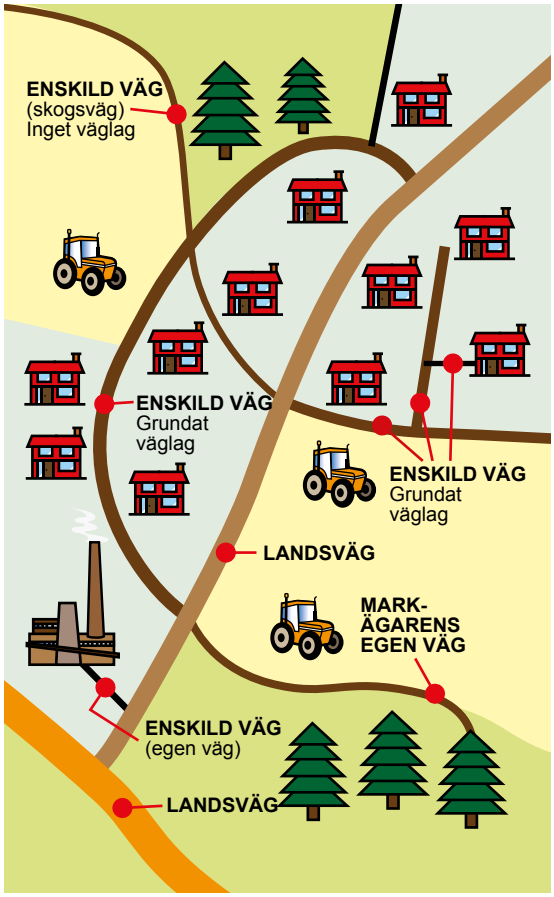
Skogsväg avser i lag om enskilda vägar en väg som huvudsakligen är avsedd för de transporter som skogsbruket kräver.

Enskilda vägar kan från begynnelsen vara avsedda endast för en viss typ av trafik. På enskilda vägar kan man förbjuda trafikering med vissa fordon eller maskiner.

En enskild väg kan också ha karaktären av stig, som inte ens är avsedd för fordonstrafik.

Väg på dikesslänt avser körstråk som jämnas ut längs torrläggningsdike.

Vintervägar och isvägar är enskilda vägar som är i bruk endast vintertid.

1.3 Lag om enskilda vägar och dess syfte

Den mest centrala lagen för väglag, vägdelägare och väghållning på enskilda vägar är naturligtvis lagen om enskilda vägar (nr 560/2018). Den trädde i kraft från ingången av 2019. Med stöd av lagen om enskilda vägar har man också gett förordningen om enskilda vägar (1069/2018), vilken preciserar visa föreskrifter i lagen om enskilda vägar.

Målsättningen vid förnyelsen av lagen har varit att skapa en tydlig och modern lag. Väghållningen har gjorts flexiblare genom att till vissa delar tillåta friare praxis för väglag och vägdelägare.

I fråga om finansieringen har man särskilt betonat principen om att nyttjaren betalar. Väglagen uppmuntras till att bära upp bruksavgifter mera aktivt än tidigare. Denna guide ger flera exempel på fastställande och storlek för bruksavgifter.

Lagen möjliggör ett mera omfattande samarbete för upprätthållande av olika tekniska system på landsbygden. Målet är att uppmuntra till allt mera professionell väghållning. Detta skapar också förutsättningar för ny näringsverksamhet på landsbygden.

De ansvariga inom väglagen och vägdelägarna behöver inte känna lagens alla detaljer. Lagen innehåller till exempel en hel del föreskrifter om vägförrättningar och de beslut som fattas vid förrättningar, vilka endast i enstaka fall kommer att beröra enskilda väglag eller vägdelägare. Däremot är det skäl att känna till de föreskrifter som gäller väghållning, väghållningsskyldighet och -ansvar samt de föreskrifter som gäller ordnandet av väglagets förvaltning. Dessa beskrivs ingående i denna guide.

Centrala begrepp som gäller enskilda vägar och vilka behandlas i guiden, presenteras i följande inforutor:

Vägrätt

En fastighets rätt att använda en annan fastighets område permanent för vägförbindelse. Vägrätten kan också vara begränsad.

Vägrätt till förmån för annat än en fastighet

Vägrätt som beviljas tillsvidare till exempel till näringsidkare. Vägrätt kan också beviljas till förmån för stat eller kommun för allmän trafik.

Vägdelägare

Den som besitter vägrätt. Vägdelägarna kan vara skyldiga att delta i den gemensamma väghållningen i proportion till sin andel, dvs. sina vägenheter.

Fördelning av vägenheter

Fastställande av den nytta som vägdelägare har av vägen, vilken i praktiken grundar sig på en uppskattning av vägdelägarens trafik.

Vägavgift

Vägdelägarens andel av de totala kostnaderna för väghållningen, vilken fastställs på basen av vägenheterna.

Bruksavgift

Avgift för användning av väg som fastställs för andra än vägdelägarna (i undantagsfall också för vägdelägare).

Väglag

Vägdelägarna kan sköta vägens förvaltning genom att bilda väglag eller utan att organisera sig. Om vägdelägarna inte har organiserat sig, bör de enhälligt komma överens om väghållningen. Ett väglag fattar vid behov beslut genom majoritetsbeslut, vilka är bindande för alla vägdelägare. Väglag grundas genom förrättning eller genom vägdelägarnas konstituerande stämma.

Bestyrelse eller syssloman

Ett organ, oftast bestående av flera medlemmar, som har valts att bereda och verkställa väglagets ärenden, men organet kan också bestå av endast en syssloman.

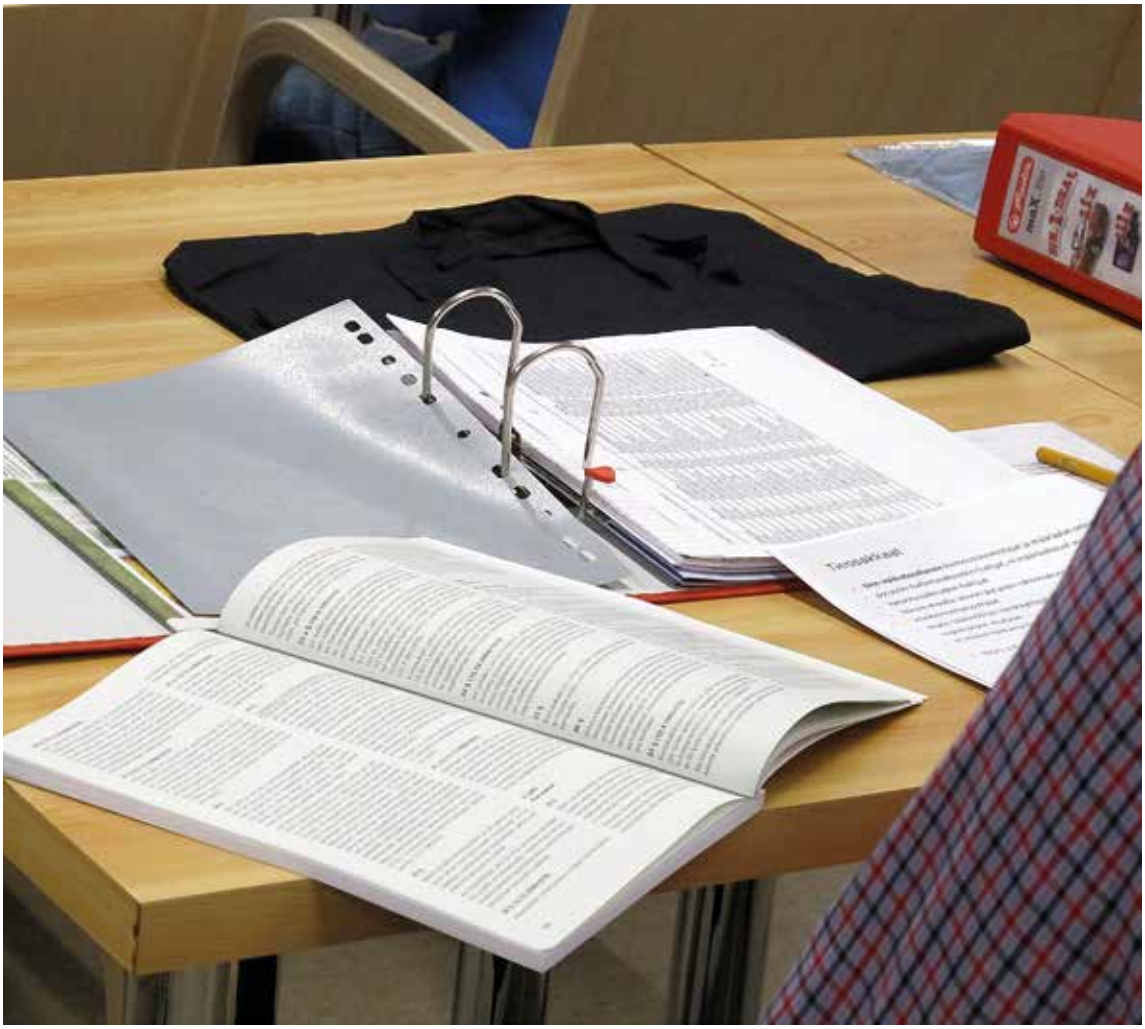
Vägdisponent

Ett proffs inom enskilda vägen som har fått skolning och som handhar praktiska väghållnings- och förvaltningsärenden i den omfattning som har avtalats med väglag eller vägdelägarna.

1.4 Annan lagstiftning med anknytning till väghållning av enskilda vägar

Den som har hand om skötseln av ett väglags ärenden, ska med tillräcklig noggrannhet känna till en hel del annan lagstiftning. Denna guide beskriver viktiga föreskrifter för väghållning bland annat i följande lagar:

- vägtrafiklagen (729/2018)
- terrängtrafiklagen (1710/1995)
- lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005)
- banlagen (110/2007)
- fastighetsbildningslagen (554/1995)
- markanvändnings- och bygglagen (132/1999)
- vattenlagen (587/2011)
- miljöskyddslagen (527/2014)
- avfallslagen (646/2011)
- strafflagen (39/1889)
- skadeståndslagen (412/1974)
- lag angående vissa grannlagsförhållanden (26/1920)
- jaktlagen (615/1993)
- fiskelagen (379/2015)
- bokföringslagen (1336/1997)
- revisonslagen (1141/2015)
- indrivningslagen (513/1999)
- indrivningsbalken (705/2007)
- lag om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007)

- mervärdesskattelagen (1501/1993)
- lag om rättshandlingar på förmögenhetsrätters område (228/1929)
- upphandlingslagen (1397/2016)
- EU:s dataskyddsförordning (EU 2016/679)
- dataskyddslagen (1050/2018)

Lagstiftningen har i skrivande stund följts upp till början av 2019.

Väglaget ska också känna till olika myndighets- och andra anvisningar. Denna guide ger huvudpunkterna angående bland annat indelning i vägenheter, underhåll av väg och förbättring av väg. Lantmäteriverket har gett detaljerade rekommendationer för indelning i vägenheter. Finlands vägförening har i samarbete med trafikmyndigheten ställt upp tekniska anvisningar för väghållning av enskilda vägar. Det finns en mängd källor för den som vill fördjupa sig i enskilda vägar.

I texten finns hänvisningar till de mest centrala publikationerna. De finns också upptagna i litteraturförteckningen.

2. Vägrätt och andra rättigheter med anknytning till vägar

2.1 Bildande av vägrätt

Vägrätt avser bestående rätt av servitutkaraktär att bygga en väg på en annan fastighets område och samtidigt också rätt att använda och underhålla vägen. Vägrätt måste beviljas, om det är nödvändigt för ändamålsenligt nyttjande av fastighet. Vägrätt kan inte beviljas om den skulle medföra betydande olägenhet för den berörda fastigheten eller någon annan fastighet. Vägrätt kan beviljas fastighet och endast hela fastigheten, inte endast del av den.

Enligt 3 § lagen om enskilda vägar jämställs dock outbrutet område, samfälld skog, gruva samt byggnad eller anläggning som är permanent uppförd på annans mark med fastighet. Vägrätt kan således inte beviljas sådant arrenderat område, på vilket det inte finns bestående byggnader eller anläggningar. Enligt 32 § lag om enskilda vägar kan dock ett sådant eller motsvarande område beviljas temporär rätt att färdas.

Lag om enskilda vägar 4 §, 1 och 2 mom.

Förutsättningar för bildande av vägrätt
Om det är viktigt för en ändamålsenlig användning av en fastighet och det inte medför någon betydande olägenhet för någon annan fastighet eller registerenhet eller för en vägdelägare i en befintlig väg, ska det till förmån för fastigheten som servitut bildas en permanent vägrätt till ett vägområde som behövs för anläggning av en ny väg eller upplåtas vägrätt till en befintlig väg.

Vägrätten ska bildas så ändamålsenligt som möjligt så att ändamålet med vägen uppnås så förmånligt som möjligt och att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet för miljön eller större skada eller olägenhet för någon än vad som är nödvändigt.

En grundvägrätt och enskild väg kan endast bildas genom Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg. På större kommuners detaljplaneområden och i vissa fall även utanför dessa, utförs den enskilda vägförrättningen av kommunens fastighetsingenjör. I denna guide behandlas för tydlighetens skull dock endast förrättning av enskild väg som förrättas av Lantmäteriverket. Den behandlas noggrannare i kapitel 9 av denna guide.

Senare kan man bevilja sk. tilläggsvägrätter också genom väglagets egna beslut.

En befintlig väg avser förrättningsväg. Någon fastighet eller några fastigheter har beviljats grundvägrätter genom förrättning av enskild väg eller annan förrättning. Vägen kan också vara obyggd. Alla vägar som finns i terrängen eller på kartor är inte befintliga vägar enligt lag om enskilda vägar.

Sådan fastighet som inte tidigare har beviljats vägrätt måste ansöka om vägrätt. Vägrätten beviljas fastighet, inte dess ägare. En sådan tilläggsvägrätt är också bestående. Vägrätten följer med fastigheten vid fastighetsaffärer, dvs. den nya ägaren behöver inte ansöka om vägrätt. Ett typexempel på detta är då någon köper ett outbrutet område till byggplats eller för fritidsbostad från en fastighet intill en enskild väg. Den som har köpt det outbrutna området får genast med stöd av 32 § lag om enskilda vägar tillfälligt utnyttja vägen. Förutsättningen är, att den fastighet, från vilken det outbrutna området ska avskiljas, har vägrätt. Bestående vägrätt beviljas i sinom tid vid förrättning enligt lag om bildande av fastighet, genom förrättning av enskild väg eller genom väglagets beslut.

En stycknings förrättning blir anhängig, då det outbrutna områdets ägare enligt jordabalken har ansökt om lagfart på sitt förvärv. Vid elektronisk fastighetshandel behövs ingen särskild ansökan om lagfart. I praktiken är ansökan om vägrätt en mycket enkel åtgärd – ett telefonsamtal till väglagets ansvarsperson kan vara tillräckligt. Grannarna kan ofta ge råd om vem man ska vända sig till. Uppgifter om väglagens ansvarspersoner finns också vid kommunkansliet. Vid behov kan man beställa ett avgiftsbelagt väglagsutdrag från Lantmäteriverkets kundtjänst.

Den nya delägarens eget initiativ är inte alltid nödvändigt. Väglaget kan också på eget initiativ bevilja vägrätt till någon fastighet som regelbundet använder vägen.

Oftast går det dock så, att vägrätt för utnyttjande av väglagets väg har beviljats till exempel vid stycknings förrättning, men den nya vägdelägaren har inte hört av sig till väglaget. Då väglaget eller i praktiken dess verkställande organ upptäcker en ny väganvändare, ska den vid väglagets följande stämma uppta fastighetens ägare eller besittare som vägdelägare och fastställa vägenheter och vägavgift för fastigheten.

Enligt 35 § lag om enskilda vägar ska vägdelägare meddela väglaget om försäljning av outbrutna områden, men i praktiken sker detta inte alltid. Vid stycknings förrättning beviljas i regel rätt att ansluta sig till väglagets väg i form av ett servitut av en viss bredd. Vägrätt innebär dock rätt att använda väglagets alla vägar. Vägdelägaren kan själv välja vilken rutt hen väljer att använda. Den verkliga väganvändningen beaktas i vägdelägarens vägenheter.

Enligt 9 § lag om enskilda vägar, kan vägrätten bildas tidsbegränsad eller i övrigt begränsad form. Orsaken till tidsbegränsningen kan till exempel bestå av att en annan vägförbindelse kommer att färdigställas. Vägrätten kan också begränsas att gälla endast vissa transporter eller vissa årstider. Virkestransporter kan till exempel tillåtas endast vintertid eller körning med travhästar i hög hastighet kan förbjudas, även om ett travstall i övrigt skulle beviljas vägrätt.

Lag om enskilda vägar 18 §, 1 och 3 mom.

Beslutsfattande om vägrätt och andra vägrelaterade rättigheter

Beslut om bildande, ändring och upphävande av en vägrätt och en i 8 § avsedd rätt samt om andra frågor som avses i detta kapitel fattas vid förrättning av enskild väg.

…

Om det för en väg har bildats ett väglag, kan även väglaget upplåta vägrätt till en befintlig väg eller vägrätt till förmån för annat än en fastighet samt upphäva en i 12 § 3 mom. avsedd enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt. Om ersättningsfrågorna inte avgörs i samband med detta, får en sakägare föra ersättningsfrågan till en förrättning av enskild väg för avgörande. Om det för en väg inte har bildats ett väglag, kan en enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt upphävas även på basis av en anmälan till fastighetsregisterföraren.

På motsvarande sätt som en fastighet beviljas vägrätt, ska en näringsidkande aktör eller idkare av annan verksamhet beviljas vägrätt. Därav följer också en skyldighet att som vägdelägare delta i underhållet av vägen och även rättighet att delta i beslutsfattandet i ärenden som gäller vägen. Den mest betydande skillnaden jämfört med bestående vägrätt är, att denna vägrätt är i kraft endast så länge som vägen regelbundet används för det ändamål, för vilket vägrätten har beviljats.

Vägenheter fastställs också för en sådan vägdelägare. Det är alltså inte fråga om sporadiska transporter för vilka en bruksavgift skulle uppbäras. Nedan mera om vägenheter och bruksavgifter.

Vägrätt kan i vissa fall bildas för kommun eller stat, även om de inte äger en fastighet inom vägens influensområde. Det förutsätter att den enskilda vägen används för allmän trafik. Det mest allmänna fallet är då en enskild väg fungerar som lättrafikled för landsväg. Det kan också vara fråga om ett objekt, som förvaltas av kommunen, vilket man når via en enskild väg. En sådan vägrätt kan endast bildas genom förrättning av enskild väg på väg som har ett konstituerat väglag.

Om vägen är byggd eller förbättrad under föregående 15 år, kan en ny vägdelägare (och under vissa förutsättningar en tidigare vägdelägare) förpliktas att erlägga en skälig ersättning för de kostnader som har uppstått. I andra fall känner inte lag om enskilda vägar några som helst anslutningsavgifter till väg. Mera om detta längre fram.

Lag om enskilda vägar 6 §

Vägrätt till förmån för annat än en fastighet
Om en befintlig väg är viktig för en aktörs näringsidkande eller övriga verksamhet ska vägrätt upplåtas för verksamhetsutövaren, om vägens konstruktion lämpar sig för sådan trafik och om användningen av vägen inte medför betydande olägenhet för någon fastighet, annan registerenhet eller vägdelägare eller orsakar en i 4 § 3 mom. avsedd kränkning av ett allmänt intresse.

Vägrätt för användning av en befintlig väg för allmän trafik kan vid en vägförrättning upplåtas till förmån för staten eller kommunen, om det är viktigt för att ordna trafiken på ett ändamålsenligt sätt och förutsättningarna i 1 mom. uppfylls och om ett väglag har bildats för skötseln av vägärenden.

2.2 Vägområde, frisiktsområde och skyddsområde

Då vägrätt bildas för anläggning av ny väg eller flyttning av befintlig väg, ska man enligt 5 § lag om enskilda vägar också bestämma om det vägområde som behövs för dragning av vägen och dess ändamålsenliga konstruktion. Vid behov ska vägområdet märkas ut i terrängen.

Vägområdets bredd ska fastställas så, att vägens alla anläggningar och konstruktioner ryms på vägområdet. Ofta är vägområdet lika brett på vägens hela sträckning, men vägområdet kan ha olika bredd på olika vägavsnitt. Till exempel kan vägområdet på en gårdsplan vara smalare. På vissa avsnitt kanske vägen inte behöver diken, varvid vägområdet kan vara smalare. Vid större vägtrummor kan slänterna kräva ett brett vägområde osv.

En ändring av vägområdets plats eller bredd förutsätter i regel förrättning av enskild väg. Markägarens samtycke är dock tillräckligt, om vägen rätas ut, breddas eller förbättras på annat sätt. Det erfordrade området bildar då vägområde också utan förrättning i enlighet med 18 § lag om enskilda vägar. Det är skäl att uppgöra ett skriftligt avtal över markägarens samtycke, i vilket man samtidigt kommer överens om eventuella ersättningar till markägaren. Det är dock skäl att hålla en förrättning i något skede, så att det nya vägområdet kan införas i fastighetsregistret.

Markägarens samtycke kan också vara sk. tyst samtycke. Markägaren reagerar då inte på något sätt på att vägområdet småningom breddas eller flyttas i samband med till exempel rensning av diken.

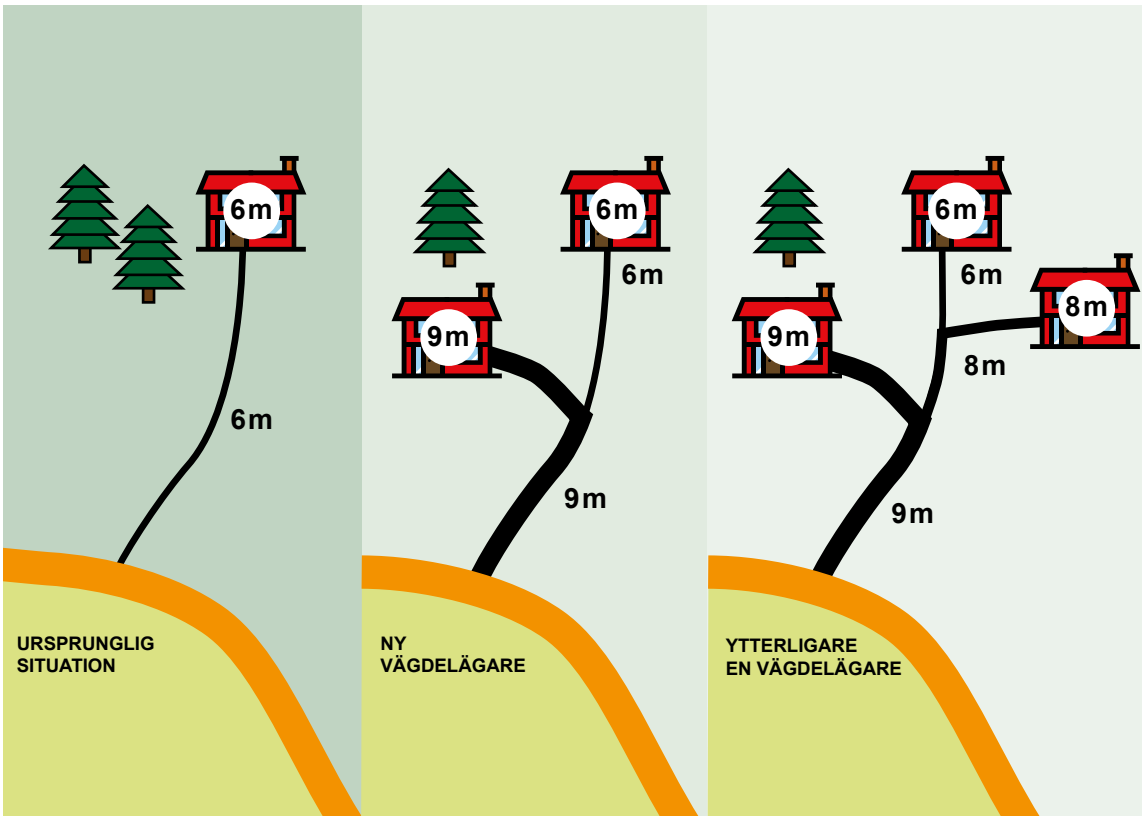
En enskild väg kan ha vägrätter som har bildats under olika tid. Det innebär, att någon del av vägen kan ha vägrätter av olika bredd. De vägrätter som har bildats som smalare utvidgas enligt 5 § lag om enskilda vägar till att motsvara den bredaste vägrätten. Det är skäl att notera, att en sådan utvidgning i vart fall endast gäller de vägavsnitt, för vilka det har bildats vägrätter av olika bredd. Hela vägens vägområde utvidgas alltså inte automatiskt.

Utvidgande av vägområdet som beskrivs ovan påverkar inte sådana vägavsnitt, där man på grund av till exempel gårdsplan eller av annan motsvarande orsak har fastställt ett smalare vägområde. Det smalare vägområdet bevaras. På motsvarande sätt kan något vägavsnitt, till exempel på grund av vägtrumma, ha fastställt ett bredare vägområde än vägens övriga delar. Hela vägområdet utvidgas naturligtvis inte av denna orsak att bli lika bred som avsnittet med vägtrumman.

Vid behov fastställer man vid förrättning av enskild väg även frisiktsområde som en del av den enskilda vägen. Frisiktsområdena är särskilt viktiga vid anslutning till landsväg och järnvägskorsningar. De krav på frisiktsområden som dessa kräver behandlas närmare i kapitel 11.

Vid förrättning av enskild väg kan man också fastställa ett skyddsområde som en del av den enskilda vägen. Syftet med ett skyddsområde är, såsom namnet säger, att skydda väganvändarna till exempel vid utkörning. På enskilda vägar kommer skyddsområden i fråga främst vid stora nivåskillnader eller överraskande krökar. Skyddsområdet kan sträcka sig högst 12 meter från vägbanans mittlinje. Området kan alltså vara smalare. Skyddsområde behövs inte nödvändigtvis på båda sidor om vägen. Ett skyddsområde som har fastställts på båda sidor om vägen kan alltså vara 12 + 12 meter = 24 meter brett.

Frisikts- och skyddsområden fastställs alltså genom förrättning om de är nödvändiga för trafiksäkerheten och om de inte förorsakar oskälig olägenhet för någon fastighet.

Från vägområdet samt frisikts- och skyddsområdet får man med stöd av vägrätten avlägsna naturligt uppkommen växtlighet utanför gårdsplaner.

Då trafiksäkerheten så kräver, kan man ge särskilt tillstånd att avlägsna byggnad, konstruktion eller växtlighet utanför vägområdet, vilka man med stöd av vägrätten inte får avlägsna. Tillståndet beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. Tillståndet kan också beviljas vid anhängiggjord vägförrättning. Återkommande nära ögat-situationer eller olyckor är i regel en tillräcklig motivering. Enbart möjlighet att en olycka kan ske är inte alltid en tillräcklig grund.

Tillståndsförfarandet gäller i första hand växtlighet och andra hinder som avlägsnas utanför vägområdet. Växtlighet och andra hinder som försvårar väghållningen får avlägsnas från vägområdet på basen av vägrätt och allmänna föreskrifter för väghållning. Grenar som sträcker sig ut över vägområdet ska avlägsnas på en tillräcklig höjd. Enligt vad det också på andra ställen i denna guide rekommenderas, är det skäl att alltid kontakta markägaren, även om man opererar på vägområdet.

Vägområde

Vägområde avser det område som vägrätten hänför sig till.

De områden, konstruktioner och anordningar som behövs för vägen, så som vägbana, trottoar och cykelväg samt vägren, slänt, vallar, diken, mellan- och sidoområden, mötes- och vändplats, lagringsplats som behövs för väghållningen, belysnings- och trafikledningsanordningar, broar, trummor, bullerskydd, färja inklusive färjfäste och farleder, räcken och trafikmärken kan och ska placeras på vägområdet.

Eventuella meningsskiljaktigheter som gäller frisikts- och skyddsområden kan vid behov föras till behandling av väglagets stämma.

Man kan förbjuda uppförande av nya byggnader på frisikts- och skyddsområden. Å andra sidan kan

man bevilja undantag till byggnadsförbudet, om detta inte äventyrar trafiksäkerheten.

Vägrätten omfattar också rätt att ge sitt samtycke till att olika el- och datakablar placeras på vägområdet. Utanför vägområdet krävs markägarens tillstånd. Detta behandlas mera detaljerat i kapitel 3. Givandet av samtycke behandlas noggrannare i samband med förvaltningsärenden i kapitel 5.

2.3 Andra rättigheter

I anslutning till enskild väg kan man grunda rätt till lagerplats som behövs för virkestransporter. Lagring ska alltid i första hand ske på mark som ägs av virkesägaren. Detta är inte alltid möjligt, så rätt till sådan lagring kan grundas också på andra fastigheters område. Rätt till lagring av virke gäller i regel skogsväg, men rätten kan naturligtvis grundas också i anslutning till andra enskilda vägar.

Man kan grunda rätt till område för bilplats om det inte är möjligt att bygga väg ända till fastigheten. Naturliga hinder kan hindra byggandet av väg till en rimlig kostnad. Vägen kan också skydda natur- eller kulturvärden.

På motsvarande sätt kan man grunda rätt till område för båtplats. Då finns det ett vattenområde mellan fastigheten och vägen, i praktiken oftast en fastighet på en holme.

Alla dessa rättigheter är sådana, att de endast kan grundas genom Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg.

Tidigare fanns en möjlighet att ge rätt att ta väghållningsmaterial från en annan fastighets område. Samtidigt kunde man ge rätt att transportera väghållningsmaterialet via en annan väg eller över en annan fastighet. Lag om enskilda vägar innehåller inte längre sådana tvångsrättigheter. Rätt att ta marksubstanser kan vid behov grundas som avtalsbaserat servitut enligt fastighetsbildningslagen.

2.4 Flyttning och indragning av vägrätt

Förhållandena kan väsentligt ha förändrats efter att vägrätterna har bildats och sedan vägen har byggts. Vägen och trafiken kan ha börjat förorsaka betydande olägenhet för någon fastighet. Ofta kan det vara fråga om en väg som går genom driftscentrum för en jordbruksfastighet eller genom annan gårdsplan. På någon fastighet kan verksamheten och förhållandena ha ändrats på ett sådant sätt, att vägen medför olägenhet. Någon fastighet kan ha ett behov av en kortare förbindelse än den befintliga.

Enligt 10 § lag om enskilda vägar kan vägrätterna och själva vägen flyttas för att undanröja eller minska en olägenhet som vägen eller användningen av den medför. Flyttning av vägen kan också möjliggöra en effektivare användning av fastighet. Flyttningen av vägen får inte medföra betydande olägenhet för någon.

I regel ska den som vill flytta vägen anvisa en ny plats för vägen på sin egen mark. Det är inte alltid möjligt. Vägen kanske inte ryms på fastigheten eller byggande av vägen skulle medföra oskäliga kostnader. Av sådana särskilda skäl kan vägen också flyttas till en annan fastighets område.

Fastighetsägare som vill flytta bort väg från sin gårdsplan kan bli tvungen att ensam betala alla kostnader för flyttningen. På motsvarande sätt kan väglaget vara betalare, om det vill flytta vägen av till exempel trafiksäkerhetsskäl. I regel fördelas kostnaderna för flyttningen i proportion till den nytta och/eller olägenhet som flyttningen medför den part som vill flytta vägen och andra vägdelägare.

Beslut om flyttning av vägrätter och väg kan endast fattas vid Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg. Så som ovan konstateras, kan vägen också rätas ut på basen av markägarens samtycke. I fastighetsregistret flyttas vägrätterna och vägområdet dock inte till en annan plats utan förrättning av enskild väg.

Vägdelägare kan med stöd av 12 § lag om enskilda vägar också ansöka om upphävande av vägrätt och samtidigt upphöra som vägdelägare och befrias från väghållningsskyldigheten. Ansökan jämte motiveringar lämnas helst skriftligt. Upphävandet förutsätter att vägen inte längre är nödvändig för fastigheten. I regel har det uppstått en ny vägförbindelse till fastigheten. Ett väglag kan endast upphäva eller dra in sådana rättigheter som det har beviljat.

Vägrätter eller andra rättigheter som tidigare har beviljats genom någon förrättning kan endast upphävas genom förrättning av enskild väg.

Utan vägdelägarens initiativ kan vägrätt och vägdelägarskap för en fastighet endast upphävas genom förrättning av enskild väg och endast på särskilda grunder.

Förrättning av enskild väg behandlas noggrannare i kapitel 9. Väglaget och de andra vägdelägarna måste i regel bara anpassa sig till de förändringar som sker i vägdelägarnas väganvändning; det är svårt att permanent begränsa en vägdelägares väganvändning.

Vägrätt som föranleder oskälig olägenhet kan upphävas vid förrättning av enskild väg om man kan anvisa en annan förbindelse för vägdelägaren. I annat fall måste delägaren betala ersättning för olägenheten. Betoningen ligger på ordet ”oskälig”. Man kan inte söka upphävning eller ersättning för små förändringar.

Väglag och vägdelägare till väg på detaljplanerat område gör klokt i att följa med hur planen förverkligas. Kommunen ska på begäran informera om hur verkställandet av planen framskrider. Det kan ha betydelse för tidpunkten då kommunens gatuhållningsskyldighet inleds. I gatuhållningsbeslutet föreskrivs om upphävande av den enskilda vägen eller en del av den. Ett eventuellt väglag måste ännu avslutas separat.

Kommunen kan vara skyldig att ta en enskild väg eller en del av den i sin skötsel redan innan gatuhållningsbeslutet. Eventuella meningsskiljaktigheter avgörs av NTM-centralen.

3. Väghållning och tillstånd att använda väg

3.1 Byggande och underhåll av väg

Väg ska byggas enligt den vägrätt som har grundats. Då vägrätten och vägens dragning utreds och fastställs, ska man försäkra sig om att vägen och dess användning inte förorsakar onödig olägenhet för någon. Av denna anledning ska man inte avvika från den dragning som har fastställts vid förrättning av enskild väg.

Byggandet av väg får inte heller förorsaka oskäliga kostnader för vägdelägarna, utan vägen ska byggas så förmånligt som möjligt. Detta innebär inte det billigaste alternativet, utan det alternativ som är mest ändamålsenligt för alla parter. Eventuella myndighetstillstånd som behövs för vägbygget ska naturligtvis inskaffas före byggandet påbörjas.

Syftet med denna guide, som främst koncentrerar sig på förvaltning av enskilda vägar, är inte att fördjupa sig i byggandet av nya vägar. De bestämmelser och anvisningar som krävs ges till vägdelägarna vid förrättning av enskild väg.

Vägen ska hållas i sådant skick som vägdelägarnas trafik förutsätter. Vägdelägarna fattar själva beslut om nivån på vägens underhåll. Utgångspunkten är naturligtvis att vägdelägarnas dagliga trafik ska löpa. Underhållet får dock inte förorsaka någon

delägare oskäliga kostnader. Alla vägdelägares alla sporadiska behov behöver inte beaktas om underhållskostnaderna blir oskäliga.

I kapitel 11 behandlas ärenden i anknytning till grundförbättring och underhåll av enskilda vägar. Där ges också riktlinjer för fastställande av nivån på underhållet. Placering av trafikanordningar på enskilda vägar och ärenden med anknytning till säkerheten vid anslutningar och plankorsningar behandlas också i kapitel 11.

Väghållning

Anläggning och underhållning av väg.

Anläggning av väg

Anläggning av ny väg samt flyttning eller breddning och annan förbättring av befintlig väg.

Underhåll av väg

Reparations- och skötselåtgärder som behövs för att bibehålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål.

3.2 Vägdelägarnas väganvändning

Vägrätt ska enligt 27 § lag om enskilda vägar användas så att användningen inte medför onödig skada på vägen eller olägenhet för någon fastighet. Redan då vägrätten beviljas, har man bedömt de godtagbara olägenheter som vägrätten omfattar. De får inte överskridas.

Vägdelägarnas olika trafik beaktas då man fördelar väghållningsskyldigheten mellan vägdelägarna. Detta behandlas i kapitel 4. Vägdelägares väganvändning kan inte begränsas permanent. Vägdelägarens förhållanden kan ändras och trafiken på vägen kan ändra. Fördelningen av väghållningsskyldigheten korrigeras att motsvara den förändrade situationen. Endast sådan trafik som medför betydande olägenhet kan begränsas, men då krävs förrättning av enskild väg.

Vägdelägare får inte nyttja sin färdslorätt som ingår i vägavgiften på vilket sätt som helst. Man får inte avsiktligt förorsaka olägenhet eller störning. Vägen får inte avsiktligt skadas. Märken som varnar för tjällossning eller anger viktbegränsning måste iakttas. Vägdelägare kan bli ersättningsskyldig om

man blir tvungen att iståndsätta vägen på grund av vägdelägarens verksamhet.

Å andra sidan kan vägdelägaren utgå ifrån att dennas dagliga trafikbehov tillgodoses. Vägens säkerhet tryggas på ett sådant sätt att normal personbilstrafik är möjlig. Vägen är snöröjd och sandad under vintern för de behov som fast bebyggelse och åretrunt fritidsbosättning har. Vägen håller för den belastning som jord- och skogsbruk förorsakar vägen osv.

3.3 Andra än vägdelägares rätt att använda väg

Enskilda vägar är avsedda för delägarnas trafik. Vägdelägarna ansvarar för underhållskostnaderna och för vägens säkerhet. Utgångspunkten är, att man inte kan begränsa vägdelägarnas trafik. Alla varu- och persontransporter till vägdelägarnas fastigheter är naturligtvis också tillåtna.

Andra än vägdelägare behöver enligt 28 § lag om enskilda vägar tillstånd för att använda vägen. Tillståndsplikten är skälig, eftersom fritt nyttjande av vägar som upprätthålls med privata medel inte kan vara möjligt. Tillstånd behövs för olika transporter, såväl sporadiska som regelbundna. Tillstånd behövs också för regelbundet färdande, i praktiken körning med motorfordon. Sporadiskt färdande på enskild väg är tillåtet, om annat inte anges med trafikmärken.

I vissa fall är det skäl att utreda om det är fråga om transport eller färdande. Lag om transportservice definierar yrkesmässiga transporter som transport av personer eller gods på väg mot ersättning i förtjänstsyfte. Transporter som avses i lag om enskilda vägar är i regel yrkesmässiga.

Det saknar dock betydelse om transporten kräver trafiktillstånd. Transporten kan också vara icke yrkesmässig och utföras utan ersättning. Transport av egna eller en grannes varor är sålunda också transporter.

Färdande är transport av sig själv och eventuella passagerare utan ersättning. Ersättningar inom en bilpool gör inte färdandet till persontransport. Släpvagn efter personbil gör inte heller nödvändigtvis att färdandet är transport.

Lag om enskilda vägar definierar inte regelbundenhet. Enligt lagens motiveringar ska bedömningen av regelbundenhet särskilt beakta väganvändningens kontinuitet och intervallerna mellan användningstillfällena. Kontinuerlig användning är inte regelbunden om intervallet mellan användningsgångerna är långt. Användning med täta intervaller är inte regelbunden om användningen inte är kontinuerlig.

Färdande en gång per dag är helt klart regelbunden användning. En gång per vecka eller till och med en gång per månad kan vara regelbunden trafik, om den upprepas vecka efter vecka, månad efter månad. Å andra sidan kan man säga att färdande en gång per år börjar vara ganska sporadiskt.

I regel är det ofta så, att man känner de regelbundna väganvändarna, medan man endast ser de sporadiska. Väganvändning som grundar sig på allemansrätten kan enligt huvudregeln inte förbjudas med stöd av lag om enskilda vägar. Med kommunens tillstånd kan man förbjuda ridning på väg, då den överskrider användning med stöd av allemansrätten och förorsakar skada, olägenhet eller störning. Det kan vara fråga om väsentligt äventyrande av trafiksäkerheten. Motiveringen är då den fara som ryttarna och hästarna utsätts för av den livliga och/eller tunga trafiken eller särskild fara som förorsakas den övriga trafiken.

Användningen av enskild väg för annan verksamhet som tydligt ökar på vägens underhållskostnader är också tillståndspliktiga. Sådan verksamhet kan ske på själva vägen eller vägen utnyttjas för att nå sådan verksamhet. Exempel på sådan verksamhet kan bestå av större friluftstillställningar, olika tävlingar och omfattande ridningsverksamhet. Avsikten är alltså, att den som ordnar dylik verksamhet ersätter de tilläggskostnader som förorsakas väghållaren.

Då man överväger tillstånd för regelbunden väganvändning, lönar det sig att också avgöra, om den ifrågavarande näringsidkaren eller annan aktör tas som vägdelägare. Tillstånd för regelbunden användning beviljas av väglagets stämma. Bestyrelse eller syssloman kan bevilja tillstånd för sporadisk väganvändning. För tillståndspliktig väganvändning betalas bruksavgift om inte annat avtalas.

Tillstånd behövs inte för färdande med stöd av allemansrätten eller för trafik i myndighetsärenden. Med stöd av allemansrätten får man röra sig på enskild väg till fots, på cykel eller till häst. Hänvisande till det tidigare, kan väganvändningen vara tillståndspliktig, även om den är jämförbar med användning med stöd av allemansrätten (t.ex. cykeljippo, ridturer, osv).

Mera information om tillståndspliktig väganvändning och väganvändning med stöd av allemansrätten ges nedan i avsnittet om väganvändningens spelregler.

Utförandet av samhällsomfattande tjänster enligt postlagen är tillåten också utan särskilt tillstånd på alla enskilda vägar. Väganvändning för samhällsomfattande tjänster innebär i praktiken utdelning av brev, tidningar och andra försändelser. Tillståndet medför ingen särskild underhållsskyldighet för dessa funktioner. Nycklarna till bommar på skogs- och andra vägar som har stängts med väglagets eller vägdelägarnas beslut behöver inte heller överlåtas, även om vägen som genomfartsled skulle lämpa sig för postutdelning. Körförbud som anges med lagligt uppsatt trafikmärke måste iakttas också av Posten eller annat utdelningsföretag.

Utdelning av morgontidningar, gratistidningar eller reklam omfattas inte av samhällsomfattande tjänster. För dessa funktioner är väganvändningen tillståndspliktig till den del den inte betjänar vägdelägarna.

Väganvändning som avsevärt ökar underhållskostnaderna är tillståndspliktig. Om tillstånd inte beviljas, kan förbudet också anges med trafikmärke.

Lag om enskilda vägar 28 §

Andra än vägdelägares rätt att använda väg

Användningen av en enskild väg för regelbundna eller tillfälliga transporter, för regelbundet färdande och för verksamhet som tydligt ökar kostnaderna för underhållet av vägen är tillståndspliktig då den gagnar andra än vägdelägare. Tillstånd att använda vägen behövs dock inte för användning av vägen med stöd av allemansrätten eller för nödvändiga myndighetsuppgifter eller genomförande av samhällsomfattande tjänster enligt postlagen (415/2011).

Tillstånd för i 1 mom. avsedd användning av vägen kan beviljas för viss tid eller tills vidare. Ett tillstånd som har beviljats tills vidare kan återkallas. Ett tidsbundet tillstånd kan återkallas, om tillståndsvillkoren inte iakttas eller om bruksavgiften inte betalas.

För tillståndspliktig användning av en väg ska en bruksavgift betalas som ersättning, om inget annat avtalas. Den som använder vägen i strid med 1 mom. är skyldig att vid anfordran betala en

bruksavgift för användningen. Bestämmelser om bruksavgiftens storlek finns i 38 § och bestämmelser om påförande av bruksavgift finns i 41 §.

Tillstånd för i 1 mom. avsedd regelbunden användning av vägen beviljas av väglaget eller, om ett väglag inte har bildats, av vägdelägarna. Tillstånd för tillfällig användning av vägen kan även beviljas av väglagets syssloman eller bestyrelse eller av en vägdelägare, om ett väglag inte har bildats. Om någon annan än en vägdelägare har ett nödvändigt behov av att använda vägen, och han eller hon inte beviljas tillstånd till det, kan tillstånd dock beviljas vid en förrättning av enskild väg.

3.4 Förbud och begränsning av användning av väg samt avstängning av väg

Enligt 29 § lag om enskilda vägar kan väglaget förbjuda andra än vägdelägare att använda vägen. Väganvändningen kan också begränsas på olika sätt. Förbud eller begränsning kan gälla alla motor- eller hästfordon eller endast en del av dem. Förbud eller begränsning ska tillkännages med vägmärke eller annan trafikanordning, till exempel bom. Kommunens samtycke behövs för placering av trafikanordning. Mera information om detta ges i kapitel 11.

Väganvändning som grundar sig på allemansrätten kan enligt huvudregeln inte förbjudas med stöd av lag om enskilda vägar. Med kommunens samtycke kan man med trafikmärke för bjuda ridning på vägen, då den överskrider allemansrätten och förorsakar skada, olägenhet eller störning. Det kan vara fråga om väsentligt äventyrande av trafiksäkerheten. Motiveringen är i regel den fara som ryttarna eller hästarna utsätts för på grund av livlig och/eller tung trafik eller särskild fara som förorsakas den övriga trafiken.

Allmänt förbud eller begränsning av trafiken kan inte gälla vägdelägare. Det innebär, att också utomstående i lovliga ärenden kan färdas till vägdelägarnas fastigheter. Så som ovan konstateras, kan man under tjällossningstiden begränsa även vägdelägarnas trafik. I kapitel 12 om väganvändningens spelregler ges mera information om detta.

På vägar som får understöd kan man dock inte förbjuda eller begränsa trafik av annat än särskilda skäl. Understöd från stat eller kommun anses till en del utgöra ersättning för den belastning som trafik av utomstående ger upphov till.

3.5 Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde

Vägområdet kan också användas för placering av nedgrävda kablar och smärre anordningar i anslutning till dem, vilka betjänar fastigheterna eller samhället. Väglaget kan ge samtycke till placeringen. Utanför vägområdet behövs fastighetsägarens samtycke. Bestyrelsen eller sysslomannen är behörig att ge samtycke till placering. Vägdelägarna ska dock informeras om saken på förhand. Om någon vägdelägare motsätter sig placeringen, ska beslutet om placering fattas vid väglagets stämma.

Väglaget måste inte ge samtycke. Väglaget kan också ställa krav på placering, vägens användning eller erläggande av ersättning. Om avtal om placering inte kan nås med väglaget, kan ledningens placerare ansöka om rätt att placera ledning hos kommunens byggnadstillsynsmyndighet.

Vägens faktiska sträckning kan avvika från det vägområde som angavs när vägrätten bildades. Då beslut om placering av ledningar fattas, ska som vägområde betraktas det område i terrängen som de facto tagits i bruk som väg. Om det föreligger tvist mellan parterna, behövs det en ny förrättning av enskild väg.

Det finns nationella anvisningar och rekommendationer för placering av olika ledningar. De behandlas mera ingående i kapitel 12 som behandlar väganvändningens spelregler.

4. Väghållningsskyldighet, grunder för väg- och bruksavgifter

4.1 Skyldigheter och ansvar

Väghållningsskyldiga är vägdelägarna, dvs. ägare och besittare till de fastigheter som har vägrätt samt näringsidkare och andra parter som har beviljats vägrätt.

Väglaget kan bevilja vägrätt och ta nya vägdelägare också utan ansökan. Förutsättningen är behov av vägen, dvs. i praktiken användning av vägen. Enbart möjlighet att använda vägen är dock inte alltid tillräckligt. Sålunda kan man inte med väglagets beslut bestämma att alla fastigheter intill en väg blir vägdelägare.

Då en ny väg byggs, kan fastighetsägare meddela, att han/hon inte behöver vägen och inte deltar i väghållningen. Fastigheten måste i så fall dock ha en annan förbindelse. Enbart ovilja att delta i väghållningens kostnader är inte tillräckligt. Om fastighetsägaren senare ändrar sig, avgörs ärendet som ett normalt ärende för beviljande av vägrätt.

Lag om enskilda vägar 34 §

Väghållningsskyldighet

Den som har fått vägrätt till en enskild väg är skyldig att som vägdelägare delta i väghållningen av den enskilda vägen i enlighet med sin andel. Väghållningsskyldigheten börjar när vägrätten bildas eller upplåts och slutar när vägrätten upphävs.

En vägdelägare kan enligt 12 § lag om enskilda vägar kräva befrielse från vägrätt och väghållningsskyldighet endast, om fastigheten har en annan vägförbindelse eller om vägdelägaren av annan väsentlig orsak inte längre behöver vägen. På motsvarande sätt kan näringsidkare eller idkare av annan verksamhet meddela att väganvändningen upphör, varvid beviljad vägrätt upphävs.

Av väghållningsskyldigheten följer också ansvarsskyldighet. De väghållningsskyldiga vägdelägarna ansvarar för väghållningen – att lagar och bestämmelser efterföljs, ekonomi samt underhåll och säkerhet. Å andra sidan innebär detta ansvar också rätt att delta i beslutsfattandet som berör vägen.

Väghållningsskyldigheten fördelas mellan vägdelägarna genom att fastställa vägenheter för dem. De avgifter som fastställs på basen av vägenheter kallas vägavgifter.

Väghållning enligt ett system, där varje vägdelägare ansvarar för underhållet av ett visst avsnitt av vägen är inte längre lagenligt. Sådana vägar ska före utgången av 2020 övergå till fördelning av väghållningsskyldigheten enligt vägenheter och vägavgifter.

Utöver delägarna är i princip alla som använder en enskild väg skyldig att delta i väghållningens kostnader genom att betala bruksavgift. Betalningsskyldighet innebär dock inte ansvarsskyldighet.

Betalning av bruksavgift medför inte rätt att delta i beslutsfattandet. Sådana väganvändare som regelbundet betalar bruksavgift ska få sig tillsänt en kallelse till väglagets stämma. Sådana som regelbundet betalar bruksavgift har också rätt att uttala sig i eget ärende om det finns att anmärka på avgiften. Rösträtt i beslutsfattandet har han/hon inte.

Bruksavgifter fastställs framför allt för regelbundna eller sporadiska varutransporter. Andra regelbundna användare är också skyldiga att erlägga bruksavgift, till exempel sådana som använder vägen för genomfart. Många kommuner beaktar i sina kommunala understöd sådan genomfartstrafik för vilken bruksavgifter inte erläggs. I väglaget är det lätt att räkna om kommunens höjda understöd räcker till eller om det är skäl att börja driva in bruksavgifter.

I princip är sporadiska användare också skyldiga att betala. Om kommunen inte betalar bidrag eller om kommunen särskilt ger tillstånd, kan man förbjuda sporadisk användning av vägen. Huvudregeln är dock den, att bidrag gör det omöjligt att förbjuda trafik. Man kan däremot nog ta betalt för användning av vägen. Kommunens bidragssystem kan dock innehålla ett villkor i enlighet med 85 § lag om enskilda vägar som förbjuder uppbärande av sådana avgifter. I praktiken är det också besvärligt att bära upp dylika avgifter. Färdande och transporter till och från vägdelägarnas fastigheter är naturligtvis avgiftsfria, så denna trafik har beaktats i vägdelägarnas vägenheter.

För annan verksamhet på enskild väg behövs också vägdelägarnas eller väglagets samtycke, om verksamheten avsevärt ökar vägens underhållskostnader. Sådan verksamhet kan till exempel vara ridning som ordnas av utomstående ridstall eller någon stor idrottstillställning. Bruksavgiften fastställs att betalas av den som ordnar verksamheten.

Mera information om fastställande av bruksavgifter och deras storlek i ett eget kapitel.

4.2 Grunder för fastställande av vägenheter

Fastställande av vägenheter innebär att man fördelar väghållningsskyldigheten mellan vägdelägarna. Vägdelägare och väghållningsskyldighet beskrivs tidigare. Vägdelägarna är skyldiga att delta i byggandet och underhållet av vägen i proportion till den nytta var och en av dem har av vägen. Uppskattningen av nämnda nytta kallas fastställande av vägenheter.

Lag om enskilda vägar 35 § 1 mom.

Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter

Väghållningsskyldigheten och kostnaderna för den fördelas mellan vägdelägarna utifrån vägenheterna. Vägenheterna fastställs för vägdelägarna i en vägenhetsberäkning. Väghållningsskyldigheten fördelas och vägenheterna beräknas mellan vägdelägarna efter den nytta var och en av dem anses ha av vägen. Vid beräkning av nyttan beaktas omfattningen av vägdelägarens kända väganvändning och kvaliteten på den i fråga om hela den enskilda vägen vid den aktuella tidpunkten och i framtiden samt eventuell väganvändning som beror på vägdelägarens idkande av näring.

Lantmäteriverket har utarbetat en detaljerad rekommendation för vägenhetsberäkning. Den senaste rekommendationen är från 2019. Den finns att tillgå i elektronisk form på Lantmäteriverkets webbplats. Utgående från rekommendationerna kommer man till en relativt rättvis fördelning av väghållningsskyldigheten.

I rekommendationens förord konstateras en grundregel för vägenhetsberäkning: ”Vägenheterna beräknas för vägdelägarna utgående från den nytta vägdelägarna har av den enskilda vägen. Nyttan uppskattas, men man kan endast ge riktgivande rekommendationer för att underlätta uppskattningen. Anvisningarna ska i enskilda fall tillämpas efter övervägande. Utgångspunkten för vägenhetsberäkningen är vägdelägarens väganvändning på den enskilda vägens hela sträckning. För slutresultatet är det viktigast, att vägdelägarnas vägenheter står i rätt proportion till de andra vägdelägarnas vägenheter”.

Det finns ingen orsak att i denna guide upprepa allt innehåll i Lantmäteriverkets anvisningar. Det är dock skäl att presentera grunderna också i detta sammanhang.

Fördelning av anläggningskostnader

Beslut om anläggning och flyttning av väg samt fördelning av anläggningskostnaderna görs alltid vid förrättning av enskild väg under ledning av förrättningsingenjör. Fördelningen görs utgående från genomsnittlig permanent användning. På grundval av fördelningen av anläggningskostnaderna fastställs en vägavgift för alla vägdelägare, dvs. delägarnas andel av anläggningskostnaderna. Vid fastställandet av fördelning av anläggningskostnader kan man redan beakta fastighetens kommande användning av permanent karaktär, om man vet att den på ett väsentligt sätt kommer att avvika från den rådande användningen.

Det kan finnas behov av att bygga en dyr bro i slutet av vägen. Vägen kan också omfatta andra, motsvarande dyra konstruktioner, vilka är till nytta för endast ett fåtal vägdelägare. För fördelning av sådana särskilda kostnader kan det vara skäl att fastställa särskilda vägenheter, där betalningsandelen för dessa vägdelägare kan höjas. Tröskeln för fastställande av dylika särskilda vägenheter ska dock vara hög. Vid förbättringsenheterna nedan ges exempel på beaktande av ett sådant särskilt objekt.

Vägdelägare är berättigad att kräva att den vägavgift som anläggningen av vägen föranleder för ägarens fastighets del fördelas på flera år, dock högst tio år. Förutsättningen för ett sådant krav är, att vägen huvudsakligen kommer en fastighet till nytta först senare.

Det är skäl att hålla i minnet, att enheterna för anläggande av väg efter fastställandet i regel inte ändras genom förrättning och i synnerhet inte genom väglagets egna beslut. Om någon fastighets användning, och därigenom också väganvändning ändras, kan inte anläggningskostnadsfördelningen längre ändras för ifrågavarande fastighet. Vid enhetsberäkningen för underhåll av vägen beaktas den förändrade väganvändningen naturligtvis. Om en vägdelägares väganvändning ökar i väsentlig grad, kan vägdelägaren åläggas att betala en sk. anläggningsersättning utöver den andel av anläggningskostnaderna som ursprungligen fastställdes. Mera om detta längre fram i detta kapitel. Delning av fastighet och motsvarande förändringar kan i vissa fall beaktas genom att ålägga vägdelägarna att betala en skälig ersättning för anläggande av vägen (Lag om enskilda vägar 40 §).

Fördelning av grundförbättringskostnader

Betydande grundförbättringar och andra förbättringar av vägen finansieras i regel med de vägavgifter som uppbärs på grundval av normal vägenhetsfördelning, utan att man utför någon särskild fördelning enlig anläggning av väg.

Dyra speciallösningar kan i grundförbättringsprojekt beaktas genom separat enhetsberäkning enligt vad som beskrivs ovan. Huvudregeln är dock att alla vägens konstruktioner byggs och underhålls för gemensam räkning. Endast i alldeles särskilda fall tillämpas särskild enhetsberäkning eller höjs betalningsandelen för en eller ett fåtal vägdelägare som har nytta av grundförbättringen. Sådana särskilda objekt kan bestå av till exempel förnyande eller reparation av bro eller vägtrumma, bergsskärningar eller motsvarande arbeten. Dessa arbeten föranleder stora kostnader jämfört med vägens normala underhåll och de kommer inte alla vägdelägare till nytta. Till normalt underhåll räknas till exempel reparation av tjälskador eller förbättrande av bärigheten, även om endast ett fåtal vägdelägare skulle få direkt nytta av dem.

Behovet av särskild enhetsfördelning och dess tillämpbarhet avgörs av väglaget. I ett exempelväglag beslöt man sig för att tillämpa särskild enhets-

fördelning efter följande granskning: endast ett fåtal vägdelägare var nyttotagare, eftersom deras antal var mindre än 10–20 % av vägdelägarnas totala antal. Projektet föranledde särskilt stora kostnader jämfört med normalt underhåll, eftersom beloppet överskred väglagets normala årsbudget. Det var alltså fråga om annat än normalt underhåll av vägen som utförs för alla vägdelägarnas räkning.

Höjningen av betalningsandelen för dem som har direkt nytta kan till exempel utföras så, att de betalar 50 % av kostnaderna och väglaget (inklusive nyttotagarna) betalar 50 %. Nyttotagarnas andel kan till och med vara 100 % om de andra vägdelägarna i praktiken inte kan använda bron eller det vägavsnitt som förbättras. Procentandelarna fastställs av väglagets stämma. Det är en bra princip att ingen ska åsamkas oskäliga kostnader i förhållande till nyttan. Om vägområdet inte behöver breddas eller om man har kunnat komma överens om breddningen med markägaren, behövs ingen förrättning av enskild väg. I sådana fall är en eventuell särskild enhetsfördelning för byggande väglagets interna ärende på samma sätt som normal enhetsfördelning för underhåll.

Fördelning av underhållskostnader

Det ankommer på väglaget att följa upp riktigheten av fördelningen av underhållskostnaderna, dvs. normal indelning i vägenheter och korrigera den att motsvara förändrade situationer. Många väglag är onödigt rädda för att ändra på de vägenheter som har fastställts vid förrättning av enskild väg eller vid vägnämndens förrättning.

Uppdatering av vägenhetsfördelningen är en av väglagets viktigaste uppgifter. På det sättet försäkrar man sig om att vägdelägarna deltar i väghållningen i rätt omfattning och i rätt förhållande till varandra samt att ingen åsamkas oskäliga kostnader.

Då man tar nya vägdelägare till en enskild väg, ska man fastställa vägenheter för dem. Nya vägdelägare borde själva anhålla om att bli vägdelägare, men i praktiken är det ofta väglagets verkställande organ som lämnar förslag till väglagets stämma om att uppta en ny vägdelägare och om fastställande av vägenheter för denna.

Nya vägdelägares vägenheter ändrar inte på antalet vägenheter för de tidigare vägdelägarna om väglaget inte tillämpar proportionell indelning i enheter, så att varje delägare har en viss procentuell andel av vägenheterna. Det lönar sig att avstå från sådana system så att man inte blir tvungen att förnya hela kalkylen varje gång det sker förändringar för någon vägdelägare.

Bestyrelsen och sysslomannen har till uppgift att följa med förändringar i vägdelägarnas väganvändning och vid behov lämna ett förslag till väglagets stämma för uppdatering av vägenhetsfördelningen. Enligt 35 § lag om enskilda vägar ska vägdelägare lämna information om ändringar som skett i väganvändningen. På motsvarande sätt ska vägdelägare informera om eventuella köp av delägarfastigheter och outbrutna områden. Tyvärr sker detta inte alla gånger. Väglaget kan ytterligare betona dessa saker i sina stadgar.

Vissa avsnitt av väglagets vägnät kan ha en avsevärt högre eller lägre nivå på underhållet än andra avsnitt. Enligt 35 § lag om enskilda vägar kan en sådan situation beaktas genom att fastställa särskilda vägenheter för fördelning av väghållningsskyldigheten. I praktiken utförs indelningen i vägenheter på samma grunder för hela vägen, men vägenhetens pris kan variera beroende på underhållets nivå.

Sådana särskilda enheter är möjliga och kan rekommenderas endast då det finns tillräckliga grunder för det. Små skillnader i underhållsnivån och -arbeten är inte tillräckligt. Särskilda enheter kan förorsaka nedan nämnda problem i väglagens beslutsfattande. Därför är det skäl att undvika sådana.

Om lätt trafik från landsväg eller gata har styrts till något avsnitt av vägen, föreligger det grunder för särskilda enheter, om och när detta förutsätter effektivare vinterunderhåll på ifrågavarande avsnitt än på andra delar av vägen.

I närheten av tätorter kan väglaget omfatta vägavsnitt med belysning eller permanent beläggning. Om dessa avsnitt föranleder särskilda underhållskostnader, kan man fastställa särskilda enheter för dem.

Om man på något vägavsnitt inte utför vinterunderhåll överhuvudtaget, beaktas detta också annars i vägdelägarnas vägenhetsfördelning (sommarstugor, åkrar, skog). Då finns inget behov av särskilda enheter.

Alla vägdelägare har rätt att kräva kontroll av sina vägenheter om det har skett en väsentlig förändring i vägdelägarens väganvändning. Det är skäl att framställa sitt krav till bestyrelsen eller sysslomannen i god tid före väglagets stämma. På det sättet finns det tid att i lugn och ro bereda ärendet för beslut och fastställande på stämman.

Lag om enskilda vägar 36 §

Ändring av indelningen i vägenheter

Om de omständigheter som inverkar på väghållningsskyldigheten eller fördelningen av den väsentligt har förändrats, ska i vägenhetsberäkningen göras behövliga ändringar av fördelningen av vägenheter på yrkande av en vägdelägare.

Om vägenhetsberäkningen har varit i kraft oförändrad under minst fem år har en vägdelägare, oberoende av den i 1 mom. föreskrivna förutsättningen, rätt att kräva helt och hållet ny fördelning.

I praktiken ställs dessa krav ofta först vid väglagets stämma och beslutet fattas omgående. Det är naturligtvis också möjligt. Det har dock varit öppet för tolkning huruvida en indelning i vägenheter som har fastställts på detta sätt kan tillämpas vid uppbärning av vägavgifterna samma år. Den rådande tolkningen är att man kan förfara på det sättet. Enligt 91 § lag om enskilda vägar kan beslut som har fattats vid väglagsstämma verkställas även om det har överklagats, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

Om vägenhetsindelningen har varit i kraft i oförändrad form i minst fem årstid, kan vilken vägdelägare som helst kräva att indelningen i vägenheter förnyas. Den vägdelägare som ställer kravet behöver inte själv ha haft förändringar i sin egen väganvändning. Oföränderligheten avser själva indelningen i vägenheter. Ändringar av vägdelägarnas namn- eller kontaktuppgifter inleder inte en ny femårsperiod.

Framställan av ett sådant krav leder inte automatiskt till att vägenhetsindelningen ändras. Behovet av förnyelse måste dock utredas. Beslut i ärendet fattas av väglagets stämma. Majoriteten kan mycket väl vara av den åsikten att det inte behövs en ny vägenhetsberäkning. I det fallet fastställs indelningen av vägenheter på nytt. Den som har ställt kravet kan söka ändring av beslutet eller föra ärendet till tingsrätten eller lämna en ansökan om behandling av ärendet vid förrättning av enskild väg. Besvärsärenden behandlas närmare i kapitel 5.

I sin enklaste form kan indelningen i vägenheter ske genom vägdelägarnas inbördes överenskommelse utan särskilda räkneoperationer eller noggrann bedömning av vägens användning. I sin mest noggranna form inte bara uppskattar man väganvändningen, utan räknar trafik, väger lass och utför kalkyler med en cents noggrannhet.

Oberoende av om man tar det på ett ungefär eller väger ärendet på brevvåg, kan man stöda sig på Lantmäteriverkets vägenhetsrekommendation. Rekommendationen är avsedd att användas vid förrättningar av enskilda vägar och andra fastighetsförrättningar, men utgående från den kan väglag själva förnya sin indelning i vägenheter – efter att i tillräcklig omfattning ha satt sig in i ärendet.

Vägdelägarnas årliga väganvändning uppskattas i tonkilometer, dvs. produkten av vikten på vägdelägarens totala trafik (ton) och använd sträcka (km). Vägdelägarnas trafik uppskattas per trafikslag. Vägenhetsberäkningen utförs i regel med uppskattningar och särskilda korrigeringsfaktorer och -kalkyler.

Lantmäteriverkets rekommendation är inte en bindande föreskrift som alla väglag måste följa. Med hjälp av den får man dock ett relativt bra grepp om den väganvändning och nytta av vägen som lagen avser.

Vid behov får vägdelägarna information om väglagets grunder för fastställande av vägenheter och vägenhetsberäkningen hos väglagets verkställande organ.

I det här sammanhanget kan det vara skäl att nämna skyldigheten att lämna uppgifter. Vägenhetsberäkningen skall lämnas till vägdelägaren för påseende eller kopieras mot ersättning. Det är skäl att genast ge hela vägenhetsförteckningen, inte endast den del som gäller vägdelägaren. Man behöver inte ge de vägdelägarspecifika grunduppgifter som ligger som grund för vägenhetsberäkningen. All nödvändig information framgår nog av förteckningen. I vissa fall kan det vara befogat att inte lämna ut uppgifter som gäller till exempel kundtrafik som gäller eventuella företag som finns bland vägdelägarna.

Kalkylering av vägenheter kan kännas alltför arbetsdrygt med väglagets egna krafter, särskilt om det finns behov av att förnya hela vägenhetsberäkningen. Man kan få hjälp av närmaste vägdisponent, Lantmäteriverket, områdets skogstjänstföretag eller skogsvårdsföreningen. Vägdisponenternas kontaktuppgifter finns på Vägföreningen i Finlands webbplats.

Utomstående hjälp är i regel alltid avgiftsbelagd och den leder till kostnader som i regel är från några hundra till några tusen euro, beroende på vägdelägarnas antal, på vilket sätt grunduppgifterna samlas in och på hur tillgängliga uppgifterna är. I besvärliga och omfattande fall kan kostnaderna till och med bli större, särskilt om man lämnar insamlandet av grunduppgifter till en utomstående.

4.3 Vägenhetsberäkningens grundbegrepp

Indelning i vägenheter enligt Lantmäteriverkets rekommendationer grundar sig alltså på verklig användning av vägen. Vägdelägarnas väganvändning fastställs i tonkilometer, vilket avser produkten av vägdelägarens årliga totalvikt (ton) och det vägavsnitt som vägdelägaren använder, dvs. sträcka (km). Antalet tonkilometer är samtidigt vägdelägarens antal vägenheter. Vägdelägarens proportionella andel av underhållskostnaderna är sålunda lika stor som vägdelägarens tonkilometer andel av det totala antalet tonkilometer för alla vägdelägare.

Vägdelägarens trafik består av en eller flera vägnyttjoenheter. Alla vägnyttjoenheter förorsakar trafik av ett eller flera trafikslag. Vikten av vägdelägarens trafik räknas per vägnyttjoenhet och trafikslag.

Bostads- och fritidsfastigheter består i regel av en fastighet. Jordbrukslägenheter bildar ofta en bruksenhet som består av odlingsmark och skog, vilken kan bestå av en eller flera fastigheter. Jordbrukslägenheternas trafikslag räknas separat för jordbrukets driftcentrum och enskilda åker-och skogsskiften.

Även om indelningen i vägenheter i princip görs fastighetsvis, räknar och fastställer man i allmänhet gemensamma vägenheter för fastigheter som har samma ägare och samma väganvändningsenhet. Det samma gäller också en eventuell bruksavgift som fastställs.

Trafiken kan vara inre eller yttre trafik. Yttre trafik är trafik som riktar sig helt utanför fastigheten eller till fastigheten. Inre trafik är trafik mellan olika delar av fastigheten eller mellan bruksenhetens olika delar, vilken naturligtvis beaktas endast till den del trafiken sker på den enskilda väg som indelas i vägenheter.

Vägenehetskalkylerna använder i regel följande beteckningar:

ULA = yttre trafik, bostadsfastighet

ULL = yttre trafik, fritidsfastighet

ULM = driftcentrumets yttre trafik på jordbrukslägenhet

ULMa = yttre trafik på grund av mjölktransport

ULV = yttre trafik orsakad av jordbruksutövande

SLV = inre trafik orsakad av jordbruksutövande

MeL = skogsbruksenhetens hela trafik

EL = specialtrafik, orsakad av näringsidkare och andra specialanvändare

En jordbruksfastighets trafik kan till exempel bestå av yttre trafik orsakad av boende (ULM), yttre trafik orsakad av jordbruksutövande (ULV) och inre trafik till åkerskiftena (SLV), mjölktransport (ULMa) samt skogstrafik (MeL). En jordbruksfastighet kan dessutom också ha specialtrafik (EL), t.ex. grusförsäljning.

Lantmäteriverkets rekommendationer ger ett riktgivande vikttal för alla trafikslag.

Vikttalen har granskats för att så väl som möjligt motsvara rådande förhållanden. De centrala vikttalen och deras riktvärden är i tabellen till höger.

För att utföra en vägenhetsberäkning måste man samla in uppgifterna om alla vägdelägare. Man kan sända en särskild blankett för insamling av uppgifter till alla vägdelägare. Många vägdisponenter har en egen blankett med ifyllningsanvisningar. Man kan naturligtvis också intervjua alla vägdelägare.

I bilaga 8 finns Lantmäteriverkets blankett för grunduppgifter för enhetsberäkning.

I följande skede grupperas varje vägdelägares uppgifter enligt väganvändningsenhet och trafikslag. Riktgivande vikttal fås från Lantmäteriverkets rekommendation. Specialtrafiken måste uppskattas utgående från årlig sträcka och transporternas vikt. Olika trafikslags vägsträckor kan mätas till exempel med Lantmäteriverkets platsdata- och karttjänster, från en traditionell papperskarta eller vid behov genom mätning till exempel med bilens trippmätare.

Alla vägdelägares verkliga väganvändning beaktas genom att precisera de riktgivande vikttalen med korrigeringsfaktorer. Korrigeringsfaktorn väljs efter bedömning för att så väl som möjligt beskriva avvikelser från genomsnittlig trafik, dvs. beskriva den verkliga situationen.

Trafikslag	Beteckning	Riktgivande vikttal
Yttre trafik, bostadsfastighet	ULA	1 100 ton/bostad
Yttre trafik, fritidsfastighet	ULL	30 ton/byggnadsplats om fritidsfastigheten är obebyggd 200-350-500 ton/fritidsfastighet om fritidsfastigheten endast används sommartid 600–900 ton/fritidsfastighet om fritidsfastigheten används året om
Driftcentrumets yttre trafik för boende på jordbruksfastighet	ULM	1 100 ton/jordbruksfastighet
Yttre trafik orsakad av jordbruksutövande	ULV	kreatursgård 25 ton/hektar spannmålsgård 25 ton/hektar bet- och potatisgård 75 ton/hektar separat gödseltransport 25 ton/ha eller 25 ton/lass
Inre trafik orsakad av jordbruksutövande	SLV	skött, icke-odlad åker 15 ton/hektar, spannmålsgård 50 ton/hektar, exklusive stallgödseltransporter, kreatursgård 95 ton/hektar, exklusive stallgödseltransporter bet-och potatisgårdar 100 ton/hektar, exklusive stallgödseltransport och transport av sockerbetsskörden separat stallgödseltransport 25 ton/lass
Trafik orsakad av mjölktransport	ULMa	4 320–17 280 ton/år, beroende på transportsätt och -intervall
Skogsbrukets hela trafik	MeL	2–14 ton/hektar beroende på geografiskt läge
Specialtrafik	EL	Enligt transportens eller den övriga trafikens totalvikt

Vägsträckans korrigeringskoefficient kan användas för att jämna ut skillnaden i enhetsantal mellan dem som bor längst borta och dem som bor närmast vägens början, vilken annars skulle bli oskäligt stor. På korta och genomfartsvägar används vägsträckans korrigeringsfaktor i regel inte. Slutligen utförs vägenhetsberäkning, vilken efter informationsinsamling och bedömningar består av enkla multiplikationer.

Vid behov utförs ännu en granskning av maximal kostnad. På det sättet försäkrar man sig om att antalet vägenheter inte överskrider en viss maximikostnad för någon vägdelägare. Vägdelägare får inte förorsakas en större kostnad än den som skulle uppstå, om vägen skulle bestå endast av det avsnitt som vägdelägaren behöver. En granskning av maximal kostnad leder i praktiken sällan till en ändring av vägenheterna.

Med denna metod i flera faser kan väglaget ställa upp en helt ny vägenhetsberäkning. Mera detaljerad information om olika korrigeringsfaktorer och bland annat maxkostnadsgranskningen finns i Lantmäteriverkets rekommendation.

På motsvarande sätt beräknas och fastställs vägenheterna för enskilda nya vägdelägare. Då var och en vägdelägares tonkilometrar har fastställts som vägenheter, påverkas inte de övriga vägdelägarnas vägenheter av en ny vägdelägare. Eventuellt ändras vägenheterna för en fastighet från vilken en ny vägdelägares fastighet har brutits ut.

Exempel

Kostnadsfördelning inom förbättringsprojekt

En gammal träbro som leder till en jordbrukslägenhets gårdsplan förnyades inom ramarna för ett förbättringsprojekt av en enskild väg. Den gamla träbron hade en viktbegränsning på 8 ton, vilket i väsentlig grad begränsade och försvårade jordbruksverksamheten och dess transporter. Bron hade inte andra användare än jordbrukslägenheten och en fritidsfastighet. Efter att man hade korsat bron, var det besvärligt, om än möjligt att ta sig vidare längs diket med stöd av allemansrätten utan att hamna på jordbrukslägenhetens gårdsplan. Bron var och är en del av väglagets väg.

Väglagets stämma beslöt att de vägdelägare som behöver bron ansvarar för anskaffning och montering av en ny, färdig typbro. Väglaget utför rivningen av den gamla bron och erfordrade reparationer av brofästena som en del av förbättringsprojektet. Den nya bron blir på väglagets ansvar och underhåll. På det sättet fördelades broprojektets kostnader enligt följande: väglaget 30 % och de vägdelägare som använder bron 70 %.

Kontroll av underhållsenheterna i praktiken

En enskild väg hade fått underhållsenheterna fastställda vid förrättning, då väglaget grundades på1990-talet. Enheterna konstaterades vara föråldrade och väglaget beslöt förnya dem. En utomstående expert valdes att uppgöra enhetsberäkningen.

Väglaget har 75 vägdelägare. Jordbruksfastigheterna och bostadsfastigheterna är 30 till antalet, fritidsfastigheterna 40 och de övriga delägarna är företag och andra fastigheter med specialtrafik.

En blankett för insamling av uppgifter sändes inklusive instruktioner till alla delägare. Inom utsatt tid returnerade 68 delägare blanketten. I vissa fall var uppgifterna mycket bristfälliga och man blev tvungen att komplettera dem per telefon. De som

inte hade returnerat blanketten intervjuades också per telefon och på plats av bestyrelsen. En delägare vägrade ge uppgifter. För denna vägdelägare användes offentliga informationskällor och så noggranna uppskattningar som möjligt.

Bestyrelsen sammanträdde två gånger under processen. Vid det första mötet gick bestyrelsen igenom de grunduppgifter som delägarna hade lämnat och de korrigerades enligt behov. Vid det andra mötet kontrollerades det utkast till enhetsberäkning som experten hade ställt upp och bestyrelsen gjorde några förändringar. Expertens slutliga beräkning sändes som bilaga till möteskallelsen till alla vägdelägare, inklusive en separat läsanvisning, där beräkningens grunder presenterades och använda beteckningar och förkortningar förklarades.

Den nya vägenhetsindelningen fastställdes vid väglagets extraordinära stämma och väglaget beslöt ta i bruk de nya vägenheterna från ingången av följande år. Den expert som hade ställt upp beräkningen var närvarande vid stämman för att presentera beräkningen och dess grunder. Även om antalet vägenheter ökade rejält för en del vägdelägare jämfört med den tidigare fördelningen, ansåg de också att den nya beräkningen var riktig och rättvis.

Väglaget hade under år 2017 kostnader för expertarvode, resekostnader och mötesarvoden till ett sammanlagt belopp av ca 1 500 euro och postkostnader för ca 150 euro.

Beaktande av den verkliga användningen av vägen

En vägdelägare i en enskild väg krävde granskning av sina vägenheter, eftersom han hade byggt en ny förbindelse från sin fastighet till allmän väg över egen mark. Detta borde enligt vägdelägaren beaktas så, att hans vägenheter skulle bli färre.

Kravet konstaterades vara befogat. Delägaren uppskattade själv att endast 10 % av hans tidigare trafik skulle bli kvar på den enskilda vägen. Detta upplevdes inte som trovärdigt, eftersom sträckan längs den enskilda vägen var något kortare. Dessutom var delägarens egen väg inte ens farbar med personbil under hela året och delägaren hade en tung paketbil.

Bestyrelsen uppskattade att trafiken kunde delas i förhållande 50 %/50 %. Stämman fastställde detta och förutsatte att bestyrelsen följer upp delägarens väganvändning och bl.a. vinterunderhållet av delägarens egen väg. Om väganvändningen inte kunde konstaterats ha minskats i enlighet med minskningen av antalet vägenheter, skulle fördelningen ändras på följande stämma. Vägdelägaren nöjde sig med beslutet.

En annan vägdelägare krävde efter beslutet under stämman att också hans verkliga väganvändning ska beaktas. Han hade möjlighet att ta sig åt båda hållen på genomfartsvägen. Hans vägenheter hade fastställts enligt det längre avståndet, eftersom avståndet till kommunens centrum var avsevärt kortare den vägen. Vägdelägaren skulle hädanefter börja använda den kortare sträckan för att på det sättet få färre vägenheter.

Stämmans ordförande konstaterade att också detta krav var befogat. Enhetsindelningen kunde göras helt enligt den kortare vägsträckan eller genom att lämna 10–20 % av trafiken kvar på den längre sträckan, eftersom ”du ändå har bråttom då och då”. Ordförande presenterade också en summarisk kalkyl över hur mycket flera kilometer delägaren skulle komma att köra under året och de bränsle-och andra kostnader som detta skulle medföra. Vägdelägaren drog tillbaka sin framställan.

Bostadsfastigheternas vägenheter

Inom ett väglag uppstod det meningsskiljaktigheter rörande den trafik som ingår i vägenheterna för olika typer av bostadsfastigheter. Ärendet lämnades via besvär till avgörande i kommunens vägnämnd. Vägnämnden ansåg, att fastighetens all regelbunden trafik omfattas av vikttalet 900 ton i Lantmäteriverkets dåvarande rekommendation (arbetsresor, resor för skötsel av ärenden, fritidsresor, skoltransporter, avfallstransporter, posttransporter samt sporadisk underhållstrafik till fastigheten).

På en av fastigheterna verkade en privat familjedagvårdare. Lämnande och hämtande av barn omfattades inte av boendetrafiken, utan den skulle uppskattas separat. På en av fastigheterna fanns ingen egen personbil alls, men bl.a. hemhjälp och hemsjukvårdare besökte regelbundet de åldringar som bodde på fastigheten. Vikttalet justerades inte neråt.

Vägenheter för stugor på öar

Ett väglag hade svårt att fastställa vägenheter för fritidsfastigheter på ett flertal öar. En del vägdelägare uppgav att de regelbundet använder både vägen och tillhörande parkeringsplats samt båtplats, en del

hade tillgång till en annan väg- och båtförbindelse och en del uppgav att de i huvudsak rör sig direkt med båt från en närbelägen stad. En del vägdelägare svarade inte överhuvudtaget på förfrågningar om väganvändningen.

Det fanns naturligtvis stora skillnader i fritidsstugornas nyttjandegrad. Väglagets svårigheter var förståeliga. Då det inte var möjligt att utföra en indelning i vägenheter på basen av de uppgifter som vägdelägarna hade gett, fanns endast en möjlighet kvar, dvs. att utföra en kalkyl på basen av uppskattning och lämna bedömningen av dess riktighet till besvärsmyndigheterna. De vägdelägare som utnyttjade parkeringsplats och båtplats var kända. För dem fastställdes normala enheter för fritidsfastighet. De vägdelägare som betalade vägavgift till ett annat väglag fick sin fastställda avgift halverad. Det var inte trovärdigt att någon skulle färdas till sin stuga enbart med båt. För dessa fastställdes också en halverad avgift enligt uppskattning.

Stugorna var inalles 36 till antalet. Endast fyra av ägarna överklagade väglagets beslut. Kommunens vägnämnd förkastade ett besvär och ändrade väglagets beslut i tre fall, utgående från de tilläggsuppgifter som vägdelägarna hade lämnat.

Vägenheter för stugor för uthyrning

Ett väglag hade två vägdelägare som hade fritidsstugor för uthyrning på veckobas. Den ena hyrde ut sin stuga under tre månader och den andra under fem månader. Stugorna hade ingen annan användning. Väglaget hade svårigheter med att fastställa vägenheter för dessa fastigheter.

Då man inte var villig att gå in för en alltför detaljerad uppföljning av uthyrningen av stugor, valde man att gruppera väglagets alla fritidsstugor enligt en grov indelning:

- fritidsfastighet med liten användning; vikttal 200 ton
- fritidsfastighet som hyrs ut under sommaren, i övrigt liten användning; vikttal 350 ton
- vanlig fritidsfastighet; vikttal 350 ton
- vanlig fritidsfastighet som hyrs ut under sommaren; vikttal 500 ton
- fritidsfastighet som används ofta; vikttal 600 ton
- fritidsfastighet som används året runt; vikttal 800 ton
- ”andra bostad”; vikttal 900 ton

Den stuga som hyrs ut tre månader placerades i gruppen med vikttal 500 ton och stugan som hyrs ut fem månader i gruppen med vikttal 800 ton. Förfarandet godkändes av både stugornas ägare och de andra vägdelägarna.

Vägenheter för arrendeåker

Ett väglag hade arrendeåkrar både längs väglagsvägen och utanför väglaget med väglagets delägare som arrendatorer, så som många väglag har i dag. Arrendeåkrarna längs väglagsvägen odlades av både väglagets vägdelägare och av odlare ytterom väglaget.

Trafiken gick alltså mycket i kors. I varje enskilt fall hade åkerns ägare och dess odlare ett eget förslag på hur vägenheterna kunde fastställas och hur vägavgifterna skulle betalas.

Väglaget konstaterade att det behövs en allmän princip för dessa situationer, så att man inte behöver ta ställning till varje enskilt fall separat. Principen utgick från tanken att eftersom vägenheter endast kan fastställas endast för fastighetsägare eller därmed jämförbar, fastställs vägenheterna längs vägen alltid på fastighetsägaren. Det ankommer sedan på fastighetsägaren att låta vägavgiften ingå i arrendeavgiften eller förhandla fram en annan lösning med sin arrendator.

För den trafik som vägdelägarna har ytterom väglaget fastställdes enheter för specialtrafik, dock så, att de i vägenhetsberäkningen och vägenhetsförteckningen visas som odlingstrafik. De tillämpade trafikslagen är antingen endast inre trafik orsakad av jordbruksutövande SLV eller dessutom även yttre trafik orsakad av jordbruksutövande ULV, beroende på om utsäde och gödsel och andra odlingsförnödenheter först transporteras till gården och därifrån till åkern och/eller om spannmålen först transporteras till gårdens tork före den förs till marknaden. Motsvarande granskning utfördes för andra odlingsväxter.

Vägenheter för hästtrafik

Då man fastställer vägenheter för ridning och travsport beaktas hästarnas antal, användningens omfattning och kvalitet samt den nyttjade vägsträckan. Avgiften dimensioneras enligt vägens underhållskostnader enligt samma grunder som övriga väg- och bruksavgifter.

Det är inte tillåtet att fastställa avgifter av straffkaraktär för hästtrafik.

Avgiften höjs, om hästarna förorsakar krav på till exempel vägens ytbeläggning. Utgångspunkten är enligt lag om enskilda vägar att den som har särskilda krav på vägens underhåll också ansvarar för de merkostnader som dessa förorsakar.

Utöver själva hästtrafiken ska man också särskilt bedöma den indirekta trafik som hästarna förorsakar (fodertransporter, hästtransporter, kundtrafik, servicetrafik osv.).

Vid fastställande av vägenheter har travträningens belastning jämställts med tilläggspersonbilar på bostadsfastighet eller så har vägenheterna uppskattats direkt utgående från hästens, kärrans och kuskens sammanlagda vikt samt användningsfrekvensen. Utgående från dessa har belastningen av normal travträning uppskattats till 225 ton/häst/km. Ridningens belastning har uppskattats motsvara hälften av travträningens belastning, dvs. 110 ton/häst/km. Vikttalen beaktar trafiken tur och retur.

Dessa riktvärden för vikttal ingår också i Lantmäteriverkets rekommendation för vägenhetsberäkning. De avgörande faktorerna är vägsträckans längd, hästarnas antal och väganvändningens omfattning.

4.4 Vägdelägarnas avgifter

Vägavgifter och deras storlek

De avgifter som fastställs på basen av vägenheter kallas för vägavgifter. Vägenhetens pris fastställs för följande räkenskapsperiod vid väglagets stämma – i regel för ett år. Vägdelägarnas vägenheter multipliceras med enhetspriset och resultatet är vägavgiftens storlek. Vägavgifterna kallas också för enhetsavgifter.

Lag om enskilda vägar 37 § 1 mom.

Vägavgift

På grundval av vägenheterna fastställs en vägavgift som tas ut hos vägdelägarna för att täcka kostnaderna för väghållningen.

En enskild vägdelägares vägavgift fastställs genom en relativt komplicerad process. Antalet vägenheter beskriver vägdelägarens andel av väglagets utgifter. Vägens underhållsutgifter beror på ett flertal faktorer. För att täcka kostnaderna får väglagen understöd av stat och kommun osv.

Man kan påverka alla dessa faktorer. Väglagets verkställande organ har ett betydande ansvar för att sköta vägens underhåll ekonomiskt och effektivt. Varje vägdelägare borde kunna bedöma, hur väl man har lyckats med detta. Var och en kan med sin egen aktivitet främja effektivare skötsel av ärenden om det finns behov. Ju större avgifterna är, desto större blir intresset för hur sakerna sköts och vad man betalar för.

Vägavgifterna för enskilda vägar har tillsvidare varit relativt måttliga. De mest betydande enskilda vägarna omfattas i regel av kommunernas understöd. Understöden täcker en betydande del av kostnaderna.

Den andel som vägdelägarna ska stå för är inte nödvändigtvis så stor. På mindre betydande enskilda vägar som inte får understöd, är inte heller utgifterna särskilt stora. Inte heller på dem blir vägavgifterna i regel oskäliga för någon enskild vägdelägare.

Uppbörden ska vara tillräckligt stor. Vägavgifterna ska vara tillräckligt stora för att man ska klara av nödvändiga utgifter och inte bli tvungen att pruta på viktiga arbeten. Utgifter är aldrig roliga, men en jämn utgift årligen är bättre än en sådan situation, att man blir tvungen att med en gång sätta i skick en väg som man låtit bli i dåligt skick.

Vägdelägarna har naturligtvis var dag nytta av en väg som är i gott skick. En bra väg blir till direkt ekonomisk nytta till exempel i samband med en virkesaffär eller då man hyr ut eller säljer en fastighet. Det är bra att hålla också dessa aspekter i minnet då man bedömer och fastställer vägavgiftens storlek.

Grundavgift

Vägavgiften kan enligt väglagets beslut också omfatta en grundavgift. Det är inte nödvändigt att bära upp en grundavgift, men det kan rekommenderas, då en grundavgift är rättvis och motiverad. Grundavgiften är lika stor för alla vägdelägare.

Alla vägdelägare förorsakar lika stora kostnader för möteskallelse, fakturering, bokföring och övrig förvaltning, oberoende av antalet vägenheter. Med grundavgiften täcker man dessa kostnader och endast dessa kostnader. Grundavgiften får inte vara större än väglagets förvaltningskostnader, dvs. den får inte användas för att driva in pengar för andra ändamål än förvaltning. Utgifterna för väghållning ska bekostas med vägavgifter som betalas på grundval av vägenheter och med bruksavgifter. Löner och arvoden ska vid behov delas upp mellan förvaltning och övrig väghållning, till exempel underhållsarbeten och grundförbättringar.

Enligt rättspraxis får grundavgiften inte bli oskälig och inte heller mångfalt större än vägavgiften för någon enskild vägdelägare. Vid behov ska

Lag om enskilda vägar 37 § 2 mom

Vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets stämma kan det bestämmas att vägavgiften utöver den avgift som fastställts på grundval av vägenheterna ska omfatta en grundavgift som är lika stor för alla vägdelägare och som högst täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden. Grundavgiftens belopp ska kunna verifieras.

alltså en del av förvaltningskostnaderna täckas av på grundval av vägenheterna.

Vissa väglag har fattat beslut om att bära upp en minimiavgift (t.ex. 20 euro), oberoende av vad vägavgiften enligt vägenhetslängden skulle bli. De delägare vars vägavgift överskrider minimiavgiften får ingen tilläggsavgift, utan de erlägger endast normal vägavgift enligt vägenheter. Ett sådant förfarande är inte förenligt med lag om enskilda vägar och för sådana väglag rekommenderas en övergång till grundavgift. Grundavgiften ska naturligtvis justeras enligt verkliga förvaltningskostnader.

I vissa väglag har man beslutat att inte alls bära upp vägavgifter som underskrider ett visst belopp (t.ex. 2 euro), eftersom fakturering och eventuella bankkostnader förorsakar större kostnader än vägavgiften ger inkomster. Dessa problem kan också undvikas med en grundavgift. Var och en vägdelägare ansvarar med grundavgiften för sin andel av förvaltningskostnaderna.

De förvaltningskostnader som finansieras med grundavgift kan omfatta

- sedvanliga möteskostnader – möteskallelser, kopiering, hyra för utrymme, servering etc.
- övriga mindre postkostnader
- bankens serviceavgifter
- försäkringar
- löner och arvoden för förvaltningsuppgifter – bestyrelsens medlemmar, syssloman, vägdisponent, bokförare, revisorer/verksamhetsgranskare

Förvaltningskostnader är inte

- arvoden för granskning, planering, övervakning o.dyl, om de kan särskiljas
- kostnader för uppgörande av vägenhetsberäkning
- kostnader för vägförrättning
- rättegångskostnader

4.5 Bruksavgift för vägdelägare och den som har rätt att använda väg

Om en vägdelägares väganvändning förändras, granskar man i allmänhet fördelningen av i vägenheter enligt vad som ovan beskrivits. Förändringen kan också vara tillfällig och ibland kan situationen vara förändrad igen innan man hinner reagera på situationen.

Ändring av indelningen i vägenheter är en onödigt tung åtgärd, eftersom den måste utföras minst två gånger – först då väganvändningen ändras och sedan igen då den återgår till det tidigare. Därför kan det rekommenderas att man utöver den normala vägavgiften fastställer en bruksavgift för den tillfälliga användningen. Den kan också fastställas retroaktivt, men inte för en längre tid än tre år tillbaka.

Lag om enskilda vägar 39 § 4 mom

Om en vägdelägare använder vägen tillfälligt på ett sätt som avsevärt avviker från vad som har beaktats vid fastställandet av vägenheter, kan en bruksavgift som motsvarar den uppskattade användningen av vägen fastställas för sådan tillfällig väganvändning. Avgiften kan fastställas retroaktivt för högst tre år från tidpunkten för fastställandet.

Väglag ska inte ens överväga att använda en sådan bruksavgift som straff för alla transporter som känns överflödiga. Vikten ska läggas vid ordet ”avsevärt”. Ändringen i användning ska vara avsevärd innan man kan fastställa en bruksavgift. Annars leder det lätt till besvär och besvärsmyndigheten kullkastar beslutet. Rättegångskostnaderna betalas av väglaget.

Rätten att använda väg kan ha uppstått också på annat sätt än på basen av lag om enskilda vägar. De mest allmänna fallen är olika slag av inlösning av användningsrätt och beviljande av rät att använda väg till exempel i samband med byggande av ellinjer eller vattendrag. Användningsrätten beviljas i allmänhet till alla vägar utan att desto mera särskilja dem.

Innehavarna av inlösningsrätt är i princip jämförbara med vägdelägarna, men deras väganvänd-

ning är mycket sporadisk. Det lönar sig i allmänhet för väglagen att komma överens om och fastställa bruksavgifterna för dylika användare för flera år i sänder.

Lag om enskilda vägar 39 § 3 mom

Om någon har fått vägrätt med stöd av någon annan lag än denna, kan för denne i stället för vägavgift fastställas en bruksavgift, om användningen av vägen endast är sporadisk. Bruksavgiften är då en årlig avgift om inte något annat avtalas, och på grunderna för fastställandet tillämpas 38 §.

Fingrid Abp:s bruksavgifter

MTK r.f., Sähköenergialiitto r.f. och Fingrid Abp gjorde 1998 upp en första gemensam rekommendation för bruksavgifter på enskilda vägar, vilken omfattar den väganvändning som är förknippas med normalt underhåll av ellinjerna. Den vägbelastning som förorsakas av större förbättring av linjerna ersätts med en bruksavgift som fastställs utöver den rekommenderade bruksavgiften.
Eventuella skador på vägen ersätts separat eller alternativt sätts vägen i skick. Rekommendationen förnyades 2016 för kommande tioårsperiod. Den nya rekommendationen har undertecknats av Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., Fingrid Abp och Vägföreningen i Finland r.f.

Fingrid Abp tar i regel på eget initiativ kontakt med alla enskilda vägar som används vid förbättringsarbeten och föreslår ett avtal om bruksavgift. Bruksavgiften betalas in på det konto som väglaget eller icke-konstituerade vägar uppger. För avtalsvägar och egna vägar betalas avgiften på det konto som markägaren uppger. För upplåsning av bommar eller röjande av andra hinder uppbärs ingen avgift av Fingrid Abp.

Avgiften erläggs för tio år i sänder. De enskilda vägarna klassificeras i fyra klasser med avseende på

deras betydelse för ellinjernas underhåll. Bruksavgiften för tio år per använd vägkilometer är enligt följande för olika vägklasser:

- sporadiskt utnyttjade hjälpvägar
  15 €/km/10 år

- regelbundet utnyttjade normala servicevägar
  30 €/km/10 år

- regelbundet utnyttjade betydande servicevägar
  40 €/km/10 år

- betydande huvudleder 50 €/km/10 år

För användningen av varje väg erläggs minst 30 euro/10 år oberoende av bruksavgiftskalkylen. Det ingår ingen särskild grundavgift i den rekommenderade avgiften, utan avgiften omfattar också de smärre förvaltningskostnader som uppstår.

Bruksavgifter på skogsvägar

För skogsvägar kan man besluta, att man i stället för vägenheter och avgifter som grundar sig på dem, samlar in alla medel i form av bruksavgifter. Samtidigt fastställs grunderna för fastställande av bruksavgifter med beaktande av väganvändningens inverkan på vägens underhållskostnader. Ett sådant beslut kan fattas redan vid förrättningen då skogsvägen grundas eller senare vid någon annan förrättning. Väglaget kan också genom väglagsstämmans beslut övergå från vägenheter och vägavgifter till att bära upp enbart bruksavgifter.

Lag om enskilda vägar 39 § 1 mom

Bruksavgift i stället för vägavgift

För underhållet av en skogsväg kan det i stället för vägavgifter tas ut bruksavgifter hos dem som använt vägen utifrån användningens omfattning. Då ska grunderna för fastställande av bruksavgifterna bestämmas med beaktande av de olika användningsformernas inverkan på kostnaderna för underhållet av vägen. Bruksavgiften ska debiteras sedan transporten ägt rum och betalas inom den tid som fastställts vid debiteringen.

En skogsväg är enligt 3 § i lag om enskilda vägar en väg som huvudsakligen är avsedd för de transporter som skogsbruket kräver. Det innebär att mera än hälften av vägenheterna förorsakas av skog om vägen har eller skulle ha haft i en enhetsberäkning. Detta villkor måste uppfyllas för att det ska vara möjligt att övergå till bruksavgifter.

En skogsväg kan alltså ha också andra delägare och annan trafik än skogsbrukets transporter. För dessa andra delägare kan man fastställa en årlig bruksavgift utgående från deras väganvändning. För dessa bruksavgifter ställs också upp en debiteringslängd. I övrigt kan bruksavgifter för till exempel virkestransporter föras till betalning omedelbart då transporten har skett och den transporterade mängden är känd.

Bruksavgift för specialobjekt

Enligt 39 § 2 mom. kan man i stället för vägavgifter ta ut bruksavgifter för färja eller annat specialobjekt. I många fall skulle det vara besvärligt eller till och med omöjligt att fastställa vägenheter för specialobjektet. Bruksavgifter är i praktiken ett mera rättvist och enklare förfarande.

4.6 Ersättning för anläggningskostnader av nya vägdelägare

Vägens ursprungliga enhetsberäkning för anläggning eller grundförbättring kan inte ändras i efterskott även om vägens kulle få nya vägdelägare. För Dessa nya vägdelägare kan man däremot åläggas att betala en skälig ersättning för byggandet eller grundförbättringen av vägen. Förutsättningen är, att den nya vägdelägaren ska ha betydande nytta av att vägen har byggts och att kostnaderna har uppstått för mindre än 15 år sedan.

Lag om enskilda vägar 40 § 1 mom

Ersättning för tidigare anlagd väg

Om en vägdelägare eller någon som har temporär rätt att färdas på vägen enligt 32 § eller tillstånd att använda vägen mot en bruksavgift enligt 28 § kan anses ha betydande nytta av den anläggning av vägen som skett under de femton år som närmast föregått bildandet av vägrätten eller den avsevärda ökningen av vägdelägarens väganvändning eller fastställandet av bruksavgiften, kan denne åläggas att betala en skälig del av kostnaderna för anläggningen av vägen. När ersättningens storlek bestäms ska den tid som förflutit från anläggningen av vägen samt nyttan av vägen beaktas. Ersättningsfrågan avgörs när vägrätten bildas eller när den som innehar vägrätt börjar använda vägen mer eller när bruksavgiften fastställs.

Tidsfristen börjar löpa då byggandet eller förbättringen av vägen är färdig. Projektet kan verkställas i flera skeden och under flera års tid. Då börjar en tidsfrist på 15 år löpa separat för varje delhelhet som tydligt kan särskiljas. Situationen är naturligtvis den samma om man utför flera separata förbättringsprojekt på vägen.

När ersättningens storlek bestäms ska den tid som förflutit från anläggningen av vägen samt nyttan av vägen beaktas. Ersättningen ska i alla fall vara skälig.

Om projektets kostnader kan utredas på ett pålitligt sätt, kan man vid bedömningen av ersättningsbeloppets storlek och dess skälighet använda sig av jämn avskrivning för varje förflutet år. Om projektets kostnad inte är känd eller om projektet har förverkligats som talkoarbete, kan man uppskatta kostnadsnivån för ett motsvarande projekt i dag och på det sättet härleda kostnaderna vid tidpunkten då projektet genomfördes.

Den nya vägdelägarens betalningsandel fastställs inte direkt utgående från vägenheterna, men de ger en god utgångspunkt för uppskattning av ersättningens belopp.

Ersättning för byggande kan fastställas också för sådan väganvändare, som enligt 28 § i lag om enskilda vägar beviljas rät att använda väg mot bruksavgift. Ersättningens storlek fastställs på basen av väganvändningens mängd och kvalitet. Till en början kan man uppskatta hur många vägenheter trafiken skulle ge anledning till om det skulle vara fråga om en vägdelägare. Detta ger en god utgångspunkt för fastställande av den ersättning som väganvändaren ska erlägga.

Beslut om byggnadsersättning och dess belopp fattas vid väglagets stämma samtidigt som man beviljar vägrätt eller användningsrätt till vägen. Senare kan man inte längre ålägga ersättning. Man kan också fatta beslut om ersättning vid förrättning av enskild väg, vid vilken man särskilt måste yrka på ersättning. Ersättningen betalas in på väglagets konto och används på normalt sätt för väghållningens kostnader.

Man kan ålägga också en nuvarande vägdelägare att ersätta byggnads- eller förbättringskostnader, om vägdelägarens väganvändning väsentligt förändras. Fastighetens användning ska i sådana fall i regel ha ändrats helt och hållet: en bostads- eller fritidsfastighet har byggts på en skogsfastighet; på en bostadsfastighet inleds ny affärsverksamhet som medför mycket trafik; på en jordbruksfastighet inleds omfattande tagning av marksubstans. På sätt och vis har den nuvarande vägdelägaren blivit ett nytt slags vägdelägare. Ändringen och den ökade trafiken ska alltså vara betydande. Mindre ändringar beaktas i underhållsenheterna.

Grunden för ersättning för byggande är alltså en bestående ökning och/eller ändring av trafiken. Grunden för den extra bruksavgiften i det föregående i kapitel 4.5 är tillfällig ökning av trafiken. Av en nuvarande vägdelägare kan man sålunda indriva antingen ersättning för byggande eller extra bruksavgift, inte båda samtidigt. Avgörandet beror på hurudan natur trafikökningen har. För bestående trafikanvändning kan man endast fastställa ersättning för byggande. För tillfällig trafik kan man endast fastställa extra bruksavgift.

Då en vägdelägares trafik minskar avsevärt, är vägdelägaren inte berättigad till ersättning för vägavgifter som beror på byggande av ny väg eller renovering av vägen. Vägdelägaren har haft nytta av projektet. Den minskade användningen beaktas i underhållsenheterna.

Vägdelägarna vill ibland dela upp ersättningarna för byggande av väg, särskilt om det är fråga om flera betalningar på en gång. Det kan inte rekommenderas, men vid behov kan man göra det som en normal återbäring av vägavgifter i proportion till vägenheterna. Man kan också förfara på det sättet, att följande års vägavgifter eller en del av dem inte drivs in. Det är skäl att notera, att den som betalar ersättning själv deltar i delningen i proportion till sina vägenheter.

Ersättning kan inte åläggas i sådana fall,då man redan har drivit in fastighetens andel av byggnadskostnaderna. Om man till exempel säljer ett område från en skogsfastighet, kan man inte ålägga den nya ägaren till det utstyckade området att betala ersättning. Om man däremot bygger till exempel en sommarstuga på skogsskiftet, kan man däremot ålägga ersättning, då fastighetens användning ändrar till denna del.

Lag om enskilda vägar 40 § 2 mom

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte en fastighet som tillkommit vid delning, när motsvarande väghållningsskyldighet redan beaktats vid bestämmandet av väghållningsskyldigheten för den fastighet som varit föremål för delning.

Ersättning för byggande, exempel

Från en fastighet såldes 2015 ett outbrutet område för byggande av fritidsbostad. För den nya fastigheten fastställdes vägenheter i början av 2016 och samtidigt ålades den nya fastighetsägaren att betala 400 euro i ersättning för de förbättringskostnader på sammanlagt 10 000 euro som hade uppstått vid förbättring 2006.

Ersättningen kom som en överraskning för den nya vägdelägaren. Han ansåg att han inte kan åläggas att betala ersättning för byggande, eftersom hans fastighet inte hade haft den betydande nytta av förbättringen som lagen avser. Han kunde ha företagit sina resor till fritidsfastigheten längs en sämre väg. Han ansåg också att ersättningsbeloppet var oskäligt, eftersom beloppet motsvarade hans andel av underhållsenheterna och tiden som förflutit sedan förbättringen inte hade beaktats.

Vägnämnden beslöt vid sin förrättning, att vägdelägaren enligt 24 § 1 mom. i dåvarande lag var skyldig att delta i kostnaderna för förbättring av vägen. Vägrätten hade bildats genom beslut vid vägnämndens möte. Ersättning för byggande hade fastställts på rätt sätt samtidigt som vägrätten beviljades. Förbättringen hade varit nödvändig för att bevara vägens skick och för att minska på kommande underhållskostnader. Projektet hade därför haft en betydande nytta också för den nya vägdelägaren. Vägnämnden upphävde dock väglagets beslut om

ersättningens belopp. Nämnden ansåg att 150 euro var en skälig ersättning eftersom det hade förflutit 10 år sedan förbättringen.

Åläggande av ersättning för byggande till en användare som betalar bruksavgift, exempel

Ett väglag beslöt uppskatta nyttan för en väganvändare vilken betalar bruksavgift så, att man ställer transporternas totalvikt i relation till vägdelägarnas sammanlagda antal tonkilometrar. Väglaget ansåg att om andelen är betydande, så är också nyttan betydande. Väglaget beslöt ålägga ersättning för byggande, om andelen överskrider 10 %. Om det är fråga om transporter av engångskaraktär, uppskattas andelen per år. Om det är fråga om fleråriga transporter och/eller varierande volym, uppskattas andelen för flera år.

Vägen hade förbättrats för 10 år sedan. Kostnaderna uppgick till 30 000 euro. Vägens totala antal vägenheter var 60 000 tonkilometer. En utomstående hade under en femårsperiod transporter motsvarande 50 000 tonkilometer. Andelen överskred sålunda 10 % och väglaget beslöt ålägga ersättning för byggande.

De oamorterade kostnaderna var 10 000 euro. Transporternas andel var 16,7 %. Av de ursprungliga 15 åren återstod transporternas fem år. Ersättningsbeloppet blev 10 000 € x 0,167 x 5/5 år = 1667 €.

4.7 Grunder för bruksavgift

Så som det tidigare har konstaterats, kan man ålägga utomstående att erlägga en bruksavgift för regelbundna eller tillfälliga transporter. Man kan också ålägga en bruksavgift för annan regelbunden användning om förutsättningarna för att bli upptagen som vägdelägare inte uppfylls. Tillstånd för regelbunden trafik beviljas av väglagets stämma.

För vägar som har konstituerat sig ger i regel sysslomannen eller väglagets bestyrelse tillstånd för vissa transporter mot en bestämd avgift. Bruksavgiften kan naturligtvis också fastställas i sådana fall, att någon utan särskilt tillstånd använder vägen tillfälligt.

Vägdelägarnas eller väglagets tillstånd behövs också för annan verksamhet på enskild väg, om verksamheten klart ökar på vägens underhållskostnader. Detta innebär, att verksamheten förorsakar någon extra underhållskostnad som kan uppskattas på förhand eller konstateras i efterskott. Sådan bruksavgiftsskyldig verksamhet kan till exempel bestå av ridning som ordnas av ett utomstående ridstall eller någon stor idrottstillställning.

Lag om enskilda vägar 38 § 1 mom.

Bruksavgift

Den bruksavgift som avses i 28 § 3 mom. ska fastställas i enlighet med vad som anses skäligt med beaktande av den vägavgift som påförs delägare för motsvarande användning av vägen och den särskilda ökning av underhållskostnaderna som användningen av vägen eventuellt förorsakar.

Bruksavgiften ska vara rimlig och stå i rätt proportion till de vägavgifter som vägdelägarna skulle betala för motsvarande transporter. Avgiften kan vara förhöjd, om det finns skäl att anta att väganvändningen ger upphov till ökade underhållskostnader. Bruksavgiften kan naturligtvis helt eller delvis ersättas av att den som utför transporterna gör vissa underhållsarbeten på vägen, till exempel sladdning och underhållsfyllning.

Den som använder vägen mot bruksavgift ska efter transporterna lämna en utredning över de transporterade mängderna till bestyrelsen eller sysslomannen. Om en sådan utredning inte lämnas, kan bruksavgiften fastställas enligt uppskattning. Bruksavgiften kan fastställas retroaktivt för högst tre år, räknat från tidpunkten då avgiften fastställs. Det lönar sig att betona betydelsen av att lämna utredning för att undvika onödiga meningsskiljaktigheter.

Ibland fastställs bruksavgiften så att den blir mångdubbel i förhållande till vad som skulle vara normalt, då man inte vill ha vissa transporter till vägen. Ett sådant förfarande är i strid med lag om enskilda vägar.

Bruksavgiften kan också omfatta en grundavgift för förvaltning av väglaget. Enligt lag ska grundavgiften vara lika stor för vägdelägare och dem som erlägger bruksavgift. Av denna anledning kan det rekommenderas, att man endast bär upp grundavgift av dem som regelbundet årligen

erlägger bruksavgift. De förorsakar en liknande förvaltningskostnad som vägdelägarna. De som använder vägen sporadiskt förorsakar i regel inte större förvaltningskostnader än de som kommer av fakturering och bokföring av bruksavgiften. Då är det inte möjligt att verifiera grundavgiftens storlek på det sätt som lagen förutsätter.

Om man inte bär upp en grundavgift av vägdelägarna, kan man inte bära upp en grundavgift av dem som betalar bruksavgift. Då ska bruksavgiften dimensioneras så, att den också täcker de högre förvaltningskostnaderna.

Om väglaget får bidrag av stat eller kommun, får man inte hindra eller begränsa utomstående trafik utan kommunens tillstånd. För regelbunden trafik eller ovan nämnd annan regelbunden användning behövs däremot alltid väglagets särskilda samtycke.

Kommunens beslut om underhållsbidrag kan innehålla förbud mot bruksavgift för all eller en del yttre trafik. Väglaget kan bedöma om understödet täcker de inkomster som man annars skulle få in genom bruksavgifter. Det är naturligtvis skäl att också beakta de kostnader och det besvär som bruksavgifterna förorsakar. Om kommunen har gett ett sådant förbud och om understödet är litet, kan det vara ändamålsenligt att avstå från understödet och bära upp bruksavgifter.

Exempel

Bruksavgift för virkestransporter

Enligt uppgift tillämpar väglag i allmänhet en bruksavgift som är i intervallet 0,10–0,30 €/m3/km. Mera information om skogsvägar får man till exempel av skogsvårdsföreningarnas och skogsservicebolagens tjänstemän.

På ett väglags område ville skogsvårdsföreningen på uppdrag av skogsägaren låta köra ett 500 m3 stort parti virke via väglagets väg, eftersom skogsägarens egen väg inte skulle hålla för transporten och eftersom sträckan längs väglagets väg blev avsevärt kortare.

Väglaget hade tidigare gjort ett beslut, enligt vilket utomstående virkestransporter skulle åläggas en bruksavgift 0,34 €/m3. Transportsträckan saknade betydelse i väglagets beslut. Bestyrelsen kunde med stöd av beslutet bevilja tillstånd för transporten och fastställa bruksavgiften till 170 €. Bestyrelsen ställde som villkor att transporterna skulle ske enligt bestyrelsens anvisningar och bestämmelser. Bestyrelsen hade därmed trots bruksavgiften rätt att avbryta transporterna till exempel på grund av tjällossning eller för att av någon annan orsak hindra att vägen skadas.

Bruksavgift för grustransporter

Om en vägdelägare säljer och transporterar grus från sitt område, ska vägdelägarens vägandelar motsvara den påfrestning som uppstår. Man kan också fastställa en bruksavgift för temporära grustransporter. Om grustäkten är uthyrd och transporten sköts av grusbolaget eller bilisten, kan man fastställa en bruksavgift till den som sköter transporten. Om förutsättningarna uppfylls kan man också bevilja ett sådant företag vägrätt enlig 6 § lag om enskilda vägar och fastställa vägenheter för det.

I detta exempel transporteras årligen 1 000 l-m^3 grus från en vägdelägares fastighet. Transportsträckan är 2,0 km. Transporterna utförs med en lastbil med boggi, utan släp, med en totalvikt på 32 ton. Då man känner till mängden som fraktas och transportsträckan med denna noggrannhet, är det enkelt att räkna ut och prissätta antalet tonkilometer.

Bilens tomvikt är 15 ton, så maximilasten är 17 ton. Grusets lösviktsmassa räknas enligt 1,7 t/m^3. Exempelkalkylen ger följande resultat: 100 x 10 m^3 lass och 100 x tomkörning = 100 x 32 t x 2 km + 100 x 15 t x 2 km = 9 400 tonkilometer/år. Bruksavgiftens storlek erhålls då man multiplicerar antalet tonkilometer med väglagets enhetspris per tonkilometer. Eventuell korrigeringsfaktor för sträcka har inte beaktats.

Bruksavgift för mjölktransporter

Om det finns mjölkproducenter bland vägdelägarna, beaktas mjölktransporternas belastning på vägen i deras vägenhetsberäkning. Om det inte finns mjölkproducenter bland vägdelägarna, men en mjölkbil använder vägen, kan mejeriet eller transportbolaget beviljas vägrätt enligt 6 § lag om enskilda vägar och få vägenheter fastställda för sig. Alternativt kan man fastställa bruksavgift.

Som grund för enhets- eller bruksavgiftsberäkningen används verkliga vikter och förverkligade sträckor. Antalet vägenheter eller bruksavgiften för mjölktransporter måste ändå alltid vara skälig. Användning av de verkliga fordonsvikterna kan i vissa fall leda till ett oskäligt stort antal tonkilometer.

Enligt Lantmäteriverkets rekommendation kan enhets- eller bruksavgiftsberäkningen vid behov göras skäligare genom att använda en lägre fordonsvikt än den verkliga (t.ex. 12 ton).

I exempelfallet har vi en mjölkbil med totalvikten 16 ton, som färdas 1,5 km längs en enskild väg varannan dag. Returfärden sker längs en annan väg. Längs vägen finns inga mjölkgårdar. Enligt Lantmäteriverkets rekommendation blir antalet tonkilometer 16 t x 1,5 km x 180 ggr/år = 4320 tonkilometer/år.

Då tonkilometerns pris på denna väg är 0,04 €/tonkilometer, blir bruksavgiften 0,04 x 4320= 172,80 €/år.

Bruksavgift för specialanvändning

De enheter eller bruksavgifter som fastställs för trafik som föranleds av båtplats, badstrand, jaktstuga eller jakt och dylikt ska grunda sig på en uppskattning av den verkliga trafiken. Det finns ingen nationell rekommendation och det kan det naturligtvis inte finnas heller.

En förening hade en båtplats med tillhörande parkeringsplats intill vägen. Det fanns inga byggnader på området. Trafiken är relativt livlig både sommar och vinter. Sträckan längs vägen är 2,5 km. Föreningen lämnade inga uppgifter om båtplatsens användning, så väglaget beslöt ställa upp en enhetsberäkning enligt uppskattning.

Sommartrafiken uppskattades till 5 personbilar per vardag och 10 personbilar per lördag och söndag. Trafiken uppskattades vara mindre under vintern, men pimpelfiskarnas användning uppskattades till 3 personbilar per vardag och 6 personbilar per lördag och söndag. Vintersäsongens längd uppskattades till 20 veckor.

Den årliga trafikbelastningen blev 32 veckor x (5 dagar x 5 bilar/dag + 2 dagar x 10 bilar/dag) + 20 veckor x (5 dagar x 3 bilar/dag + 2 dagar x 6 bilar /dag) = 1 980 bilar/år. Bilarnas vikt uppskattades i genomsnitt till 1,0 ton. Det är i praktiken mindre än personbilarnas verkliga vikt. Enligt Lantmäteriverkets anvisning beskriver vikttalet en personbils belastning rätt i förhållande till tyngre fordon.

Eftersom bilarna färdas tur och retur, ska antalet tonkilometer multipliceras med två. Båtplatsens totaltrafik uppskattades till 2 x 1 980 bilar x 1 t x 2,5 km = 9 900 tonkilometer. Då tonkilometerns pris i väglaget var 0,04 €/tonkilometer, blev vägavgiften 396 €.

Grunderna för bruksavgift för hästsport

Med stöd av allemansrätten får man tillfälligt röra sig till fots, på skidor och till häst på annans mark – också på enskild väg – om man inte förorsakar skada, olägenhet eller störning. Man får naturligtvis inte röra sig på andras gårdsplan, gräsmatta eller planteringar. Det är inte heller skäl att röra sig på andras åkrar eller beten utan markägarens tillstånd. Ansvar och gott omdöme är ledande principer för utnyttjande av allemansrätten.

Regelbunden och yrkesmässig ridning och travsport sorterar dock inte under allemansrätten. För regelbunden väganvändning kan man ålägga bruksavgift. I grunderna för avgiften beaktas hästarnas antal, användningens omfattning och karaktär samt den använda vägsträckans längd. Man får inte ålägga avgifter av straffkaraktär för hästtrafik.

MTK, SLC och Vägföreningen i Finland har ställt upp en gemensam rekommendation för bruksavgifter för hästsportrutter på bland annat enskilda vägar. Rekommendationen gäller för både travsport och ridning. Bruksavgiftsrekommendationen grundar sig på ovan nämnda vikttal för enhetsberäkning. Rekommendationen har senast förnyats 2016.

Då bruksavgiften fastställs, är det viktigt att uppskatta den verkliga väganvändningen. Vägsträckans längd och antalet hästar ska uppskattas rätt. Ju livligare och mera slitsam väganvändningen är, desto större korrigeringsfaktor kan man tillämpa, dock högst 1,5. På motsvarande sätt ska mera sporadisk och lätt användning beaktas med mindre korrigeringsfaktor, till och med 0,2.

Bruksavgift för regelbunden och sporadisk genomfartstrafik

Endast vägdelägare har rätt till bestående trafik på väg. Utomstående aktörers tillstånds- och betalningsskyldighet för väganvändning beror på väganvändningens regelbundenhet. Enligt huvudregeln krävs tillstånd för regelbunden väganvändning. En bruksavgift kan ställas som villkor för tillståndet. Enskilda vägar får användas sporadiskt också utan särskilt tillstånd.

Av sådana som regelbundet använder vägen kan man uppbära en ganska kännbar bruksavgift. Till exempel daglig genomfart under arbetsresor närmar sig den belastning som förorsakas av en livligt använd fritidsfastighet. I det tidigare har bedömningen av användningens regelbundenhet diskuterats.

I det tidigare berörs också tagande av stat eller kommun som vägdelägare om genomfartstrafiken förorsakas av deras åtgärder. I sådana fall fastställs vägenheter och vägavgift på stat eller kommun. För genomfartstrafiken fastställs då naturligtvis inte några bruksavgifter för genomfartstrafik.

Frivillig bruksavgift för genomfartstrafik

I ett väglag beslöt man testa, om väganvändarnas samvete säger någonting. I båda ändarna av vägen placerades en anslagstavla och postlåda. På tavlan beskrev hur väglagets delägare var tvungna att underhålla vägen också för allmän trafik.

I postlådan fanns bankgiroblanketter med väglagets kontouppgifter. De kunde användas för betalning av bruksavgift om användarna kände för det. Visst gjorde användarna det. Den största enskilda betalningen var 80 euro, vilket var betalning för flera års trafik. Sammanlagt inflöt hundratals euro. Då de regelbundna användarna en gång hade betalat, blev det en god vana också framdeles.

4.8 Ersättning för iståndsättande av väg

Det är beklagligt allmänt på våra vägar med svag stomme att vägen skadas av tunga transporter. Vem ersätter? Svaret är i teorin enkelt. Å ena sidan ansvarar väglaget för att vägen håller för tillåten trafik. Å andra sidan är den som rör sig i olovliga ärenden eller uppsåtligen kör sönder vägen skyldig att ersätta iståndsättandet.

Det kan vara svårt att få fast den som har söndrat vägen och att påvisa dennas skuld. Ett praktiskt råd är att förrätta syn före kända transporter. Det är bra att ta fotografier vid synen. I fråga om sporadiska transporter är det svårare att påvisa skuld.

Vägen ska hållas i det skick som vägdelägarna behöver och besluter om. I vissa fall ska vägdelägare enlig 37 § lag om enskilda vägar betala de merkostnader som det orsakar om en vägdelägare kräver väghållning av uppenbart högre standard än vad som förutsätts. Alla vägdelägares vägenheter ska motsvara den verkliga belastningen; ingen ska tillåtas belasta vägen med för små enheter.

Vägdelägare får enligt huvudregeln använda vägen för de transporter som har beaktats i vägdelägarens enhetsberäkning utan särskild iståndsättningsskyldighet. Vägen ska alltså hålla för vägdelägarnas trafik. Begränsningar under tjällossningstiden osv. gäller naturligtvis också vägdelägare.

Vägrätt ska enligt 27 § lag om enskilda vägar användas så att användningen inte medför onödig skada på vägen eller olägenhet för någon fastighet. Onödig olägenhet kan bestå av sådant slitage eller sådan skada, som enkelt kunde undvikas genom att ändra på körsätt eller transporternas tidpunkt.

Vägdelägare får sålunda inte avsiktligt söndra vägen, även om vägdelägaren utför en i sig lovlig transport. Trafiken ska också på enskilda vägar löpa enligt regler och bestämmelser. Vårdslös körning med tunga fordon och fortsatt transport trots att man iakttagit skador kan leda till ersättningsskyldighet för iståndsättning också för vägdelägare. Ofta blir man tvungen att framställa ersättningskrav till skogs- eller grusbolag som kör vägdelägarnas trafik.

På motsvarande sätt får den som har beviljats rätt att använda väg mot bruksavgift utnyttja vägen enligt överenskommelse. Om man till exempel har kommit överens om virkestransporter utan särskilda villkor, har föraren rätt att anta att vägen håller. Transporterna ska naturligtvis skötas sakligt; vägen får inte söndras avsiktligt eller av vårdslöshet även om man betalar bruksavgift. I sådana fall betalas iståndsättningen av den som har beviljats transporttillstånd och fått bruksavgift fastställd för sig.

Bestyrelsen eller sysslomannen kan ge tillstånd till att avvika från de tjällossnings- eller viktbegränsningar som har givits med stöd av 56 § lag om enskilda vägar. Till tillståndet kan man foga villkor också för eventuell iståndsättning av vägen. Vägdelägare eller annan med rätt att använda vägen, kan använda vägen på ett sådant sätt som inte har beaktats i enheterna eller bruksavgifterna. Om vägen skadas av dylik användning, är användaren skyldig att ersätta iståndsättningen. Det ligger därför i vägdelägarnas och användarnas intresse att enhetsberäkningen och grunderna för bruksavgifterna är rätt dimensionerade.

Lag om enskilda vägar 43 §

Ersättning för iståndsättande av väg

Om en vägdelägare i strid med 27 §, eller om någon som har en i 32 § avsedd temporär rätt att färdas på vägen eller ett i 28 § avsett tillstånd att använda vägen mot en bruksavgift har använt vägen på ett sätt som inte beaktats när vägenheterna, bruksavgifterna eller ersättningen enligt 33 § 2 mom. fastställdes och som betydligt ökat slitaget på vägen eller skadat den, är denne skyldig att ersätta merkostnaderna för iståndsättandet av vägen.

Om någon som inte har vägrätt eller annan rätt att använda vägen använder den i strid med 28 § och skadar den, är denne skyldig att ersätta merkostnaderna för iståndsättandet av vägen.

Om vägen skadas, är det skäl att förhandla och förrätta syn på platsen med vägdelägaren eller det företag som har ansvarat för transporten. Om förhandlingarna inte leder till resultat, ska ärendet föras för avgörande vid förrättning av enskild väg eller till tingsrätten för avgörande. Väglaget kan inte ensidigt fatta ett beslut som skulle vara bindande för den andra parten. Ersättningsärendet avgörs i tingsrätten om man inte kommer överens om skuld och ersättningsskyldighet. Om den som söndrat vägen medger söndrandet, men inte kom-

mer överens om ersättningen, kan ärendet avgöras vid förrättning av enskild väg.

En sporadisk användare, som inte har beviljats särskilt tillstånd att använda en väg och alldeles särskilt en användare som har förbjudits att använda en väg, är skyldig att ersätta alla skador som användaren förorsakat. Man kan också indriva bruksavgift för väganvändningen.

När är vägen väsentligt sliten eller skadad? Det finns inget allmängiltigt svar, men man kunde utgå från de arbeten som är nödvändiga för att återställa eller reparera vägen. Om det räcker med att öka på normala underhållsarbeten, till exempel sladdning eller hyvling av vägen, är det fråga om slitage. Om det behövs iståndsättningsåtgärder, så som fyllning med grus, reparation av spår och gropar eller reparation av söndertryckta brotrummor, är det fråga om skada på vägen. Välta trafikmärken, avbrutna plogkäppar och motsvarande är skador.

Nedskräpning och -smutsning av vägen är tyvärr vanligt i samband med virkestransporter och kreatursgödseltransporter, vilket förorsakar underhållsbehov, men det är inte fråga om skada. Den som skräpar eller smutsar ner är nog ersättningsskyldig, men om den som skräpat eller smutsat ner inte vill betala, måste man närma sig ärendet via strafflagen.

5. Förvaltning av enskild väg

5.1 Vägar som inte har organiserat sig och grundande av väglag

Vägdelägarna i en enskild väg ansvarar gemensamt för väghållningen i proportion till sin andel, dvs. sina vägenheter. För beslutsfattandet har det betydelse om vägdelägarna har organiserat sig, dvs. om det har grundats ett väglag för skötseln av vägärenden eller om vägdelägarna agerar utan formell organisation.

För vägar som inte har organiserat sig ska vägdelägarna i princip vara enhälliga om de beslut som fattas. Besluten är bindande endast för dem som har deltagit i beslutsfattandet och vill förbinda sig vid besluten.

I väglag fattas besluten med några få undantag med majoritetsbeslut. Väglaget är också en sk. juridisk person, som har rätt att göra avtal, äga lös egendom och representera vägdelägarna i lag- och förvaltningsärenden.

Väglaget är räkenskapsskyldigt och i vissa fall bokförings- och skatteskyldigt. Dessa saker behandlas närmare längre fram i denna guide. Statens och kommunernas understöd till enskilda vägar förutsätter att vägen har organiserats i ett väglag.

Oorganiserade vägar

Det är fråga om en oorganiserad väg om man inte har grundat ett väglag för skötseln av vägens ärenden. Ett förvaltningsmässigt tungrott väglag behövs inte, om det endast finns ett litet antal vägdelägare och i all synnerhet om grannarna kommer bra överens. På en sådan väg går det bra att sköta väghållningens ärenden utan desto mera formaliteter.

Man kan komma överens om saker genom informella diskussioner. Många oorganiserade vägar håller dock regelbundna möten som protokollförs. En viss formbundenhet kan rekommenderas. Besluten dokumenteras och deras innehåll kan kontrolleras i efterhand. Efterkommande generationer är också nöjda om det finns papper åtminstone på större beslut. Det är också bra att hålla i minnet att endast skriftliga beslut är bindande som sådana i fall av att åsikterna går i sär.

Vissa oorganiserade vägar fungerar som om de hade grundat ett väglag. Man kan till och med rösta om ärenden. Detta är i och för sig både tillåtet och rekommendabelt. Det är dock skäl att hålla i minnet, att ett möte av det här slaget inte genom majoritetsbeslut kan fatta beslut som är bindande för vägdelägarna. Beslutet är bindande för vägdelägaren endast om vägdelägaren har godkänt beslutet.

Beslut om vägenheter och vägavgift binder också vägdelägare endast i det fall att vägdelägaren har godkänt dem. Om någon vägdelägare vägrar betala sin vägavgift helt eller delvis, kan de andra vägdelägarna föra ärendet till avgörande vid förrättning av enskild väg. På motsvarande sätt har de enskilda vägdelägarna rätt att ansöka om enskild vägförrättning och dess beslut om sin vägavgift.

Vid förrättning av enskilda vägar blir man ofta tvungen att för oorganiserade vägars del bedöma, om de andra vägdelägarna har haft nytta av sådana väghållningsåtgärder som en någon vägdelägare har utfört på egen hand och om de andra vägdelägarna borde delta i kostnaderna. Ett sådant krav ska framställas inom tre år efter att åtgärden har utförts.

Man kan bli tvungen att avgöra många ärenden för oorganiserade vägar genom förrättning av enskild väg och i vissa fall gång efter annan för samma väg. I regel överväger man vid dessa förrättningar om grundande av väglag skulle lösa en del problem.

Grundande av väglag avlägsnar dock inte de meningsskiljaktigheter som beror på att några vägdelägare inte kan komma överens med varandra. I vissa fall kan det ändå vara till fördel att organisera sig.

En oorganiserad väg är inte en juridisk person så som ett väglag. Den kan inte gå till domstol varken som kärande eller svarande. Vägdelägarna ansvarar gemensamt för vägens ärenden. Lagen innehåller dock en sådan genväg, att en vägdelägare ensam får föra talan till alla delägares förmån (Lag om enskilda vägar 70 § 2 mom.).

Stämning ska lämnas till varje vägdelägare för kännedom. Om det finns ett stort antal vägdelägare, kan man förfara på det sättet att stämningen lämnas en delägare och de andras stämning utförs genom offentlig kungörelse. Om vägdelägarna inte betalar sin faktura eller skuld, riktar gäldenären sina krav till någon av de vägdelägare som har undertecknat förbindelsen. Denna har sedan i uppgift att söka fram ett papper, på basen av vilket de andra vägdelägarna har godkänt förbindelsen.

Lag om enskilda vägar 69 §

Vägdelägare som inte bildar väglag

Om vägdelägarna inte bildar ett väglag, är en av vägdelägarna vidtagen åtgärd som berör väghållningen som sådan bindande för en vägdelägare endast om den har avtalats skriftligt. För ett avtal eller en förbindelse som gäller en väg ansvarar inför avtalsparten endast de vägdelägare som ingått avtalet eller förbindelsen.

Om det mellan vägdelägare förekommer meningsskiljaktighet beträffande en vägdelägares skyldighet att delta i kostnaderna för åtgärder som en annan vägdelägare har vidtagit i fråga om vägen utan att delägarna avtalat om saken, ska det vid förrättning av enskild väg avgöras om den nytta som åtgärden medfört kommit delägaren i fråga till godo och vid behov, om ett yrkande har framställts inom tre år från det att åtgärden genomfördes, förplikta den delägaren att ersätta en skälig del av kostnaderna, dock högst så mycket som motsvarar den nytta han eller hon fått.

Vägdelägare har rätt att ansöka om förrättning av enskild väg, där det kan fastställas att ett väglag ska bildas under de förutsättningar som föreskrivs i 49 § 2 mom.

Vägdelägare som inte har bildat väglag ska enligt 50 § lag om enskilda vägar gemensamt se till att det i det nationella informationssystemet för väg- och gatunätet (Digiroad) finns uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar och om förbud eller begränsning av användning av väg. Mera om detta i kapitel 11.4 som behandlar anordningar för ledning av trafik på enskilda vägar.

Om uppgifterna inte lämnas centraliserat till Digiroad till exempel via kommunen, kan vägdelägarna meddela uppgifterna direkt till Digiroad-operatören via e-post på adressen info@digiroad.fi. En uppdaterad anvisning för sändning av uppgifter och en modell finns på trafikledsverkets webbplats www.vayla.fi.

Bildande av väglag

Ett väglag kan bildas vid förrättning av enskild väg. Då en enskild väg bildas genom förrättning eller då man vid en senare förrättning beviljar tilläggsvägrätter, ska man överväga om det är nödvändigt att bilda ett väglag. Avgörandet påverkas bland annat av vägdelägarnas antal och ordnandet av vägens skötsel på ett sakenligt sätt. Väglag kan alltså grundas också på initiativ av myndighet och till och med i strid med vägdelägarnas vilja.

Förrättning av enskild väg kan förrättas också enbart för att bilda väglag. Förrättningsingenjören kan anse att det inte finns behov av egentlig förrättning i ärendet. Väglaget kan då grundas genom fastighetsregisterhållarens förvaltningsbeslut.

Väglag grundas i praktiken inte för ett par vägdelägare, men för tre eller åtminstone fem vägdelägare är det möjligt. Lagen känner dock inte något exakt antal vägdelägare som krävs. Avgörandet måste fällas i varje fall för sig.

Det kan vara ändamålsenligt att grunda ett väglag för endast ett visst avsnitt av en väg. Man kan till exempel grunda ett väglag för en huvudled och lämna grenarna utanför väglaget. Detta kan vara motiverat om grenarna till sin natur och särskilt till sitt skick avsevärt avviker från huvudleden.

Alla vägdelägare eller en del av dem kan tillsammans ansöka om förrättning av enskild väg, men lika väl kan ansökan lämnas av en enda vägdelägare som anser att det är nödvändigt att grunda ett väglag.

Delägarna i en befintlig väg kan också grunda ett väglag vid väglagets konstituerande stämma, till vilken alla vägdelägare måste kallas (Lag om enskilda vägar 49 §). Vem som helst bland vägdelägarna kan fungera som sammankallare. Kallelsen ska till tillämpliga delar följa förfarandet för sammankallande av väglagets stämma. Förfarandet beskrivs på annat ställe i denna guide. Beslutsfattandet sker så som ovan har beskrivits för en oorganiserad väg. Man kan inte fatta majoritetsbeslut om inte alla vägdelägare kommer överens om det och förbinder sig vid det.

Det kan rekommenderas att fördelningen av vägenheterna godkänns vid den konstituerande stämman. Då följer beslutsfattandet indelningen i vägenheter redan vid följande möte. Enhälliga vägdelägare kan dock börja tillämpa en godkänd fördelning i vägenheter redan vid den konstituerande stämman. Debiteringslängden och vägavgifterna kan också fastställas redan vid det konstituerande mötet.

Väglaget uppstår slutligt först då dess grundande har införts i Lantmäteriverkets fastighetsdatasystem, dvs. i registret över enskilda vägar. Vid införandet i registret bedöms inte nödvändigheten av att grunda väglaget längre.

Det uppstår problematiska situationer om vägdelägarna är mycket oeniga om nödvändigheten av att grunda ett väglag. Även om man bestämmer sig för att grunda ett väglag, förbinder sig inte alla vägdelägare vid beslutet. Även om möjligheten att söka ändring till den konstituerande stämmans beslut är oklar, kan man väcka klandertalan. Registreringen av väglaget i registret över enskilda vägar kan förhindras. I sådana situationer är det bättre att ansöka om bildande av väglag i förrättning av enskild väg. Då avgörs nödvändigheten av att grunda väglag officiellt, opartiskt och jämlikt. Ändring till beslut vid förrättning av enskild väg ska sökas i jorddomstolen.

Då man bildar ett väglag, ska vägdelägarna välja ett namn och verkställande organ åt väglaget. Organet är att jämföra med en styrelse som tar hand om löpande ärenden. Det verkställande organet kan bestå en endast en person, dvs. en syssloman eller ha flera medlemmar, dvs. en bestyrelse.

Personval inom väglaget behandlas mera ingående på annat ställe i denna guide. Då väglaget bildas och konstitueras behövs också andra beslut, bland annat förknippade med att öppna bankkonto och rätt att använda dem. Mera information om dessa i den del av guiden som behandlar väglagets förvaltning och ekonomiförvaltning.

Fördelar med att bilda väglag

- Beslutsgången förenklas av formbundenhet och majoritetsbeslut.
- Enskilda vägdelägares möjlighet att påverka förbättras tack vare regelbundna möten.
- Meningsskiljaktigheterna minskar eller de är åtminstone lättare att hantera.
- Lättare at bevilja nya vägrätter.
- Lättare att indriva vägavgifter.
- Lättare att fastställa och indriva bruksavgifter av utomstående väganvändare.
- Väglagets verkställande organ handhar väglagets praktiska ärenden enligt vägdelägarnas beslut.
- Lättare att göra olika slags avtal.
- Möjlighet att få understöd.

5.2 Väglagets förvaltning

Ärenden som avgörs på väglagets stämma

Vägdelägarna fattar beslut om väghållning och väglagets andra ärenden på väglagets stämma.

Väglaget håller i regel en årsstämma och dessutom stämmor enligt behov. Förbättring av vägen eller uppgörande av ny enhetsberäkning kan kräva flera stämmor. Det lönar sig ändå inte att sammankalla en extra väglagsstämma för småsaker.

Väglaget behöver inte hålla stämma varje år, utan intervallet kan vara glesare enligt vad som beskrivs i det senare. De vägar som får kommunalt understöd samlas dock i regel en gång per år för att kunna lämna erfordrade utredningar om väghållning och räkenskaper till kommunen.

Väglaget kan dock inte självständigt fatta beslut om alla ärenden. Till exempel upphävande eller ändring av en vägdelägares vägrätt mot dennes vilja, åtgärder utanför vägområdet, vissa ersättningsfrågor osv. måste föras till förrättning av enskild väg.

Lagen räknar upp en mängd ärenden som kan beslutas på väglagets stämma. Förteckningen innebär samtidigt att beslut i dessa frågor ska fattas på väglagets stämma, dvs. beslut kan inte fattas av väglagets verkställande organ eller enskild vägdelägare.

Lag om enskilda vägar 58 §

Väglagets stämma

Vägdelägarna beslutar om väghållningen och andra angelägenheter som gäller väglaget vid väglagets stämma.

Väglagets stämma kan även hållas i en elektronisk verksamhetsmiljö om det beslutas vid väglagets stämma eller bestäms i väglagets stadgar.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska väglagets stämma särskilt fatta beslut om

1) *fastställande av en budget för följande eller innevarande räkenskapsperiod och när väglagets räkenskapsperiod ska börja och sluta,*
2) *granskning och godkännande av redovisningen för föregående räkenskapsperiod eller förordnande av två personer att på förhand och efteråt granska redovisningen och lämna stämman en redogörelse för granskningens resultat,*
3) *beviljande av ansvarsfrihet för sysslomannen eller bestyrelsen,*
4) *val av väglagets syssloman eller bestyrelse och befrielse av sysslomannen eller bestyrelsen från uppdraget,*
5) *fastställande av vägenhetsberäkningen,*
6) *fastställande av debiteringslängden för vägavgifter och bestämmande av grunderna för bruksavgiften samt vid behov om fastställande av bruksavgifter,*
7) *upptagande av penninglån,*
8) *sökande av rågång som avses i 103 § 2 mom. i fastighetsbildningslagen, när detta behövs för väghållningen,*
9) *utfärdande av anvisningar om väghållningen till sysslomannen eller bestyrelsen,*
10) *beviljande av tillstånd för regelbunden användning av vägen för andra än vägdelägare,*
11) *upplåtande av vägrätt till befintlig väg eller upphävande av vägrätt som upplåtits av väglaget,*
12) *väglagets stadgar,*
13) *bemyndigande av en utomstående aktör att sköta vägförvaltningen och väghållningen,*
14) *initiativ som vägdelägarna tagit i fråga om väghållningen.*

Nedan behandlas de väsentligaste punkterna i denna för väglagens verksamhet centrala förteckning och de specialfrågor som är förknippade med dem.

Fastställande av budget

Väglagets årsstämma fastställer budget för innevarande eller följande räkenskapsperiod, beroende på vid vilken tidpunkt på året väglaget samlas till sin årsstämma. Utgifterna uppskattas enligt uppgiftshelheter, i regel utgående från utfallet under tidigare räkenskapsperioder, naturligtvis med beaktande av planerade reparations- och andra arbeten. På inkomstsidan ska man få ihop till ett lika stort belopp. Eventuella bidrag uppskattas om deras belopp inte är kända. Resten samlas in i form av väg- och bruksavgifter.

I denna guide finns ett särskilt, mera omfattande avsnitt om väglagets budget och övriga ekonomiförvaltning.

Räkenskapsperiodens längd

Väglagets räkenskapsperiod är i regel ett år och väglaget håller stämma varje år. Detta kan rekommenderas på vägar med fast bosättning. Många kommuner kräver också årlig stämma i sitt understödssystem.

Sådana vägar som har få delägare och lite årligt underhåll, behöver kanske inte hålla stämma alla år. Skogsvägar är sådana vägar.

Väglag ska dock hålla en stämma som motsvarar årsstämma minst vart fjärde år (Lag om enskilda vägar 60 § 2 mom.).

Om väglaget har beslutat hålla stämma till exempel vart annat år, är väglagets räkenskapsperiod två år. Bokslutet ska helst alltid göras årligen. Det är också att rekommendera att bokslutet granskas av revisor/verksamhetsgranskare årligen. Väglagets bokslut fastställs vid följande stämma för ett år i sänder för två år. Budget och vägavgifter ska också fastställas för två år. Vägavgifterna kan fortfarande indrivas för betalning en gång per år.

För vissa kommuner är det tillräckligt för årliga understöd att bokslutet har godkänts av revisor eller räkenskapsgranskare. I sådana kommuner kan också bebodda vägar som får kommunalt understöd tillämpa en längre räkenskapsperiod. Det lönar sig att fråga kommunen om hurudan utredning som krävs för beviljande av understöd.

Granskning och godkännande av räkenskaper, beviljande av ansvarsfrihet

Om sådana har valts, presenterar räkenskapsgranskarna sin granskningsberättelse för väglagets stämma och rekommenderar godkännande eller förkastande av räkenskaperna. Räkenskaperna kan också granskas av dem som deltar i stämman utan förhandsgranskning.

Granskningsberättelsen kan vara muntlig, men det kan rekommenderas att ge en skriftlig berättelse. I bilaga 7 finns en modell för berättelse.

Utöver godkännande av räkenskaperna behandlas också beviljande av ansvarsfrihet för organet, antingen i en separat mötespunkt eller i samband med godkännande av räkenskaperna. Ansvarsfrihetsfrågan för någon särskild åtgärd som organet har vidtagit kan behandlas separat om den inte är kopplad till fastställande av bokslutet.

Sysslomannen eller bestyrelsen är ersättningsskyldiga om de vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakat väglaget skada (Lag om enskilda vägar 55 §). Om det verkställande organet inte frivilligt ersätter den skada som det har förorsakat, måste väglagets stämma fatta beslut om skadeståndsåtal, dvs. väglaget ska driva en rättsprocess gentemot sitt verkställande organ.

Personval

Sysslomannen och dennes ersättare eller bestyrelsen jämte ersättare väljs för högst fyra år i sänder. Val kan alltså förrättas varje år, men inte för en längre period än fyra år. Minst vart fjärde år väljer väglaget alltså nya personer att handha väglagets ärenden. Samma personer kan också återväljas. Ingen får väljas till dessa eller andra väglagets uppdrag utan ett på förhand givet samtycke.

Väglagets stämma kan också besluta att sysslomannen byts till bestyrelse eller tvärtom. Väglaget måste alltså inte hålla fast vid ett organ som man har fattat beslut om vid grundandet.

Den som väljs för uppdraget måste inte vara vägdelägare. Till syssloman kan man till exempel välja en kunnig, utomstående vägdisponent. Till ersättare för sysslomannen kan det vara vettigt att välja någon av vägdelägarna, som i praktiken kan följa med vägens dagliga skick på ett bättre sätt än en syssloman som kanske bor på längre avstånd från vägen. Ersättaren kan också godkänna vägdisponentens fakturor. Det kan också rekommenderas, att vägdisponenten inte väljs in som medlem i bestyrelsen, utan att bestyrelsen använder sysslomannen för praktiska arbeten och sakkunnig. På det sättet hålls rollerna som beställare och sakkunnig bäst i sär.

Lagen förbjuder inte att man väljer ett företag eller ett annat samfund till exempel till syssloman. Av lagens skrivningar kan man dock slutleda, att man i företaget eller samfundet ska namnge en ansvarsperson för ifrågavarande uppdrag.

Enligt lag väljs tre till fem ordinarie medlemmar till bestyrelsen (Lag om enskilda vägar 53 §). Om bestyrelsen har tre medlemmar, väljs minst en ersättare. Bestyrelsen väljer ordförande och vice ordförande inom sig om inte valet har förrättats av väglagets stämma (Lag om enskilda vägar 54 §). Man kan mycket väl motivera, att bestyrelsens ordförande väljs av väglagets stämma. Det är trots allt fråga om det viktigaste valet.

Väglaget kan sedan gammalt ha en bestyrelse, vars storlek avviker från föreskrifterna i lag om enskilda vägar. Man kan fortsätta ett sådant arrangemang, om vägdelägarna vill ha det så. Vid behov väljs väglaget att motsvara föreskrifterna eller så fastställer väglaget nya stadgar, där man stipulerar om saken. Väglagets stadgar kan nämligen ha andra skrivningar om antalet medlemmar i bestyrelsen än det som lagen föreskriver. Man kan till exempel välja sju medlemmar till bestyrelsen eller välja personliga ersättare för alla bestyrelsens medlemmar.

I lite större väglag har man kanske på årsstämman valt två revisorer (och två ersättare för dem)

för en mandatperiod som sträcker sig till följande årsstämma. Det är dock skäl att vara noggrann med begreppen. Revisor avser oberoende revisor som är godkänd enligt revisionslagen. Väglaget kan fortfarande välja revisorer, men de ska i så fall vara yrkesrevisorer (GR-revisor). De lämnar en revisionsberättelse i enlighet med revisionslagen. Användning av godkända revisorer innebär i de flesta fall onödiga kostnader för väglaget.

Väglagen kan i stället för revisorer välja två personer som granskar väglagets räkenskaper. Dessa kan vara lekmän, till exempel vägdelägare. De avger inte en revisionsberättelse, utan en redogörelse över granskningens resultat som avses i lag om enskilda vägar.

I mindre väglag, där antalet verifikat är litet, behöver man inte alltid valda granskare överhuvudtaget. I så fall granskas räkenskaperna vid årsstämman.

Sysslomannen, bestyrelsens medlemmar och deras ersättare samt räkenskapsgranskarna har enligt lag om enskilda vägar rätt till en skälig ersättning för sitt arbete. Dessutom har de rätt till ersättning för de kostnader som skötseln av uppdragen har förorsakat. Beslut om alla arvoden och ersättningar fattas av väglagets stämma. Ibland är det svårt att hitta personer som är villiga att sköta uppdrag.

Väglaget kan ligga i vila under flera års tid utan att sammanträda eller av andra orsaker låta bli att utföra personval. I sådana fall kan man enligt 61 § lag om enskilda vägar besluta om val, arvoden och ersättningar vid förrättning av enskild väg på ansökan av vägdelägare eller annan sakägare. Storleken på arvodet för den utomstående tjänstemannen som förrättningen tillsätter kan komma som en överraskning för väglaget.

Väglagets stämma kan befria sysslomannen och/eller dennes ersättare, medlem av bestyrelsen och/eller dennes ersättare eller räkenskapsgranskaren från sin uppgift redan före mandatperiodens utgång. Åtgärden kan grunda sig på den berördas begäran eller väglagsstämmans brist på förtroende. Om en revisor enligt revisionslagen befrias från sin uppgift, ska åtgärden däremot motiveras.

Den som har gett sitt samtycke till och blivit vald att sköta ett uppdrag kan inte avgå utan vidare. Uppgiften ska skötas. Det verkställande organet kan sålunda avstå från sin uppgift endast vid väglagets årsstämma eller genom att sammankalla en extraordinarie stämma för att välja ett nytt organ.

Fastställande och ändring av vägenheter och bruksavgifter

Sysslomannens eller bestyrelsens uppgift är att följa med förändringar i grunderna för vägenheterna, dvs. förändringar i väganvändningen. Om det finns skäl därtill, lämnar sysslomannen eller bestyrelsen ett förslag till ny indelning i vägenheter till väglagets stämma.

Sådana ärenden kan lyftas till behandling på väglagets stämma på framställan av någon vägdelägare, vars väganvändning har ändrat. I vissa fall kan det också vara en granne som har noterat ändringen i väganvändning.

Ärendet kan behandlas och föras till beslut om det enkelt går att utföra erfordrade beräkningar under stämman. I annat fall kan ärendet flyttas till följande stämma eller så kan stämman befullmäktiga sysslomannen eller bestyrelsen att utföra nödvändiga mindre ändringar.

Då nya vägdelägare tas emot, fastställs vägenheter för dem. De nya vägdelägarnas vägenheter ändrar inte på de tidigare vägdelägarnas vägenheter om man tillämpar Lantmäteriverkets indelning i vägenheter som grundar sig på tonkilometer – endast de relativa betalningsandelarna ändras.

Det är alltjämt en tolkningsfråga, huruvida man kan fastställa debiteringslängden och driva in vägavgifterna enligt de nya vägenheter som har fastställts av stämman. Kan man alltså genast ta i bruk de nya vägenheterna eller tas de i bruk först i följande debiteringslängd. Lag om enskilda vägar 41 § tillåter tekniska förändringar av debiteringslängden. Åtminstone små förändringar av debiteringslängdens vägenheter kan tolkas vara lagenliga.

I praktiken tar majoriteten av alla väglag i bruk de nya vägenheterna genast. Förslag till debiteringslängd ställs ofta upp enligt den indelning i vägenheter som föreslås. Detta föranleder naturligtvis inga praktiska problem om vägdelägarna inte bestrider förfarandet.

Vägdelägarna har rätt att söka ändring av väglagets stämmas beslut. Oberoende av eventuell sökande av ändring kan väglagets stämmas beslut omedelbart verkställas, om inte prövningsorganet bestämmer annorlunda. En fastställd vägavgift ska alltså betalas. Om en vägdelägares avgift blir sänkt genom ändring av beslutet, återbetalas överskottet jämte ränta.

Grunderna (euro/m^3, euro/t, euro/gång, etc.) för bruksavgifter ska fastställas av väglagets stämma.

Om det senare sker någon väsentlig förändring av dessa grunder, bereder sysslomannen eller bestyrelsen ärendet för beslut av väglagets stämma. Sysslomannen eller bestyrelsen kan under årets lopp besluta om bruksavgifter för sporadiska transporter enligt dessa fastställda grunder.

Bruksavgifterna för dem som regelbundet använder vägen kan fastställas i debiteringslängden, vilket behandlas i följande stycke. Alla avtal som gäller bruksavgifter ska också fastställas av väglagets stämma.

Fastställande av debiteringslängd för väg- och bruksavgifter

Då man sammankallar väglagets årsstämma eller extraordinarie stämma som behandlar betalningar, ska man se till att förslaget till debiteringslängd för väg- och bruksavgifter finns till påseende på förhand eller sänds som bilaga till möteskallelsen (Lag om enskilda vägar 61 §). Detta torde vara en av de mest försummade skyldigheterna inom väglagens förvaltning. Förslaget till debiteringslängd som finns till påseende eller sänds med kallelsen, ska enligt föreskrifterna uppfattas som bestyrelsens eller sysslomannens förslag. Stämman kan fatta avvikande beslut.

Flera väglag fastställer endast budgeten eller beloppet på de väg- och bruksavgifter som uppbärs. Samtidigt fastställs vägenhetens kalkylerade pris. De vägavgifter som delägarna ska betalas räknas därefter ut och uppbärs av väglagets verkställande organ. I praktiken leder ett sådant förfarande naturligtvis inte till problem så länge som förfarandet godkänns av alla vägdelägare.

Debiteringslängden är också ett dokument som fungerar som grund för utmätning om en vägdelägare eller annan betalningsskyldig inte betalar sin väg- eller bruksavgift. Utmätning kan inte utföras om debiteringslängden inte är fastställd på tillbörligt sätt. Ett besvär enligt lag om verkställighet av skatter och avgifter kan lämnas till tingsrätten angående den ”olagliga” uppbörden. I sista hand kan det hända att vägavgiften helt eller delvis inte kan drivas in och därför blir betald av de andra delägarna. Sådana fall är lyckligtvis sällsynta. Utmätning av väg- och bruksavgifter är däremot relativt allmänt.

Upptagande av penninglån

Väglag kan ibland bli tvungna att ta penninglån från bank eller av någon vägdelägare. Ibland kan det vara direkt lönsamt att lyfta ett lån. Beslut om upptagande av penninglån fattas alltid av väglagets stämma; bestyrelse eller sysslоman kan inte fatta ett sådant beslut.

För banklån krävs i regel personlig borgen, vilken i allmänhet ges av medlemmarna i väglagets verkställande organ. Det finns dock inte orsak att vara rädd för borgensansvar, eftersom väglaget alltid kan betala bort sin skuld genom att bära upp mera pengar av sina delägare.

Beslut om upptagande av penninglån fattas liksom andra beslut genom enkelt majoritetsbeslut. De vägdelägare som har motsatt sig upptagande av lån ansvarar för lånet i proportion till sina vägandelar.

Lånet ska i praktiken amorteras utgående från de vägenheter som gäller för tillfället (Lag om enskilda vägar 44 § och 45 §).

Ansökan om förrättning av enskild väg

Beslut om ansökan om förrättning av enskild väg för väglaget ska fattas vid väglagets stämma. (Statsrådets förordning om enskilda vägar 2 §). Förrättning av enskild väg är nödvändig till exempel då man vill återta en bestående vägrätt, utreda vilka som har rätt att använda väg, förvissa sig om vägens läge eller bredd eller flytta vägen till ett annat ställe. Ansökan om förrättning av enskild väg kan lämnas av vägdelägare, fastighetsägare, den som besitter särskild rättighet till en fastighet, väglag vars väg förrättningen gäller samt stat och kommun (Lag om enskilda vägar 73 § 1 mom.).

Ansökan om förrättning av enskild väg och förrättningsförfarandet behandlas mera ingående i det senare.

Sökande av rågång som avses i 103 § 2 mom. fastighetsbildningslagen nämns särskilt i 58 § lag om enskilda vägar som en förrättning som kräver beslut av väglagets stämma. Rågången är i regel förknippad med byggande eller grundförbättring av vägen. Projektet kan föranleda behov av att flytta på fastigheters rårösen. Råmärken kan också vara försvunna. Råarnas läge kan också av andra orsaker vara oklart.

Utfärdande av anvisningar om väghållningen till sysslomannen eller bestyrelsen

Enligt lag om enskilda vägar är väghållning att bygga och underhålla vägar. Dessa ärenden behandlas av väglagets stämma, särskilt i samband med budgeten. Stämman fattar beslut om behovet av förbättring och underhåll av vägen och det verkställande organet måste följa dessa beslut. Stämman

kan befullmäktiga organet att utföra någon åtgärd eller bereda ett ärende för behandling av följande stämma. I övrigt är det inte ändamålsenligt att ge det verkställande organet alltför detaljerade anvisningar i ärenden, vilka enligt lag hör till organets behörighet. Med andra ord ska man inte binda det verkställande organets händer alltför starkt i fråga om daglig väghållning. Väglagets stämma kan naturligtvis ge organet anvisningar till exempel i ärenden som gäller väglagets förvaltning och ekonomiförvaltning.

Tillåtande, förbud och begränsning av väganvändning

Som det konstateras i det tidigare, krävs tillstånd av väglagets stämma enligt 28 § lag om enskilda vägar för regelbunden trafik av andra än vägdelägare.

Väglaget kan enligt 29 § lag om enskilda vägar meddela ett förbud mot användningen av vägen för trafik med alla eller vissa slag av motor- eller hästfordon för andra än vägdelägare. Någon motivering behövs inte. Delägarna i ett enskilt väglag kan hålla vägen helt i sin egen användning. Beslut om förbud fattas av väglagets stämma.

Lagens skrivning innebär att förbudet måste gälla jämlikt för alla. Väglaget kan inte fatta beslut som gäller enskilda individer. Förbud mot användning av vägen meddelas enligt 29 § lag om enskilda vägar genom ett behörigt vägmärke eller en annan trafikanordning sätts upp invid vägen med kommunens tillstånd.

Om väglaget får kommunalt underhållsbidrag eller om vägen på basen av underhållsavtal sköts av kommunen, kan man inte utan kommunens samtycke förbjuda utomstående trafik. Det samma gäller om väglaget under de senaste 10 åren har fått offentligt understöd för förbättring av vägen. Kommunen kan dock ge sitt samtycke till förbudet om den utomstående trafiken förorsakar betydande olägenhet. Om det inte är möjligt att helt förbjuda utomstående trafik, kan kommunen ge sitt samtycke till att begränsa den.

Beviljande av vägrätt

Ansökan och beviljande av vägrätt har redan behandlats i det tidigare. Det kan upprepas, att beslut om beviljande av vägrätt fattas av väglagets stämma. Syssloman eller bestyrelse eller enskilda vägdelägare kan inte bevilja bestående eller ens tillfällig vägrätt. Däremot kan sysslomannen eller bestyrelsen bevilja tillstånd för tillfällig användning av vägen.

Ansökan om delägarskap behöver inte lämnas. Alla som beviljats vägrätt blir automatiskt vägdelägare, vars väghållningsskyldighet inleds samtidigt som vägrätten beviljas.

Vägrätt eller rätt att använda väg beviljas av väglagets stämma, helst som en separat punkt. Samtidigt fastställs vägenheter för den nya vägdelägaren och den nya delägaren antecknas i delägarförteckningen. Den nya vägdelägaren får dock inte delta i omröstningar och beslutsfattandet vid samma möte. Rätt att närvara och yttra sig kan beviljas. Om den nya vägdelägaren införs i debiteringslängden och vägavgiften uppbärs omedelbart, ska nog den nya delägaren också få delta i beslutsfattandet.

Samtidigt som väglaget beviljar vägrätt, kan väglaget under vissa förutsättningar fatta beslut om att uppbära ersättning för byggande av väg av den nya vägdelägaren i enlighet med 40 § lag om enskilda vägar. Ersättning för byggande av väg har behandlats i det tidigare. Lagen känner inga ”anslutningsavgifter” som kunde uppbäras av nya vägdelägare.

Enligt 45 § lag om enskilda vägar kan man vid fastställande av vägenheter för en ny vägdelägare besluta, att denna också har ansvar för väglagets förbindelser och skyldigheter. I de flesta fall kan det vara fråga om väglagets lån. I praktiken görs inget separat beslut om ansvar, utan ansvaret för väglagets utgifter och sålunda också för amortering av väglagets lån grundar sig på gemensam väghållningsskyldighet enligt 34 § lag om enskilda vägar. Det finns naturligtvis inget hinder för att fatta ett sådant beslut. Det kan också rekommenderas för tydlighetens skull.

Ny vägdelägare

- beviljas vägrätt
- införs i vägdelägarförteckningen
- får vägenheter fastställda
- beslut om uppbärande av eventuell ersättning för byggande av väg
- beslut om ansvar för vägklagets förbindelser och skyldigheter
- införs i debiteringslängden
- fastställer vägavgift

Vägdelägarförteckning

Lag om enskilda vägar känner egentligen inte till begreppet delägarförteckning, men i praktiken är man av flera orsaker tvungen att hålla en förteckning över vägdelägarna. Vägdelägarnas namn och adress behövs för möteskallelser. Uppgifter om vägdelägarnas fastigheter och trafik behövs för vägenhetsberäkningen. I debiteringslängden framställs de avgifter som var och en vägdelägare ska betala.

Dataskyddslagen gäller också väglag och olika former av delägarförteckningar. Man måste se till vägdelägarnas dataskydd. Detta innebär, att man endast håller register över sådana uppgifter om vägdelägarna som är nödvändiga för väglagets verksamhet. Det är till exempel inte nödvändigt att registrera vägdelägarnas personnummer och därför inte heller lagligt. Uppgifterna får inte lämnas till utomstående. Mot denna bakgrund är det minst sagt tvivelaktigt att väglag upprätthåller väglagets uppgifter på webbplatser som kan läsas fritt.

Den nya dataskyddslagen är betydligt strängare än den tidigare personuppgiftslagen i fråga om kraven på skydd och behandling av personuppgifter. Väglaget kan till och med få ekonomiska påföljder för brott mot dataskydd. Väglaget ska försäkra sig om dataskyddsfrågor särskilt om väghållningen eller delar av väghållningen utlokaliseras.

Vägdelägare kan inte förbjuda registerföring av sina uppgifter, eftersom väglag och dess organ har lagstadgad rätt och skyldighet till registerföringen. I 50 § lag om enskilda vägar föreskrivs dessutom om vägdelägarnas skyldighet att lämna nödvändiga uppgifter om sig själv och sin väganvändning till väglaget. I bilaga 11 finns ett exempel på väglagets dataskyddsbeskrivning.

Väglagets stadgar

Väglag kan enligt 51 § lag om enskilda vägar fastställa stadgar för sin verksamhet. Genom att uppgöra stadgar kan man göra skötseln av väglagets ärenden betydligt smidigare jämfört med vad lagen föreskriver.

Stadgarna kan dock inte på något sätt minska vägdelägarnas rättigheter eller jämställdhet. Lagen föreskriver särskilt i vilka ärenden man kan använda stadgar.

Dessutom kan man i stadgarna precisera och förtydliga lagens föreskrifter i en för vägdelägarna mera lättförståelig form.

Lag om enskilda vägar 51 §

Väglagets stadgar

Väglaget kan upprätta stadgar om sin förvaltning och övriga verksamhet. I väglagets stadgar ska åtminstone väglagets namn, hemort och organ anges. Stadgarna får avvika från bestämmelserna i denna lag, om det är särskilt tillåtet. I andra frågor som ska bestämmas i väglagets stadgar ska det som föreskrivs i denna lag iakttas.

Om väglagets stadgar avviker från bestämmelserna i denna lag, krävs det att väglaget antar stadgarna enhälligt. I annat fall räcker ett majoritetsbeslut.

Väglagets stadgar får inte kränka de rättigheter vägdelägare har enligt denna lag eller likabehandlingen av vägdelägarna. Alla vägdelägare har rätt att på begäran få en kopia av väglagets stadgar av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande.

Vägdelägare har rätt att begära att stadgarna ska behandlas och granskas av väglagsstämman.

Stadgarna träder i kraft genom en anteckning om godkännande av stadgarna i fastighetsdatasystemet.

Antalet medlemmar i bestyrelsen kan föreskrivas i stadgarna. Stadgarna kan också ha stadganden som avviker från lagen i fråga om väglagets namnteckningsrätt. Väglagets stämma kan när som helst fatta beslut om att hålla stämma i ”elektronisk omgivning”, men man kan också stadga om det i stadgarna. Det samma gäller stadganden om tidpunkt för stämma, förande av protokoll och räkenskapsperiodens längd. Stadgarna kan också föreskriva om sammankallare till stämma och kompletterande sätt att kalla till stämma utöver dem som stadgas i lag. Stadgarna kan också föreskriva om andra tjänster än väghållning för vägdelägarna, så som ordnande av avfallshantering.

Beslut om väglagets stadgar fattas naturligtvis av väglagets stämma. Beslutet måste vara enhälligt om stadgarnas föreskrifter avviker från lagens föreskrifter. Stadgarna träder i kraft då godkännandet av dem har införts i fastighetsdatasystemet. Senare är det tänkt att stadgarna ska fogas till väglagets andra uppgifter i registret över enskilda vägar. Mera information om de anmälningar som lämnas till Lantmäteriverket i avsnittet om vilka uppgifter väglagets verkställande organ har.

Vägföreningen i Finland har gjort en mall för väglagets stadgar och utgående från dem kan väglagen utforma sina egna stadgar. I bilaga 12 finns exempel på stadgar för väglag.

Bemyndigande av utomstående aktör

Ett väglag kan med stöd av 68 § lag om enskilda vägar bemyndiga en utomstående aktör att ta hand om förvaltning och väghållning. Bemyndigandet måste ske genom enhälligt beslut av stämma. Oorganiserade vägar kan fatta beslut om bemyndigande på motsvarande sätt.

En sådan utomstående aktör kan vara en annan sammanslutning än väglag som har bildats av vägdelägarna, till exempel ett bolag. I regel är det

dock fråga om ett utomstående serviceföretag som tillhandahåller väghållningstjänster eller andra tekniska tjänster. Anlitande av sedvanlig vägdisponent är inte ett bemyndigande som avses här. Vägdisponenten fungerar inte som väghållare.

Bemyndigande av utomstående aktör och bemyndigandets omfattning sker genom avtal. I avtalet stipuleras hur det praktiska beslutsfattandet och kontakten ska skötas samt nivån på vägunderhållet och eventuella förbättringsåtgärder. Avtalet kan göras för högst fyra år åt gången.

I sin mest omfattande form är den utomstående aktören ansvarig för väghållning enligt lag om enskilda vägar så som väglaget eller vägdelägarna själva skulle vara. Den utomstående aktören sköter om den nödvändiga förvaltningen, dvs. ordnande av väglagets stämma eller vägdelägarnas möte enligt överenskomna intervaller, minst en gång vart fjärde år. Aktören tar hand om ekonomiförvaltningen, i regel inklusive uppbärning av vägavgifter och bruksavgifter.

Sammanslagning och delning av väglag

Väglag kan med stöd av 63 § lag om enskilda vägar besluta om sammanslagning på sina stämmor. Besluten ska naturligtvis vara positiva, en sammanslagning mot ett väglags vilja med stöd av beslut i ett annat väglag är naturligtvis inte möjlig. Ett väglag kan genom eget beslut delas i flera väglag. Ett väglag kan också upplösa sig själv och fortsätta som vägdelägare som inte bildat väglag (oorganiserad väg).

Väglagets stämma kan också besluta om att foga någon vägdel till väglagets väg. Ett sådant beslut förutsätter att det råder enighet om sammanslagningen och fördelningen av vägenheterna mellan väglaget och vägdelägarna i den väg som fogas till väglaget. De beslut som väglaget eller väglagen har fattat träder i kraft först då de har antecknats i Lantmäteriverkets fastighetsdatasystem.

Beslut om sammanslagning, delning och upplösning kan naturligtvis också fattas vid förrättning av enskild väg. Då det råder oenighet, lönar det sig att utföra sammanslagningar och delningar vid förrättning. Väglagets tvingande beslut kan leda till både besvärliga och dyra situationer för sökande av ändring.

Ett väglag kan också ta hand om underhållet av en annan väg som ansluter till dess väg. Ett sådant beslut ska också fattas av väglagets stämma. Samtidigt fattar stämman beslut om villkoren för underhållet. Eventuella inkomster som väglaget får för underhållet av andra vägar är beskattningsbar inkomst för väglaget.

Byggande och underhåll av anslutning

Den som ansluter en enskild väg till en annan eller ansluter en fastighet till en enskild väg svarar för anslutningen (Lag om enskilda vägar 26 §). Den som bygger anslutning behöver inte anhålla om något tillstånd av väglaget. Anslutningen ska dock byggas enligt eventuella tekniska anvisningar som väglaget har gett och på ett tryggt ställe. Anslutningens vägtrummor ska hållas funktionsdugliga och rena. Snöröjningen i anslutningen hör till den som har anslutit sig, så väglaget har en obestridlig rätt att ploga snö på anslutningen.

Om anslutarens försummelser innebär fara för trafiken eller vägens underhåll, kan sysslomannen eller bestyrelsen uppmana den anslutna att sätta saken i skick. Om nödvändiga åtgärder inte vidtas, kan väglaget besluta att utföra arbetena på den vederbörande anslutarens bekostnad.

Ett sådant beslut om väglagets åtagande ska enligt lag om enskilda vägar fattas av väglagets stämma. I praktiken finns det dock inte tid att kalla till en stämma om faran är uppenbar och det är inte alltid ändamålsenligt. De nödvändiga arbetena utförs och ersättningsskyldighetsärendena avgörs i efterhand av väglagets följande stämma.

Underhållsavtal

Väglaget kan enligt 84 § lag om enskilda vägar avtala om att kommunen åtar sig väghållningen. I praktiken gäller sådana avtal främst underhåll av vägen. I vissa fall kan det med tanke på understöd och mervärdesskatt vara fördelaktigt för både kommunen och väglaget att teckna väghållningsavtal också för utförande av förbättring av väg eller bro.

Väglagets stämma fattar beslut om avtalet och dess innehåll, bland annat vilka arbeten lämnas på väglagets ansvar eller väglagets finansiella ansvar.

Alla föreskrifter i lag om enskilda vägar gäller enligt grundprincipen också för väglag med underhållsavtal. Uppgifterna om vägar med underhållsavtal ska finnas uppdaterade både i registret över enskilda vägar och i systemet för vägar och gator. I praktiken har många väglag med underhållsavtal

tynat bort, då kommunen inte har krävt att väglagen kallas till stämma eller fungera enligt lag om enskilda vägar. Dessa vägar har blivit något av kommunens vägar. Väghållningsansvaret kan i sådana fall överföras till kommunen.

Övriga ärenden

Lagen nämner också andra ärenden som väglaget besluter om. Detta innebär att beslutet ska fattas av väglagets årsstämma eller extraordinarie stämma. Väglagets stämma kan besluta om att anskaffa lös egendom, till exempel en väghyvel. Väglaget kan inleda en besvärs- eller rättsprocess.

Väglaget kan besluta om att inleda förbättring av vägen och inledning av planeringen eller ansöka om understöd. Vägdelägarna kan på väglagets stämma ge anvisningar om vägens underhåll till sysslomannen eller bestyrelsen. Väglaget kan besluta om att sköta sin avfallshantering med gemensamma avfallshanteringspunkter. Även om det sistnämnda inte direkt anknyter till väghållningen, kan beslutet inverka på vägenheterna och vägavgifterna då avfallsbilen ändrar sina rutter. Väglagets stadgar kan föreskriva om produktion av olika tjänster för vägdelägarna.

Vägdelägarna kan lyfta ett ärende till behandling på väglagets stämma genom att meddela ärendet till sysslomannen eller bestyrelsens ordförande i god tid före stämman och före kallelserna sänds. Lagen nämner inga tidsfrister för detta. Väglagen har i regel en vedertagen praxis enligt vilken vägdelägarna kan agera. Förfarandet kan preciseras i väglagets stadgar.

Man kan naturligtvis framföra ärenden också på väglagets stämma. Alla ärenden kan dock inte föras till beslut om de inte har nämnts i kallelsen. Sådana ärenden är enligt 61 § lag om enskilda vägar alla ärenden som är av betydelse för väghållningen. Sådana ärenden är åtminstone stora och ekonomiskt betydelsefulla ärenden, vars behandling ska vara kända för vägdelägarna på förhand.

Nyttjande av vägdisponent eller annan sakkunnig under en längre tid är också ett så betydande ärende, att beslut om det ska fattas av väglagets stämma. Mindre åtaganden kan dock ges av väglagets verkställande organ.

Väglagets extraordinarie stämma kan endast fatta beslut i ärenden som har nämnts i kallelsen. I följande kapitel ges mera detaljerad information om mötesförfarandet och sammankallande av stämma.

5.3 Väglagets stämma

Lag om enskilda vägar ger detaljerade föreskrifter om sammankallande av väglagets stämma och mötesförfarandet. Få väglag kan stadgandena till punkt och pricka. I regel leder det inte till problem. Det är inte fråga om direkta olagligheter, misstagen är små. Ärendena sköts och vägdelägarna är nöjda. Syftet med denna guide är naturligtvis att informera om ett lagenligt förfarande.

Om ett väglag vill avvika från lagen en smula, ska väglaget avgöra det själv. Det är dock skäl att hålla i minnet, att ett beslut enkelt kan kullkastas av ett formellt fel, om någon har lust eller behov av att överklaga.

Tidpunkt för stämman

Väglag ska hålla årsstämma varje år och extraordinarie stämmor enligt behov. Så som i det tidigare konstateras vid behandlingen av räkenskapsperiodens längd, måste väglaget inte hålla stämma riktigt varje år.

Stämma som motsvarar årsstämma måste dock hållas minst en gång vart fjärde år. De flesta väglagen samlas dock till stämma varje år.

Väglagets extraordinarie stämma ska sammankallas om minst en fjärdedel av vägdelägarna kräver det. Det är alltså fråga om antal vägdelägare, inte antal vägenheter. Om ett väglag till exempel har 30 vägdelägare, fyller 8 vägdelägare kravet på minst en fjärdedel.

Tidpunkten för stämman beror framför allt på kommunens understödssystem och väglagets räkenskapsperiod. Enligt vad som nedan behandlas, ska väglaget vid behov lämna sin skattedeklaration inom fyra månader efter räkenskapsperiodens utgång.

Det ovan nämnda har lett till att majoriteten av alla väglag håller årsstämma i februari-april. Tidpunkten för stämman kan också fastställas i väglagets stadgar.

Det finns ett stort antal väglag som samlas till stämma under högsommaren. Deras räkenskapsperiod kan också avvika från kalenderåret. Sådana vägar är bland annat vägar som främst används av sommarboende, vars deltagande i stämman är enklast att ordna under sommarens semesterperiod.

Lag om enskilda vägar 60 §

Tidpunkt för väglagets stämma

Väglaget ska hålla årsstämma varje år och vid behov andra stämmor. Beslut om tidpunkten för väglagets stämma kan fattas vid väglagets stämma eller anges i stadgarna. Väglagsstämma ska därtill hållas om minst en fjärdedel av vägdelägarna kräver att en stämma hålls.

Med avvikelse från 1 mom. kan vägdelägarna vid väglagets stämma besluta eller i stadgarna ange att väglaget inte ska sammanträda till årsstämma varje år. En stämma som motsvarar årsstämman ska dock hållas åtminstone vart fjärde år och på den ska tillämpas vad som föreskrivs om årsstämma.

Sammankallande

Stämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen, i praktiken oftast bestyrelsens ordförande. I väglagets stadgar kan man föreskriva också om en annan sammankallare, till exempel vägdisponent eller bokföringsbyrå. Sysslomannens ersättare eller bestyrelsens vice ordförande träder till om den egentliga sammankallaren är förhindrad.

Om den som ska sammankalla stämman inte kallar till årsstämma eller vägrar att sammankalla extraordinarie stämma, kan stämman på ansökan av vägdelägare hållas i samband med förrättning av enskild väg under ledning av förrättningsingenjör. NTM-centralen kan också på ansökan befullmäktiga en vägdelägare att fungera som sammankallare.

Kallelse till stämma ska lämnas skriftligen till alla vägdelägare. En tidningsannons är inte tillräcklig. Tidningsannonser kan naturligtvis användas för att komplettera en skriftlig kallelse om man vill påminna om stämman. Väglagets stadgar kan föreskriva också andra kompletterande kallelser, så som väglagets webbplats, textmeddelande eller andra meddelandetjänster, anslagstavla osv. Den skriftliga kallelsen består i regel av ett vanligt brev. Kallelserna kan sändas per post eller delas ut direkt i vägdelägarnas postlådor. I vissa väglag har det enligt uppgift blivit nödvändigt att begära vägdelägarens underskrift som bevis på att kallelsen har mottagits. I stället för underskrift räcker det också med att en pålitlig person vittnar om att till exempel

sysslomannen eller bestyrelsens ordförande har lämnat kallelsen i postlåda eller till vägdelägaren.

E-postkallelse eller annan elektronisk kallelse är också en laglig kallelse för de vägdelägare som har godkänt en sådan kallelse och lämnat sina kontaktuppgifter för ändamålet. Kallelsens bilagor kan också in sådana fall levereras som bilagor till det elektroniska meddelandet. En vägdelägare kan dock inte kräva att få kallelsen per e-post, om väglaget har beslutat att använda sig av konventionella brev.

Av lagens formuleringar framgår det att det ankommer på vägdelägarna själva att tillse att deras adressuppgifter är uppdaterade. Det finns till och med en särskild föreskrift om detta i lagens 50 §. Om vägdelägarna önskar få kallelse till stämma inom utsatt tid, ska vägdelägaren se till att anmäla ändrade adressuppgifter till sysslomannen eller bestyrelsens ordförande. Med andar ord kan en vägdelägare inte besvära sig över olevererad möteskallelse om vägdelägaren inte har meddelat adressförändring.

Om en fastighet är i någons bestående besittning, ska denna med stöd av 3 § lag om enskilda vägar jämställas med fastighetsägare. Då kan besittaren vara vägdelägare i ägarens ställe. På en fastighet kan det också finnas bestående byggnader som är i någon annan än fastighetsägarens besittning med stöd av hyresavtal. Om både fastighetens ägare och besittaren vill vara eller de facto är vägdelägare, ska kallelse till stämma naturligtvis levereras till båda.

Till väglagets stämma kallas också de sakägare, vars ärenden behandlas vid stämman. Sådana sakägare är till exempel de som regelbundet använder vägen och erlägger bruksavgift till väglaget. Dessa övriga sakägare ska också se till de lämnar sina kontaktuppgifter till väglaget.

Kallelse till stämma tillställs vägdelägarna tidigast två månader före stämman. Väglaget kan förkorta denna tidsfrist i sina stadgar. I stadgarna kan man också föreskriva om en minimitid för tillställande av kallelse till stämma. Om ingen minimitid föreskrivs i stadgarna är den senast två veckor före stämman. Man kan använda måndag-måndag, tisdag-tisdag osv. som minnesregel. Det innebär, att om man har för avsikt att hålla stämman på en fredag, ska kallelserna postas eller tillställas på något annat sätt senast på fredagen två veckor innan.

Utöver stämmans ärendelista kan det rekommenderas att man till kallelsen fogar ett förslag till debiteringslängd och förslag till budget, ur vilket framgår tidigare års förverkligade uppgifter. Lagen förutsätter dock inte att man gör så. Kopierings- och postningsutgifterna kan kanske öka en aning. Ett sådant förfarande ger en viss stadga åt väglagets verksamhet. Dessutom behöver man inte ha debiteringslängden till påseende om den sänds med kallelsen till stämma.

I kallelsen ska man nämna alla ärenden av betydelse för väghållningen som ska behandlas på stämman. Om väglagets stadgar behandlas på stämman, ska stadgarna sändas till vägdelägarna med kallelsen. I kallelse till extraordinarie stämma ska alla de ärenden som behandlas på stämman nämnas.

Om syftet är att stämman ska fastställa väg- och bruksavgifter för innevarande eller följande år, ska detta nämnas i kallelsen. Förslaget till debiteringslängd ska hållas till vägdelägarnas och andra betalningsskyldigas påseende under två veckors tid före stämman. Så som ovan nämnts, är det inte nödvändigt att hålla debiteringslängden till påseende om den sänds med kallelsen till stämman. Protokollen från bestyrelsens möten sedan föregående årsstämma samt sysslomannens eventuella beslutsdagbok ska ändå hållas till påseende. Platsen där dokumenten finns till påseende ska nämnas i kallelsen.

Enligt lag ska väglagets stadgar levereras till vägdelägarna som bilaga till kallelsen till stämma. I praktiken är det onödigt att sända stadgarna

Lag om enskilda vägar 61 § 1 mom

Sammankallande av väglagets stämma

Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till stämma ska sändas till varje vägdelägare vars postadress är känd för väglaget eller som har meddelat väglaget en e-postadress eller någon annan datakommunikationsförbindelse för sändande av kallelsen. I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma. Kallelsen ska tillställas vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas.

med varje kallelse. I kallelsen kan man nämna att stadgarna finns tillgängliga på stämman. Stadgarna eller de delar av stadgarna som föreslås att ska ändras sänds med kallelsen om det är för avsikt att behandla stadgarna vid stämman.

Lag om enskilda vägar 61 § 2 ja 3 mom

I kallelsen till en årsstämma ska förslaget till debiteringslängd nämnas, likaså sådana ärenden av betydelse för väghållningen som ska avgöras vid stämman. Väglagets stadgar ska sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen. I kallelsen till en extra stämma ska de ärenden nämnas som avgörs vid stämman. Förslaget till debiteringslängd ska under minst två veckor före stämman hållas framlagt för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats eller sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen.

Vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats.

I praktiken försummar väglagen alltjämt dessa föreskrifter i rätt så stor omfattning. I möteskallelsen nämner man på sin höjd att årsstämman behandlar ”stadgeenliga ärenden”, om ens det. I fall av besvär blir påföljden mycket lätt att stämman ska hållas på nytt. Utmätning är åtminstone inte möjlig, om debiteringslängden inte har varit till påseende på föreskrivet sätt eller detta inte har meddelats.

I bilaga 1 och 2 ges exempel på kallelse till väglagsstämma och ärendelista.

Mötesplats

Mötesplatsen är den plats eller den elektroniska mötesomgivning som nämns i kallelsen, vid behov båda.

Lag om enskilda vägar har inga föreskrifter som gäller mötesplatsen. Väglagets stämma kan besluta att mötesplatsen är på en annan ort än väglagets hemort. Vägdelägarna får dock inte åsamkas oskälig olägenhet på grund av långa avstånd till mötesplatsen. Utgångspunkten kan vara att stämman ska sammankallas i väglagets hemkommun eller någon närliggande kommun.

Bestyrelsens ordförande eller sysslоman kan inte välja mötesplats helt enligt eget förgottfinnande. Alla vägdelägare ska behandlas så jämlikt som möjligt. I sista hand kan vägdelägare föra valet av mötesplats till avgörande i tingsrätten som ett beslut som inkräktar på vägdelägarnas jämlikhet.

Om alla vägdelägare till exempel är sommargäster eller skogsägare från huvudstadsregionen, kan man mycket väl sammankalla stämman där, även om själva vägen skulle vara belägen på helt annan ort.

Elektronisk mötesomgivning

Väglaget fattar beslut om mötesplatsen på sin stämma eller i sina stadgar.

Väglagets stämma kan i stället för ett fysiskt möte eller kompletterat till ett fysiskt möte hållas per telefon, videokontakt (till exempel Skype) eller med hjälp av något annat tekniskt system. Alla vägdelägare ska dock ha lika möjligheter att delta i en elektronisk stämma.

I kallelsen ska man nämna en plats där man fysiskt kan delta i stämman. Där ska det finnas en öppnad och vid behov handledd datakontakt till de övriga deltagarna i stämman. I praktiken kan en sådan plats till exempel vara hemma hos sammankallaren.

Elektroniska möten ställer många nya krav på datasäkerhet, identifiering av vägdelägare och andra deltagare samt säkerställande av deras rätt att delta samt också på själva mötes- och omröstningsförfarandet. Den datatekniska utvecklingen är snabb. Det torde snart uppstå olika serviceplattformer som löser dessa problem.

I en elektronisk mötesomgivning är det också meningen att vägdelägarna samtidigt ska kunna delta i beslutsfattandet, uttrycka sina åsikter och se eller höra de andra vägdelägarnas synpunkter. En sedvanlig e-post- eller annan meddelandekedja fyller egentligen inte dessa krav. I mindre väglag kan man dock komma överens om att behandlingen av ett ärende avslutas då alla i kedjan har framfört sin åsikt. Man kan i möteskallelsen sätta en tidsfrist för framförande av sin åsikt. Majoritetens åsikt blir beslut.

Stämman kan också sammanträda på väglagets egen webbplats. Vägdelägarna framför sina åsikter om ärendena på ärendelistan i realtid under ordförandens ledning eller inom utsatt tid.

Väglaget kan också ge en del vägdelägare möjlighet att delta i ett sedvanligt fysiskt möte med hjälp av tekniska lösningar om det kan ordnas enkelt och utan att äventyra mötesförfarandet. I sådana fal är det enklare att använda sig av fullmakt.

Vägdelägare med annat modersmål

Väglaget besluter på vilket språk det fungerar. Väglaget kan vara en-, två- eller flerspråkigt. Det finns inte någon lagstadgad skyldighet att översätta dokument eller tolka mötet till andra språk än dem som väglaget har fattat beslut om. Översättningen blir sålunda på den delägares ansvar som har ett annat modersmål.

Beslutförhet, jäv, offentlighet

När är stämman beslutför? Ska det finnas minst tre vägdelägare närvarande så att mötet får en ordförande och två protokolljusterare? En sådan tolkning är fortfarande allmän bland våra väglag. Man behöver dock inte nödvändigtvis välja protokolljusterare, utan protokollet kan genast justeras av stämman.

Sålunda kan man på goda grunder vara av den åsikten att en enda vägdelägare kan hålla en laglig stämma, under förutsättning att kallelsen till stämman har levererats enligt det ovan beskrivna och på rätt sätt. Den ensamma vägdelägaren ska naturligtvis noggrant begrunda hur vettigt det är att börja fatta besluten ensam. I vissa fall kan det dock till och med vara nödvändigt.

Vägdelägare kan befullmäktiga en annan person att representera sig själv på väglagets stämma. Den befullmäktigade behöver inte vara vägdelägare, utan kan vara en helt utomstående person. Samma person kan representera flera vägdelägare. Med fullmakt eller fullmakter kan alltså i princip en utomstående ensam hålla väglagets stämma. I praktiken förekommer sådant knappast.

I bilaga 3 finns en modellfullmakt för väglagets stämma.

Om äkta makar tillsammans äger en fastighet och de tillsammans har antecknats som vägdelägare, ska de i princip båda vara närvarande vid väglagets stämma. Den ena kan dock representera både sig själv och sin make/maka med fullmakt. Denna princip tillämpas inte åtminstone allmänt i väglagen och förfarandet känns kanske lite överdrivet. Däremot ska fullmaktens existens kontrolleras, då någon på basen av muntligt framförande anmäler sig som representant för en annan vägdelägare.

Samma delägarfastighet kan representeras av flera personer på stämman. Om de inte kan komma överens om sin åsikt, kan de inte alls nyttja sin röst. Delägarfastigheternas röster kan nämligen inte delas upp till ägarnas personliga röster. Stämmans ordförande ska i början av mötet klargöra vem som använder delägarfastighetens röst. I regel finns det dock inget behov av att begränsa yttrandefriheten.

Som det ovan konstaterades om sammankallande av stämma, kan en fastighet utöver ägare ha personer med bestående besittningsrätt. Dessa ska enligt 3 § lag om enskilda vägar jämställas med ägare. Då kan besittaren vara vägdelägare i stället för ägaren. Någon kan ha byggnader med bestående hyresavtal på en annans fastighet. Både fastighetens ägare och besittare kan vara villiga att vara vägdelägare eller de facto vara vägdelägare. Båda har närvaro- och yttranderätt vid väglagets stämma. Rösträtten används av den som i debiteringslängden har fastställda vägenheter och vägavgifter.

Om det bland vägdelägarna finns bolag, sammanslutningar, samfälligheter eller andra samfund, lönar det sig att tillämpa en sådan praxis att vart och ett av dem representeras av en enda person med fullmakt eller annat intyg på sin ställning.

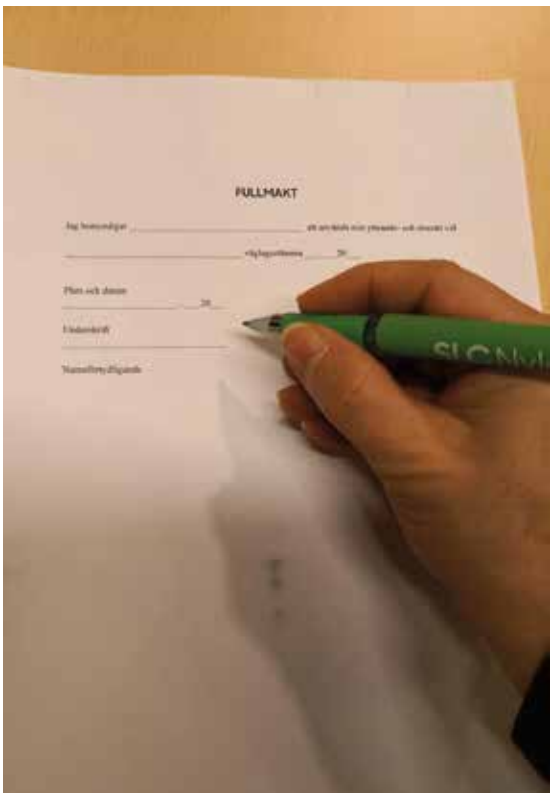
I annat fall är det svårt eller omöjligt för stämmans ordförande att veta om den eller de som

anmäler sig som representanter för samfundet har rätt att representera samfundet.

I alla oklara fall ska åtminstone rösträtten avslås, men vid behov avslås också närvaro- och yttranderätten.

Vägdelägare kan använda medhjälpare vid stämman. Det ankommer på ordföranden att försäkra sig om huruvida det är vägdelägaren själv eller medhjälparen som använder röst- och yttranderätten. På motsvarande sätt är det stämmans ordförande som avgör om en vägdelägare får göra en bandupptagning för eget bruk av mötet. I regel finns det ingen grund för att förbjuda bandning, men om det stör mötets förlopp, kan stämmans ordförande avbryta bandningen.

Lag om enskilda vägar behandlar inte jäv annat än i fråga om de jävsregler som gäller väglagets verkställande organ. Vägdelägarna kan delta i behandlingen av ärenden som gäller dem själva eller deras släktingar. Likväl kan vägdelägaren jäva sig och låta bli att delta i behandlingen av sådana ärenden. Det är skäl för vägdelägare att jäva sig till exempel om stämman behandlar skadeståndsärende mot sig själv eller nära släkting.

Syssloman eller medlem av bestyrelsen kan jäva sig då stämman beslutar om godkännande av räkenskaperna. Lag om enskilda vägar förpliktar inte till det, men allmänna rättsprinciper gör det nog. Det är dock inte lagstridigt för ett verkställande organ att delta i beslutsfattandet, så en klagan i ärendet har inte framgång. Ett verkställande organ kan alldeles väl bevilja ansvarsfrihet till sig själv om inga andra har kommit till stämman.

Enligt 55 § lag om enskilda vägar får sysslomannen eller en medlem i bestyrelsen inte delta i behandlingen eller avgörandet av ett ekonomiskt betydande avtal mellan sig och väglaget eller något annat betydande ärende där hans eller hennes enskilda intressen kan stå i strid med väglagets intresse. Föreskriften hindrar alltså inte sysslomannen att fungera som entreprenör för väglaget. Sysslomannen är jävig att delta i beslutsfattandet om det är fråga om avtal med ekonomisk betydelse.

Väglagets stämma är inte offentlig. Ingen utomstående har rätt att utan särskilt tillstånd närvara vid stämman. Den som betalar bruksavgift är inte utomstående, utan ska kallas till stämman och har rätt att delta i diskussionen om sin bruksavgift på stämman. Närvarorätten gäller egentligen endast för den punkt under vilken bruksavgifterna behandlas. På motsvarande kan ett annat väglags representants närvarorätt begränsas till den punkt där man diskuterar eller fattar beslut om anslutningen eller till exempel röjning av frisiktsområde. Väglagsstämman kan naturligtvis bevilja närvarorätt för hela stämman.

Offentlighetslagen gäller inte väglag. Väglagets dokument är inte offentliga. Man behöver inte visa eller kopiera väglagets papper till utomstående. En del kommuner håller väglagens debiteringslängder och andra dokument till påseende i sina utrymmen. De är inte offentliga på den grund att kommunen har tillgång till dem. Endast sådana paper som väglaget har lämnat till exempel i anslutning till kommunalt understöd är offentliga. I fråga om dem är det kommunen som har delgivningsskyldighet, inte väglaget.

Omröstningsförfarande

Nästan alla ärenden vid väglagets stämma avgörs genom majoritetsbeslut. I regel går ärendena direkt från diskussion till beslut, men i vissa fall blir man tvungen att rösta. Det finns också sådana väglag, där omröstningarna inleds med val av ordförande

för stämman, varefter alla andra ärenden också avgörs genom omröstning.

Lag om enskilda vägar har detaljerade föreskrifter om omröstningsförfarandet. Huvudprincipen är den, att vägdelägarna har rösträtt enligt antalet vägandelar. För att trygga de små vägdelägarnas rättsskydd har man i lagen begränsat de stora vägdelägarnas röstetal. Ingen enskild vägdelägares röstetal får ensamt överskrida 30 procent av det sammanlagda antalet vägenheter för de delägare som är företrädda vid stämman.

I början av väglagets stämma konstateras de närvarande och det antal vägenheter som de företräder. Omröstningarna utförs alltså enligt de lagliga vägenheter som är i kraft före stämman. De vägandelar som ändras av stämman tas i bruk vid följande stämma.

Den kontroll av röstetal som avses i lagen kan utföras genast i början av stämman eller i den situationen att ett ärende går till avgörande genom omröstning. Det är skäl att notera att kalkylen ska hållas uppdaterad. Någon vägdelägare anländer kanske försenad och någon kanske avlägsnar sig innan stämman är avslutad. Det antal vägenheter som är företrädda vid stämman kan alltså ändra under stämmans lopp.

Lag om enskilda vägar 59 §

Beslutsfattande i väglag

Vid väglagets stämma utövar vägdelägarna sin rösträtt enligt antalet vägenheter. Röstetalet för någon av vägdelägarna får dock inte överstiga trettio procent av det sammanlagda antalet vägenheter för de delägare som är företrädda vid stämman. Väglagets stämma ska först fatta beslut om röstandelar.

Vid omröstning avgörs alla ärenden med enkel majoritet med undantag för beslut som avses i 51 § 2 mom. och 68 §. Vid lika röstetal gäller som beslut den åsikt som stämmans ordförande har omfattat.

Vägdelägare har rätt att bemyndiga annan att utöva sin talan och rösträtt vid väglagets stämma.

Vid omröstningar blir alltså den åsikt beslut som får en majoritet av röstetalen. Majoriteten räknas ut utgående från det totala röstetalet efter beskärning, vilket i exemplet är 510 röster. För majoritet räcker till exempel 260 röster.

Röstetalet och behovet av beskärning av röstetal betraktas alltid per vägdelägare. Fullmakt motsvarar närvarande delägare. Sålunda kan en person med fullmakt eller fullmakter ensam besitta en majoritet av rösterna, dvs. personen kan ensam diktera besluten. Om till exempel delägare C skulle befullmäktiga E att representera sig, skulle E trots beskärningen av sitt eget röstetal få rösta med ett så stort röstetal som krävs för att få majoritet, 80 + 180 = 260 röster.

Om någon vägdelägare har över 70 procent av alla vägenheter, har denna vägdelägare trots beskärningen en majoritet av rösterna. Å andra sidan är det inte mer än rätt att en så stor vägdelägare och betalare också får avgöra ärenden kring väghållningen. Minoriteten har naturligtvis alltid en möjlighet att söka ändring.

Vid lika röstetal gäller som beslut den åsikt som stämmans ordförande har omfattat. Så är det också i det fallet att stämmans ordförande inte skulle vara vägdelägare, dvs. sakna röster. Då skulle ordförande bara avgöra ärendet på det sätt som han/hon anser vara bäst.

Personval genomförs också genom omröstning enligt vägenheter. Lagen känner inte val med slutna röstsedlar. På röstsedeln antecknas vägdelägarens röstetal.

Det ankommer på mötets ordförande att föreslå omröstningsförfarande om det finns flera personer på förslag till någon uppgift. I fråga om val av medlemmar till en bestyrelse med tre medlemmar kan man till exempel förfara så, att man först väljer bestyrelsens egentliga medlemmar. De tre kandidater som har fått flest röster blir valda. Därefter väljs en eller flera ersättare bland de kvarvarande kandidaterna. Man klarar sig med en valomgång om man förfar på det sättet, att de tre kandidater som får flest röster väljs till bestyrelsen och de följande väljs till ersättare. Alla val och omröstningar sker alltså enligt vägandelar. Man kan avvika från detta endast om det inte finns vägandelar eller då vägandelsberäkningen är så föråldrad, att den inte kan användas. Oftast är det i sådana fall fråga om att väcka ett ”sovande” väglag och dess första stämma. Då vägandelarna är fastställda röstar man enligt dem. Man kan förfara på detta sätt också vid väg-

Följande uppställning reder ut hur beskärningen av röstetal fungerar:

Närvarande delägare	Enheter	Behov av beskärning (30 % = 180)	Röstetal
A	20	Nej	20
B	50	Nej	50
C	80	Nej	80
D	200	Ja	180
E	250	Ja	180
Sammanlagt	600		510

lagets grundande stämma enligt vad som är nämnt i det tidigare.

I det tidigare har kravet på enhällighet nämnts i fråga om vissa ärenden, dvs. godkännande av stadgar till vissa delar och bemyndigande av utomstående aktör. I dessa ärenden kan man alltså inte göra majoritetsbeslut.

Om det inom väglaget finns olika vägenhetsindelningar och/eller mycket olika underhållsnivåer och därmed olika pris på vägenheter för olika avsnitt av vägen, måste man i beslutsfattandet använda sig av flexibla förfaranden. Utgångspunkten kunde vara att endast de vägdelägare som har vägandelar på varje separat väg eller vägavsnitt deltar i beslutsfattandet för ifrågavarande vägavsnitt med de vägandelar som härleds från detsamma. Alla vägdelägare deltar i beslutsfattandet i frågor som berör hela väglaget med sitt totala antal vägandelar. Vägenhetsantalet och därmed röstetalet från olika vägar eller vägavsnitt kan inte vägas med olika pris på vägenheterna om inte alla vägdelägare enhälligt fattar ett sådant beslut.

Protokoll

Mötets ordförande eller någon annan som nämns i väglagets stadgar, till exempel vägdisponent, ska tillse att det förs protokoll över väglagets stämma. Beslutsprotokoll är tillräckligt, även om ett diskussionsprotokoll skulle vara mycket intressantare läsning för kommande generationer. I protokollet antecknas stämmans plats och tidpunkt, närvarande vägdelägare, deras vägenheter och röstetal samt fattade beslut. Uträkning av vägdelägarnas vägandelar och röstetal samt anteckning av dem i protokollet är inte nödvändigt, om man inte blivit tvungen att rösta i någon fråga. I protokollet kan dock med fördel antecknas det antal vägenheter som de närvarande vägdselägarna företräder samt gränsen för beskärning av röstetalet.

Om stämman har förrättat omröstningar, fogas omröstningsförteckning över varje omröstning till protokollet. Om ingen separat förteckning ställs upp, antecknas det omröstningsresultat som rösträknarna meddelar.

Protokollet jämte bilagor ska hållas framlagda senast 14 dagar efter stämmans avslutande. Vid stämman kan man besluta om och meddela var protokollet finns till påseende. Enligt allmän praxis finns protokollet hos sysslomannen eller bestyrelsens ordförande. En del väglag lägger också upp protokollet till påseende på väglagets offentliga webbplats. I sådana fall lönar det sig att vara särskilt noggrann med innehållet i protokollet och dess bilagor. Inga personliga uppgifter om vägdelägarna får sättas upp på webben, eftersom de i sådant fall är i global spridning. Problemet kan till en del minskas genom att kräva inloggning med lösenord till väglagets slutna webbplats.

Protokollet ska undertecknas av stämmans ordförande och minst två protokolljusterare som har valts av stämman. Man kan också skriva protokollet under stämman, läsa upp det för deltagarna och justera genast under stämman, varvid det inte behövs särskilda protokolljusterare. Om deltagarantalet är litet, kan alla deltagare underteckna protokollet och för säkerhets skull alla sidor av både protokollet och dess bilagor. I fråga om större stämmor är det ordförande och i regel också stämmans sekreterare som ”kvitterar” pappren.

Alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller, har rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få ett utdrag ur eller en styrkt kopia av protokollet (Lag om enskilda vägar 62 §). Man får ta ut en avgift för kopian eller utdraget som har fastställts av väglagets stämma eller i stadgarna, men avgiften ska vara skälig. I bilaga 4 finns ett exempel på protokollsutdrag ur väglagsstämma.

Begäran om omprövning av stämmans beslut ska lämnas inom 30 dagar. Protokollet ska hållas framlagt inom utsatt tid, dvs. inom 14 dagar efter stämmans avslutande. Protokollsutdrag eller kopia på protokollet ska ges utan fördröjning så att en eventuell begäran om omprövning kan lämnas inom utsatt tid. Man kan inte hindra omprövning eller klagomål genom att gömma protokollet eller vägra ge kopia på det. Den som söker ändring får sitt ärende anhängiggjort också utan protokoll.

Klandertalan mot väglaget ska lämnas inom tre månader efter att beslutet har fattats. Protokollet måsta vara framlagt minst denna tid. Kopia eller utdrag av protokollet ska ges på motiverad begäran också därefter. Tidsfristen för rättelseyrkan börjar löpa för andra delaktiga än vägdelägarna då de får kännedom om gjorda beslut. Dessa kan alltså begära utdrag ur protokollet först efter att ha fått faktura på bruksavgift. I situationer som har lett till utmätning, kan den betalningsskyldiga – vägdelägare eller utomstående – lämna klagomål på grunderna ännu fem år efter att avgifterna har fastställts. Det är bra att bevara protokollen för evigt. De kan komma till nytta långt senare, då man söker uppgifter om till exempel beviljade nya vägrätter eller befrielse från vägdelägarskap, tillåtelse för breddande av vägområdet för dikning eller rätning av vägen, olika ersättningsfrågor etc.

Dataprogram inom väglagets förvaltning

I allmänhet använder väglagens ansvarspersoner vanliga textbehandlings- och tabellräkningsprogram för skötseln av väglagets förvaltningsuppgifter. På marknaden finns det också färdiga program som är utvecklade särskilt för väglagens behov och med dem kan väglagen sköta uppgifter inom förvaltning, ekonomiförvaltning och vägenhetsberäkning.

Lätta bokföringsprogram som är avsedda för föreningar är lämpliga för skötsel av väglagens bokföring. Vissa program har till och med färdigt en kontoplan för väglag. På webben finns det också gratisprogram som är användbara.

Vägdisponenter som yrkesmässigt sköter om flera väglags ärenden använder sig av färdiga program. Möteskallelser och annan information till delägarna samt väg- och bruksavgifter skapas och sänds direkt från programmet. Större väglag kan använda sig av olika postningstjänster. Protokollen skrivs i regel på färdiga bottnar.

Elektronisk fakturering blir allt vanligare. Bland vägdelägarna kan det finnas företag eller organisationer som inte längre tar emot pappersfakturor. Väglag sänder oftast sina elektroniska fakturor via sin egen bank.

Webbplatsen som är skyddade av lösenord håller också på att bli vanligare. Där kan man bevara väglagets protokoll, enhetsberäkning etc. Möteskallelserna kan läggas ut på webbplatsen och påminna om stämman per e-post eller textmeddelande. Möteskallelserna ska sändas skriftligt på det sätt som väglaget bestämmer, per brev eller e-post. Andra sätt att kalla till stämma kan användas som komplement.

5.4 Sökande av ändring

Sökande av ändring eller det som i talspråk kallas att överklaga ett beslut har ändrat väsentligt från den praxis som vägdelägare och väglag hunnit vänja sig vid under årtionden. Kommunernas vägnämnder i rollen som ett slags första rättsinstans har avskaffats. Vägnämnderna behandlar dock under 2019 ärenden som har anhängiggjorts före 1.1.2019. Överklagan över beslut som har gjorts före 1.1.2019 lämnas ännu till vägnämnderna, vilket gäller också eventuella grundbesvär. Vägnämnderna upphör helt 31.12.2019, varvid ärenden som är på hälft överförs till behörig myndighet i enlighet med lag om enskilda vägar.

Man kan göra en rättelseyrkan över beslut som vägnämnden har gjort efter 1.1.2019. Om den inte leder till resultat, kan väglagets beslut klandras genom att lämna klandertalan till tingsrätten. Klandertalan kan också lämnas utan rättelseyrkan.

Den som är missnöjd med ett beslut av väglagets stämma, kan i vissa fall få ärendet avgjort vid förrättning av enskild väg. Förrättningens beslut överklagas till jorddomstolen.

Rättelseyrkan

En vägdelägare eller någon annan sakägare vars rätt är föremål för ett beslut som fattats av väglagets stämma kan med stöd av 64 § lag om enskilda vägar hos väglagets stämma yrka på rättelse av beslutet. Motiveringen måste vara att beslutet inte tillkommit i laga ordning eller strider mot lag eller väglagets stadgar eller kränker hans eller hennes rättigheter.

Beslutet kan vara gjort på felaktiga grunder eller genom felaktigt förfarande. Beslutet kan också vara lagstridigt. Sakägaren önskar av den anledningen att ärendet ska behandlas på nytt av väglagets stämma. På sätt och vis ger sakägaren väglaget en möjlighet att korrigera ett felaktigt beslut utan rättegång och de kostnader som det föranleder.

Rättelseyrkan ska framställas skriftligt inom 30 dagar efter beslutet. Väglagets syssloman eller bestyrelse ska inom trettio dagar från det att rättelseyrkandet framställdes sammankalla väglagsstämman för att behandla rättelseyrkandet. Organet måste överväga om det finns sådana faktiska skäl som kräver att väglaget kallas till stämma.

I självklara fall finns det naturligtvis ingen orsak. Då meddelar man till den som lämnat rättelseyrkan att stämman inte sammankallas och att beslutet inte ändras.

Rättelseyrkan kan också framställas över ett beslut som väglagets verkställande organ har fattat då detta görs inom 30 dagar efter beslutet. Organet ska avgöra ärendet inom 30 dagar efter att rättelseyrkan har lämnats. Om beslutet inte ändras, ska vägdelägaren lämna ärendet för avgörande till väglagets stämma. Man kan inte väcka klandertalan över väglagets verkställande organs beslut.

Klandertalan

Enligt 65 § lag om enskilda vägar har en vägdelägare eller annan sakägare rätt att klandra ett beslut av väglagsstämman genom att väcka talan mot väglaget. Motiveringen måste alltså vara att beslutet har gjort i strid med procedurbestämmelserna i lag eller att beslutet strider mot lag eller mot väglagets stadgar eller att beslutet kränker hans eller hennes rättigheter.

Klandertalan ska väckas vid tingsrätten inom tre månader från det att beslutet fattades. Andra sakägares än vägdelägarnas tidsfrist börjar då sakägaren fick del av beslutet.

Om det har lämnats en rättelseyrkan med anledning av beslutet, kan klandertalan väckas inom 30 dagar efter deltagande av beslutet med anledning av rättelseyrkan.

Klandertalan mot väglagens beslut behandlas av de tingsrätter vid vilka det finns en jorddomstol. Dessa är tingsrätterna i Södra Savolax, Östra Nyland, Egentliga Tavastland, Lappland, Uleåborg, Österbotten, Norra Savolax och Egentliga Finland. Klandertalan behandlas inte i jorddomstolssammansättning utan som vanligt tvistemål. Tingsrättens dom kan överklagas i den hovrätt, inom vars domkrets väglaget befinner sig.

Det lönar sig att använda sig av sakkunnig hjälp då klandertalan ställs upp och vid den rättsliga behandlingen. En rättsskyddsförsäkring för väglaget kan vara nyttig.

Förrättning av enskild väg

I 71 § lag om enskilda vägar räknas alla de ärenden upp som kan avgöras vid förrättning av enskild väg. Frågor i anslutning till väglagets förvaltning, ekonomiförvaltning och väghållning hör inte ärenden som kan avgöras vid förrättning av enskild väg. Till exempel beviljande av vägrätt eller användningsrätt, fastställande av vägenheter eller sammanslagning av väglag är ärenden som också kan avgöras vid förrättning av enskild väg. Den som inte nöjer sig med väglagets beslut i dessa frågor kan lämna ärendet för avgörande vid förrättning.

Vid förrättning av enskild väg kan man dock inte behandla sådant ärende, som redan har behandlats av väglagets stämma, men vilket är föremål för klandertalan i tingsrätten.

Det är skäl att notera, att det vid behandling av ett ärende vid förrättning av enskild väg inte är fråga om sökande av ändring till beslut vid väglagets stämma. Förrättningen varken ändrar eller fastställer väglagets beslut, utan det är fråga om att avgöra ärendet för första gången genom myndighetsförfarande. Ett eventuellt tidigare avgörande i väglaget binder inte förrättningen och ligger inte som grund för behandlingen.

Förrättning av enskild väg behandlas mera ingående i kapitel 9.

Rättegångsbalken

5 kap Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

Stämningsansökan

1 §

Talan i tvistemål väcks genom att en skriftlig stämningsansökan tillställs tingsrättens kansli. Målet blir anhängigt och förberedelsen inleds då stämningsansökan har kommit till kansliet.

2 §

I stämningsansökan skall uppges
1) kärandens preciserade yrkande,
2) de omständigheter som yrkandet grundar sig på,
3) i den mån det är möjligt de bevis som käranden har för avsikt att lägga fram till stöd för sitt käromål och vad som skall styrkas med varje bevis,
4) ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna, om käranden anser detta befogat, samt
5) på vilka grunder domstolen är behörig, om behörigheten inte annars framgår av stämningsansökan eller de handlingar som har bifogats den.

I stämningsansökan ska uppges domstolens namn, parternas namn och hemorter samt hur parternas lagliga företrädare eller ombud kan nås och den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (processadress). Tingsrätten ska också på lämpligt sätt meddelas hur parterna samt vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon och på något annat sätt.

Om käranden inte känner till svarandens kontaktuppgifter, ska käranden meddela vad han har gjort för att få reda på dem. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska käranden meddela tingsrätten detta utan dröjsmål.

Stämningsansökan skall undertecknas av parten eller, om han inte själv har uppsatt den, av den som har gjort det. Denne skall samtidigt uppge sitt yrke och sin boningsort.

6. Väglagets ekonomiförvaltning

Väglagets ekonomiförvaltning består av olika funktioner i anslutning till pengar och användning av pengar. Det behövs pengar för väghållning och pengarna insamlas av vägdelägarna och andra väganvändare enligt ett förfarande som föreskrivs i lag. Behovet av pengar bedöms och avgörs i väglagets budget. Användningen av pengar följs upp och övervakas genom bokföring och revision, även om man i väglag kan prata om räkenskaper och granskning av räkenskaperna.

Sådana väglag som bedriver affärsverksamhet ska utöver lag om enskilda vägar till tillämpliga delar också iaktta bokföringslagen och revisonslagen.

6.1 Att ställa upp en budget

Väglagets verkställande organ ska bereda ett förslag till budget för följande budgetår för väglagets stämma. I regel görs budgeten för ett kalenderår i sänder. Syftet med budgeten är att ”tvinga” väglagen att på förhand begrunda vilka arbeten som är nödvändiga och behovet av pengar. Lag om enskilda vägar har inga föreskrifter om budgetens innehåll eller med vilken noggrannhet den ska ställas upp.

I de allra minsta väglagen ställer man inte upp eller fastställer en egentlig budget på förhand. Väglagsstämman konstaterar vid behandlingen av räkenskaperna hur mycket pengar det finns på kontot och avgör hus stora vägavgifterna och eventuella bruksavgifter ska vara.

Om väglaget får understöd, konstateras deras belopp. Det sammanlagda beloppet antecknas i protokollet och bestyrelsen eller sysslomannen befullmäktigas att sköta om vägen enligt tidigare modell. Det är inget fel på det, under förutsättning att ”den tidigare modellen” har varit tillräcklig för

att trygga vägdelägarnas behov och bevara vägens strukturella skick.

Då väglagets utgifter börjar räknas i tusentals euro, lönar det sig att göra en lite noggrannare budget. Det är viktigt att först avgöra vilka arbeten som behövs på vägen och först därefter avgöra vägavgifternas storlek. Med andra ord ska man bära upp så mycket att de nödvändiga arbetena kan utföras. Alltför ofta går det så, att man först bestämmer vägavgifternas storlek och sedan ser hur långt pengarna räcker. Då kan det hända att viktiga arbeten blir ogjorda och vägens skick börjar förfalla. Man ska hålla i minnet att ogjorda underhållsarbeten är att jämföra med att ta skuld.

Då man ställer upp budget och bär upp avgifter, ska man också se till att väglaget har en tillräckligt stor buffert. Väglaget borde ha ett belopp som motsvarar minst ett halvt års utgifter på kontot, helst ett helt års utgifter. Överraskande situationer skulle då inte vara så överraskande. Å andra sidan är det inte rätt att år efter år budgetera överskott. Det är en annan sak om man till exempel samlar in pengar för en kommande större förbättringsåtgärd.

Budgeteringens och samtidigt räkenskapernas noggrannhet borde minst vara på den detaljnivå som ges i uppställningen nedan:

Utgifter	**Inkomster**
Sommarunderhåll	Understöd
* formning och utjämning (hyvling och sladdning)	* kommunens understöd
* dammbindning (saltning)	* statsunderstöd för förbättring>
* övriga arbeten	
Vinterunderhåll	Väg- och bruksavgifter
* snöröjning	* vägavgifter
* halkbekämpning	* bruksavgifter
* övriga arbeten	
Förbättringsarbeten	Övriga inkomster
* fyllning	
* diken och trummor	
* övriga arbeten	
Förvaltningsutgifter	Besparingar
Sammanlagt	**Sammanlagt**

Större väglag tillämpar en mera detaljerad budgetering och räkenskaper. Skötselutgifterna kan uppdelas till exempel i formning och utjämning, dammbindning, slyröjning och slåtter av vägrenar, skötsel av broar, snöröjning, placering av plogmärken, isröjning, halkbekämpning och övriga arbeten.

Förbättringsarbetena kan indelas i fyllning, iståndsättning av diken och trummor, iståndsättning av broar, övriga iståndsättningsarbeten.

Förvaltningsutgifterna kan också indelas mera detaljerat: löner och arvoden, rese- och kostnadsersättningar, bank-, post- och möteskostnader, bokföring, övriga allmänna kostnader. De allmänna kostnaderna kan också delas upp till exempel i räntekostnader, övriga kostnader.

Uppdelningen enligt en mera detaljerad inkomstsida kunde vara: tidigare års inbesparingar, väg- och bruksavgifter, understöd, övriga inkomster. De övriga inkomsterna kan delas upp i ränteinkomster och övriga inkomster. Dessa övriga inkomster kan ha betydelse vid beskattningen av väglaget. Beskattningen behandlas mera ingående längre fram.

För presentationen av budgeten åt väglagets stämma är det bra om bestyrelsen eller sysslomannen på förhand ställer upp en tabell ur vilken framgår föregående års (räkenskapsperiods) budget, budgetens utfall, dvs. bokslut och det nya förslaget till budget.

I bilaga 5 finns två exempel på en detaljerad budget för väglag. Den senare presenterar en sådan situation att vägens förvaltning har överlåtits att skötas av en utomstående vägdisponent. Väglaget har ansett att försäkringar är nödvändiga.

6.2 Debiteringslängd

Väglagets verkställande organ ska bereda ett förslag till debiteringslängd för väg- och bruksavgifter. Den kan sändas med kallelsen till stämma eller hållas framlagd före stämman enligt vad som beskrivs i tidigare avsnitt.

Av debiteringslängden ska enligt 41 § lag om enskilda vägar framgå den fastighets eller annan vägrätt för vilken vägavgiften tas ut hos vägdelägaren, varje betalningsskyldig vägdelägare och antalet vägenheter samt vägavgiften specificerad så att den vägavgift som tas ut enligt antalet vägenheter och andra avgifter framgår av den. Sådana andra

avgifter kan till exempel vara bruksavgifter för ökad väganvändning eller tilläggsavgifter för extra underhållsarbeten som vägdelägare vill ha. Betalningstidpunkten för avgifterna avgörs av väglagets stämma.

I debiteringslängden kan man också anteckna uppgifterna för dem som erlägger bruksavgift för regelbunden trafik.

I bilaga 6 finns ett exempel på debiteringslängd för väglag.

I detta sammanhang är det skäl att påminna om att eventuella andra avgifter än väg- och bruksavgifter som uppbärs av vägdelägarna inte ska inkluderas i debiteringslängden. Sådana avgifter är till exempel avfallshanteringsavgifter och andra avgifter som väglaget har beslutat om, men vilka inte anknyter till väghållningen. Dessa avgifter ska bokföras separat. De är inte direkt utmätningsbara på samma sätt som väg- och bruksavgifterna.

6.3 Att ställa upp och fastställa räkenskaperna

Väglagets verkställande organ ska ”föra bok över väglagets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder” (Lag om enskilda vägar 56 §). Hur för man i praktiken bok? Ska man till exempel följa bokföringslagens detaljerade föreskrifter om bland annat dubbel bokföring?

Enligt bokföringslagen ska väglag som bedriver affärsverksamhet iaktta bokföringslagen. Sådan affärsverksamhet kan till exempel bestå av entreprenad med väglagets maskiner eller försäljning av grus från marktäkt i väglagets besittning. I sådana fall gäller bokföringslagens bokföringsskyldighet endast affärsverksamheten. Det finns inte många sådana väglag.

Bokföringsnämnden anser att om det finns en föreskrift om ordnande av bokföringen i en annan lag, behöver man inte följa bokföringslagen. Beslutet gäller de facto delägarlag för gemensamt ägda områden, men principen är densamma för väglag. Alla de väglag som inte bedriver affärsverksamhet följer alltså i sin bokföring föreskrifterna i lag om enskilda vägar.

Majoriteten av väglagen tillämpar enkel bokföring, där inkomst- och utgiftsverifikaten bokas i kronologisk ordning i kontobok. För en del väglag är det tillräckligt att konstatera att verifikaten överensstämmer med bankutdragen utan separat bokföringsbok.

För lite större väglag kan man rekommendera dubbel bokföring och vid behov anlitande av en bokföringsbyrå. Oberoende av bokföringssätt lönar det sig att numrera verifikaten och bevara dem i ordningsföljd. Då man följer bokföringslagen, ska verifikat, korrespondens, protokoll och annat bokföringsmaterial bevaras 6 år. Balansböcker och andra bokföringsböcker ska bevaras 10 år.

Som en rekommendation till alla väglag kan man säga att väglaget inte ska förstöra ett enda av väglagets papper, särskilt inte protokoll, kontoböcker och kontoutdrag. På någon vind finns det säkert utrymme för några mappar. Även om materialet kanske nu känns som skräp, så är kommande generationer tacksamma för att dokumenten om vägen har sparats.

Bokföringen behövs naturligtvis för att vägdelägarna ska kunna försäkra sig om att de vägavgifter som de har betalat används för rätt ändamål. Utgående från bokföringen ska bestyrelsen ”avge redovisning för föregående räkenskapsperiod” (Lag om enskilda vägar 56 §). Denna redovisning granskas och godkänns av väglagsstämman (Lag om enskilda vägar 58 §).

Lag om enskilda vägar förutsätter inte en särskild resultaträkning, men det lönar sig att presentera bokslutet dvs. räkenskaperna som utfall av föregående års budget med samma kontonoggrannhet som budgeten är uppställd.

Om man tillämpar dubbel bokföring får man resultat- och balansräkning för väglaget enligt den kontoplan som använts för bokslutet.

I väglag som följer bokföringslagen ska bokslutet ställas upp inom fyra månader efter räkenskapsperiodens utgång. Bokslutet ska enligt revisionslagen lämnas till revisorerna en månad före årsstämman, då sådana är valda, för att de ska hinna lämna en revisionsberättelse två veckor före stämman på det sätt som lagen föreskriver.

Lag om enskilda vägar har inga föreskrifter om när räkenskaperna ska ställas upp eller granskas. Det kan rekommenderas att väglag tillämpar samma tidsfrister som andra samfund. Väglagets verkställande organ färdigställer alltså räkenskaperna till kallelsen till stämma sänds ut. Då får den som granskar räkenskaperna minst två veckor på sig att utföra granskningen. Sin berättelse över utförd granskning kan granskarna framföra på stämman antingen skriftligt eller muntligt.

I många väglag utförs granskningen av stämman utan valda granskare.

De redovisningsskyldiga, dvs. sysslomannen eller bestyrelsens medlemmar, beviljas ansvarsfrihet utgående från granskningens resultat oberoende av på vilket sätt granskningen utförs. Resultatet kan naturligtvis också vara att ansvarsfrihet inte beviljas. Väglagsstämman kan anse, att väglagets verkställande organ inte har handhaft väglagets ärenden tillräckligt omsorgsfullt (Lag om enskilda vägar 55 §), utan förorsakat skada för väglaget. Väglaget kan i en sådan situation kräva skadestånd av organet i tingsrätten.

I bilaga 7 finns en modell för granskningsberättelse för väglagets räkenskaper.

6.4 Uppbärande av väg- och bruksavgifter

Väglagets verkställande organ ser till att de väg- och bruksavgifter som väglagsstämman har beslutat om bärs upp och drivs in. Avgifterna bärs upp och drivs in enligt den debiteringslängd som har fastställts av väglagsstämman.

På fakturan för väg- eller bruksavgift är det bra att uppge fakturerarens, dvs. väglagets namn, väglagets hemkommun, kontaktuppgifter, grunderna för fakturan, kontonummer, förfallodag samt eventuella påföljder av försenad betalning. Man kan också sända övrig information till vägdelägarna med fakturan.

Bruksavgifter för sporadiska transporter kan sysslomannen eller bestyrelsen sätta till betalning genast då transporten eller den övriga verksamheten är slutförd. Om någon bestrider sin betalningsskyldighet eller är missnöjd med avgiftens belopp, ska denna lämna rättelseyrkan på organets beslut. Organet kan själv avgöra begäran. Om avgiften inte ändras genom organets omprövning, kan sakägaren föra ärendet till behandling av väglagsstämman. Avgiften fastställs då genom väglagsstämmans beslut.

Man kan lämna rättelseyrkan eller klandertalan gällande väg- eller bruksavgift som väglagsstämman har fastställt. Avgifterna kan sättas till betalning oberoende av att de är föremål för sökande av ändring (Lag om enskilda vägar 91 §). Tingsrätten kan dock förbjuda verkställandet av uppbörden. Då överklagan har behandlats och vunnit laga kraft, ska eventuellt överbetalt belopp återbäras med sex procents ränta.

Om en betalningsskyldig inte betalar sin avgift, är det skäl att sända en betalningspåminnelse, där man kräver betalning före ett visst datum med hot om indrivning. Väglaget kan själv indriva sina avgifter eller lämna indrivningen till ett indrivningsföretag. Om väglaget bestämmer sig för att anlita ett indrivningsföretag, lönar det sig att noggrant komma överens om indrivningspremierna och väglagets ansvar för att betala dem.

Lag om enskilda vägar 42 §

Uttag av vägavgift och bruksavgift

Uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäliga indrivningskostnader. Avgifterna, räntan och indrivningskostnaderna är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om det råder delade meningar om bruksavgiften, ska den underställas väglagets stämma för avgörande. I så fall är endast en bruksavgift baserad på väglagets beslut utsökbar.

Indrivningskostnaderna ska vara skäliga och i rätt proportion till det belopp som ska indrivas.

Om betalningen inte hörs av trots allt, ska bestyrelsen eller sysslomannen skrida till utsökning.

Utsökning

I utsökningsärenden vänder man sig till utsökningsverket på gäldenärens hemort och i praktiken till häradsutmätningsmannen.

Väg- och bruksavgifter är enligt 42 § lag om enskilda vägar utsökbara utan dom. Utsökningen verkställs på basen av fastställd debiteringslängd eller utdrag ur den. Därför är föreskrifterna om fastställande av debiteringslängd så stränga. Om man inte har följt föreskrifterna, kan utsökningen kanske inte alls anhängiggöras. Å andra sidan kan gäldenären genom ett grundbesvär till tingsrätten fälla en anhängiggjord utsökning, om fastställandet av avgiften har skett lagstridigt.

Utsökningsansökan lämnas på en officiell blankett som finns att få vid utsökningsverket eller till exempel på rättsväsendets webbplats www.oikeus.fi. Ansökan kan också lämnas i rättsväsendets elektroniska tjänst för skötsel av ärenden. Sökande ska motivera varför utsökningen kan och ska verkställas utan dom. 42 § lag om enskilda vägar ska alltså nämnas i ansökan. Fordran framgår av debiteringslängden, men man måste särskilt kräva 6 % ränta och indrivningskostnader. Som bilaga till ansökan behövs utöver debiteringslängden protokoll eller protokollsutdrag från den väglagsstämma som har fastställt debiteringslängden. Bruksavgifter kan vara fastställda oberoende av debiteringslängden, vilket i så fall ska vara antecknat i protokollet. Sysslomannen eller bestyrelsen ska göra ett skriftligt beslut över bruksavgift som organet har beslutat om. Dessutom behövs väglagsstämmans beslut om grunderna för bruksavgifter. Riktigheten av alla dokument ska vara styrkt.

Vid behov ska man för utmätningsmannen förete ett bevis på att det inte har lämnats en klagan mot avgiften. Ett sådant intyg går att få från tingsrättens kansli.

Utmätningsmannen sänder en betalningsanmodan till gäldenären. Om detta inte leder till att avgiften betalas, besöker utmätningsmannen gäldenären och utför en utmätning. Utmätningen kan rikta sig till fast eller lös egendom. Om det utsökta beloppet inte betalas, skrider utmätningsmannen till åtgärder för försäljning av egendom i offentlig auktion.

Utmätningsavgiften indrivs av gäldenären. Om gäldenären visar sig vara medellös, blir sökanden tvungen att betala en sk. hinderavgift, vilken inte är särskilt stor. Sökanden måste i visa fall betala en förskottsbetalning, vilken används för den exeku-

tiva auktionens kostnader. Förskottsbetalningens belopp är flera hundra euro. Betalningen betalas tillbaka efter den exekutiva auktionen. Det lönar sig naturligtvis att på förhand försäkra sig om att gäldenären har tillgångar och att andra borgenärer inte far iväg med alla tillgångar.

Grundbesvär och prescription av vägavgiften

Den som anser att vägavgift eller bruksavgift har fastställts eller uttagits fel, kan lämna grundbesvär. Grundbesvär lämnas till samma myndighet som regelrätt sökande av ändring, dvs. tingsrätten. Grundbesvär kan göras så länge fordringen inte har preskriberats. Väg- och bruksavgiftsfordran preskriberas fem år efter början av det år som följer efter att avgiften har fastställts eller förfallit. Lag om verkställighet av skatter och avgifter.

Nya vägdelägares betalningsskyldighet

Då en fastighet övergår till en ny ägare, är denna inte överhuvudtaget ansvarig för den föregående ägarens obetalda skyldigheter (Lag om enskilda vägar 45 §). I praktiken betalar den nya ägaren avgifterna av ouppmärksamhet eller frivilligt. Då uppstår en fordran gentemot den tidigare ägaren. Om det är fråga om en vägavgiftsfordran på mera än 1 000 euro, kan väglaget anteckna sin fordran i lagfarts- och inteckningsregistret. Så går man ibland tillväga i fråga om större vägbyggnads- eller förbättringsprojekt, där vägdelägarnas betalningsandelar blir betydande. Då är väglagets fordran bunden till fastigheten och en eventuell ny ägare medveten om den och i ansvar för den.

Den nya ägaren ansvarar för andra skyldigheter i anslutning till väghållningen som den tidigare ägaren har haft. Sådana skyldigheter kan till exempel bestå av delansvar för väglagets lån eller skötseln av en bro som används endast av ifrågavarande fastighet. I fråga om exekutiva auktioner eller då vägdelägare eller andra betalningsskyldiga går i konkurs, är det bestyrelsens eller sysslomannens uppgift att bevaka väglagets fordringar.

Om det inte går att driva in vägavgifter av en vägdelägare på grund av medellöshet, ansvarar de andra delägarna vid behov för det saknade beloppet i proportion till sina vägandelar (Lag om enskilda vägar 46 §). De har rätt att utkräva betalning av den betalningsskyldiga vid tingsrätten.

Att ta ut extra avgifter

När en borgenär av väglaget har krävt betalning av en till betalning förfallen skuld och väglaget inte har tillgångar att betala skulden, ska sysslomannen eller bestyrelsen utan dröjsmål vidta åtgärder för debitering och indrivning av de vägavgifter som ska tas ut hos vägdelägarna för att betala skulden (Lag om enskilda vägar 67 §).

Väglagets verkställande organ ska ställa upp en debiteringslängd av dessa extra vägavgifter och sammankalla till extraordinarie väglagsstämma. Alla föreskrifter och tidsfrister för sammankallandet ska iakttas.

Lagen nämner endast vägavgifter, så inga extra bruksavgifter kan tas ut. Vägavgiften kan omfatta en grundavgift, så den kan tas ut också för en extra vägavgift. I ett sådant fall fastställs grundavgiften på basen av de förvaltningskostnader som den extraordinära stämman och uttaget av den extra avgiften föranleder.

6.5 Väglagets beskattning

Väglag är befriade från skatt för inkomst och förmögenhet som tillkommit dem med stöd av lag om enskilda vägar (Lag om enskilda vägar 66 §). Sådana inkomster är bland annat väg- och bruksavgifter samt understöd. I regel har väglagen inte andra inkomster. Om väglaget med stöd av 52 § lag om enskilda vägar börjar tillhandahålla andra tjänster för vägdelägarna, är det i regel fråga om beskattningsbar verksamhet.

Alla andra inkomster, till exempel från entreprenad för andra väglag eller överlåtelsevinster är beskattningsbara inkomster. Väglag är enligt inkomstskattelagen en samfälld förmån som beskattas separat. Vägdelägarnas andel av väglagets inkomster räknas inte som beskattningsbar inkomst för vägdelägaren.

Väglag lämnar skattedeklaration endast om de har haft beskattningsbar inkomst under skatteåret. Deklarationen ska lämnas på eget initiativ inom 4 månader efter räkenskapsperiodens utgång. Väg-

laget ska också själv räkna ut skattens belopp och betala skatten.

Skattedeklarationen lämnas elektroniskt i tjänsten MinSkatt. Deklarationen kan lämnas av den som har namnteckningsrätt eller ombud med fullmakt av väglaget (till exempel bokförare eller vägdisponent). Katso-kod behövs för deklarationen.

Väglaget kan få ett meddelande från Skatteförvaltningen om att tiden för lämnande av skattedeklaration närmar sig. I sådana fall lönar det sig att lämna skattedeklaration även om väglaget inte har haft beskattningsbar verksamhet. Aktuell anvisning om beskattning av väglag och lämnande av skattedeklaration finns på Skatteförvaltningens webbplats www.vero.fi.

Väglaget ska innehålla och betala förskottsinnehållning och vid behov socialskyddsavgifter på de löner och arvoden som väglaget betalar. Oftast är ett företag eller en företagare som själv ansvarar för sina förskott som utför arbeten för väglagen. Företagets eller företagarens FO-nummer ska framgå av fakturan. På basen av FO-numret kan väglaget försäkra sig om företagets uppgifter till exempel i YTJ-tjänsten, www.ytj.fi.

Om företaget eller företagaren inte är registrerad i förskottsuppbördsregistret, utförs en normal förskottsinnehållning från fakturans mervärdesskattefria belopp. Om ingen förskottsinnehållningsprocent uppges, verkställs förskottsinnehållningen av företag (företag och sammanslutningar) med 13 % och av privatpersoner (även firma) med 60 %.

Samma principer tillämpas då en vägdelägare utför arbeten för väglaget. Vägdelägaren fakturerar väglaget för arbetets värde och lägger eventuellt till mervärdesskatt. Förskottsinnehållningen verkställs enligt ovan. Arbetsersättning som väglaget betalar är beskattningsbar förvärvsinkomst till hela sitt belopp för naturliga personer. Arbetsersättning inom jordbruk eller näringsverksamhet är inkomst eller jordbruks- eller näringsverksamhet.

Man ska alltså alltid lämna en faktura för utfört arbete, vilken väglaget betalar och fogar till sin

bokföring. Det är inte lagligt att väglaget betalar fakturan eller en del av den genom att dra av det mervärdesskattefria arbetets värde från vägdelägarens vägavgift. Man får inte kvittera vägavgifter genom ”tyst kvittering” mot utförda arbeten utan verifikat. Det kan senare leda till skattepåföljder för både väglaget och vägdelägaren.

För normalt lönearbete ska väglaget alltid också betala arbetsgivarens socialskyddsavgifter. Av den anställda innehåller man förskottsinnehållning och den anställdas andel av arbetslöshets- och arbetspensionsförsäkringarna.

Alla arvoden som betalas till syssloman, bestyrelsens medlemmar eller till exempel revisorer är beskattningsbar inkomst för mottagaren. De ska underställas normal förskottsinnehållning. Väglaget ska anmäla alla betalda löner, arvoden, arbetsersättningar, naturaförmåner och kostnadsersättningar till inkomstregistret. Detaljerad information om anmälningar i anslutning till löner finns på Skatteförvaltningens webbplats www.vero.fi/tulorekisteri.

Olika anskaffnings- och andra kostnadsersättningar som väglaget har betalat mot kvitto är i regel skattefria och de meddelas inte till inkomstregistret. ”Kostnadsersättningar” som betalas ut utan kvitto är inte skattefria. Normala talkoarbeten har inga skattepåföljder för varken väglag eller vägdelägare. Sådant arbete utförs utan motprestation och det grundar sig på frivillighet. Om man på sätt eller annat betalar ersättningar för deltagande i talkoarbeten, är dessa ersättningar beskattningsbar inkomst för mottagaren. Måttlig servering under talkoarbetet är inte ersättning för talkoarbetet och därför inte heller beskattningsbar inkomst. Vägdelägarnas vägavgifter är avdragbara i vägdelägarnas beskattning till den del det är fråga om utgifter för inkomstens förvärvande.

Väglaget ska lämna en byggnadsanmälan till Skatteförvaltningen om det mervärdesskattefria värdet på ett arbete som väglaget låter utföra är högre än 15 000 euro.

Ansökan om FO-nummer för väglag

- www.ytj.fi
- blankett Y1 jämte ifyllningsanvisning och returneringsadress
- i tilläggsuppgifterna kan man skriva “FO-nummer till väglag för skötsel av ärenden med myndigheter”

7. Bestyrelsens och sysslomannens uppgifter

I det tidigare har val av väglagets verkställande organ och dess medlemmar beskrivits. Väglaget kan själv fritt avgöra, om dess löpande ärenden sköts av en bestyrelse med flera medlemmar eller av en syssloman. Lag om enskilda vägar känner begreppet väglagets verkställande organ för att beteckna dem båda.

Väglagets verkställande organ, dvs. sysslomannen eller bestyrelsen ska ”med omsorg sköta väglagets angelägenheter” (Lag om enskilda vägar 55 §). En detaljerad förteckning över organets uppgifter finns i 56 § lag om enskilda vägar. Verkställande organet ska:

- sörja för vägens underhåll
- använda beslutanderätt gällande väghållning, bl.a. genom att tillsvidare eller för bestämd tid förbjuda eller begränsa sådan användning av vägen som äventyrar vägens skick
- ge tillfällig rätt att använda vägen
- sköta väglagets finanser och räkenskaper
- bereda ärenden för avgörande av väglagsstämman
- se till att väglagsstämmans beslut verkställs
- representera väglaget i domstol och hos myndigheter
- ansvara för att nödvändiga anmälningar görs till registret över enskilda vägar, Digiroad och andra myndigheter

Ärenden i anslutning till väglagets ekonomi och organets uppgifter i anslutning därtill presenteras i det tidigare som en egen helhet. Därför behandlar detta kapitel endast organets andra uppgifter i anslutning till väghållningen.

7.1 Namnteckningsrätt och rätt att använda konto

Namnteckningsrätt

Väglagets namn tecknas av sysslomannen eller dennes ställföreträdare vid sysslomannens förfall (Lag om enskilda vägar 56 §). I praktiken innebär förfall att sysslomannen är tillfälligt eller permanent frånvarande och i regel också något slag av fullmakt för sysslomannens ställföreträdare

Om en bestyrelse har tillsatts, tecknas väglagets namn av bestyrelsens ordförande eller två av bestyrelsens medlemmar tillsammans. I väglagets stadgar kan man också föreskriva annat om rätten att teckna väglagets namn.

Inför domstol eller hos andra myndigheter företräds väglaget av en person. Denna är sysslomannen eller dennes ställföreträdare eller av en medlem av bestyrelsen eller dennes ersättare. De bör kunna styrka sin ställning genom protokollsutdrag från den stämma som har gett dem fullmakt.

Rätt att använda konto

Bankerna har inte krävt att två bestyrelsemedlemmar ska infinna sig samtidigt och teckna väglagets namn. I praktiken kunde det uppstå problem om två personer skulle behövas för att betala räkningar. Bankerna godkänner i regel också att en medlem av bestyrelsen, i regel ordförande, ensam får rätt att använda väglagets konto. De har dock krävt väglagsstämmans uttryckliga beslut i ärendet. Väglaget kan besluta att flera personer har rätt att använda kontot var för sig. Det kan rekommenderas att minst två personer har rätt att använda väglagets konto. Bankerna kräver ett mycket detaljerat beslut och protokollsutdrag, varur framgår kontoanvändningsrättens omfattning (vanligt brukskonto, bankkort, konto med kredit, nätbank osv). Det lönar sig att fråga den bank som väglaget anlitar.
Varje gång man väljer ny syssloman eller bestyrelse, är det skäl att fatta nya beslut gällande rätten att använda konto (beviljande av nya rätter och återta gamla).

7.2 Väglagets stämma

Gällande väglagets stämma har lagen endast föreskrifter som gäller dess sammankallande, beslutförhet och protokollföring. Bestyrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden vid ordförandens förfall (Lag om enskilda vägar 54 §). Väglaget besluter själv om på vilket sätt och under vilken tid stämman sammankallas.

Bestyrelsen är beslutför då ordförande eller vice ordförande och minst hälften av medlemmarna är närvarande. Medlemmarna kan vara egentliga medlemmar eller ersättare. Om väglagets stadgar inte föreskriver att ersättarna är personliga, är det sammankallarens sak att besluta i vilken ordning ersättarna kallas.

Bestyrelsen avgör ärenden med majoritetsbeslut. Bestyrelsen röstar inte med vägenheter (vilket stämman gör), utan varje medlem har en röst. Bestyrelsen ska föra protokoll över sina möten och de beslut som har fattats (Lag om enskilda vägar 56 §). Samma krav gäller sysslomannen. Denna ska vid behov föra beslutsdagbok eller förteckning över sina beslut.

Beslut som ska antecknas i bestyrelsens protokoll eller sysslomannens beslut som avses här är särskilt beslut om bruksavgifter, tillstånd för väganvändning, begränsningar av väganvändning, undantag till förbud och begränsningar, bestämmelser om underhåll av anslutningar och avgöranden efter konkurrensutsättningar. Sedvanliga beredningsuppgifter behöver inte protokollföras.

I vissa väglag är det kutym att ersättarna deltar i bestyrelsens möten också då de egentliga medlemmarna är närvarande. Det är bra för ersättarna att hålla sig á jour med väglagets ärenden ifall det uppstår behov av att träda in som beslutsfattare. En sådan ersättare har naturligtvis inte beslutanderätt då den egentliga medlemmen är närvarande.

I praktiken samlas bestyrelsen relativt sällan i de flesta väglag. Ofta kommer man överens om saker mellan bestyrelsens medlemmar utanför mötena. I många väglag beter sig bestyrelsens ordförande som syssloman, utan att höra bestyrelsens andra medlemmar. Detta har betydelse i fråga om ansvar. De som har deltagit i beslutsfattandet är ansvariga för bestyrelsens beslut.

Å andra sidan kan passiva styrelsemedlemmar göra sig skyldiga till försummelse av förtroendeuppdrag om de nöjer sig med situationen.

7.3 Att ta hand om vägens underhåll

Bestyrelsens och sysslomannens viktigaste uppgift är naturligtvis att ta hand om underhållet av vägen enligt den budget och nivå på underhåll som väglagsstämman har gjort beslut om. De mest centrala delarna av underhållsnivån och de praktiska underhållsarbetena behandlas i ett eget kapitel av denna guide. Underhållsarbetena behandlas mera ingående i Vägföreningen i Finlands publikation Yksityistien kunnossapito. Underhållet av enskild väg ska tas hand om på ett sådant sätt att ingen vägdelägare förorsakas onödiga kostnader. Det innebär ekonomi och effektivitet. Verkställande organet får inte hålla vägen i dåligt skick men inte heller i alltför bra skick.

Verkställande organet köper utomstående underhållstjänster och -material direkt eller genom konkurrensutsättning, till exempel snöröjning, sandning och fyllning. Verkställande organet godkänner att en vägdelägare betalar en del av sina vägavgifter till exempel genom att hyvla vägen. Som det konstateras i det tidigare, ska sådana transaktioner föras med ordentliga verifikat till väglagets bokföring. Organet ordnar talkon för att slå vägrenar etc. I detta sammanhang är det på sin plats att påminna om behovet av en talkoförsäkring.

Sysslomannen eller medlem av bestyrelsen kan fungera som entreprenör för väglaget eller utföra enskilda underhållsarbeten. Sysslomannen är dock jävig att behandla ett sådant avtal om det är fråga om ett arbete av ekonomisk betydelse.

Väglagsstämman kan ge bestyrelsen eller sysslomannen anvisningar om vägunderhållet. Man ska dock inte binda verkställande organets händer alltför mycket. Väglagsstämman fattar beslut på budgetnivå. Organet ska ges makt att verkställa beslut.

Det är skäl att fästa uppmärksamhet vid valet av organ också i ansvarshänseende. Väglaget är ersättningsskyldigt om organets underlåtenhet eller försumlighet förorsakar skada för en utomstående. Vägdelägarna kan dock söka motsvarande skadestånd av organet i tingsrätten. Sådant är dock mycket ovanligt.

7.4 Förbud och bestämmelser

Sysslomannen eller bestyrelsen kan ge tekniska förbud eller bestämmelser som gäller väganvändningen. Sådana bestämmelser kan till exempel vara viktbegränsningar på broar och under tjällossningstiden eller olika varnings- och förbudsmärken. Det verkställande organet får däremot inte ge ett allmänt

förbud mot att använda vägen eller förbjuda någon enskild väganvändare att använda vägen. Sådana beslut fattas av väglagets stämma.

Å andra sidan är utfärdandet av sådana trafikbegränsningar bestyrelsens eller sysslomannens skyldighet, inte enbart dess rättighet. Det verkställande organet ska se till att varken vägdelägare eller utomstående äventyrar vägens skick. Vissa viktiga transporter måste kunna utföras, men också för deras del kan man förhandla med vägdelägaren eller föraren. Ärendet behandlas närmare i avsnittet som behandlar väganvändningens spelregler. Sysslomannen eller bestyrelsen kan ge vägdelägare eller annan berörd en uppmaning om att sätta i skick en vägtrumma vid en anslutning från en annan väg eller en fastighet till vägen om den dåliga eller igensatta trumman förorsakar fara för trafiken eller försvårar vägens underhåll.

Det verkställande organet kan vid behov låta utföra arbetet, men beslutet om den berördas betalningsskyldighet ska fattas av väglagsstämman – vilket alltså oftast sker i efterhand.

Det verkställande organets beslut kan vid behov ges skriftligt. I bilaga 9 fins en modell för detta.

7.5 Tillfällig rätt att använda väg och bruksavgifter

Väglagets sysslomans eller bestyrelses i 28 § lag om enskilda vägar föreskrivna rätt att bevilja tillfällig rätt att använda vägen har nämnts några gånger i det tidigare. Väglagets verkställande organ kan samtidigt fastställa en bruksavgift. Oftast fastställs dylika bruksavgifter för virkestransporter. Det kan vara fråga om en skogsägare som inte är vägdelägare, utan har sin vägrätt till sin fastighet längs en annan väg.

Skogsägaren eller i praktiken skogsbolaget som köper skogsägarens virke vill kanske ändå köra virket längs vägen. I sådana fall kan väglagets verkställande organ bevilja tillstånd och fastställa en bruksavgift enligt de grunder som väglagsstämman har bestämt.

Lagen föreskriver alltså en skyldighet att anhålla om tillstånd för väganvändning på förhand. Samtidigt får man en uppskattning av den transporterade varans mängd. Då blir det väglagets verkställande organs skyldighet att enligt möjlighet följa med transporten och ta ut en bruksavgift.

7.6 Anmälningar

Det är väglagets verkställande organs skyldighet att anmäla sysslomannens eller bestyrelsens ordförandes person- och kontaktuppgifter till Lantmäteriverkets register över enskilda vägar alltid då väglagsstämman har valt nya personer. Anmälan kan lämnas elektroniskt på Lantmäteriverkets webbplats. Anmälan behöver naturligtvis inte lämnas om inga personbyten har skett, dvs. om samma syssloman eller ordförande för bestyrelsen fortsätter i sitt uppdrag också under följande period.

Det lönar sig att uppfylla anmälningsskyldigheten, eftersom uppdaterade uppgifter i registret över enskilda vägar är en förutsättning för statens och kommunernas understöd till enskilda vägar. Väglaget anses dessutom ha fått del av en stämning, ett myndighetspåbud eller någon annan delgivning när de i laga ordning har delgetts den syssloman eller en sådan medlem av bestyrelsen som framgår av fastighetsdatasystemet även om personen i fråga inte längre sköter uppdraget (Lag om enskilda vägar 57 §).

Väglagets nya kontaktuppgifter ska naturligtvis också meddelas till kommunen om väglaget får kommunalt understöd. De väglag som är medlemmar i Vägföreningen i Finland r.f. anmäler uppgifterna till föreningens kansli. Banken får de nya uppgifterna i samband med anmälan om förändrad rätt att använda väglagets konto. Leverantörer och entreprenörer får de nya uppgifterna under årets lopp. Ingenting hindrar naturligtvis att man sänder ett skriftligt meddelande samtidigt till alla samarbetsparter.

Väglagens beslut med stöd av 63 § lag om enskilda vägar om sammanslagning, delning, upplösning samt anslutning av nya vägdelar till väglaget ska också anmälas till Lantmäteriverkets register över enskilda vägar.

Väglagets verkställande organ ska enligt 50 § lag om enskilda vägar se till att det i det nationella informationssystemet för väg- och gatunätet (Digiroad) finns uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar och om förbud eller begränsning av användning av väg. Mera information om detta i kapitel 11.4. som behandlar trafikanordningar.

Om uppgifterna inte förmedlas gemensamt av till exempel kommunen till Digiroad, kan organet leverera uppgifterna direkt till Digiroads operatör på e-postadressen info@digiroad.fi. Uppdaterade uppgifter om begränsning av trafiken är också ett villkor för kommunala understöd. En uppdaterad anvisning om lämnande av uppgifter jämte modell för e-postmeddelandet finns på webbplatsen www.vayla.fi.

Enligt 71 § lag om enskilda vägar ska Trafikledsverket underrättas om uppsättande av en trafikanordning som är uppsatt med kommunenens samtycke. Trafikledsverket meddelar närmare föreskrifter om innehållet i uppgifterna och förmedlingssättet.

7.7 Anmälningsförfarande vid placering av samhällstekniska anordningar

Enligt vad som konstateras i det tidigare, kan väglaget ge sitt samtycke till att olika ledningar och mindre anordningar för enskilda fastigheters eller samhällets behov placeras på vägområdet.

I praktiken ges samtycket av sysslomannen. Vägdelägarna ska dock informeras om saken på förhand. Anmälan ska sändas skriftligt med tillämpande av samma förfarande som kallelse till väglagsstämma. Om någon vägdelägare inom 21 dagar motsätter sig placering av de samhällstekniska anordningarna, ska väglagsstämman göra beslut om placeringen.

7.8 Bemyndigande av utomstående aktör

Enligt 48 § lag om enskilda vägar kan vägdelägarna bemyndiga en utomstående aktör att ta hand om väghållningen. För väg som har bildat väglag ska bemyndigandet ges enhälligt av väglagets stämma. Detaljerade föreskrifter för bemyndigande ges i 68 § lag om enskilda vägar.

Den utomstående aktören kan till exempel vara ett företag som har specialiserat sig på enskilda vägar eller ett företag som erbjuder mera omfattande infrastrukturtjänster. Vägdelägarna kan också bilda och grunda ett bolag för skötsel av arbeten i anslutning till praktisk väghållning. En bolagisering av väghållningen eller bemyndigande av utomstående aktör kan ändå inte ändra väghållningen och vägavgifterna till att bli mervärdesskattepliktig verksamhet.

Bemyndigandet kan ges för högst fyra år åt gången. Alla detaljer i anslutning till bemyndigan-

det avtalas i skriftligt avtal. Väglaget kan lämna en del uppgifter inom förvaltning och väghållning hos sig själv. Till exempel uppdatering av vägenhetsfördelningen och att ta ut vägavgifter kan lämpa sig för väglaget. I sin mest omfattande form kan bemyndigandet gälla det dagliga underhållet av vägen och eventuella förbättringsåtgärder som behövs. En utomstående aktör skulle också ansvara för att ta ut väg- och bruksavgifter. I ett sådant fall skulle väglaget inte behöva göra annat än samlas till stämma vart fjärde år för att besluta om fortsatt bemyndigande och eventuell precisering av avtalsvillkoren.

Det lönar sig för väglaget att bevara beslutanderätten om bl.a. beviljande och upplösande av vägrätter, sammanslagning och avskiljning av vägar eller vägavsnitt, ansökan om olika förrättningar och ärenden som avses i 52 § lag om enskilda vägar.

Det kan rekommenderas att väglagets verkställande organ fortsätter att fungera trots befullmäktigandet. Dess uppgift är att följa upp och övervaka att avtalet efterföljs och den utomstående aktörens funktion. Organen anges också i Lantmäteriverkets register över enskilda vägar, vilket tryggar att olika kontaktförsök riktas direkt till väglaget hellre än till den utomstående aktören.

Den utomstående aktören använder med fullmakt beslutanderätt som ankommer på väglaget eller vägdelägarna. Den utomstående aktören ansvarar för vägen på samma sätt som väglaget eller vägdelägarna skulle vara utan ett bemyndigande.

Det finns ganska lite erfarenheter av dylikt bemyndigande. Man kan dock anta att förfarandet snabbt blir mera allmänt. Kommunernas skötselavtal är inte bemyndigande, eftersom syftet inte är att överföra ansvaret för väghållningen på kommunen. Vägdisponenternas funktion kan utvecklas till en helhetstjänst, varvid vägdisponenten bemyndigas att ta hand om hela väghållningen. Sedvanligt vägdisponentverksamhet är inte att bemyndiga, utan skötsel av enskilda förvaltnings- och andra uppgifter.

7.9 Vägdisponenter

I de flesta väglagen sköter vägdelägarna sina arbeten med egna krafter i talkoanda. I allt flera väglag börjar det dock bli svårt att hitta någon som bär ansvar. Då behövs det utomstående hjälp. I sådana situationer kan väglaget eller någon vägdelägare bli tvungen att överlåta valet av väglagets verkställande organ till vägförrättning. Ett snabbare och modernare sätt är att begära anbud på skötseln av uppgifterna av en eller flera vägdisponenter som verkar i närområdet.

Vägdisponenten fungerar i typiska fall som väglagets syssloman eller bestyrelsens sakkunnig. Det kan finnas intresse för att verka i bestyrelsen om vägdisponenten tar hand om de praktiska arbetena. Denna modell är också att rekommendera. Bestyrelsen är som en bolagsstyrelse och vägdisponenten som en verkställande direktör. Det är att rekommendera att vägdisponenten inte väljs till medlem i bestyrelsen. Bestyrelsen anlitar vägdisponenten för att sköta praktiska ärenden och som sakkunnig. Beställarens och den sakkunnigas roller är bra att hålla i sär.

Modellen med disponent som syssloman är också fungerande. Man ska välja en ersättare för sysslomannen och det är bra att överlåta uppgifter i anknytning till att följa med vägens dagliga skick på ersättaren särskilt om vägdisponenten inte är bosatt riktigt nära. Det lönar sig inte att betala till vägdisponenten för att köra bil, utan för att sköta och låta utföra arbeten. Sysslomannens ersättare godkänner också sysslomannens fakturor.

I både teorin och praktiken kan nog vägdisponenten erbjuda en helhetstjänst till väglaget, vilken omfattar både väglagets förvaltning och underhållsarbeten. I denna modell uppstår inga jävsproblem, även om man kunde tro det. Vägdisponenten köper inte underhållsarbeten av sig själv, utan väglaget köper en helhetstjänst av vägdisponenten. Då kan man göra ett bemyndigande enligt vad som beskrivs i det tidigare.

Vägdisponentens uppgifter

Vägdisponenten tar hand om ordnande, konkurrensutsättning och köpande av underhållsarbeten. Detta är också ett av tilläggsmotiven för att utnyttja vägdisponenter. Då vägdisponenten ordnar arbetena för flera väglag, uppstår det större arbetshelheter och gemensam anskaffning av material.

I praktiken kan inbesparingen för ett enskilt väglag vara 10–20 %, men det finns exempel på större inbesparingar till exempel i fråga om snöröjningsentreprenader. Användning av vägdisponent betalar på det sättet delvis sig självt.

Bland pappersarbetena sköter vägdisponenten i regel om beredningen av väglagsstämman inklusive kallelse, att ställa upp budget och debiteringslängd för väglaget, uppdatering av vägenhetsberäkningen, att ta ut och driva in vägavgifter samt betalning av räkningar, bokföring och beredning av bokslut.

I regel finns det i närområdet flera vägdisponenter som särskilt har specialiserat sig på vägenhetsberäkning, av vilka väglagen kan begära anbud då det blir aktuellt att förnya vägenhetskalkylen. Priset på vägenhetsberäkningen beror väsentligt på insamling av basuppgifterna. Om väglaget själv samlar in basuppgifterna, blir själva räknearbetet inte särskilt dyrt.

En kunnig vägdisponent är till värdefull hjälp om väglaget har behov av förbättring av vägen eller en bro. Planering, ansökan om understöd, konkurrensutsättning av entreprenörer och övervakning av projektet är mycket krävande i fråga om lite större projekt. Någon vägdisponent kanske inte erbjuder alla tjänster, men vägdisponenterna har i regel bildat nätverk så att de tillsammans kan erbjuda också större servicehelheter. Å andra sidan kan vägdisponenter erbjuda enskilda tjänster till väglag som i övrigt sköter sina saker själva, men behöver hjälp till exempel med bokföring eller som ordförande för väglagets stämma.

Vägdisponenten ska naturligtvis sköta sina uppgifter omsorgsfullt och ärligt. Beroende på sina uppgifter är disponenten antingen avtalsrättsligt ansvarig eller dessutom i egenskap av syssloman i direkt ansvar gentemot väglaget och vägdelägarna.

Prissättning av tjänsterna

Vägdisponenterna prissätter sina tjänster utgående från sina egna utgångspunkter. Det finns flera olika prissättningsmodeller, så som till exempel grundpris plus tillägg per vägdelägare eller enbart enligt antal vägdelägare. Någon kanske gör alla arbeten med timdebitering. Resekostnaderna faktureras i regel enligt det kilometerpris som beskattaren godkänner.

Priset beror naturligtvis på väglagets storlek, vägens längd och antalet vägdelägare.

Oberoende av prissättning kan man i väglaget ta ut och betala vägdisponentens arvode med grundavgift, dvs. varje vägdelägare betalar en lika stor avgift som täcker väglagets förvaltningskostnader. Om vägdisponentens arvode omfattar betydande mängd planerings-, kontroll- och övervakningsuppgifter i anslutning till underhåll eller förbättring, ska dessa vid behov särskiljas. Grundavgiften kan endast användas för väglagets direkta förvaltningskostnader. Grundavgiften får inte bli oskälig och den får inte bli mångfalt större än den egentliga vägavgiften för en enskild vägdelägare. Vid behov ska en del av arvodet finansieras på basen av vägenheter.

Tjänster också till andra

Många kommuner har märkt att vägdisponenter kan vara till hjälp vid beredningen av kommunens understöd till enskilda vägar. Vissa vägdisponenter fungerar också som rådgivare för väglagen så, att kommunerna betalar en ersättning till dem till exempel på timbas.

En del vägdisponenter är också kunniga utbildare. Många landskap, kommuner, NTM-centraler och Finlands skogscentral har noterat möjligheten till en sådan tilläggstjänst på sitt område.

TIKOvägdisponentskolning

Vägföreningen i Finland har utbildat vägdisponenter inom ramen för TIKO-vägdisponentskolningsprogrammet sedan 2003. Vid ingången av 2019 hade nästan 300 vägdisponenter gått skolningen.

Under kursen presenteras lag om enskilda vägar och annan lagstiftning som reglerar enskilda vägars verksamhet. Efter kursen kan deltagarna mötesförfarandet och ekonomiförvaltningens uppgifter. Väglagens ansvarsfrågor blir bekanta. Vägdisponenternas huvuduppgift är att låta utföra underhållsarbeten, så ämnesområdet behandlas grundligt under kurserna. Planering, finansiering och utförande av förbättringsarbeten vållar inga problem efter kursen.

Det väglag som anlitar en vägdisponent kan lita på vägdisponentens sakkunskap om denna har gått TIKO-utbildningen. Om vägdisponenten inte själv vet exakt alla saker genast, har disponenten ett samarbetsnätverk av vägdisponenter i närområdet och hela landet.

Det finns dock många vägdisponenter som inte har gått TIKO-skolningen. Bland dem finns det också kunniga och erfarna personer. Likväl finns det en del vägdisponenter som har gått någon snabbkurs eller vilka bara har börjat fungera som vägdisponenter. Det lönar sig att försäkra sig om vägdisponentens sakkunskap innan väglaget anlitar en sådan. Intyg på TIKO-vägdisponentskolning är en central kvalitetsgaranti.

8. Vägdelägarnas skyldigheter

I de tidigare kapitlen som behandlar väglagets förvaltning och ekonomiförvaltning har sakerna behandlats också ur den enskilda vägdelägarens synpunkt. Vägdelägaren har rätt att delta i väglagets stämma, antingen själv eller via ett befullmäktigat ombud. Vägdelägare har en möjlighet att bli invald i väglagets verkställande organ eller till andra förtroendeuppdrag. Detta för naturligtvis med sig egna rättigheter och skyldigheter.

Vägdelägarna har beslutande- och påverkningsrätt och samtidigt ansvar i proportion till sina vägandelar.

Vägdelägarna har också skyldigheter, vilka till en del har nämnts i det tidigare och vilka särskilt i fråga om underhåll nämns i det senare.

Nedan ges en förtydligande sammanställning av vägdelägarens centrala skyldigheter i en separat förteckning.

Vägdelägaren ska

- betala sin vägavgift senast på utsatt förfallodag
- meddela förändringar i väganvändning som har skett eller ska ske
- meddela adressförändring
- i god tid meddela ärenden som vägdelägaren önskar att ska behandlas av väglagets stämma
- meddela om eventuella fastighetsaffärer
- meddela om och vid behov redan på förhand ta kontakt om sina avtal som har betydelse för väghållningen, så som markarrendekontrakt, placering av stolpar eller ledningar nära vägområdet o.dyl.
- sköta om att anslutningen till fastigheten är i skick
- för sin del ta ansvar för den väg som sköts om för gemensam räkning
- undvika att skada vägen och därmed ersättningsskyldighet
- följa de villkor som eventuellt har ställts upp i samband med att vägrätten har beviljats
- undvika att förorsaka onödig olägenhet i sin väganvändning.

9. Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg

9.1 Ärenden som avgörs vid förrättning av enskild väg

Väglagets beslutanderätt har behandlats i det tidigare. Samtidigt har det nämnts att vissa ärenden kräver Lantmäteriverkets förrättning av enskild väg. I 71 § lag om enskilda vägar finns en förteckning över ärenden som kan avgöras vid förrättning av enskild väg.

Lag om enskilda vägar 71 §

Förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg får följande ärenden behandlas och avgöras:

1) bildande, ändring och upphävande av vägrätt och andra rättigheter som avses i 2 kap.,

2) omfattningen av vägområden samt upplagsplatser, områden för bilplats och områden för båtplats,

3) meddelande av i 9 § avsedda begränsningar av vägrätter och andra rättigheter samt ändring av dessa begränsningar,

4) inrättande av skydds- och frisiktsområden,

5) utfärdande av i 5 § 4 mom. avsedda bygginskränkningar,

6) bestämmande av i 20 § 1 mom. avsedda tidsfrister samt upprättande av i 20 § 2 mom. avsedda kostnadsförslag och planer,

7) meddelande av i 22 § avsedd rätt att flytta anordningar, anläggningar eller byggnader,

8) beviljande av tillstånd till i 28 § avsedd tillståndspliktig väganvändning,

9) beviljande av rätt för fastighetsägaren att enligt 29 § placera ut en avstängningsanordning,

10) meddelande av i 31 § avsedd temporär rätt att använda annans område som väg,

11) meddelande av i 32 § avsedd temporär rätt att färdas,

12) beslutande om fördelning av väghållningsskyldigheten och fastställande av vägenheter och ändringar i fördelningen av dem,

13) beslutande om i 37 och 38 § avsedd grundavgift,

14) bildande, sammanslagning, delning och upplösning av väglag,

15) i 69 § 2 mom. avsedda meningsskiljaktigheter mellan vägdelägare som inte bildat väglag,

16) ersättningar enligt denna lag, om parterna inte har kommit överens om dem,

17) oklarheter i fråga om en befintlig vägs läge och bredd och huruvida någon har vägrätt eller motsvarande nyttjanderätt enligt någon annan lag,

18) oklarheter i fråga om huruvida en väg har anlagts i enlighet med den bildade vägrätten eller om vägen är av den standard som krävs för dess ändamål; om så inte är fallet kan det vid förrättning av enskild väg bestämmas att vägen ska förbättras till den standard som ändamålet kräver, samt

19) andra ärenden som enligt denna lag ska avgöras vid förrättning av enskild väg samt andra ärenden som ska avgöras enligt denna lag, om inte något annat föreskrivs.

Ett ärende som ska avgöras vid förrättning av enskild väg kan även avgöras vid en annan sådan fastighetsförrättning som avses i fastighetsbildningslagen, om det är ändamålsenligt. I samband med en förrättning av enskild väg kan utan särskilt förordnande en fastighetsbestämning verkställas, när åtgärden behövs för bestämning av vägområdet eller för vidtagande av någon annan åtgärd som avses i denna lag.

För förrättning av enskild väg svarar Lantmäteriverket och på detaljplaneområde den myndighet som i enlighet med 5 § i fastighetsregisterlagen (392/1985) är fastighetsregisterförare på området i fråga.

Ett i 1 mom. avsett ärende kan behandlas och avgöras vid förrättning av enskild väg oberoende av om det tidigare har fattats beslut i ärendet i fråga vid väglagets stämma.

Förrättning av enskild väg behövs alltså om man till exempel vill

- grunda och upphäva vägrätt
- grunda rätt för upplagsplatser, områden för bilplats och områden för båtplats
- inrätta skydds- och/eller frisiktsområde
- reda ut vem har vägrätt eller annan rätt att använda väg
- fastställa vägens läge och bredd
- flytta vägen till ett annat ställe
- upplösa väglag eller del av väglag
- avgöra olika ersättningsfrågor
- avgöra vissa meningsskiljaktigheter mellan vägdelägare i en väg som inte har bildat väglag

Vid förrättning av enskild väg kan man också utreda och avgöra om en väg har anlagts i enlighet med vägrätten och till sådan standard som den grundade vägrätten förutsätter. På motsvarande sätt kan man avgöra om vägrätten eller annan beviljad rätt används på det sätt som beslöts då rätten beviljades. Vägens skick och eventuella behov av förbättring kan också avgöras vid förrättning av enskild väg om vägdelägarna inte annars hittar samstämmighet.

Vid förrättning av enskild väg kan man alltså behandla ett ärende som redan har avgjorts av väglagets stämma. Vid en sådan behandling av ett ärende vid förrättning är det dock inte fråga om sökande av ändring till väglagets beslut. Vid förrättningen ändras eller stadfästs inte väglagets beslut, utan ärendet avgörs för första gången genom myndighetsförfarande. Väglagets tidigare beslut binder inte förrättningen på något sätt och ligger inte som grund för behandlingen.

Vid förrättning av enskild väg kan man dock inte behandla en sådan fråga som har avgjorts av väglagets stämma, om klandertalan som gäller avgörandet har väckts vid tingsrätten.

9.2 Ansökan om förrättning av enskild väg och förrättningsförfarande

Ansökan om förrättning av enskild väg kan göras av vägdelägare, ägare och delägare till en fastighet eller annan registerenhet, delägare i ett gemensamt område, det väglag vars väg ärendet gäller samt kommunen eller staten. I vissa fall kan ansökan om förrättning av enskild väg också lämnas av den som har särskilda rättigheter som hänför sig till en fastighet (Lag om enskilda vägar 73 §).

Ansökan om förrättning görs skriftligt. Ansökan kan göras fritt formulerat till exempel per e-post. Det kan rekommenderas att ansökan lämnas på en blankett som finns att få vid Lantmäteriverkets verksamhetspunkt eller skrivas ut från webbplatsen www.maanmittauslaitos.fi. Blanketten kan fyllas i och skrivas ut i portalen Suomi.fi, där man också får ifyllningsanvisningar för blanketten. Ansökan lämnas till Lantmäteriverkets verksamhetspunkt, där man vid behov också får anvisningar för ansökan.

Av ansökan ska naturligtvis framgå orsaken till ansökan om förrättning av enskild väg. Till ansökan bifogas om möjligt en förteckning över de fastigheter, markägare och innehavare av olika rättigheter som förrättningen gäller. Vägens läge ska anges på kartbilaga. Om ansökan gäller väglagsväg, ska ansökan också ange namnet på sysslomannen eller en medlem av bestyrelsen.

Sökanden får ett skriftligt meddelande om att ansökan har godkänts samt förrättningsingenjörens kontaktuppgifter. Sökanden får en uppskattning av när förrättningen inleds och grunderna för hur förrättningsarvodet fastställs.

Förrättningen av enskild väg förrättas av förrättningsingenjör utan gode män, särskilt om de berörda redan har kommit överens om frågorna som berör vägen. Om någon av de berörda kräver gode män, förrättas förrättningen av förrättningsingenjör och två av kommunen utsedda gode män för fastighetsförrättningar.

Alla de, som förrättningen gäller, informeras per brev om förrättningens inledande möte minst 10 dagar på förhand. Man kan också komma överens om mötets tidpunkt med de berörda.

Vid förrättningsmötet behandlas ärenden som omfattas av förrättningen å tjänstens vägnar. Enligt 72 § lag om enskilda vägar kan förrättningen utvidgas, dvs. man avgör alla ärenden som gäller ifrågavarande väg, som kan avgöras vid förrättning, oberoende av varför den ifrågavarande förrättningen har anhängiggjorts.

Om de delaktiga har gjort avtal om vägrätt eller väghållning, utförs förrättningen enligt avtalet om det inte strider mot lag eller är oskäligt för någon part.

Vid förrättningsmötet avgörs beslut som gäller bland annat bildande, flyttande eller upphävande av vägrätter, fördelning av kostnader för byggande och underhåll av väg, dvs. fördelning av vägenheter, överlåtelse av mark samt ersättningar för eventuell skada eller olägenhet samt fördelningen av förrättningskostnaderna mellan delägarna. Förrättningen kan också bestämma att ett väglag grundas.

Förrättningen avslutas genom att det ges en besvärsanvisning och en utredning om hur man söker ändring. Man kan inom 30 dagar överklaga de gjorda besluten till jorddomstolen. Man kan söka ändring till jorddomstolens avgörande vid Högsta domstolen om den beviljar rätt att söka ändring.

De berörda fastigheterna förses med erfordrade anteckningar i fastighetsregistret efter att förrättningen har vunnit laga kraft. Förrättningens dokument och kartor i original bevaras permanent. Man får en avskrift av dokumenten och kartorna hos Lantmäteriverket.

Lantmäteriverket tar ut ett förrättningsarvode för förrättningen. Det fastställs utgående från den arbetstid som används för förrättningen enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om avgifter. Utgångspunkten är att den som begär förrättning betalar förrättningsarvodet. I regel betalas förrättningen dock av parterna i proportion till den nytta de har haft av förrättningen.

Kommunen kan besluta om att upprätthålla fastighetsregister på detaljplanerat område. Då måste

kommunen ha en fastighetsingenjör. Kommunen kan teckna avtal om skötseln av fastighetsingenjörstjänster med en annan kommun. På detaljplanerat område förrättas förrättning av enskild väg av kommunens fastighetsingenjör. Lantmäteriverket kan också utse kommunens fastighetsingenjör att förrätta förrättningen på andra än detaljplanerade områden i kommunen.

9.3 Register över enskilda vägar

Lantmäteriverket upprätthåller enligt 89 § lag om enskilda vägar ett register över alla organiserade vägar, dvs, vägar med väglag. Registret ingår i fastighetsdatasystemet. I registret införs uppgift om väglagets namn och hemkommun samt vägens läge, namn, personbeteckning och kontaktuppgifter på bestyrelsens ordförande eller sysslomannen, uppgift om väglagets stadgar samt väganslutningar som har beviljats vägdelägarna.

I registret införs också uppgift om sammanslagning av vägdelar, sammanslagning och delning av väglag samt indragning av väg eller vägens delar. Dessa beslut kan göras genom väglagets beslut, men man ska komma ihåg att meddela dem till Lantmäteriverket. Ändringarna träder i kraft först efter att de har införts i registret över enskilda vägar. Väglagen kan och ska meddela förändringar i kontaktpersonens kontaktuppgifter till Lantmäteriverket. Anmälan går behändigast att lämna på en blankett som finns på Lantmäteriverkets webbplats. Man kan dock meddela förändringar också per e-post eller konventionellt brev.

Man kan beställa ett registerutdrag över nyttjanderättsenheter från registret över enskilda vägar. Ur utdraget framgår bland annat den enskilda vägens namn, signum och kontaktpersonens uppgifter samt en förteckning över de fastigheter på vars område vägen finns.

9.4 Lokal förrättning av enskild väg

Alla enskilda vägar och deras vägrätter kan tas till granskning och uppdatering på ett visst område genom lokal förrättning av enskild väg (Lag om enskilda vägar 76 §). Vid förrättningen bedömer man om alla tidigare bildade vägrätter och andra rätter fortfarande är nödvändiga och om de befintliga enskilda vägarnas läge är ändamålsenligt med tanke på trafiken.

Vägrätterna uppdateras att motsvara förändrade förhållanden genom att bilda nya vägrätter och lämna befintliga vägrätter i kraft då de fortfarande är nödvändiga. Enskilda vägar, servitutsvägar och motsvarande rättigheter som har blivit obehövliga avslutas.

Ansökan om lokal förrättning kan ansökas av kommun, väglag eller fastighetsägare. Den som upprätthåller landsväg eller järnvägsbana kan också ansöka om förrättning. Om ett allmänt intresse kräver det, kan Lantmäteriverket meddela förordnande för verkställande av lokal förrättning av enskild väg även på eget initiativ. I det fallet står staten för förrättningskostnaderna.

I samband med lokal förrättning av enskild väg kan man göra skiftesregleringar för att ordna och rationalisera förbindelser. Skiftesregleringar kan också utföras i samband med andra förrättningar, till exempel landsvägsförrättning. I regel baserar sig skiftesregleringarna på markägarnas samtycke och avtal, men i fråga om mindre områden kan regleringen också utföras ofrivilligt.

TELATIE
PITKOSPUUREITTI KYLÄSTÄ KYLÄÄN

10. Understöd för enskilda vägar

Vägdelägarna svarar naturligtvis i huvudsak för väghållningen. I det tidigare beskrivs hur vägdelägarnas inbördes ansvar och betalningsandelar fördelas. Av utomstående väganvändare tar man ut bruksavgifter, men deras andel av den totala finansieringen av enskilda vägar är mycket liten.

De enskilda vägarna har också såpass stor allmän betydelse, att samhället redan länge har sett det som sin skyldighet att delta i kostnaderna för väghållningen på enskilda vägar. Denna finansiering har tidigare varit betydande och stat och kommun har tidigare deltagit i utvecklingen av hela systemet med enskilda vägar.

Samhällets grepp har blivit svagare under de senaste årtiondena. Staten har avsevärt minskat sin finansieringsandel. Understöden till enskilda vägar upphörde nästan helt i medlet av 1990-talet. Kommunerna har också avstått från sina förbindelser med ekonomiska svårigheter som motivering. Skötselavtal har upphävts och understöden beskurits. Kommunala understöd har dock fortfarande stor betydelse för finansiering av kostnaderna för enskilda vägar och kommunernas roll ska inte underskattas.

10.1 Kommunens understöd

I 84 § lag om enskilda vägar föreskrivs att kommunen beslutar om de bidrag som av dess medel beviljas för väghållning av enskilda vägar och om villkoren för bidragen. Föreskriften innebär inte,

att kommunen är skyldig att understöda enskilda vägar. Om kommunen beslutar att betala understöd, kan det ske med stöd av denna föreskrift. Ingen kan alltså påstå, att understöd till enskilda vägar inte alls skulle höra till kommunens verksamhet.

Nästan alla kommuner betalar understöd till enskilda vägar. Understöden betalas dels för att jämna ut situationen mellan de invånare som bor vid gator som underhålls av kommunen och dem som bor längs enskilda vägar. Vissa kommuner har tagit hand om skötseln av betydelsefulla enskilda vägar. De flesta kommunerna har dock endast betalat finansiella understöd.

Under den senaste tiden har kommunerna sökt besparingar också i fråga om understöd till enskilda vägar. Understödsbeloppen har minskat eller så har kommunen skärpt kraven för att erhålla understöd.

Kommunens understöd är inte lagstadgade, utan de grundar sig på kommunalpolitiska beslut. Väglaget ska alltså vid behov kunna påverka hela understödssystemet och sitt eget understöd via normala kommunala påverkningskanaler. Initiativ och förslag till tjänstemän och förtroendevalda är ett sätt. Man kan också besvära sig över beslut som är ofördelaktiga för väglaget. Besvärsgrunderna ska dock vara tillräckliga. Ett besvär kan ha framgång om kommunen inte har behandlat väglag som uppfyller understödskraven jämlikt.

I största delen av kommuner fastställs understödet på basen av poängsättning och klassificering av vägens trafikmässiga betydelse. I vissa kommuner är understödet en viss procent av underhållskostnaderna. Andra understödsgrunder är ovanliga.

Kommunen kan bevilja understöd enligt lag om enskilda vägar endast till vägar som har bildat väglag. I regel ska det finnas minst en fast bostad intill vägen. Dessutom förutsätts att väglagets uppgifter är uppdaterade både i registret över enskilda vägar och i väg- och gatudatasystemet Digiroad. Riktigt korta vägar saknar ofta väglag, så kommunerna kan inte bevilja dem understöd enligt lag om enskilda vägar.

Kommunen behöver inte ändra sina understödsbeslut och/eller skötselavtal som har trätt i kraft före lag om enskilda vägar har trätt i kraft. Lagen tillämpas inte retroaktivt. Kommunen kan dessutom understöda enskilda vägar på andra sätt än med stöd av lag om enskilda vägar. Kommunen kan till exempel bevilja understöd för väghållning på glest bebyggda områden eller ordna snöröjningen av åldringars vägar på sociala grunder.

Vissa kommuner har ställt krav på minimiunderhåll för att erhålla understöd. Vissa arbeten ska alltså utföras för att det kommunala understödet inte ska beskäras. Detta förutsätter en satsning på övervakning från kommunens sida, men säkerställer å andra sidan att vägarnas strukturella skick bevaras.

Glädjande nog har kommunernas granskning av de medel som finns på väglagets konto minskat. Understöden beskärs inte längre, även om väglaget skulle ha betydande tillgångar. Det kan rekommenderas att väglaget ska ha minst ett halvt års kassa.

Kommunernas understödssystem kunde beakta skoltransporter bättre än för närvarande. Understöd kunde särskilt beviljas förhöjt till sådana vägar, på vilka kommunen ordnar skoltransporter med taxi eller buss. Kommunerna kan rikta åtgärder till sådana vägar, till vilka de styr trafik med sina egna åtgärder. I vissa fall kan kommunen bli vägdelägare i sådana vägar. Kommunerna kan i vissa specialfall förbjuda att ta ut bruksavgifter på de vägar som får kommunalt understöd. Kommunen kan till exempel betala understöd till en enskild väg för att kommuninvånarna ska kunna ta sig till ett friluftsområde längs vägen. På vägar som sköts av kommunen är det motiverad att förbjuda uppbärning av bruksavgifter. Det är däremot inte lagligt att införa ett allmänt förbud mot bruksavgifter som en del av understödssystemet.

10.2 Statens understöd

Enligt 83 § lag om enskilda vägar kan staten bevilja understöd för väghållningen på enskilda vägar – för byggande, förbättring och underhåll. I praktiken kan man få understöd för byggande eller förbättring av väg eller bro samt inrättande av isväg eller bro som årligen nedmonteras. Statens medel räcker inte till för understöd av årligt underhåll. NTM-centralen fungerar som besvärsinstans.

Vägen ska ha väglag, oorganiserade vägar kan inte få statens understöd. Väglagets uppgifter ska vara uppdaterade både i registret över enskilda vägar och i väg- och gatudatasystemet Digiroad.

Detaljerade uppgifter om statsunderstöd ges i publikationen Yksityisteiden valtionavustukset. Den finns att tillgå på webbplatsen www.ely-keskus.fi. Publikationen förnyas i skrivande stund.

Understöd för byggande och förbättring

Statsunderstöd för byggande och förbättring beviljas på ansökan. Ansökan om understöd lämnas på en blankett som finns att få på NTM-centralens webbplats. Till ansökan bifogas projektets plan och budget, karta, erfordrade myndighetstillstånd och -utlåtanden, markägarnas samtycken samt en giltig delägarförteckning.

Inlämnade ansökningar sätts i viktighetsordning. Broar och trummor i dåligt skick samt översvämnings- och tjälskador har förtur. Beroende på tillgängliga budgetmedel kan man också få finansiering för byggande av ny väg, torrläggning och förbättring av vägens bärighet samt trafiksäkerhet.

Understödsprocenten fastställs efter prövning. I praktiken har understödet varit 50 % för vägprojekt och 75 % för broprojekt. Kommunerna deltar i regel åtminstone i större förbättringsprojekt, så väglagets betalningsandel blir inte nödvändigtvis alltför stor i förhållande till vägdelägarnas betalningsförmåga.

Väglagets stämma ska naturligtvis på förhand fatta beslut om projektet och ansökan om understöd. Väglagets verkställande organ sköter sedan den praktiska ansökningen. Väglaget ska inom 60 dagar efter det mottagit finansieringsbeslutet meddela NTM-centralen om väglaget tar emot understödet och därmed också förbinder sig till sin egenfinansieringsandel. Denna anmälan kan lämnas av väglagets verkställande organ om finansieringen finns inom de ramar som väglagsstämman har fattat beslut om. I annat fall måste väglagets extraordinarie stämma sammanträda.

Väglaget måste följa lag om offentlig upphandling om projektet för mera än hälften av kostnaderna i offentligt understöd och kostnadsförslaget överskrider lagens tröskelvärden. NTM-centralen ger anvisningar om konkurrensutsättningen i sitt understödsbeslut.

Projektet kan inledas först efter att NTM-centralen har gett sitt tillstånd. Man kan genast ansöka om utbetalning av den första understödsraten. Raternas antal framgår av understödsbeslutet. Utbetalning av den sista raten ansöks då projektet är färdigt. Då sammanställs räkenskaperna för hela projektet och erfordrade detaljer framställs för NTM-centralens kontroll.

Lag om enskilda vägar 85 § 1 mom

Tillåtande av trafik på väg som får understöd

Om staten eller kommunen med stöd av denna eller någon annan lag understöder väglaget eller vägdelägarna gemensamt vid underhållet av en väg, får användningen av vägen för annan trafik än sådan som gagnar vägdelägarna inte förbjudas eller vägen stängas av under den period som understödet avser. Detsamma gäller en väg för vars underhåll kommunen svarar på sin bekostnad. Uttag av avgift med stöd av 28 § för användning av vägen kan förbjudas i beslutet om understöd för underhåll av vägen.

10.3 Att tillåta trafik på väg som har fått understöd

I det tidigare har det några gånger nämnts att man inte får förbjuda utomstående trafik på en väg som har fått kommunalt eller statligt understöd. Väganvändningen kräver ändå tillstånd och väglaget får ta ut en bruksavgift om det inte särskilt förbjuds i understödsbeslutet.

Kommunen kan trots understöd ge sitt samtycke till att användningen av vägen begränsas eller till och med förbjuds, om trafiken medför betydande olägenhet för någon fastighet eller trafiksäkerheten.

Trafiken måste tillåtas under den tid som understödet gäller. Årligt understöd för underhåll gäller utbetalningsåret även om understödet skulle fastställas utgående från föregående års kostnader. Understödet och begränsningen att förbjuda trafik kan också gälla följande år, beroende på kommunens understödssystem.

På vägar som har fått understöd för byggande eller förbättring gäller begränsningen under 10 års tid efter att den sista raten har lyfts.

10.4 Understöd för färja på enskild väg

NTM-centralerna understöder också enskilda vägars färjelägen. Lag om enskilda vägar har inga detaljerade föreskrifter om understöd till färjelägen. Principerna för understöd finns i statsrådets förordning om enskilda vägar.

Understödet till färjelägen har varit 80 % av de godtagbara bruks- och underhållskostnaderna. Understödet för isväg som ersätter färjeläge är också högst 80 % av kostnaderna.

För färjelägen och broar som årligen monteras ner kan betalas högst 80 % förskott av det understöd som räknas ut utgående från föregående års förverkligade kostnader. Förskottet och slutdelen av föregående års understöd betalas ut samtidigt, senast i maj av underhållsåret.

10.5 Finansieringsstöd för skogsvägar

Med stöd av lag om finansiering av ett hållbart skogsbruk (Kemera) kan man bevilja understöd för byggande av ny skogsväg och förbättring av enskild väg som behövs för virkestransporter. Finlands skogscentral ansvarar för hanteringen av stödärenden.

En förutsättning för understöd är att den nya vägen eller vägen som förbättras till sin struktur lämpar sig för skogsbrukets transporter under alla tider på året. Den nya vägens yta ska vara minst 4,0 meter bred. På en väg som förbättras ska ytans bredd vara minst 3,6 meter.

Förutsättningar för att en skogsväg som ska förbättras får understöd är att:

- det har bildats ett väglag
- för ändamålet beviljas inte understöd med stöd av 83 § lag om enskilda vägar
- vägprojektet uppfyller kravet som gäller andelen skogsbrukets transporter (minst 30 % av trafiken/vägenheterna ska vara skogsbrukets transporter)
- underhållet av väg som ska förbättras har inte försummats

För planeringen av vägprojekt beviljas inte särskilt understöd. Understödet fastställs på basen av hela projektets kostnader. Enligt marknadsdomstolens utslag från 2014 är väglaget en upphandlande enhet som avses i upphandlingslagen om det offentliga understödet för de sammanlagda planerings- och utförandekostnaderna överskrider 50 %. Upphandlingslagen tillämpas dock inte om inte de lagstadgade tröskelvärdena överskrids. I det fall som ovan hänvisas till skulle väglaget konkurrensutsätta projektets planering och verkställande. MAO 10/2014.

Otso Skogstjänster Ab är oftast planerare, men planeringen kan också utföras av andra – vägdisponent, konsultbyrå, skogstjänstföretag, skogsvårdsförening osv. Vid planeringen tillämpas Metsäteho Oy:s anvisningar för skogsvägar.

Arbetet får inte inledas innan Finlands skogscentral har godkänt planen. Väglaget fattar beslut om påbörjande av arbetet. Ofta bemyndigas projektets planerare att också fungera som dragare och övervakare, men andra kan också handha dessa uppgifter.

För förbättringsprojekt är stödet i södra och mellersta Finland 50 procent och i norra Finland 60 procent av förverkligade, godtagbara kostnader. För reparation av broar kan understödet ytterligare höjas med 10 procentenheter. Stödet beviljas till enskilda markägare, dvs. vägdelägarna. Stödet beviljas alltså inte till väglaget. Det innebär att stöd enligt skogsbrukets finansieringslag inte är ett hinder för begränsning eller förbud av trafik som avses i 85 § lag om enskilda vägar, men Kemera-lagstiftningen innehåller motsvarande föreskrift.

Det är tillåtet och avgiftsfritt att använda en enskild väg som har erhållit understöd under 10 års tid efter att understödet har betalats ut.

11. Underhåll och förbättring av vägen

11.1 Grunderna för underhållet

Denna guide närmar sig underhållsfrågan dels från ett ekonomiskt perspektiv genom att koncentrera sig på underhållskostnader och hur man kan påverka dem, dels genom att koncentrera sig på de mest intressanta specialfrågorna inom underhållet. De mest centrala aspekterna av underhållsarbetenas utförande och tidpunkt för dem presenteras också. Mera detaljerade underhållsanvisningar ges i Vägföreningen i Finlands guide Yksityistien kunnossapito.

En stor del av de mest betydande enskilda vägarna sköts fortfarande av kommunerna på basen av skötselavtal. De saker som presenteras här lämpar sig till största delen också för dem som ansvarar för kommunernas underhåll av enskilda vägar, även om texten är skriven för väglag eller de vägdelägare som ansvarar för väghållningen.

Underhållskostnader och hur man påverkar dem

Underhållskostnaderna för en enskild väg påverkas åtminstone av:

- vägens betydelse och trafikmängd
- avtalad och eftersträvad kvalitetsnivå
- klimatologiska faktorer

- geografiska faktorer
- vägens struktur och jordmån
- hur underhållet är ordnat och verkställt
- kunnande, dvs. hur väl enskilda underhållsarbeten utförs
- vilka maskiner och material som används och deras tillgänglighet

Bland de nämnda hittar man orsaken till höga underhållskostnader om sådana konstateras. I förteckningen finns också metoderna för att minska på underhållskostnaderna. Klimatologiska eller geografiska faktorer går inte att påverka, men underhållsmetoder och -material kan man vid behov byta ut.

Underhållskostnaderna varierar stort mellan enskilda vägar. De genomsnittliga underhållskostnaderna på vägar med fast bosättning finns i intervallet 500 - 1 000 €/ km. På livligt trafikerade vägar kan kostnaderna vara till och med avsevärt högre.

På motsvarande sätt är kostnaderna lägre på vägar med mindre trafik, ca 300 - 500 €/ km. På skogsvägar varierar underhållskostnaderna också mycket, men i genomsnitt ligger kostnaderna i intervallet 100 - 200 €/km.

På basen av dessa mycket grova uppgifter om genomsnittliga kostnader kan man uppskatta om vägens underhåll sköts med rimliga kostnader. Det är skäl att utreda orsakerna till ovanligt höga eller låga kostnader. I det senare fallet finns det risk för att man sparar på fel ställe, dvs. att man försummar att utföra vissa regelbundna underhållsarbeten. Låga kostnader kan naturligtvis också förklaras av bland annat hög andel talkoarbete.

Den vanligaste orsaken till höga kostnader finns i regel i dålig tillgång och liten konkurrens på material och entreprenörer, långa transportsträckor samt högt ställd nivå på underhållet.

De medel som tas ut för underhållet ska i huvudsak användas för fyllning och skötsel av slitytan, snöröjning och halkbekämpning samt en fungerande dränering. Så är det i regel också, men om de allmänna kostnaderna utan grund börjar bli oskäligt höga, är det motiverat att vakna upp. En alltför stor andel av medlen används då till administration av vägen i stället för underhållet. Förvaltningskostnaderna kan på goda grunder vara lite högre än i genomsnitt om väglaget till exempel utnyttjar extern vägdisponent. Då kan det mycket väl hända att man gör motsvarande inbesparing i underhållsutgifterna.

Fastställande av underhållets nivå

Underhållskostnaderna påverkas naturligtvis mest av den eftersträvade nivån på underhållet. Ju högre nivå man upprätthåller, desto mera kostar det.

Underhåll av väg definieras i 3 § lag om enskilda vägar som de reparations- och skötselåtgärder som behövs för att bibehålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål. Enligt lagens 24 § ska vägen hållas i sådant skick som vägdelägarnas transportbehov förutsätter.

Väglaget får inte hålla vägen i omotiverat bra skick om det förorsakar någon eller några vägdelägare oskäliga kostnader. Om alla vägdelägare godkänner underhållsnivån och dess kostnader finns det naturligtvis ingen övre gräns för underhållsnivån. Det är dock slöseri att upprätthålla en omotiverat hög underhållsnivå.

Underhållsnivåns nedre gräns finns i vägens ändamål. Vägen ska hållas i sådant skick att man kan färdas med personbil. På vintern ska man röja bort snön. Halka ska bekämpas. Skoltransporterna ska löpa. De transporter som fastigheterna behöver ska gå att sköta. Nivån har fastställts för lågt om trafik eller transporter börjar löpa dåligt på grund av vägens dåliga skick.

Lagen skulle gärna få innehålla en föreskrift om att vägens underhåll inte får vara för dåligt med tanke på vägens konstruktion. Om dikena växer fast, så hindrar det på kort sikt kanske inte trafiken nämnvärt, men på längre sikt kan vägens stomme till och med förstöras av att vattennivån är för hög.

Ofta har enstaka vägdelägare en önskan om högre underhållsnivå än väglagets majoritet anser vara ändamålsenligt. För sådana situationer har lag om enskilda vägar en föreskrift som förhindrar onödiga besvär (Lag om enskilda vägar 37 § 4 mom.), där det föreskrivs att den som framställer kravet ska betala merkostnaden. En vägdelägare som blir i minoritet har naturligtvis rätt att söka ändring genom omprövning och klandertalan.

Ofta är dylika frågor som berör underhållsnivån sådana interna ändamålsenlighetsfrågor att tingsrätten inte tar ställning till dem. Den rätta nivån på vägens skick kan också avgöras vid förrättning av enskild väg på ansökan av vägdelägare eller väglaget.

I Vägföreningen i Finlands guide Yksityistien kunnossapito ges det mera detaljerade anvisningar för fastställande av underhållsnivån och kvaliteten på underhållsarbetena.

Exempel på fastställande av underhållsnivån

Olika underhållsnivå

En vägdelägare som är bosatt halvvägs på en enskild väg vill ha bättre underhåll än väglaget har bestämt. Vägdelägaren snöröjer och halkbekämpar på egen bekostnad på det vägavsnitt som vägdelägaren använder. Vägdelägaren har bestyrelsens tillstånd för arbetena. De vägdelägare som bor på det vägavsnitt som denna exempelvägdelägare använder, kan alltså dra nytta av en högre underhållsnivå än de själva finansierar.

Det går lätt på det sättet, att de vägdelägare som bor på vägavsnittet med normal underhållsnivå börjar kräva väglaget på en motsvarande underhållsnivå på sitt vägavsnitt. Väglaget behandlar alla vägdelägare jämlikt, då det inte används väglagets medel för den högre underhållsnivån. Vägdelägarna i den andra ändan av vägen är sålunda inte i en ojämlik ställning.

Väglaget ska dock vara noggrann med att underhållsnivån och därmed underhållsarbetena motsvarar ”vägens ändamål”. Väglaget får med andra ord inte försumma underhållsarbeten på sitt ansvar i väntan på att någon vägdelägare börjar utföra arbetena i väglagets ställe.

Vinterunderhållets nivå

En av de frågor som ofta ställs för enskilda vägar är, huruvida väglagsstämman genom majoritetsbeslut kan bestämma att den enda fast bosatta vid vägen ensam får ansvara för snöröjningen och genom majoritetsbeslut slå fast hur snabbt snöröjningsarbetena ska inledas och vid vilket klockslag vägen ska vara röjd från snö på morgonen?

Väglagets väg ska enligt 24 § lag om enskilda vägar hållas i det skick som vägdelägarnas trafikbehov förutsätter. Vägen är nödvändig förvägdelägarna också på vintern då någon bor längs vägen. Sålunda kan man inte låta bli att utföra vinterunderhåll. Underhållskostnaderna, inklusive kostnaderna för vinterunderhåll, fördelas i proportion till antalet vägenheter.

Om vägen eller en del av vägen inte är nödvändig för någon vägdelägare på vintern, kan man låta bli att utföra vinterunderhåll på den delen av vägen. Denna nödvändighet syns i enhetsberäkningen. En sommarstuga är en sommarstuga som inte behöver vinterunderhåll. Vägenheterna beaktar också i övrigt behovet av vinterunderhåll.

För att minska på kostnaderna kan man sålunda besluta att vinterunderhåll och halkbekämpning inte utförs på en längre sträcka av vägen än vad som är nödvändigt. Vinterunderhållet kan alltså upphöra vid anslutningen till den sista fast bosatta fastigheten eller fritidsfastighet som används vintertid. Snöröjning för skogsvårdsarbeten eller avverkningar kan utföras enligt behov – om inte vägdelägaren själv eller virkesköparen utför arbetet.

Lag om enskilda vägar innehåller inte föreskrifter på kvalitetskrav på varken snöröjning eller andra underhållsarbeten. Väglaget fastställer sina egna standarder utgående från lagens allmänna föreskrifter. Det är skäl att diskutera ärendet och fatta beslut om saken i samband med att väglagsstämman fastställer budgeten.

Huvudregeln är att trafiken inte helt kan vara förhindrad på enskilda vägar. Därför kan det vara skäl att snöröja vägen i någorlunda farbart skick också under pågående snöstorm. Efter en snöstorm kan man tolerera en större mängd snö än vanligt (över 10 cm) på vägen, under förutsättning att man kan ta sig fram med personbil.

De flesta väglag har ställt som mål att vägen ska vara fri från snö och sandad före kl. 6 eller 7, så att normal arbetsplatstrafik och skolskjutsar ska löpa.

Vägdisponenter och samarbete mellan väglag

Samarbete mellan väglag är tillsvidare inte särskilt vanligt. Man kan dock se att väglagen kan uppnå både effektivitet och inbesparingar genom gemensamma anskaffningar och gemensamma entreprenader. Inbesparingarna kan vara betydande, till och med tiotals procent i fråga om vissa anskaffningar eller i arbeten där det behövs specialmaskiner.

Behovet av samarbete börjar på sina håll bli en nödvändighet då de som har haft kunskap om väghållning blir allt äldre och tillgången på lämpliga maskiner blir sämre.

Samarbetet mellan väglag kommer framdeles att få nya former, till exempel olika vägsammanslutningar och gemensamma vägdisponenter. Användningen av material och maskiner effektiveras. Det blir lättare att konkurrensutsätta arbeten och material, vilket också ger andra positiva effekter då det finns större helheter att ta hand om. Det finns redan många goda exempel på detta.

Man kan också tänka sig att flera väglag i framtiden har en gemensam bestyrelse eller syssloman/vägdisponent eller att väglagen köper hela väghållningen av ett företag. Utvecklingen kommer också att leda till att flera väglag sammanslås till större enheter.

Till denna utveckling kunde man hoppas att det egna kunnandet och utförandet skulle öka så, att vägdelägarna i större omfattning skulle börja utföra arbeten själv och på talko.

Anskaffningar, material, maskiner

Konkurrensutsättning av anskaffningar har varit blygsam bland väglagen. Man köper sand och grus av samma leverantör. Snöröjningen sköts år efter år av samma entreprenör liksom sandningen. Väglaget täcks inte byta, trots att man kunde få en förmånligare entreprenör eller bättre kvalitet för samma kostnad. I flera väglag har det gått så, att de dyra leverantörerna byts ut först då en utomstående person, som vägdisponent eller dylikt, börjar ta hand om anskaffningarna. En professionell vägdisponent har inte samma bromsklossar för sitt agerande.

Det är också bra att tänka på om det krossgrus, sand och grus som man använder av rätt kvalitet och om det används rätta mängder och om arbetena utförs vid rätt tid. En del vägar sladdas till och med onödigt ofta om tillgången på vägsladdning är god. Hyvling av vägen utförs ofta inte alls på vägarna, trots att åtgärden tillsammans med dammbindning minskar det övriga behovet av underhåll.

Hyvling vid rätt tid på våren och samtidig spridning av salt kan vid gynnsam väderlek vara tillräckligt för hela sommaren. Lämplig utrustning för vägsladdning kan också innebära betydande inbesparingar. Det finns många sätt att effektivera verksamheten.

I följande kapitel presenteras de viktigaste underhållsarbetenas betydelse och de mest allmänna sätten att utföra arbetena. Syftet är naturligtvis att minska på onödigt gräl om behovet av olika arbeten och om arbetssätt. Mera detaljerade anvisningar ges i Vägföreningen i Finlands guide Yksityistien kunnossapito.

11.2 De viktigaste underhållsarbetena

Vinterunderhåll

Utsättning av plogkäppar

Plogkäpparnas syfte är naturligtvis att visa vägens bredd åt den som utför snöröjning. Om snörstörarna ställs för glest eller utelämnas, utförs snöröjningen lätt över diken. Väglaget blir lätt ersättningsskyldigt i sådana fall. Utan plogkäppar skadas snöplogen också lättare av vägrenens stenar och andra hinder (vilka naturligtvis borde avlägsnas å det snaraste). Utsättningen av plogkäppar kan utföras på talko eller köpas till exempel av den som utför snöröjningen. Som plogkäppar används fortfarande träkäppar som tillverkas av småträd, men orange, reflexförsedda plogkäppar blir hela tiden vanligare.

Oberoende av störens material, har praktiken visat att det är lättare att placera käpparna i ofrusen mark än i tjälbunden mark. Det lönar sig att sladda vägen före plogkäpparna placeras ut.

Snöröjning

Under en snörik vinter kan snöröjningen förbruka hälften av ett väglags årliga underhållspengar. Så är det särskilt om kvalitetskravet är högst ställt så, att de första flingorna plogas bort i gnist- och grusregn varefter varje flinga skuffas bort från vägen. I regel låter man den första snön bilda en liten yta på vägen, varefter snöröjningen inleds efter större snöfall. Under snöstormar snöröjer man vid behov oavbrutet så att vägen hålls farbar.

På enskilda vägar används ofta lantbrukstraktorer för snöröjningen. Ofta är plogen en front- eller bakmonterad diagonalplog. Med schaktblad får snön inte fart, utan den stannar kvar på vägrenen. Snöslunga lämpar sig för smala och krokiga vägar, där man inte kan hålla tillräckligt hög hastighet för att en diagonalplog ska fungera tillfredsställande. Snöslungan kommer också väl till pass då snömängden är stor eller där snön bildar drivor. Att slunga snö är betydligt långsammare än att ploga bort den och i regel också dyrare.

Underbett under traktorerna har blivit allt vanligare och de kan användas för att avlägsna fasttrampad snö och särskilt på våren för att avlägsna smält snösörja från vägytan. Dessa arbeten kan naturligtvis också utföras med vägsladd eller underbett på lastbil. I detta arbete kan till och med ett schaktbräde med rätt bett vara ett gott alternativ.

Halkbekämpning

Det är självklart att det lönar sig att sanda om det är halt. Vägdelägarna kommer bättre fram och den övriga trafiken löper. Om vägen är alltför hal, kan det hända att mjölken inte kan hämtas eller skolbarnen inte kommer till skolan.

Oftast använder man sig på enskilda vägar av sandningsvagnar eller andra lämpliga redskap som dras av lantbrukstraktor. Sandning med lastbil är också vanligt då sandningen köps av utomstående entreprenörer. På enskilda vägar använder man sig ofta av kostnadsskäl av sand, även om krossat material har bättre egenskaper både för halkbekämpning och beständighet.

Sandförbrukningen vid sandning är i regel 0,5 m^3/ km per gång. Punktsandning i backar, kurvor och anslutningar kan till och med utföras för hand.

På besvärliga ställen kan man lägga sand i självbetjäningslådor, men i så fall är det skäl att tillsätta salt i sanden för att förhindra att den fryser. Krossgrus eller sållad sand fryser inte lika lätt.

Tina upp frusna vägtrummor

Vintrarna är olika. Ibland fryser ingen vägtrumma, andra vintrar fryser ett stort antal. Ibland fryser också sådana trummor som ingen har ett minne av att skulle ha frusit förut. Det finns också trummor som fryser varje vinter. trummorna tinas med ånga eller hett vatten.

Att beställa en entreprenör med ångaggregat är oftast den snabbaste men dyraste lösningen. Inom lantbruket har olika varmvattentvättar och motsvarande anordningar blivit vanligare. Med hjälp av en sådan och ett elaggregat kan man behändigt tina vägtrummor. Det lönar sig att ta i bruk alla gamla knep med rör för upptining vid sådana trummor som alltid fryser fast under vintern. Det lönar sig också att undersöka om det skulle löna sig att byta ut trumröret mot ett grövre rör.

Sommarunderhåll

Formning och utjämning (Hyvling och sladdning)

Trafiken förflyttar slitytans material ut mot vägens kanter och till och med ner i dikena. Vägens kanter växer och vattnet rinner inte längre av vägen. Eventuellt förvärras situationen av att man sladdar vägen till en jämn låda med kanter. Då ska vägytan formas om, enligt en gammal regel ska den vara som en svinrygg. Det lyckas egentligen endast med väghyvel. Underbett räcker inte till för en tillräckligt kraftig formning av ytan. Med schaktblad och vägsladd efter traktorn kan man nog få vägen jämn och avlägsna vallarna, men dessa redskap räcker inte för att forma om vägen.

Våren är den bästa tiden för arbeten av det här slaget. Samtidig saltning är också effektivast. Om det uppstår djupa gropar i vägytan under sommaren eller hösten, är det igen aktuellt med hyvling. En vägsladd är i regel inte tillräcklig för att skära upp groparna tillräckligt djupt, lika djupt som groparnas botten. Gropen blir kvar och vid liv även om man täcker över den med sand. Gropen återuppstår vid första regn.

Sladdning är viktigt på våren för att vägytan ska torka upp och för att minska på ytans små tjälskador. Små ojämnheter avlägsnas med vägsladd under sommarens lopp. Efter fyllning på hösten sladdas vägen innan ytan fryser.

Dammbindning

Dammbindning eller i praktiken saltning med kalciumklorid, dvs. vägsalt är nödvändigt av två huvudorsaker. För det första binder man slitytans finaste material till vägytan. Utan dammbindning förs det fina materialet bort med vinden och vägytan blir grov och lös vilket kan leda till små, täta gropar.

Den andra orsaken är vägdammet hittar sin väg till gårdsplaner och odlingar. Det är inte heller trevligt att köra i ett dammoln och det kan också vara farligt. Dammbindning som är nödvändig för väghållningen hindrar också alla andra negativa effekter som dammet har.

Så som det konstateras ovan, är våren den bästa tiden för dammbindning. Vägytan är ännu fuktig och vägsaltet fungerar bäst. Saltförbrukningen är i regel ca 0,5–07 t/km. På skuggiga avsnitt kan man minska på mängden och på motsvarande sätt öka

mängden vid gårdsplaner och solbelysta avsnitt. Saltningen kan vid behov kompletteras senare under sommaren.

Slybekämpning och slåtter av vägrenar

Vägområdet ska hållas fritt från växtlighet. Sly och gräs ska avlägsnas från diken och vägrenar. Frisiktsområden vid anslutningar och i kurvor ska hållas snygga och trygga. För slyröjning kan man behöva markägarens tillstånd om man måste gå utanför det fastställda vägområdet. Vid förrättning av enskild väg kan man av trafiksäkerhetsskäl grunda skydds- och frisiktsområden, från vilka man får avlägsna vilda växter med stöd av vägrätten.

Det lönar sig vanligtvis att utföra slybekämpning och slåtter av vägrenar under högsommaren. Då slyets löv är som störst är kraften i rotsystemet som minst. Stubbarna skjuter därför inte nya skott med riktigt full kraft följande år. Slagningen utförs samtidigt och ibland med samma maskin som slybekämpningen, till exempel kross.

Förbättringsarbeten

Fyllning

En del av slitytan försvinner med tiden som damm i luften också fastän man saltar, den kastas i diket av trafiken vilken också delvis trampar in slitytan i vägstommen. Man måste alltså regelbundet öka på slitytans material. Mest använder man fortfarande natursand, även om tillgången på många ställen börjar vara dålig. Användningen av krossgrus ökar hela tiden. Krossgrus förbättrar också vägens bärighet.

Byggda vägar fylls i allmänhet på våren i samband med att ytan formas och saltas. Största delen av vägar fylls dock på hösten då ytan igen är fuktig. Gruset eller krossgruset tar då bättre fast i vägytan. Största kornstorlek är 16 eller 20 mm. På livligt trafikerade vägar kör man grus enligt behov, dock högst 50 ton/km. Per gång kör man i regel mindre, ca 30 ton/km.

Dränering

Dräneringen, dvs. diken och vägtrummor är av största betydelse för att vägens ka hållas i skick och gå att sköta. Vattnet ska ledas bort från vägen, vattnet ska föras längs dikena, vägtrummorna ska föra vattnet till utfallsdikena och utfallsdikena ska också fungera.

Vägdikena växer lätt fast och med tiden är det oundvikligt. Dikena ska i regel rensas med 10–15 års intervaller. Iståndsättning av vägdiken är sommararbete. Det är bra om det hinner växa upp lite grönt i slänterna före vintern. Växtligheten binder den grävda dikesslänten.

Vägtrummor som har slammat igen ska rensas, i regel som handarbete. Söndriga trummor ska repareras eller förnyas. Numera använder man sig nästan enbart av plast- eller stålrör. Valet beror bland annat på pris, omständigheterna och djup. Man borde inte använda trumrör med en diameter mindre än 400 mm. I anslutningar ska man också i regel använda minst 300 mm trumrör. Anslutningarna är på anslutarens ansvar men väglaget kan ge tekniska anvisningar till dem som ansluter sig.

Väglaget kan i regel inte rensa utfallsdikena. För deras del måste man bedriva samarbete med dikningsbolaget eller markägarna. Kommunens miljömyndighet löser i första hand tvister som gäller utfall.

Specialfrågor inom underhållet

Träd, buskar, grenar

Enligt 3§ lag om enskilda vägar betyder underhåll av väg reparations- och skötselåtgärder som behövs för att bibehålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål. Enligt 24 § lagen ska vägen hållas i sådant skick som vägdelägarnas transportbehov förutsätter, så att underhållet inte medför oskäliga kostnader för vägdelägarna och så att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet eller störning för någon eller onödig olägenhet för miljön eller annan kränkning av ett allmänt intresse. Vid underhållet av vägen ska också trafiksäkerheten beaktas.

Träd och buskar som växer på vägen utgör hinder för att hålla den i ett skick som motsvarar dess ändamål. De hindrar underhållsarbetena. De förorsakar också olägenhet och stör väganvändarna. Trafiksäkerheten äventyras också. De kan alltså avlägsnas med stöd av vägrätten. Det samma gäller grenar som sträcker sig ut över vägområdet.

Man måste känna till vägområdets exakta läge. Utanför vägområdet har man inget ärende utan tillstånd. Det lönar sig alltid att kontakta markägaren på förhand, även om man håller sig på vägområdet. För att undvika onödiga tvister kan man hålla som allmän ståndpunkt att träden alltid tillhör markägaren.

Utanför vägområdet kan man inte utan markägarens eller kommunens byggnadsövervakningsmyndighets särskilda beslut inte avlägsna någonting, inte ens träd, buskar eller grenar som hindrar underhållet eller äventyrar trafiksäkerheten.

Om vägområdets gränser inte är klara och obestridliga, kan inte ens kommunens byggnadsövervakningsmyndighet avgöra ärendet. Då måste man ansöka om förrättning av enskild väg. Om man kan avlägsna någonting utanför vägområdet, ska man vid behov också betala ersättning för det. Man kan komma överens om ersättningsbeloppet eller avgöra beloppets storlek vid förrättning av enskild väg.

Frisiktsområden

I Finlands vägförenings guide Yksityistien kunnossapito presenteras dimensioneringen av frisiktsområdet vid anslutningar och järnvägarnas plankorsningar. Väglaget ska sörja för frisiktsområdena vid anslutningen till landsväg eller en annan enskild väg.

Då man röjer anslutningsområdet till landsväg, ska man på förhand kontakta väghållaren. Det är också skäl att hålla i minnet reglerna för att avlägsna träd utanför vägområdet. Vid anslutningar där skogsvägar, gårdsvägar och andra motsvarande vägar ansluter sig till den enskilda vägen, är det väghållaren på den anslutande vägen som ansvarar före frisikten, men det är på väglagets ansvar att vid behov ge anvisningar som gäller frisiktsområdena.

Vid järnvägarnas plankorsningar kan väglagets rättigheter ta slut även om det skulle finnas vilja att förbättra frisikten. Väglaget kan kontakta områdets banförvaltning och komma överens om ansvarsfördelning och vem som utför arbetena. Om väglaget röjer frisiktsområden, behövs det detaljerade säkerhetsanvisningar särskilt intill elektrifierade banavsnitt. Kontaktuppgifterna till den som handhar bannätets disponentuppgifter finns på Trafikledsverkets webbplats www.vayla.fi.

Om frisiktsområdet vid anslutning till landsväg eller vid järnvägens plankorsning har grundats vid förrättning av enskild väg, får växtligheten avlägsnas direkt med stöd av lag om enskilda vägar. I frågor som gäller arbetssäkerhet ska man kontakta ban- eller väghållaren enligt det som beskrivs ovan.

Staket, konstruktioner och byggnader

Det kan finnas staket och andra konstruktioner som hindrar väghållningen intill vägen. Det finns inte tillräckligt utrymme för snöröjning, staketet kanske klämmer ut snön tillbaka på vägområdet, det är svårt att gräva diken osv. Väglaget kan inte genom ensidigt beslut flytta eller riva sådana konstruktioner. Man kan naturligtvis diskutera saken med markägaren. Kommunens byggnadsövervakningsmyndighet kan med hänvisning till trafiksäkerheten besluta att staket, konstruktion eller växtlighet ska avlägsnas. Väglaget kan redan på förhand ansöka om frisiktsområde enligt 5 § lag om enskilda vägar och på det sättet förbjuda uppförande av staket eller annan konstruktion alltför nära vägen.

Grunden måste alltså vara trafiksäkerhet. Ofta är orsaken sikthinder, men det är också ett trafiksäkerhetsproblem om snön blir kvar i drivor på vägen.

Beslut om flyttande eller avlägsnande av konstruktioner och byggnader kan också fattas vid anhängiggjord förrättning av enskild väg. Beslut om att flytta anordningar, konstruktioner eller byggnader vilka står i vägen för en ny väg eller en väg som ska flyttas kan endast fattas vid förrättning av enskild väg. Byggnad kan då också inlösas på begäran av ägaren.

Stolpar och kablar

Telefonstolpar och ibland även elstolpar som ursprungligen har placerats intill vägen, står numera mitt i diket, då vägen småningom med markägarens tillstånd eller tysta samtycke har breddats i samband med dikning eller rensning av befintliga diken.

Det är svårt och delvis omöjligt att gräva dikena och hela linjen kan skadas av att man stöter till stolparna. Stolpar kan också annars finnas på besvärliga ställen, så som kurvor som har breddats.

Utgångspunkten vid flyttning av stolpar är att den som behöver flyttningen också är den som betalar. I praktiken har dock båda parterna nytta av flyttningen och man kan alltid förhandla om att dela på kostnaderna. Telefonbolagen utför till och med dessa flyttningar på egen bekostnad. Strävan är också att bli av med stolparna med jordkablar alltid då det är möjligt.

Då man förbättrar vägen är det viktigt att försäkra sig om att det inte finns jordkablar i området.

Tele- och elbolagen ger gratis information om sina kablars läge. Vid flyttning av kablar är utgångspunkten också den, att den som behöver flyttningen är den som betalar.

Flyttning och placering av kablar behandlas även i kapitlet som behandlar väganvändningens spelregler.

Dikningsjord

Då man gräver nya diken, kan man anse att marksubstansen hör till markägaren, även om man befinner sig på vägområdet. Sålunda ska man fråga av markägaren om han/hon vill att dikningsjorden ska köras till ett ställe som han/hon har anvisat eller om man får lägga dem på skogs- eller åkerkanten.

Längs bebodda vägar kan man inte rekommendera att dikningsjordarna lyfts i skogen om de inte också breds ut. Stora jordvallar förfular landskapet och försämrar avvattningen av skogen. Dessutom rinner vallarna till en del med tiden ner tillbaka i diket.

Om markägaren inte vill ha jordmassorna och väglaget inte har fattat beslut om dem på sin stämma, beslutar sysslomannen eller bestyrelsen var massorna ska läggas.

Då man iståndsätter befintliga diken kan man anse, att marksubstansen hör till väglaget. Om man endast lyfter upp grus från vägen tillbaka på vägen, behöver man inte fråga någonting av markägaren. Om man öppnar ett dike som har växt igen är det vettigt att också i detta fall ge markägaren något slags förtur till jordmassorna. Massorna härstammar delvis från åkern eller skogen som kantar vägen.

Vägtrummor vid landsvägsanslutningar

Enligt 38 § i landsvägslagen ansvarar landsvägens väghållare för underhållet av anslutning till enskild väg eller lantbruksanslutning. Ansvarsfördelningen har ändrat till denna del. Genom förändringen har man velat förbättra torrläggningen av landsvägarna och minska på skadade vägkonstruktioner till följd av tjälbildning och sämre bärighet på vägen. Ändringen gäller dock inte enskilda fastighetsanslutningar.

Ändringen innebär inte i praktiken att vägtrumman repareras eller förnyas omedelbart då landsvägens väghållare kontaktats. Väghållaren utför de nödvändiga arbetena efter syn av platsen och anpassat till egna tidtabeller. Det lönar sig att själv öppna en fördämd vägtrumma om den förhindrar torrläggningen av enskild väg eller fastighet.

11.3 Väglagets och vägdelägarens ansvar

Väglaget är inte i ansvar för enskilda vägdelägares skador om väglaget har upprätthållit det skick på vägen som man gemensamt har kommit överens om och det inte har förekommit några försummelser.

Väglaget har till exempel beslutat att vägen sandas endast vid exceptionellt halt väglag. En vägdelägare som har halkat ner i diket vid normalhalt före kan då inte kräva väglaget på skadestånd. I övrigt har vägdelägaren också en svår sits. Vägdelägaren är själv en del av väglaget och kan inte strida mot sig själv. Dessutom går halkan att observera och vägdelägaren ska kunna akta sig genom att köra tillräckligt sakta och försiktigt.

En vägdelägare som rör sig till fots och halkar på vägen har ingen framgång med skadeståndskrav gentemot väglaget. Inte heller en utomstående fotgängare har framgång. Väglaget är ansvarigt för skador som förorsakats utomstående – uttryckligen förorsakats. Skadeståndsskyldighet förutsätter vållande, i regel underlåtenhet att utföra någon åtgärd. Om det inte föreligger vållande, finns det inte en skadeståndsskyldighet.

Den som rör sig på vägarna har naturligtvis ett stort ansvar för skador. Vårdslös eller nonchalant körning och överhastighet leder till olyckor som väghållaren naturligtvis inte är ansvarig för. I vissa fall är bilen olämplig för vägen; sänkt chassi, specialfälgar och breda lågprofildäck kräver alldeles

särskild försiktighet på enskilda vägar. Det förekommer också att man anhåller om ersättning för en skada som har skett utan att precisera när eller ens var skadan har skett.

Väglaget är ansvarigt också för skada som en entreprenör har förorsakat. Entreprenören kan i sin tur vara i ansvar gentemot väglaget om det är fråga om avtalsbrott. Om det är fråga om uppenbar försummelse från entreprenörens sida, kan skadeståndsskyldigheten falla direkt på entreprenören.

I det tidigare har det konstaterats att de viktigaste enskilda vägarna kan användas också för sporadiska allmän trafik. Sådana vägar får i regel kommunalt understöd. Väglagets ansvar är mycket större på en sådan väg än på en väg som används endast av vägdelägarna. Det kan vara viktigt att vid behov kunna påvisa att erfordrade och avtalade underhållsarbeten är utförda.

En enskild vägdelägare kan bli i ansvar för avtalsbrott. Om den som har lidit skada inte får ersättning av väglaget, kan den som lidit skada i vissa fall hänvisa till avtalsförhållande med vägdelägare och att detta avtal omfattar användning av vägen. Vägdelägaren ska sålunda se till att vägen är i tillräckligt bra och säkert skick. Motsvarande grund kan också komma i fråga då väglaget har beviljat tillfällig användningsrätt.

Man kan sluta överenskommelse med den som lidit skada. Om man inte hittar en överenskommelse eller om väglaget bestrider sin ersättningsskyldighet, avgörs ärendet av tingsrätten. Ersättningsbeloppet kan också avgöras genom förlikning.

Skadans oförutsebarhet innebär i regel att väglaget befrias från skadeståndsskyldighet. Ett störtregn kan äta sönder vägen på en liten stund på ett oförutsebart ställe även om sysslomannen strax innan skulle ha besökt platsen och träd kan välta över vägen också då det är vindstilla. Man kan inte förbereda sig för allt och det finns inte alltid någon som är ansvarig.

Väglaget kan vara i straffrättsligt ansvar om väglaget underlåter att varna för konstaterad fara och lämnar saken därhän. Det kan i värsta fall vara fråga om livsfara på isvägar eller söndriga broar.

Om väglaget har konstaterats vara i ansvar och skyldig att betala skadestånd, kan väglagets stämma låta bli att bevilja väglagets verkställande organ ansvarsfrihet samt kräva att organet betalar skadeståndsbeloppet till väglaget. Ett sådant krav kan ha framgång om det är fråga om entydig försummelse eller slarv från organets sida. Ett sådant krav avgörs av domstol om man inte hittar en överenskommelse. Organets skadestånd kan också avgöras genom förlikning.

Väglagets skadeståndsskyldighet föråldras på tre år. Väglagets verkställande organs skadeståndsskyldighet föråldras däremot genast, då räkenskaperna godkänns och organet beviljas ansvarsfrihet.

Väglaget och dess organ kan teckna en ansvarsförsäkring. Nästan alla försäkringsbolag erbjuder dylika försäkringar, men deras struktur och innehåll och därmed också pris varierar stort. Det lönar sig att begära anbud inklusive ersättningsvillkor och pris från flera bolag.

Väglag som är medlemmar i Vägföreningen i Finland får rabatt på ansvarsförsäkringen från If Skadeförsäkring. En fördel med en dylik försäkring är, att försäkringsbolagets representant undersöker väglagets och därmed också försäkringsbolagets skadeståndsskyldighet om det skett en skada. Väglaget behöver därmed inte självt ta ansvar för det.

På en väg utan väglag är vägdelägarna gemensamt ansvariga i proportion till sina vägandelar för skador som ska ersättas. Den som har lidit skada kan rikta sitt skadeståndskrav till en specifik vägdelägare. Om skadeståndet betalas också för andra vägdelägares räkning, uppstår en skuld till betalaren. Om de andra vägdelägarna inte är villiga att betala, avgörs ärendet av tingsrätten. Förrättning av enskild väg är inte behörig i ett sådant ärende.

Exempel på skador

Översvämning

Höststormarna lyfte havsvattnet upp på vägen. En vägdelägare körde på morgonen i vattnet och bilens elektriska anordningar skadades. Är väglaget skyldigt att ersätta skadorna?

I detta fall är det fråga om en oförutsebar händelse som väglaget inte är ansvarig för. Om det är på det sättet att vattnet stiger upp på vägen vid varje storm, är det fråga om någonting som alla vägdelägare känner till. Då har vägdelägaren genom sin egen oförsiktighet förorsakat sin skada. Utomstående väganvändare ska naturligtvis varnas för regelbundna översvämningar med trafikmärke. Samtidigt påminner märket vägdelägarna om risken för skada.

Söndrigt sladdbett söndrar bil

Vägen sladdades med vägsladd. Bettet brast på vägsladden och den avbrutna delen hittades några dagar senare i däcket på en bil. Är väglaget eller den som utförde arbetet skadeståndsskyldig?

Väglaget, inte sladdaren är skadeståndsskyldig gentemot bilisten, om någon. Den som utfört sladdningsarbetet kan i sin tur vara skadeståndsskyldig gentemot väglaget om skadan och skadeståndsskyldigheten beror på sladdarens försummelse.

I detta fall är dock väglaget sannolikt inte skadeståndsskyldigt. Skadeståndslagen talar om uppsåtlighet och vållande. Väglaget har säkert inte förorsakat skadan uppsåtligt. Vållande skulle åter förutsätta en klar försummelse av underhållsarbete. Ett mindre brott av sladdbettet kanske inte ens märks under arbetets gång eller genast efter att arbetet har utförts, vilket också var fallet denna gång.

Sten på vägen, bilens fälg sönder

En utomstående väganvändare körde sönder en fälg på sin bil mot en sten som vägsladden hade lyft upp. Väglaget betalade fälgen. Räkenskapsgranskarna gav en anmärkning på grund av ogrundad utbetalning. Enligt räkenskapsgranskarna hade den skadade inget ärende att köra på vägen och därmed inte berättigad till skadestånd.

Om vägarbetet har meddelats med vägmärke och någon skadar sin bil medan arbetet ännu pågår, får denna nog betala sina skador själv. Det samma gäller om man tydligt ser på vägen att sladdningsarbetet ännu pågår. Den ena körfilen är kanske upparbetad och det ligger stenar på vägen. Det manar till särskild försiktighet.

Efter att vägen har sladdats, ska den utan fördröjning inspekteras. En olycka som sker följande dag kan redan omfattas av skadeståndsskyldighet. Om det ligger stenar på vägen under flera dagars tid utan att någon skrider till verket för att avlägsna dem, är det redan fråga om försummelse. Väglagets skadeståndsskyldighet är obestridlig i det fallet.

Av allt att döma hade väglaget försummat någonting, eftersom det hade ersatt skadan. Räkenskapsgranskarna har fel i att man inte ska betala någonting till utomstående. Utomstående kan också röra sig på vägen på väg till någon fastighet längs vägen, på genomfart eller på en utfärd för nöjes skull.

Granskarna kan ha rätt i att graden av försummelse kunde granskas noggrannare. Om bestyrelsens medlemmar, sysslomannen eller den som sladdat vägen har gjort sig skyldiga till grov försummelse av sina skyldigheter, kan väglaget återkräva det utbetalda skadeståndet av dem.

Söndrig vägtrumma

En vägtrumma konstruerad av betongrör hade satt sig så, att det uppstod en spricka av ca 20 cm bredd i vägytan. En granruska ställdes att stå i sprickan, men inga åtgärder för att reparerar trumman vidtogs. Några veckor senare cyklade en utomstående cyklist ner i hålet och skadade sig. Väglaget konstaterades vara skadeståndsskyldigt på grund av försummelse.

Jordfast sten

En bil hade kört på en sten som höjde sig 10–20 cm över vägytan. Väglaget hade fått understöd av stat och kommun. Vägen var inte i det skick som dess ändamål förutsätter. Väglaget var ersättningsskyldigt. (Åbo hovrätt 1991).

11.4 Vägmärken och andra trafikanordningar på enskilda vägar

I det tidigare har vi behandlat enskilda vägars underhåll och ansvarsfrågor. Även om vägmärken i princip omfattas av dessa, så finns det skäl att behandla dem separat.

Enskild väg som avses i lag om enskilda vägar är trots sitt namn ett ”område som är avsett för allmän trafik eller allmänt används för trafik” så som det avses i vägtrafiklagen. Det innebär att man också på enskilda vägar måste följa de anvisningar och bestämmelser som har givits om trafikanordningar. De trafikanordningar som används på enskilda vägar är vägmärken och avstängningsanordningar, dvs. bommar.

Uppsättande av vägmärke

Enligt vägtrafiklagen får väghållaren på enskild väg sätta upp trafikanordningar efter att ha fått kommunens samtycke (väghållare är väglaget eller vägdelägarna tillsammans om de inte bildat väglag). Kommunens samtycke behövs inte för uppsättande av märke som varnar för vägens dåliga skick eller vägarbete eller andra tillfälliga märken.

Väglagsstämman fattar beslut om uppsättande av bestående vägmärke. Bestyrelsen eller sysslomannen begär kommunens samtycke och handhar det praktiska arbetet för att sätta upp vägmärket. I kommunen behandlas samtycket av den nämnd som föreskrivs i förvaltningsstadgan, i regel tekniska nämnden eller tjänsteinnehavare som lyder under den.

Kommunen kan begära utlåtande av polisen innan den avgör frågan om samtycke. Om polisen motsätter sig vägmärket, kan detta utgöra grund för att kommunen inte ger sitt samtycke.

Enskilda vägar kan begränsa eller förbjuda trafik på vägen med vägmärken eller bommar. I sådana fall beaktar kommunen särskilt föreskrifterna i 85 § lag om enskilda vägar då den avgör sitt samtycke. I nämnda paragraf föreskrivs att väglaget inte får förbjuda trafik som inte gagnar vägdelägarna om kommunen understöder vägens underhåll.

Kommunen kan dock ge sitt samtycke trots understöd, om den övriga trafiken leder till betydande olägenhet. I lagens motiveringar nämns försämrad trafiksäkerhet, buller och damm bland normala olägenheter. Som exempel på betydande olägenhet jämfört med normal olägenhet nämns omfattande och långvarig transport av jordmassor, sk. ”grusrally”. Olägenheten kan också hänföra sig till väghållningen. Vägens konstruktion kanske inte håller för utomstående trafik. Vägdelägarna förorsakas olägenhet och dessutom ekonomisk olägenhet på grund av ökande underhållskostnader.

Enligt högsta förvaltningsdomstolen prejudikat från 1995 hade kommunen giltig orsak att avslå begäran om samtycke till uppsättning av trafikanordning också då de vägdelägare som var väghållare inte var enhälliga om uppsättning av trafikanordning. Det var alltså fråga om en väg som inte bildat väglag. I ett väglag avgörs frågan om trafikanordning genom majoritetsbeslut.

Enligt 29 § lag om enskilda vägar har vägdelägare rätt att med väglagets samtycke sätta upp en bom på sin fastighets område. Om väglaget inte ger sitt samtycke, kan vägdelägaren begära tillstånd för bommen vid förrättning av enskild väg. Motiveringen ska vara olägenhet som förorsakas fastigheten, trafiksäkerhet eller annat särskilt skäl. Den som sätter upp en bom ska se till att alla vägdelägare kan använda vägen trots bommen.

Kommunens samtycke behövs inte för uppsättning av tillfälligt vägmärke på grund av vägens skick, vägarbete eller annat arbete intill vägen. Enligt 56 § lag om enskilda vägar är det bestyrelsens eller sysslomannens skyldighet att sätta upp tillfälliga varningsmärken på grund av tjällossning och dylikt. Väglagets stämma kan på förhand avgöra till exempel maximivikter på vägmärket före de anskaffas, men det är väglagets verkställande organs uppgift att sätta upp och ta ner vägmärkena.

Vägmärken som används på enskilda vägar

Vägmärken ska till form och färg vara förenliga med föreskrifterna i vägtrafikförordningen och kommunikationsministeriets beslut om trafikanordningar och de ska fylla Transport- och kommunikationsverkets anvisningar bland annat med avseende på hur mycket de reflekterar ljus. Varnings-, väjningsskyldighets- samt förbuds- och begränsningsmärken ska ha en tunn gul yttre rand. Föråldrade eller annars regelvidriga märken ska avlägsnas från enskilda vägar och ersättas med officiella märken.

Man får under inga omständigheter använda en omärkt kedja eller dylikt som spänns över vägen för att stänga av den. Det har hänt att väghållaren har konstaterats vara skadeståndsskyldig då en motorkälke eller motorcykel har kört in i ett dylikt, svårobserverat hinder.

Förbuds- och begränsningsmärken, instruktionsmärken

Totalt förbud av väganvändning utförs oftast med en bom. Den är också en trafikanordning, så den ska ha kommunens samtycke. Vägmärket Fordonstrafik förbjuden används allmänt bland annat på skogsvägar. Märke som förbjuder motorfordonstrafik skulle vara lämpligare, eftersom cykeln också är ett fordon och cykling ska inte förbjudas på enskilda vägar.

Begränsning av trafiken utförs oftast med ett vägmärke som förses med tilläggsskylt: motorfordonstrafik förbjuden + gäller ej vägdelägare / körning till fastigheterna/tomterna tillåten / gäller genomfart / o.dyl. Man kan också begränsa trafiken med andra kombinationer: Annan fara / Hastighetsbegränsning / Återvändsgränd + enskild väg. Med märket som visar återvändsgränd kan man också använda tilläggsskylt som anger avståndet till vägens ända.

Trafikmängden kan naturligtvis minskas också med olika begränsningsmärken, till exempel största tillåtna vikt eller viktbegränsning på bro.

Väglag försöker relativt ofta minska på sitt ansvar med tilläggsskylten Körning på eget ansvar. Märket varnar nog för eventuell fara och får väganvändarna att iaktta försiktighet, men skylten fråntar inte väglaget dess ansvar. Farliga platser ska markeras separat eller så ska trafiken förbjudas helt. Det sista gäller alldeles särskilt för isvägar.

Varningsmärken

Väglagen kunde hellre använda för många än för få varningsmärken (annan fara, kurva, avsmalnande väg, farlig vägren, beläggningsskador, översvämning, vatten på vägen, korsning, skidspår, osv). Tillfälliga varningsmärken, till exempel för tjällossning och olika vägarbeten är självklarheter.

Andra märken

Märkning av specialobjekt och underhåll av dessa märken ska utföras ordentligt. Sådana platser är till exempel järnvägarnas plankorsningar, anslutning till landsväg, mötesplats osv.

Vid järnvägarnas plankorsningar är plankorsningsmärkena på banhållarens ansvar. Enligt 71 § i den nya vägtrafiklagen som träder i kraft 1.6.2020 ansvarar järnvägens banhållare för plankorsningsmärke samt trafikljus och avstängnings- och varningsanordningar i plankorsningar.

Det är också skäl att notera att den nya vägtrafiklagen föreskriver att ansvaret för markering av väjningsplikt vid anslutning till landsväg – med triangel eller STOP-märke – ligger hos landsvägshållaren. Kommunen har ansvaret då enskild väg ansluter till gata. Den enskilda vägen ska naturligtvis se till att märket rengörs. Om märket behöver förnyas, ska den enskilda vägen kontakta landsvägshållaren eller kommunen.

Anmälan om trafikanordningar till Trafikledsverket

Digiroad är Trafikledsverkets nationella datasystem som innehåller lägesuppgifter hela väg- och gatunätet i Finland samt de viktigaste uppgifterna om väganvändning så som hastighetsbegränsningarna. Digiroads material används bland annat av navigatorbolag, räddningsverket och till exempel skogsbolagens och mejeriernas ruttplanerare.

Planeringen av rutterna för tung trafik utförs ofta långt borta från själva vägarna. Då hastighets- och viktbegränsningarna finns uppdaterade i Digiroad styrs trafiken sannolikt till rätt ställe och man undviker onödig trafik på vägar som inte håller för mycket trafik.

Mera information om Digiroad finns på webbplatsen www.digiroad.fi.

Väglag och vägdelägarna på oorganiserade vägar ska meddela alla bestående vikt- och andra begränsningar för sina vägar och broar till Digiroad. För väglagens del är anmälningarna en förutsättning för kommunalt och statligt understöd.

Väglaget ska meddela följande uppgifter till Trafikledsverket:

- uppgifter om bestående viktbegränsningar
- körförbud
- eventuella tilläggsskyltar till vägmärken (till exempel Körning till tomterna tillåten osv.)
- dessutom ska man leverera en kopia på kommunens samtycke till uppsättning av vägmärke
- väglagen kan också meddela vägens hastighetsbegränsning, vilket förbättrar navigatorernas funktion och kan minska på onödig trafik på vägen
- namn på väglagets vägar som inte har begränsningar eller förbud

Anmälningarna till Digiroad lämnas per e-post till adressen info@digiroad.fi. En uppdaterad anvisning för sändning av uppgifter och en mall för e-postmeddelandet finns på adressen www.vayla.fi. Enligt den nya vägtrafiklagen som träder i kraft i juni 2020 ska alla vägmärken som har satts upp med kommunens samtycke meddelas till Trafikledsverket för registrering i datasystemet. Trafikledsverket ger noggrannare anvisningar för vilken information ska lämnas, på vilket sätt och i vilken form informationen ska lämnas.

Placering och skötsel av vägmärken

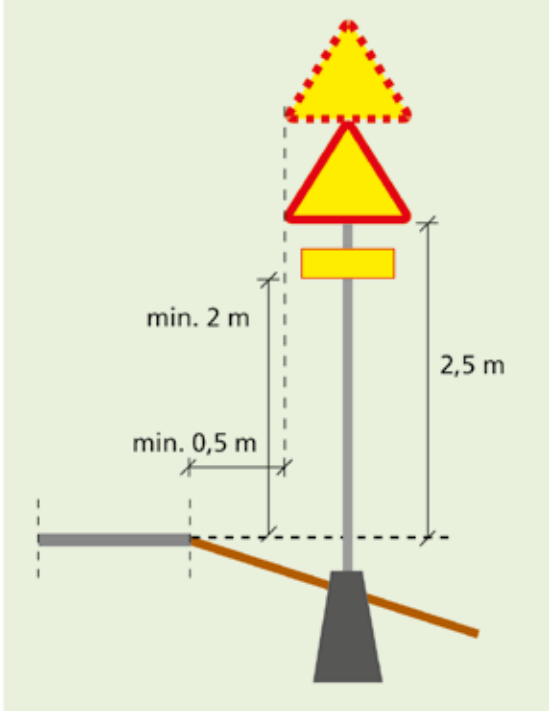
Placeringen av vägmärken regleras av vägtrafikförordningen och kommunikationsministeriets beslut om trafikanordningar. Trafikanordningar ska placeras så att de är på tillräckligt stort avstånd och lätt kan observeras.

Vägmärken får inte förorsaka olägenhet eller fara eller oskälig olägenhet för vägens underhåll.

I Vägföreningen i Finlands guide Yksityistien kunnossapito finns en principskiss för placering av vägmärke. Märket ska i regel placeras på 0,5–1,5 meters avstånd från vägrenen. Märkets eller tilläggsskyltens nedre kant ska vara på 2,0 meters höjd från vägen. Man ska dessutom se till att märket håller för belastning från vind, snö och tjäle.

Den reflekterande ytan ska inte skadas då man rengör vägmärken. Det säger sig självt att man inte får borsta märket med för hård borste, inte tvätta vid hård kyla, inte tvätta med alltför hett vatten, inte tvätta med skurande ämnen, inte skrapa loss is eller snö med vass skrapa, inte tvätta med alltför högt tryck på högtryckstvätt osv.

Det lönar sig att använda varmförzinkade rör som stolpar för vägmärken. Käppar av oimpregnerat trä lämpar sig inte för ändamålet. Stolparna hålls enklast att stå upprätt om man använder sig av betonggrund eller rör som tillverkarna av vägmärken tillhandahåller. Märkena fästs i stolparna med fästen som tillverkats för ändamålet.

11.5 Förbättring av enskilda vägar

Trots väl utfört underhållsarbete blir man på många vägar förr eller senare tvungen att förbättra vägen, mera än bara fylla grus eller rensa diken. Vägen kan ha satt sig. Trafiken kanske har ökat på vägen vilket förutsätter att vägens bärförmåga förbättras. Det kan finnas behov av att bredda vägen. En bro eller större trumma kan behöva förbättras. Man kanske vill flytta bort vägen från en gårdsplan av trafiksäkerhetsskäl, göra en skärning i en brant backe eller räta ut kurvor. Orsakerna är många.

Om underhållet har försummats på vägen eller om man har snålat sig fram med alltför liten budget år efter år, har dräneringssystemet med diken och vägtrummor förfallit rejält. I sådana fall kan det vara svårt att få utomstående finansiering för projektet, eftersom villkoret för alla understöd åtminstone i princip är att man har skött om vägens underhåll. Understöd har behandlats tidigare i denna guide.

Förbättringsprojektet består av förvaltning inklusive finansieringsplan, planering inklusive mätningar och undersökningar samt naturligtvis själva förbättringsarbetet.

Beslut om ett förbättringsprojekt och om en eventuell ansökan om understöd ska fattas av väglagets stämma. Väglagets verkställande organ kan befullmäktigas att handha den praktiska planeringen och ansökningarna. Vid behov samlas väglaget till extraordinarie stämma.

Det lönar sig att anlita en expert för planeringen av förbättringsprojekt med undantag för de allra minsta projekten. Planering utförs bland annat av vägdisponenter, skogstjänstföretag, konsultbyråer och vissa större entreprenörer och leverantörer. I de allra största projekten lönar det sig att konkurrensutsätta också planeringen.

I större projekt ställer man upp planeringsdokument inklusive resultat från mätningar och undersökningar samt ritningar på längs- och tvärsnitt. Arbetsmängden och materialbehovet uppskattas. Arbetsbeskrivningen är mycket detaljerad. Projektet konkurrensutsätts på basen av planen om man tillämpar konkurrensutsättning. För små projekt räcker det med en kort arbetsbeskrivning i ord. I den beskriver man enkelt vad man har för avsikt

att göra. Inom broprojekt ska man alltid anlita en kunnig brospecialist. I andra krävande projekt är det också nödvändigt med en professionell planerare. Sådana projekt är till exempel stora vägtrummor och projekt på Natura- eller grundvattenområden.

Förbättringsprojektet kan genomföras som väglagets eget arbete, som delentreprenad eller helentreprenad. Utförandet avgörs på basen av hur stort och krävande projektet är och naturligtvis också utgående från väglagets och vägdelägarnas resurser. Om projektet beviljas understöd, kan den understödande myndigheten ställa krav på utförandet.

Så som det redan konstaterades i det tidigare, finansieras förbättringsprojekt i regel med avgifter som uppbärs i förhållande till antalet vägenheter. Endast i undantagsfall gör man en särskild indelning i byggnads-/förbättringsenheter.

Det är inte särskilt vanligt att väglagen skulle ha fonder för förbättringsarbeten. Däremot förekommer banklån rätt så allmänt för finansiering av förbättringsarbeten. Lånet amorteras enligt överenskommelse enligt indelningen i vägenheter.

Detaljerade anvisningar för planering och utförande av förbättringsprojekt ges i Vägföreningen i Finlands guide Yksityistien parantaminen.

Förbättringsprojektet som process

Beslut om förbättring av vägen och eventuell ansökan om understöd ska fattas av väglagets stämma. Väglagets verkställande organ kan befullmäktigas att handha den praktiska planeringen och ansökningarna. Vid behov samlas väglaget till extraordinarie stämma.

Hela processen kunde gå enligt förteckningen nedan om väglaget har en bestyrelse. Om vägärendena och förbättringen sköts av en syssloman, behövs det naturligtvis inte så många möten. Samma beslut ska dock också sysslomannen bereda och fatta:

- bestyrelsen: beredning av väglagets stämmor, preliminär definition av förbättringsbehoven, preliminär utredning av möjligheterna till understöd
  - Väglagets stämma: beslut om att inleda förbättringsprojektet, planeringsfullmakt åt bestyrelsen
- bestyrelsen: konstaterande av fullmakter, inledning av planeringen, val av planerare, beställning av noggrannare utredningar, fastställande av planeringstidtabell, detaljerad utredning av understödsmöjligheterna, anskaffning av blanketter för ansökan av understöd
- bestyrelsen: godkännande av planen, färdigställande av ansökan om understöd, vid behov granskning av indelningen i vägenheter
  - väglagets stämma: godkännande av planen och budgeten samt understödsbesluten, beslut om att motta understödet, fastställande av indelningen i vägenheter, fullmakt för förverkligandet åt bestyrelsen inom en given kostnadsgaffel
- bestyrelsen: innehållet i anbudsbegäran för entreprenader, principer för val av anbud, val av konkurrensutsättningssätt, vid behov utformande av tidningsannons, val av företag och företagare som får anbudsbegäran, sändning av anbudsbegäran
- bestyrelsen: öppnande av anbud, konstaterande av vilka som lämnat anbud och själva anbuden, godkännande av anbud, anskaffning av eventuella tilläggsutredningar, val av entreprenör
  - vid behov väglagets extraordinarie stämma, till exempel på grund av att det behövs nya fullmakter på grund av entreprenadens storlek, nya understödsansökningar eller för att avstå hela projektet
- bestyrelsen: underteckna entreprenadavtalen, byggnadsanmälan vid behov
- bestyrelsens möten och inspektioner av arbetet under projektets gång
- bestyrelsen: beredning av väglagets stämma, beredning av projektets bokslut
- väglagets stämma: projektets bokslut, ansvarsfrihet, ordnande av bra och effektivt underhåll av vägen efter projektet.

12. Väganvändningens spelregler

Det är i regel tillåtet att använda en enskild väg om det inte finns något vägmärke som begränsar eller förbjuder användning. Användning som grundar sig på allemansrätten (till fots, på cykel, med skidor, till häst) får man i regel inte begränsa eller förbjuda på enskilda vägar. Trafiksäkerhetsskäl kan i vissa fall göra att man kan begränsa allemansrätten.

Enligt 28 i lag om enskilda vägar behöver en icke-vägdelägare väglagets eller vägdelägarnas tillstånd för att använda vägen

- för andra än regelbundna eller sporadiska transporter för en vägdelägares räkning
- för regelbunden trafik
- för verksamhet som avsevärt höjer på underhållskostnaderna

Man behöver alltså tillstånd för ordnad verksamhet (olika tillställningar, tävlingar, yrkesmässig verksamhet så som ridstall etc.), även om det skulle vara fråga om verksamhet som kan jämställas med användning som sker med stöd av allemansrätten (t.ex. cykeltillställningar, vandringsritt osv.).

Det behövs tillstånd om underhållskostnaderna ökar eller kan förväntas öka. I praktiken innebär detta att det behövs en extra underhållsåtgärd (sladdning, renhållning, snöröjning, sandning el.dyl.).

I praktiken är oftast sådan verksamhet tillståndspliktig som innebär ekonomisk nytta av arrangemangen och väganvändningen. Det är rätt och rimligt att man inte utan tillstånd och bruksavgift kan utnyttja en väg för ekonomisk vinning, vilken vägdelägarna upprätthåller på sin egen bekostnad.

En ansvarsfull arrangör utreder behovet av tillstånd hos väglaget. En stor tillställning förorsakar sannolikt olägenhet och större underhållskostnader. En liten tillställning förorsakar knappast sådana, men det kan vara bra för väglaget att känna till saken. En liten tillställning kan också förutsätta tillstånd om den arrangeras regelbundet.

För vägar med väglag är det sysslomannen eller bestyrelsen som beviljar tillstånd för tillfällig väganvändning. Tillstånd för regelbunden väganvändning beviljas av väglagsstämman. På en enskild väg som inte har bildat väglag beviljas tillstånd för tillfällig väganvändning av en vägdelägare. För regelbunden väganvändning behövs tillstånd av alla vägdelägare.

Det är inget tvång på att bevilja tillstånd, utan man kan förbjuda en viss typ av transporter eller annan väganvändning för dem som inte är vägdelägare. Förbud eller begränsning av väganvändningen kan dock vara omöjlig om väglaget har fått kommunalt understöd för underhållet.

För tillståndspliktig användning får man ta ut en avgift enligt 38 § lag om enskilda vägar. Bruksavgiften ska enligt lagen fastställas i enlighet med vad som anses skäligt med beaktande av den vägavgift som påförs delägare för motsvarande användning av vägen och den särskilda ökning av underhållskostnaderna som användningen av vägen eventuellt förorsakar. Bruksavgiften får innehålla en grundavgift som täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden. Den som har fått tillstånd till väganvändning ska före användningen eller omedelbart efter att transporterna eller användningen har slutförts lämna uppgifter om transporternas mängd, transportsätt och -tid eller annan användning av vägen.

Om ingen utredning lämnas, kan bruksavgiften tas ut på basen av uppskattning. Om man inte når en överenskommelse om bruksavgiften med sysslomannen eller bestyrelsen, avgörs frågan i efterhand av väglagets stämma. Bruksavgiften förs då in i väglagets debiteringslängd. Man kan lämna rättelseyrkan angående bruksavgiften oberoende av om den har fastställts av väglagets verkställande organ eller stämma. Man kan lämna klandertalan om bruksavgift som har fastställts av väglagets stämma. Under vissa förutsättningar kan man också göra grundbesvär gällande bruksavgiften.

Det finns exempel på bruksavgifternas storlek och grunder i Lantmäteriverkets publikation Vägenhetsberäkning för enskilda vägar och även i denna guide.

Om vägen skadas kan användaren bli skyldig att utöver bruksavgiften betala iståndsättning av vägen. Frågan avgörs vid förrättning av enskild väg om man inte kan komma överens om ersättningsbeloppet. Om frågan om skuld också är oklar, avgörs ärendet av tingsrätten.

Allemansrätt

Allemansrätt avser sådan verksamhet på annans mark som inte förutsätter markägarens samtycke eller myndighetstillstånd eller annars är förbjuden. Sammantaget är allemansrätten alltså ett slags sammanfattning och allmän uppfattning om vad man får göra på en annans mark.

Med stöd av allemansrätten får man röra sig till fots, på cykel, på skidor och till häst. Man får tillfälligt vistas och övernatta, plocka naturprodukter, meta och fiska med pilk, simma och färdas med båt samt röra sig på isen. Användningen får inte hindra markägarens markanvändning, man får inte röra sig på gårdsplanen, störa hemfriden eller djur, inte skada planteringar eller odlingar eller växande träd, inte skräpa ned, jaga eller göra upp öppen eld. Allemansrätten berör alla som vistas i Finland, oberoende av nationalitet. För enskilda vägar är det väsentligt att precisera att allemansrätten inte gäller körning med motorfordon eller hästfordon (häst och kärra/släde).

12.1 Skador och ansvar, allmänna principer

Väg ska hållas i sådant skick som motsvarar dess ändamål och vägdelägarna besluter om. Samma krav som gäller gator och landsvägar gäller inte för enskilda vägar. På enskilda vägar får det förekomma tjällossning och vara halt på vintern.

Vägdelägarnas trafik och transporter ska löpa tillräckligt bra. De utgör vägens ändamål. Man behöver inte beakta de trafikbehov som utomstående har. I regel ska ändå en väg som används för genomfartstrafik hållas i säkert skick. Detta gäller särskilt om vägen får underhållsunderstöd av kommunen. Väglaget ansvara för skador som åsamkas utomstående. Skadeståndsskyldigheten förutsätter vållande, dvs. att någon åtgärd inte har utförts eller att den har utförts på fel sätt.

Det kan till exempel vara fråga om att snöröjningen har utförts utanför vägen över dike, att jordfasta stenar har lämnats kvar i vägytan, att söndriga vägtrummor inte har reparerats, att det inte finns vägmärken som varnar för tjällossning osv.

Vägen kan skötas av kommunen. Trots underhållsavtalet är det väglaget som har ansvaret. Om kommunen inte har förutsatt att väglaget är aktivt, utan låtit väglaget somna in, kan väghållningsskyldigheten också ha överförts på kommunen. Om väghållningen i sin helhet har överförts till en utomstående aktör med fullmakt, har också väghållningsansvaret överförts till denna aktör.

Väglaget är naturligtvis inte ansvarigt för alla olyckor som sker på enskilda vägar. Av väganvändaren förutsätter man också försiktighet enligt omständigheterna – både utomstående väganvändare och vägdelägare. Många olyckor beror på väganvändarens egna åtgärder. Väganvändarens försäkring kan ersätta kostnaderna om oförsiktigheten inte har varit alltför stor. Väglaget är inte ersättningsskyldigt i sådana fall.

Olyckshändelsens oförutsägbarhet, ”force majeure”, innebär i regel också att väglaget befrias från ersättningsansvar.

12.2 Kommunerna som väganvändare

Kommuner är ofta vägdelägare i väglag i geneskap av fastighetsägare. Kommunen kan ha skog, åker, badstrand, båtplats o.dyl. intill vägen eller inom dess influensområde. I sådana fall fastställer man vägenheter för kommunen på helt samma grunder som för övriga vägdelägare.

Kommunens funktioner och beslut leder också till annan trafik på enskilda vägar. Kommunen ordnar skoltransporter, hemtjänst, hemsjukvård osv. All sådan trafik beaktas i ifrågavarande fastighets vägenheter. Kommunen får inte vägenheter för dessa funktioner.

Kommunens rutt kan omfattas av väg som enbart används för genomfart, till exempel för att förkorta körsträckan. Ingen avhämtas eller får service längs ifrågavarande väg. I sådana fall kan man fastställa en bruksavgift för kommunen.

Privat dagvård är affärsverksamhet och vägenheterna för den trafik som verksamheten föranleder fastställs för den vägdelägare som bedriver den. Vägavgiften är då också avdragbar i företagarens beskattning.

En kommunal familjedagvårdare är däremot i regel i anställningsförhållande till kommunen. Då ska kommunen ersätta den andel av vägavgiften som föranleds av transport av barn till familjedagvårdaren. Jorddomstolen har också haft den hållningen, att bruksavgiften för den kommunala familjedagvårdens kundtrafik borde fastställas direkt till kommunen.

Kommunerna har fått en rekommendation om att de ska beakta vägar som används för skoltransporter i sina understöd på det sättet, att väglagen har resurser att sköta om vägens underhåll, bland annat halkbekämpning. Kommunen borde beakta enskilda vägar också då kommunen använder buss för skoltransporterna.

Kommunen kan genom sin verksamhet styra trafik till enskilda vägar också på andra sätt. Kommunen kan skapa och guida till olika friluftsleder, vilka kan sträcka sig på enskilda vägar.

Kommunen förhandlar naturligtvis på förhand om saken med väglaget. Kommunen beaktar också användningen i sina understöd om rutten kräver särskilda satsningar på underhåll eller till exempel varningsmärken. Under vissa förutsättningar kan kommunen också bli vägdelägare i sådana fall.

12.3 Kommunalteknik

Kommunen kan använda enskilda vägar till exempel i samband med att man bygger ut kommunaltekniken. Kommunen ska införskaffa väglagets samtycke för väganvändningen och betala bruksavgift till väglaget. Vatten- eller avloppsledning kan placeras på en enskild vägs vägområde. Placeringen av ledning kan vara tillåten med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Placeringen ska dock diskuteras också med väglaget.

12.4 Myndighetstrafik

Enskilda vägar används av statens och kommunernas organisationer så som försvarsmakten, gränsbevakningen, polisen och räddningsväsendet. Gemensamt för dessa organisationer är att de i utövande av sitt uppdrag har lagstadgad rätt att använda områden som ägs av andra, därmed också enskilda vägar.

Dessa organisationer är vägdelägare i enskilda vägar då de uppfyller kännetecknen för delägarskap, dvs. till exempel då de äger en fastighet på vägens influensområde. Organisationerna erlägger bruksavgift till de enskilda vägar som de regelbundet utnyttjar. För sporadisk användning av enskilda vägar bärs inte avgifter upp, men alla skador ersätts.

Försvarsmakten ställer upp sina planer för försvarsövningar i samråd med markägare och kommunerna. Försvarsmakten har lagstadgad rätt att använda privatpersoners mark, men försvarsmakten dikterar inte villkoren. Försvarsmakten har också ett rykte om sig som en aktör som reparerar och ersätter skador väl. Om en väg körs sönder av till exempel pansarvagnar eller andra tunga fordon, så sätts vägen nog i skick.

Räddningsverket rör sig också med tunga maskiner. Vid en olycka eller eldsvåda är det bråttom. Till de gemensamma spelreglerna hör att väglaget underlättar denna brådska med sina åtgärder. Det gäller bland annat att man städar bort grenar och kvistar som sträcker sig över vägområdet och träd som växer på vägområdet. Dessa åtgärder underlättar också all annan trafik och förbättrar samtidigt trafiksäkerheten. I detta sammanhang är det på sin plats att påminna om vägarnas namnskyltar och fastigheternas vägnummerskyltar. Låsta bommar kan ibland fördröja räddarna på ett avgörande sätt.

Ibland blir man tvungen att styra landsvägstrafik till enskilda vägar till följd av en olycka eller dylikt på landsvägen. I sådana fall ersätts eventuella skador som förorsakas.

12.5 Tunga transporter

Fordonens högsta tillåtna totalvikt är 76 ton. Detta förutsätter att fordonet har nio axlar och dubbelmontage. Ännu tyngre fordon, till exempel fordonskombinationer på 84 ton för virkestransporter kan med undantagstillstånd färdas också på enskilda vägar. Fordonens högsta tillåtna höjd är 4,4 meter.

Väglaget ska försäkra sig om att vägar och särskilt broar håller för de nya totalvikterna och axelvikter. Bärigheten ska följas upp och vid behov utförs mätningar av bärförmågan. Broarnas skicka ska utvärderas ock vid behov låter man utföra en grundlig besiktning av broarna. Vägens dränering ska vara i skick, vattnet ska föras bort från vägen. Tjällossningsskador och broar ska repareras. Som en sista åtgärd tar man till viktbegränsningar.

Allt högre fordon förutsätter att grenar putsas bort på allt högre höjd. Eventuell höjning av ledningar ska utföras av el- och telebolaget, men kunden kan informera om lågt hängande ledningar. Eventuella underfarter som är för låga måste markeras väl om minimihöjden inte uppfylls.

Ibland förekommer transporter som överskrider maximivikt, -höjd eller -bredd, dvs. det är fråga om specialtransport. På enskilda vägar kan man också transportera överstora maskiner, element, huspaket, lyftkranar eller delar till vindkraftverk. De tillstånd för specialtransport som beviljas för landsvägar gäller inte på enskilda vägar även om transporten skulle starta eller sluta på en enskild väg.

I praktiken är det sysslomannen eller bestyrelsen som med stöd av 56 § lag om enskilda vägar ger tillstånd för ”annan särskild transport” på enskilda vägar. Det är bra att känna fordonslagen och förordning om användning av fordon på väg.

Tillståndet ska ges skriftligt. I tillståndet antecknas alla villkor och resultatet av eventuell förhandssyn. Efter transporten lönar det sig att förrätta en gemensam syn där man konstaterar de skador som har förorsakats vägen, vägens omgivning, vägtrummor och broar.

12.6 Nödvändiga transporter

På landsvägar hindrar inte viktbegränsningarna sk. nödvändiga transporter. I själva verket används viktbegränsningar för att begränsa övrig tung trafik så att vägarna ska tåla dessa nödvändiga transporter.

På enskilda vägar tillämpas liknande principer. Med stöd av 56 § lag om enskilda vägar kan sysslomannen eller bestyrelsen fastställa största tillåtna belastning men också utan hinder ge tillstånd för vägdelägarnas nödvändiga behov. Utan sådant tillstånd ska också vägdelägarna följa viktbegränsningarna.

Nödvändiga transporter på enskilda vägar är bland annat skoltransporter, mjölktransporter, transport av slaktdjur, avfallstransporter och transporter som är nödvändiga för odling, så som stallgödseltransport på hösten eller våren. Det väsentliga för dessa transporter är att de är regelbundna, dagliga eller sådana att de upprepar sig enligt ett visst schema.

Också för nödvändiga transporter ska man enligt möjlighet sträva till att använda mindre fordon och mindre laster.

Transporter som kan schemaläggas på förhand hör inte till denna grupp och de beviljas i regel inte undantagstillstånd utan de måste följa viktbegränsningarna, till exempel virkestransporter eller transport av jordmassor eller byggnadsmaterial. Transport av olja eller bränslen kan i vissa fall vara så brådskande att undantagstillstånd är motiverat. I sådana fall måste man också ställa krav på utrustning och lasternas storlek.

Väglagsstämman kan ge preciserande anvisningar till sysslomannen eller bestyrelsen. Väglagsstämman kan också ställa upp en förteckning som ska följas då man beviljar undantagstillstånd för nödvändiga transporter.

Man kan också ge tillstånd med en tilläggsskylt till viktbegränsningsmärke, till exempel ”Gäller inte avfallstransporter” eller syftande till tillståndsförfarandet ”Gäller ej med tillstånd av bestyrelsen. Kommunens samtycke behövs inte för tillfälliga viktbegränsningsmärken eller deras tilläggsskyltar.

En vägdelägare som har fått specialtillstånd får inte heller avsiktligt köra sönder vägen. Om man ser att vägen håller på att skadas, måste transporterna avbrytas. Det är sysslomannens eller bestyrelsens sak att fatta beslut om nödreparation av vägen eller återtagande av specialtillstånd.

12.7 Transport av jordmassor och byggnadsprojekt

Det är självklart att den entreprenörs som utför underhålls- eller byggnadsarbeten på en enskild väg får använda ifrågavarande väg utan tillstånd eller avgifter. Entreprenören får naturligtvis inte avsiktligt eller genom vållande skada vägen till exempel under tjällossningen.

Om en enskild väg används som arbetsplatsväg och/eller för genomfar behövs det däremot avtal, tillstånd och bruksavgifter. Inom större landsvägs- eller järnvägsprojekt har man i regel redan i planeringsskedet och vid förrättningar kommit överens om användning av enskilda vägar för arbetsplatstrafik samt vilka ersättningar som ska betalas.

Inom mindre väg- och järnvägsentreprenader och andra transporter av jordmassor kommer man separat för varje fall överens om användningen av enskilda vägar. Det samma gäller användningen av enskilda vägar för till exempel underhåll av järnvägar.

Bland vägdelägarna kan det finnas platser för deponering av jordmassor, komposteringsanläggningar mm. Väglaget kan inte hindra eller begränsa vägdelägarnas väganvändning. Man kan ändå teckna avtal om anläggningens väganvändning mellan väglaget och den som upprätthåller anläggningen. Syftet med avtalet är att minska på de olägenheter som trafiken förorsakar och samtidigt trygga anläggningens effektiva funktion.

För att ställa upp ett avtal om transporter av jordmassor och för byggnadsprojekt kan man tillämpa den avtalsmodell som finns i bilaga 10 till denna guide.

För vägdelägarnas egna byggnadsprojekt kan man tillämpa 39 § lag om enskilda vägar, enligt vilken man kan ta ut en extra bruksavgift för väganvändning som avsevärt avviker från det normala. Bruksavgiften fastställs i dylika fall naturligtvis inte åt transportföretagen. Inom all trafik i anslutning till byggande ska även vägdelägare lyda begränsningar under tjällossning och viktbegränsningar samt de bestämmelser och anvisningar som sysslomannen eller bestyrelsen ger. Transporter som anknyter till byggande ska med fördel schemaläggas så att de kan utföras utanför tjällossningstiden.

Den som kör sönder en väg ska i regel ersätta reparationen. Om söndrandet har varit avsiktligt eller beror på grov oaktsamhet kan det dessutom bli fråga om straffrättsliga påföljder.

12.8 Virkestransport

Största delen av alla virkesaffärer görs på rot. Det innebär att säljaren överlåter avverkningsrätten till köparen, som avverkar och transporterar bort träden från skogen.

Köparen har rätt att utan ersättning använda säljarens vägar och markområden samt sådana enskilda vägar som säljaren är delägare i. Säljaren har ju som vägdelägare redan på förhand betalat virkestransporterna i sina vägavgifter. Virkesköparen planerar transporterna av virke och maskiner enligt eget förgottfinnande. Transportrutten kan omfatta också andra vägar än dem som nämns i kontraktet. Det är naturligt att köparen betalar bruksavgifterna för användningen av sådana vägar.

Virket ska alltid transporteras så att den olägenhet som transporterna förorsakar är så liten som möjligt. Transporter under tjällossningen utförs efter särskild överenskommelse med säljaren eller väghållaren. Bestyrelsen eller sysslomannen eller vägdelägarna kan förbjuda väganvändningen under tjällossning. Vikt- och andra begränsningar ska naturligtvis efterföljas. På motsvarande sätt kan man förbjuda körning med larvband på vägen. Vägar, stigar, diken och dylikt som skadats under drivningen repareras alltid av köparen om det inte sägs annat i kontraktet.

Skogs- och virkesbolagen borde ansvara för hela sin drivnings-och transportkedja på ett sådant sätt att vägarna och väglagen inte förorsakas onödiga skador och kostnader. Det kommer rosk på vägen i samband med att virke lastas eller flisas. Den som skräpar ned ska enligt lag städa upp efter sig. Ofta är det ändå väglaget som sköter om städningen. Det är svårt att hitta en betalare för eventuella kostnader.

Ibland tar väglag ut en flerfaldig bruksavgift för virkestransporter, då man inte vill ha dem på sin väg och man ändå vet att man inte kan förbjuda transporterna på grund av underhållsunderstöd. Ett sådant förfarande strider naturligtvis med lag om enskilda vägar. Avgifternas skälighet avgörs i sista hand av besvärsinstansen, dvs. tingsrätten i första skedet.

12.9 Distribution och kollektivtrafik

Postutdelning är den mest typiska distributionstrafiken på enskilda vägar. De som delar ut post och tidningar är ute i vägdelägarnas ärende. Denna trafik beaktas i vägenhetskalkylen för de vägdelägare som bor längs vägen. Posten eller andra tidningsutdelare får naturligtvis inga bruksavgifter. Det behövs enligt 28 § lag om enskilda vägar inget tillstånd för att genomföra samhällsomfattande tjänster enligt postlagen. Därav följer ingen särskild underhållsskyldighet för dessa funktioner. Man behöver inte heller ge nycklar till bommar eller andra anordningar som stänger vägar som har stängts med väglagets eller vägdelägarnas beslut, även om vägen skulle lämpa sig för postutdelningens genomfartstrafik. Körförbud som anges med ett lagligt uppsatt vägmärke måste iakttas också av posten och andra distributionsföretag.

I detta sammanhang kan det vara skäl att nämna, att uppsättningen av postlådor sker enligt postlagen och Transport- och kommunikationsverkets anvisningar också på enskilda vägar. Om parterna inte kan komma överens om placeringen av postlådor, bestämmer kommunens byggnadsövervakningsmyndighet om placeringen. Väglaget kan inte besluta om den.

På motsvarande sätt kan en mjölkuppsamlingsbil regelbundet använda en enskild väg. Om det finns mjölkproducenter längs vägen, betalar de för mjölkbilstrafiken i sina vägandelar. Om en mjölkbil använder en enskild väg för genomfart, kan man ta ut en bruksavgift för trafiken. I princip kunde mejeriet som bedriver genomfartstrafik tas upp som vägdelägare som idkar näringsverksamhet. Då fastställs naturligtvis ingen bruksavgift, utan väganvändningen skulle betalas i vägavgifter som grundar sig på vägenheter.

All annan trafik till vägdelägarnas fastigheter är också vägdelägarnas trafik. Den ingår i vägandelarna eller så fastställer man en bruksavgift om trafiken är tillfällig och betydande till sin omfattning. Bruksavgifter tas inte ut av transportföretagen.

Turbussar (eller motsvarande taxitrafik) kan trafikera på enskilda vägar i tätorter och deras närhet. Trafikanten borde naturligtvis höra väglaget för att försäkra sig om vägens lämplighet för trafiken och de fordon som används.

Om trafiken betjänar fastigheterna längs vägen, tar man i regel inte ut en bruksavgift. I

princip kunde företaget till och med tas upp som vägdelägare som bedriver näringsverksamhet. Det är fallet om en obebodd väg endast används för genomfartstrafik.

Möjligheten till vägdelägarskap eller bruksavgifter gäller inte trafik som köps av kommunen eller skoltransporter och dylikt som har behandlats i det tidigare.

12.10 Hästtrafik

I Finland finns det ungefär 80 000 hästar och ponnyer. De rör sig också på enskilda vägar. Ridstall använder enskilda vägar som en del av sina rutter, enskilda vägdelägare har ridhästar, travhästar tränas på enskilda vägar osv.

Väglaget varnar i regel andra väganvändare med vägmärket Annan fara och en tilläggsskylt om vägen används för hästtrafik. En fordonsförare ska iaktta särskild försiktighet då man närmar sig en häst på vägen. Naturligtvis ska också hästfordonets förare iaktta försiktighet och beakta andra väganvändare.

Häst och kärra (eller släde) är ett hästfordon. Vid trafik med sådant fordon ska man iaktta alla vägtrafiklagens föreskrifter som gäller fordon. En-

ligt vägtrafiklagen som träder i kraft 2020 är ryttare eller den som leder en häst inte fotgängare, utan de ska också till tillämpliga delar följa de föreskrifter som gäller fordon. Man får tillfälligt avvika från dem om omständigheterna så kräver och om det inte förorsakar fara eller betydande olägenhet.

Ridning utan att förorsaka skada, olägenhet eller störning omfattas av allemansrätten. Sålunda kan man inte förbjuda ridning på enskild väg med vägmärke om orsaken inte finns i trafiksäkerhetsskäl. Också i dessa fall måste man få kommunens samtycke till förbudet och märket.

Ordnad ridstallsverksamhet förorsakar i regel sådan olägenhet att den förutsätter väglagets samtycke och eventuellt en skyldighet att delta i kostnaderna för väghållningen. Väghållning och olägenheterna kan också ersättas med arbetsprestationer, till exempel sladdning av vägen.

För sporadisk väganvändning för till exempel vandringsritt är det skäl att på förhand begära väglagets samtycke.

Situationen är lite annorlunda för ridstallens del. Väglaget kan direkt med stöd av lag om enskilda vägar förbjuda trafik med hästfordon för utomstående. Ridstall kan efter ett sådant förbud försöka få vägrätt genom förrättning av enskild väg.

Väglaget kan inte förbjuda en vägdelägare att använda vägen för ritt eller travträning. Hästtrafiken beaktas naturligtvis i vägenheterna. Då man fastställer vägenheter eller bruksavgifter ska man beakta hästtrafikens volym och kvalitet samt den använda vägsträckans längd. Alla annan trafik som hästarna indirekt ger upphov till uppskattas separat (fodertransporter, hästtransporter, kundtrafik, servicetrafik osv).

12.11 Jakt, fiske och annat nyttjande av naturresurser

Markägarens och markägarens gästers jakttrafik omfattas i regel i de vägenheter som fastställs för skog eller jordbruksfastigheter. Ordnade jaktresor och deras kundtrafik eller annan livlig väganvändning beaktas dock genom att fastställa flera vägenheter för specialtrafik.

Situationen förändras, då markägaren arrenderar ut sin jakträtt till en jaktförening. Jaktföreningen blir ny vägdelägare eller väganvändare också i det fallet att markägaren själv är medlem i föreningen.

Mest diskussion förorsakar älgjaktlagen. Om en sådan jaktförening eller ett jaktsällskap har en bestående byggnad på egen eller annans mark, kan den tas upp som vägdelägare. Trafikmängden uppskattas och vägenheterna fastställs på basen av uppskattningen. I andra fall kan man tillämpa bruksavgift.

Vanligtvis fastställer inte väglagen bruksavgifter för älgjaktlag. Om väganvändningen är omfattande och särskilt slitande, är lagen på väglagets sida. Grunderna för bruksavgift finns nog i lag om enskilda vägar.

Motsvarande spelregler för vägenheter och bruksavgifter kan tillämpas på annan jakttrafik, så som underhåll av utfodringsplatser o.dyl.

Vissa markägare, så som samfällda skogar eller Forststyrelsen, kan sälja jakträtter på mycket stora områden, på flera enskilda vägars område. Jakttrafiken på en specifik väg är i regel mycket ringa. Om trafiken ändå blir betydande, kan man fastställa tilläggsvägandelar åt skogsägaren eller bruksavgifter antingen till den som beviljat eller den som fått jakträtt.

Det kan rekommenderas, att den som beviljar jakträtt och den som tar emot den kommer överens med varandra om vem som betalar en eventuell bruksavgift. Om det inte finns en överenskommelse, kan det rekommenderas att bruksavgiften tas ut av den som använder vägen, till exempel en jaktförening. En enskild jägares trafik är sällan så omfattande eller livlig att man kunde fastställa en bruksavgift för den. I princip kan man inte bevilja vägrätt åt ett delägarlag (fiskelag) som är vattenägare om inte andra förutsättningar för vägrätt och vägdelägarskap uppfylls (t.ex. fastighetsägare). Tolkningar och praxis varierar i fråga om detta.

Väglagen kan ha delägarlag som vägdelägare i egenskap av fastighetsägare, upprätthållare av båtplats eller regelbundna väganvändare. Delägarlagen kan också betala bruksavgift till väglagen.

Delägarlagens försäljning av fiskelov kan ske hemma hos någon vägdelägare. Köparnas trafik är specialtrafik som beaktas vid vägenhetskalkylen för vägdelägaren. I vissa fall kan vägenheterna också fastställas på delägarlaget.

Båtplatser som upprätthålls av markägare beaktas i regel som specialtrafik vid vägenhetskalkylen. Vägenheterna fastställs alltså på markägare. Ofta finns båtar med markägarens tysta samtycke här och där längs stranden utan någon egentlig båtplats. Väglaget kan fastställa en bruksavgift för båtägarna om det känns motiverat.

Mete och pimpelfiske är avgiftsfria allmänna rättigheter, dvs. de omfattas av allemansrätten. Dessa fiskare använder i regel enskilda vägar för att nå fiskevattnen. Eventuella problem beror i regel mera på oorganiserad parkering än på själva väganvändningen.

Enligt vägtrafiklagen får man inte stanna eller parkera ett fordon på en sådan plats eller på ett sådant sätt, att fordonet förorsakar fara eller så att trafiken i onödan hindras eller störs.

Enligt terrängtrafiklagen får man utanför tätorterna utan markägarens tillstånd parkera ett fordon i terrängen i vägens omedelbara närhet om det inte annars går att parkera tryggt och om det inte förorsakar den som äger eller besitter området oskälig olägenhet. Svamp- och bärplockning och annan motsvarande användning av skog är sällan ett problem för vägarna på grund av själva väganvändningen. På de bästa svamp- och bärplatserna

och i närheten av de intressantaste Naturaområdena kan det finnas så mycket trafik att det påverkar väghållningens kostnader.

Vid sådana naturskydds- och andra områden, till vilka man styr trafik eller till vilka det kommer mycket trafik på grund av läget, beaktas denna trafik i regel i ägarens vägenheter.

Om verksamheten är ordnad till exempel på det sättet, att plockare eller andra deltagare transporteras eller leds till platsen, kan man ta ut en bruksavgift av anordnaren. Problemen består också i dessa fall oftast av regelvidrig och oorganiserad parkering.

12.12 Rallyn

Enligt vägtrafiklagen får man ordna hastighetstävlingar för motorfordon endast på sluten väg. För att stänga vägen behövs det ett tillstånd, som beviljas av kommunstyrelsen för vägar på detaljplanerat område. För andra vägar beviljas tillståndet av polisen på det område där rutten eller en del av den befinner sig.

Tillståndsmyndigheten måste höra väghållaren före tillståndet beviljas. I praktiken tecknar sökanden, dvs. rallyts arrangör, avtal med de berörda enskilda vägarna om väganvändningen, vilka fogas till ansökan om tillstånd. Sysslomannen eller bestyrelsen ska i sitt avgörande beakta att enskilda vägdelägare inte får förorsakas oskälig olägenhet av rallyt. Redan avstängning av en väg förorsakar en viss olägenhet, men rallyts arrangörer är flexibla och avbryter vid behov rallyt för att trygga nödvändig trafik. Utryckningsfordon bereds möjlighet att röra sig utan hinder. De enskilda vägarnas erfarenheter av samarbetet med rallyarrangörer har i huvudsak varit positivt. Rallyts arrangörer ansvarar i regel för att vägen utjämnas både före och efter rallyt eller alternativt betalas en skälig ersättning för arbetet till väglaget.

Det finns naturligtvis undantag och dåliga arrangörer förstör ryktet också för de andra. I regel förutsätter tillståndsvillkoren att rallyts arrangör ansvarar för nödvändiga parkeringsplatser vid specialetapperna, styrning av trafiken och parkeringsövervakning. Enskilda vägar kan användas för att nå publikområden eller parkeringsplatser, även om själva rallyt skulle köras på landsväg eller någon annan enskild väg.

En överenskommelse om väganvändningen ska göras i alla fall.

12.13 Snöskotrar och fyrhjulingar

En snöskoter är enligt fordonslagen ett terrängfordon, nämligen mera exakt definierat en banddriven motorsläde. Terrängfordon får inte framföras på väg. Det innebär att den ställvis vanliga körningen av snöskoter på enskilda vägar i de allra flesta fall är olaglig.

Användningen av väg är tillåten för att korsa väg eller bro. Då en snöskoterled eller ett snöskoterspår korsar en enskild väg kan man tillämpa de föreskrifter som gäller anslutning till enskild väg. Den som upprätthåller snöskoterleden eller snöskoterspåret är ansvarig för anslutningens skick. Väglaget kan ge beslut och anvisningar som gäller anslutningens plats och underhåll.

Förordning om användning av fordon på väg föreskriver också, att man tillfälligt får framföra snöskoter på väg, om transportuppgiften eller terrängförhållanden gör att det är oskäligt svårt att köra i terrängen. Man kan också förflytta sig på vägen till en tryggare plats för att korsa vägen.

Områden som är avsedda för allmän trafik, även enskilda vägar, får användas för att förflytta sig till område i den omedelbara närheten för att tanka bränsle, för att parkera eller för att lasta av snöskotern från transportvagn. Med snöskoter ska man i första hand använda den del av vägen där snöröjning inte har utförts.

Det förekommer rätt allmänt, att man kör långa sträckor på vägen, på vägkanten eller i vägdiket. Föreskrifterna är dock inte avsedda för hobbykörning på väg eller sådana situationer då markägaren inte har gett tillstånd att köra i terrängen.

Enligt terrängtrafiklagen får man framföra snöskoter på skogsväg under den snötäckta tiden, om väghållaren har stängt av vägen för annan trafik med motorfordon. Man kan också grunda en snöskoterled på en dylik, avstängd skogsväg. Väghållarens tillstånd behövs dock alltid för väganvändningen.

Motsvarande spelregler gäller för fyrhjulingar med den viktiga skillnaden, att en del fyrhjulingar kan registreras för vägtrafik. En fyrhjuling som är registrerad för vägtrafik känner man igen på registerskylten. Sådana fyrhjulingar får framföras också på enskilda vägar.

Väglagets ansvarspersoner eller enskilda vägdelägare kan inte fysiskt hindra olaglig väganvändning. Den ska anmälas till polisen.

12.14 Stolpar, ledningar och kablar

I de flesta fall betjänar el- och telefonlinjer längs enskilda vägar vägdelägarnas fastigheter. Deras servicetrafik räknas till fastigheternas trafik och ingår i fastigheternas vägandelar. I fråga om större förbättringar och byggande av nätverket kommer man separat överens om trafiken med väghållaren.

Det är motiverat att spara jord- och skogsbruksmark genom att placera stolpar, ledningar, jordkablar och andra anordningar intill vägarna. Telefon- och elbolagen ska i samarbete med väglagen och vägdelägarna hitta lösningar som är hållbara också för väghållningen:

- väglaget kontaktas då nätverket planeras; kontaktuppgifterna finns hos markägarna, kommunen eller Lantmäteriverket
- man försäkrar sig om vägområdets gränser och eventuella planer på förbättring av vägen
- vid behov förrättar man syn i terrängen och tecknar ett skriftligt avtal
- placering av jordkabel på vägområdet, i dikesslänten, på dikesbottnen, vägstommen förutsätter alltid väglagets samtycke
- stolparna placeras tillräckligt långt (0,5 – 1 m) från dikets yttre kant för att underlätta slyröjning och slagning av vägrenarna
- man gör så få luftkablar som korsar vägen som möjligt och den fria höjden hålls tillräckligt hög för bland annat sandning och fyllning (elkablar på 6,5 m höjd)
- antalet stolpar minimeras genom att placera telefon- och elkablar i samma stolpar i mån av möjlighet

Utgångspunkten är, att väghållaren ansvarar för skador på nätet som uppstår vid väghållningsarbeten. Väghållarens ansvar är inte lika tydligt i fråga om omärkta kablar eller andra ledningar som utan väghållarens samtycke har placerats på vägområdet. Väghållaren ansvarar inte heller för skador som har uppstått vid normala väghållningsarbeten om jordkabel har placerats i strid med anvisningarna, till exempel för grunt.

Då stolpar, ledningar och kablar flyttas, förhandlar man om kostnaderna med beaktande av de ursprungliga avtalen och den nytta som flytningen har för de olika parterna. Utgångspunkten är, att väghållaren betalar huvuddelen av kostnaderna om flyttningen beror på väghållningen, så som i fråga om att flytta eller bredda vägen, gräva ett nytt dike eller lägga ner en ny vägtrumma.

Master avser i detta sammanhang placeringsplats för olika antennanordningar. Det kan vara fråga om bland annat radio- och telefonmaster, antenner för mobila och fasta telefonanslutningar samt olika antenner för slutna nätverk.

Den som upprätthåller en mast gör i regel ett tidsbundet arrendekontrakt med markägaren. I vissa fall kan man köpa markområden för master. Upprätthållaren får i sådana fall vägrätt eller rätt att använda väg vid förrättning och/eller väglagets beslut.

Mast är en anläggning som avses i 3 § 3 mom. i lag om enskilda vägar. Detta innebär att mastens upprätthållare kan upptas som vägdelägare och få vägenheter fastställda för sig. Mastens upprätthållare kan ha hyrt ut antennplatser också till andra företag från masten. Vid indelningen i vägenheter beaktas den totala trafik som masten föranleder. Alla enheter fastställs på den som upprätthåller masten.

Masternas underhållstrafik är blygsam. Väglaget kan inte försöka tillskriva mastens upprätthållare en oskälig bruksavgift på den grund, att det är fråga om ett stort bolag och en viktig mast. På motsvarande sätt kan inte mastens upprätthållare kräva fri rätt att använda vägen med motivering att masten har så liten betydelse. Väganvändningen är avgörande.

Väglaget kan göra avtal med upprätthållaren om att bruksavgiften betalas för till exempel 10 år i sänder. Avtalet ska också innehålla en överenskommelse om särskild ersättning för den trafik som föranleds av mastens byggande, ersättande eller grundrenovering i enlighet med 28 § och 39 § lag om enskilda vägar.

Fingrid Abp ansvarar för stomnätets ellinjer på minst 110 kV och elstationer. För deras underhåll används också enskilda vägar i stor omfattning. Längs flera vägar kan man ännu se lappar med svart text på gul botten, vilka informerar om vilka stolpar som underhålls längs vägen. De bruksavgifter som Fingrid betalar behandlas i kapitlet Vägdelägarnas avgifter.

12 .15 Vindkraftverk

I Finland finns i skrivande stund ca 700 vindkraftverk, största delen på västkusten och i västra Finland. Enstaka vindkraft finns dock också i andra delar av landet. Det finns en hel del flera projekt som väntar på byggande.

Till flera vindkraftverk har vägen dragits eller kommer att dras via någon enskild väg, ofta en skogsväg eller väg över torvproduktionsområden, men också via helt vanliga, bebodda enskilda vägar. Vägrättsfrågorna avgörs i samband med tillståndsprocessen för vindkraftverk. Placering av ledningar och kablar avgörs separat mellan vindkraftverksbolag och markägare. Väglagets beslutanderätt begränsar sig till vägområdet.

Det krävs en väg med större bärighet än normalt för byggande av vindkraftverkets grund och för transport av de maskiner och anläggningar som behövs vid montering av kraftverket. Vindkraftverkets delar kan väga hundratals ton. Den lyftkran som används kan också väga hundra ton. Tillåtna axelmassor överskrids i regel rejält vid vindkraftverksbyggen. Transporterna av långa föremål förutsätter i regel att vägens omgivning och anslutningar röjs. Vindkraftsbolaget ansvarar för att förbättra vägens bärförmåga och för andra förbättringar av vägen, dess anslutningar och broar.

Vindkraftverkets avstånd från enskild väg fastställs i Trafikledsverkets publikation ”Ohje tuulivoimalan rakentamisesta liikenneväylien läheisyyteen 8/2012.” Enligt huvudregeln är kraftverkets minsta tillåtna avstånd från enskild väg minst vindkraftverkets totalhöjd (torn + rotorblad) plus bredden av den enskilda vägens eventuella skyddsområde.

Vindkraftsbolaget är i regel vägdelägare i de enskilda vägar som används för byggande och underhåll av kraftverket. Den förbättring av vägen som behövs för byggandet av kraftverket fördelas i allmänhet inte enligt andelar, utan vindkraftsbolaget står för alla kostnader. Motsvarande förfarande gäller de förbättringar som behövs då vindkraftverket monteras ner i sinom tid. Vägenheterna för normal underhållstrafik fastställs på normalt sätt enligt Lantmäteriverkets anvisning.

12.16 Avfallshantering

Väglaget kan anskaffa, köpa eller tillhandahålla också andra tjänster än väghållningstjänster till sina vägdelägare. Vanligen har dessa övriga tjänster en koppling till avfallshantering. Väglagets roll är oftast att fungera som husvärd för delägarfastigheternas gemensamma avfallshantering.

Enligt avfallslagen ska fastighetsinnehavaren ordna en mottagningsplats för insamling av avfall som omfattas av fastighetsvis avfallstransport. Ett gemensamt avfallskärl är en insamlingsplats för avfall för två eller flera fastigheter, där det finns en eller flera insamlingsanläggningar för olika avfallsslag. Fastigheternas innehavare kommer överens om användningen av gemensamt avfallskärl och de upprätthåller insamlingsplatsen. Väglaget kan alltså erbjuda detta upprätthållande för fastigheterna som ingår i gemenskapen. Det är naturligtvis frivilligt att höra till en avfallsgemenskap som väglaget ordnar eller förvaltar.

I flera väglag har man upplevt att skötseln av uppgifter i anknytning till avfallshantering är förvaltningsmässigt lätta att ta hand om. Då väglaget i varje fall sänder möteskallelser, information och fakturor till vägdelägarna, uppstår det inte nämnvärt

merarbete av avfallshanteringen. Det krävs lite arbete att sätta sig in i avfallslagstiftning och övrig reglering av avfallshanteringen.

De inbesparingar som delägarfastigheterna kan uppnå med gemensam avfallshantering är obestridliga. Belastningen av vägen minskar också betydligt. En avfallsbil kan väga till och med 30 ton vilket medför att belastningen och därmed underhållskostnaderna minskar betydligt om tiotals resor med en sådan blir ogjorda eller om transportsträckan förkortas betydligt tack vare gemensamma insamlingskärl.

För väglaget och vägen är det naturligtvis också till nytta om delägarfastigheterna har gemensamma avfallskärl, varvid avfallsbilen inte behöver köra så mycket på vägen. Ur vägens och underhållets synpunkt är det redan till nytta att det inte uppstår tung, vridande trafik vid varje fastighetsanslutning eller belastning av svaga vägrenar.

Systemets största problem finns i övervakningen av avfallshanteringspunkterna. Delägarfastigheterna hämtar olämpligt avfall till avfallskärlen eller deras närhet, till och med farligt problemavfall. En del av problemen förorsakas alldeles säkert av utomstående användare, men det kan vara svårt att påvisa.

Exempel

Väglag A har bildat en gemensam avfallshantering för vägdelägarna och de har en överenskommelse med det lokala avfallshanteringsbolaget. Avtalet omfattar insamling av blandavfall. Alla delägare komposterar sitt bioavfall själv. Under sommarperioden, veckorna 18–40 används tre 600 l avfallskärl och under veckorna 41–17 används två avfallskärl, vilka töms varje vecka.

Väglaget fungerar som avtalspart och avfallsbolaget fakturerar väglaget. Avfallsavgifterna fördelas årligen mellan avfallsdelägarna på det sättet att de täcker de kostnader som har uppstått. Avfallsavgiften är för närvarande 30 euro per deltagare per år. Avgiften bärs upp i anslutning till vägavgifterna. Avfallssamarbetet omfattar en fast bosatt fastighet och 55 fritidsfastigheter.

Enligt väglagets ansvarsperson är den gemensamma avfallshanteringen det förmånligaste sättet att sköta delägarnas avfallshantering. Om delägarna skulle skaffa ett eget avfallskärl på t.ex. 240 liter och beställa tömning var annan vecka, skulle kostnaderna för hela året vara ca 150 euro eller för sommarperioden ca 70 euro per delägare.

Vägens underhållskostnader skulle vara betydligt större om vägdelägarna alla skulle sköta sin avfallshantering separat i stället för gemensamt. Väglagets vägar är smala, kurviga och har backar. Kostnaderna för vinterunderhåll och särskilt halkbekämpning skulle öka. Avfallsbilen skulle behöva flera vändplatser. Det skulle finnas ett behov av högre vägavgifter.

Det uppstår tidvis också problem av att det hämtas avfall som inte hör hemma i blandavfallet till avfallskärlen, så som byggnadsavfall, metallskrot, glas och elektronik. Det finns misstankar om utomstående användare, men inga klara bevis.

Väglag B:s väg är en kort, enfilig väg på 450 meter som leder ner till en strand. I stranden har det tidigare funnits kommunalt upprätthållen brygga, båtplats och uppsamlingsplats för avfall för de behov som fritidsbosättningen på närliggande holmar har.

Efter kommunsammanslagning blev områdets skötsel besvärlig på grund av långa avstånd och kommunen föreslog att områdets skötsel och underhåll skulle överföras på väglaget. Enligt avtalet tar väglaget hand om delägarnas parkeringsplatser, båtbryggan och avfallsstationen.

Kostnaderna för avfallspunkten bärs upp en gång per år av de vägdelägare och användare som har en fritidsbostad på vägens verkningsområde. Ingen avgift bärs upp av dem som enbart använder båtplats. Avgiftens storlek beror på hur ofta avfallspunkten töms. Kommunens motsvarande avfallshanteringsavgift är 74 euro per år. I väglagets system är avgiften ca 30–35 euro per år, dvs. ca 45 % av kommunens avgift.

Vägavgiften tas ut separat av väglagets delägare. En avgift för skötseln av bryggan tas ut av dem som har båtplats.

Väglag C har tagit hand om vägdelägarnas avfallshantering under 25 års tid. Vägen är ca 2,5 kilometer lång, den har ca 40 vägdelägare, varav ett tiotal fast bosatta, ett par skogsägare och de övriga fritidsbosatta.

Invånarna har i tiderna införskaffat en avfallscontainer på 4 m3. Den placerades på en plats som lämpade sig för vägdelägarna. För att fördela kostnaderna tog man i bruk ”avfallsenheter”. Den ursprungliga avfallscontainern i metall har numera ersatts av 6 stycken 660 liter stora plastkärl, detta på avfallstransportörens önskan.

Samarbetet har allt som allt löpt väl och avfallsdelägarna har varit nöjda med systemet. Avfallsavgiften dimensioneras så att tömningen kan skötas och så att det varje år blir ett litet överskott som kan användas för förnyande av avfallskärlen. Avfallspengarna finns på väglagets konto, men de har egen bokföring. Väglaget betalar avfallsbolagets fakturor.

Alternativet till nuvarande arrangemang skulle vara det regionala avfallsbolagets avfallspunkt som finns längre bort, till vilken man skulle få föra sitt avfall genom att betala en årsavgift. Väglagets system har varit 35–45 % förmånligare än avfallsbolagets årsavgift.

I vägens främre ända finns tre egnahemshus, vilka inte är avfallsdelägare, eftersom deras lämnande av avfall skulle bli lite bakvänd. De har egna avfallskärl vid sina infarter och de betalar själva tömningen av dem till avfallsbolaget.

Väglaget nämner bland problemen att det inte finns några spelregler för beslutsfattandet i avfallsfrågor. Röstningsförfarandet i avfallsfrågor under väglagsstämman är inte klara. Å andra sidan har det inte förekommit några meningsskiljaktigheter.

13. Specialfall och prejudikat

Enskilda vägar och mervärdesskatt

Väglag är inte mervärdesskatteskyldiga. Mervärdesskatt betalas endast för försäljning av tjänster i affärsverksamhetssyfte. Väghållning av enskilda vägar är inte sådan verksamhet. Väglaget säljer inte väghållningstjänster till vägdelägarna, utan vägdelägarna ansvarar gemensamt för väghållningen i proportion till sina vägandelar. De väglag som säljer tjänster eller material till andra väglag kan ansöka om att bli mervärdesskatteskyldiga för denna verksamhet, men endast för den. De mervärdesskatter som hör till väghållningen betalas av väglaget. Det finns inget avdragssystem. Väglaget kan inte heller överföra mervärdesskatten till de enskilda vägdelägarna för att betalas och sedan eventuellt dras av, eftersom väglaget inte kan sända fakturor som innehåller mervärdesskatt. En utomstående aktör som har bemyndigats att sköta väghållningen kan inte heller förfara på det sättet. Däremot kan entreprenörer, leverantörer, planerare o.dyl. skriva en separat faktura inklusive mervärdesskatt till varje vägdelägare. Då kan mervärdesskatteskyldiga dra av mervärdesskatten helt eller delvis, beroende på situation. Man förfar sällan på detta sätt då det är så besvärligt.

Bestyrelsens jäv

Ett väglags stämma hade beslutat godkänna redovisningen för föregående räkenskapsperiod. Medlemmarna i bestyrelsen hade inte avhållit sig från att medverka i beslutsfattandet. Lagen om enskilda vägar innehåller inte några bestämmelser om jäv för medlemmarna i bestyrelsen. På de grunder som framgår av avgörandet ansåg Högsta domstolen att det inte vid väglagets stämma hade inträffat ett sådant fel i förfarandet som hade inneburit att beslutet att godkänna redovisningen borde anses ogiltigt. HD 2010:81.

Lag om enskilda vägar innehåller numera föreskrifter om väglagets verkställande organs jäv i vissa särskilda fall.

Vägdelägarens rätt att granska räkenskaperna och lämna besvär

Vägdelägarna kan endast i efterskott bekanta sig med bokföringen och räkenskaperna vid den stämma, där räkenskaperna ska godkännas. Under andra tider är det endast sysslomannen eller bestyrelsens medlemmar samt räkenskapsgranskarna (om sådana har valts) som har rätt (och skyldighet) att föra bok och granska bokföringen. Det finns naturligtvis inget hinder för att lämna uppgifterna till vägdelägarna, men någon skyldighet finns det inte.

Tidsfristen för rättelseyrkan för godkännande av räkenskaperna och alla andra beslut som stämman har fattat är 30 dagar. Klandertalan kan väckas inom 30 dagar efter att beslutet med anledning av rättelseyrkan har fattats. I annat fall är tidsfristen för klandertalan tre månader efter väglagets stämma.

Godkännande av räkenskaperna och granskningsberättelsen innebär inte fullständig ansvarsfrihet. Om det framkommer att väglagets verkställande organ eller räkenskapsgranskarna har gett väsentligt felaktiga uppgifter, kan väglagets stämma besluta att väcka åtal mot de ansvarsskyldiga.

Fullmakter

Väglagets stämma hade godkänt en allmän fullmakt som riktades till stämman och gällde väglagets stämmor i allmänhet. En vägdelägare klandrade beslutet och ansåg att fullmakten ska ges separat till varje enskild stämma. Jorddomstolen konstaterade att det inte finns något lagligt hinder för att fullmakten ges tillsvidare så att den gäller flera stämmor. Det finns inga föreskrifter i lag som föreskriver hur länge en fullmakt kan vara i kraft. En fullmakt som grundar sig på fullmaktsbrev avslutas genom att man tar bort fullmaktsbrevet eller förstör det. Jorddomstolen ansåg att de befullmäktigade hade fullmakt att företräda fullmaktsgivarna vid väglagets stämma.

Jorddomstolen konstaterade också att väglagets stämma inte kan rösta om godkännande av fullmakter eller deras giltighet. Den befullmäktigade får använda fullmakten så länge fullmakten är i kraft. Jorddomstolen i Egentliga Tavastland 2012.

Besvärsrätt

En vägdelägares företrädare hade inte motsatt sig stämmans beslut vid stämman.

Högsta domstolen ansåg att lagen inte begränsar besvärsrätten till dem som har motsatt sig beslutet. Besvärsrätt beviljades. HD 1992:1920.

Besvärets fatalietid

Besvär som lämnats till vägnämnden i rekommenderat brev ansågs vara lämnat inom utsatt tid, då postens meddelande om att det rekommenderade brevet har anlänt kom till kommunen innan besvärstidens utgång. HD 1997:135.

Förrättningskostnader

Vägnämnden hade förkastat besväret och bestämt att förrättningsavgifterna skulle betalas av besväranden. Jorddomstolen förkastade vägnämndens förrättning på grund av felaktigt förfarande och återremitterade ärendet till vägnämnden för beslut. Samtidigt förkastades de avgifter som hade fastställts för förrättningen och de kunde därför inte tas ut av besväranden. Jorddomstolen i Vanda 2012.

Vägens skick och underhåll

Om det uppstår oklarhet kring huruvida en väg är byggd enligt de vägrätter och eventuella anvisningar som givits vid förrättning av enskild väg, avgörs frågan vid förrättning av enskild väg. På samma sätt avgörs oenighet som gäller vägens underhåll vid förrättning av enskild väg om väglaget eller vägdelägarna inte kan nå samsyn. Lag om enskilda vägar 71 §.

Vägnämndens behörighet

Vid ett väglags sammanträde beslöts efter omröstning att en grundläggande förbättring av en väg inte skulle göras. Efter att en vägdelägare fört ärendet till vägnämnden ålade vägnämnden väglaget att utföra den grundläggande förbättringen. Väglagets beslut ansågs angå en vägdelägares rätt och likställdhet i förhållande till de andra vägdelägarna på ett sådant sätt som avses i 70 § 1 mom. lagen om enskilda vägar. Vägnämnden var således behörig att behandla och avgöra saken i sin förrättning. HD 2007:48.

Enskilda vägars bredd

Bredden på enskilda vägar regleras inte i lag. Lag om enskilda vägar föreskriver endast att vägområdet ska bestämmas (Lag om enskilda vägar 5 §). Vägområdets totalbredd har sålunda fastställts vid en lantmäteriförrättning. Vägområdets bredd ska alltså räck till för vägbana och diken.

Vägar och vägrätter breddas i regel så att markägarna ger sitt samtycke till dikning (Lag om enskilda vägar 18 §). Under årens lopp blir vägområdet allt bredare i och med att dikena förbättras. Allt följer föreskrifterna. Råmärken kan naturligtvis försvinna och det leder till besvär och behov av rågång.

Om en vägdelägare inte ens mot ersättning ger sitt samtycke till grävning av dike, måste väglaget ansöka om förrättning av enskild väg hos Lantmäteriverket. Beslut om ansökan om förrättning ska fattas av väglagets stämma.

Om markägarens olägenhet är skälig, vilket det oftast är i dessa fall, fastställs vägområdets bredd vid förrättningen så, att det finns utrymme för diken. Väglaget förpliktas att betala ersättning till markägaren för den mark som tas som vägområde och även för annan eventuell olägenhet. Väglaget betalar också förrättningsavgiften.

Olika bredd på vägrätt

Någon vägdel kan ha vägrätt som har bildats vid olika förrättningar till olika bredd. Om en vägdel berörs av flera vägrätter, ska de vägrätter som har bildats som smalare utvidgas till att motsvara den bredaste vägrätten. Lag om enskilda vägar 5 §.

Flyttning av väg

Hur går det med vägrätterna om vägen breddas eller rätas ut i en kurva? Enligt 18 § lag om enskilda vägar ”blir det område som behövs för uträtning, breddning eller annan förbättring av en enskild väg vägområde även utan förrättning av enskild väg, om fastighetens ägare har gett samtycke till en sådan åtgärd. Samtidigt upphör den del av ett vägområde som till följd av en uträtning blivit onödig att vara vägområde.” Vägrätterna breddas eller rätas också ut. Det är en annan sak om vägen verkligen flyttas till ett annat ställe. Vägrätterna flyttas inte utan förrättning av enskild väg.

Fastighetsägarna har rätt att ansöka om förrättning av enskild väg för att flytta vägen för att avlägsna eller minska på olägenhet som vägen förorsakar, till exempel från gårdens driftcentrum till en annan plats på samma markägares mark (Lag om enskilda vägar 10 §). Vägen kan också av särskilt tungt vägande skäl flyttas till en annans mark, till exempel för att undvika oskäliga kostnader. Flyttandet får inte förorsaka oskälig olägenhet för någon. De andra vägdelägarna kan också bli tvungna att betala för flytten, allt enligt förrättningens beslut.

Vägen kan också flyttas för att förbättra trafiksäkerheten om det inte finns andra sätt. I sådana fall kan också väglaget vara initiativtagare eller en vägdelägare om inget väglag har bildats.

Beslut om att flytta vägen ska alltid göras genom förrättning. På egen hand får en markägare eller väglaget inte flytta vägen. Om man gör avtal med markägaren om att flytta vägen på markägarens mark, är det fråga om avtalsväg. De gamla vägrätterna blir ändå kvar på sitt gamla ställe och situationen kan senare leda till problem.

Sammanslagning av väglag

Kommunens vägnämnd sammanslog vid sin förrättning tre enskilda vägar och fastställde en gemensam enhetsberäkning för den sammanslagna vägen. Några vägdelägare lämnade besvär till jorddomstolen. Besväret motiverades med bland annat vägarnas olika skick och krävde att det skulle fastställas separata enheter för de tre vägarna trots sammanslagningen.

Jorddomstolen beslöt upphäva vägnämndens beslut för enhetsindelningens del. Jorddomstolen ansåg att det är mera ändamålsenligt att fastställa separata vägenheter för vägens olika delar med beaktande av vägarnas olika skick, de olika vägarnas olika antal vägdelägare och att alla delägare inte använde alla vägar.

Några vägdelägare begärde besvärstillstånd hos Högsta domstolen och krävde att jorddomstolens beslut skulle hävas. Besvärstillstånd beviljades. Högsta domstolen ansåg att det inte är lagligt att fastställa separata vägenheter för vägens olika delar. Fördelningen av väghållningen ska utföras mellan alla vägdelägare utgående från samma enhetsindelning. Jorddomstolens beslut hävdes och den av väglaget fastställda vägenhetsfördelningen blev i kraft.

Kommentar

Separata enhetsindelningar förekommer och det görs fortfarande sådana. Vid sammanslagningar av väglag

kan enhetsberäkningarna bli synnerligen komplicerade, men genom olika granskningar av maximal kostnad måste man försäkra sig om att belastningen inte ökar för någon vägdel till följd av sammanslagningen.

De gamla vägdelägarnas belastning får nämligen inte öka om man fogar nya grenar till en väg. Det innebär att vägdelägarna i grenarna i regel helt och hållet ska ansvara för underhållet av sin gren och dessutom delta i underhållet av ”huvudvägen” i proportion till sina vägenheter.

I lag om enskilda vägar finns för tydlighetens skull en föreskrift (Lag om enskilda vägar 35 § 2 mom.), som gör det möjligt att fastställa särskilda vägenheter på vägdelar med olika standard. Det är ändå skäl att upprätthålla en enkel väghållning av ungefär samma standard. Särskilda vägenheter leder till problem i fråga om beslutsprocesser och röstningsförfarande.

Sammanslagning av vägar i olika skick

Vägar som är i mycket olika skick ska inte sammanslås till samma väglag. Mindre förvaltningskostnader och underlättande av utbetalningen av kommunalt understöd är inte en tillräcklig grund. Jorddomstolen i Tavastehus 2002.

Köp av entreprenadarbeten

Vid förrättning av enskild väg kan man fastställa en tidsfrist inom vilken vägen eller en åtgärd inom väghållningen ska vara färdig. Om nödvändiga åtgärder inte har vidtagits trots krav, kan NTM-centralen ställa hot om tvångsutförande och om den som är skyldig att vidta åtgärder inte har vidtagit behövliga åtgärder inom den tidsfrist som angetts i beslutet berättigas sökanden att utföra eller låta utföra de åtgärder som bestämts vid förrättningen på bekostnad av den som är skyldig att utföra dem. Lag om enskilda vägar 23 §.

Avstängning av skogsväg

Väglaget för en skogsväg beslöt stänga vägen med en låst bom. Alla delägare fick en nyckel till bommen. En vägdelägare besvärade sig om saken till kommunens vägnämnd. Nämnden beslöt med stöd av 96 § lag om enskilda vägar att bommen ska tas bort, eftersom vägen hade fått finansiering enligt skogsförbättringslagen för byggandet.

Väglaget överklagade vägnämndens beslut till jorddomstolen. Jorddomstolen ansåg, att de fastighetsvisa lånen och understöden i enlighet med skogsförbättringslagen inte är sådana statsunder-

stöd som avses i lag om enskilda vägar. Vägnämndens beslut hävdes. Ärendet gick vidare till Högsta domstolen, som med samma motiveringar som jorddomstolen ansåg, att väglaget hade full rätt och skäl att begränsa trafiken. HD 1991:30.

Sedermera preciserades lag om enskilda vägar 2003 på det sättet, att endast sådana understöd som väglaget eller vägdelägarna gemensamt har fått begränsar stängning av vägen.

Lag om finansiering av hållbart skogsbruk har 2015 kompletterats med en föreskrift som förpliktar de skogsvägar eller enskilda vägar som har fått understöd att tillåta trafik på vägen i 10 års tid.

Träning av travhästar

Väglaget beslöt förbjuda användningen av vägen för travträning. Två vägdelägare besvärade sig över beslutet till kommunens vägnämnd. Vägnämnden ansåg att väglaget inte hade rätt att på detta sätt begränsa vägdelägarnas väganvändning. En grupp andra vägdelägare överklagade vägnämndens beslut till jorddomstolen. Jorddomstolen ansåg att vägdelägarnas vägrätt inte tillåter användning av vägen för träning av travhästar. Vägnämndens beslut hävdes.

Fallet gick vidare till Högsta domstolen. Den ansåg att det i lag om enskilda vägar inte finns en föreskrift som skulle ge väglaget rätt att permanent förbjuda väganvändning med hästfordon för vägdelägarna. Jorddomstolens beslut hävdes och vägnämndens beslut blev i kraft.

I ett annat fall anhöll ett hästavelsförbund hos kommunens vägnämnd om tillstånd att träna travhästar på en enskild väg. Vägnämnden beviljade vägrätt åt förbundet. Jorddomstolen hävde vägnämndens beslut efter väglagets besvär. Förbundet hade ingen fastighet på vägens verkningsområde för vilken vägrätten skulle behövas. I ingetdera fallet tolkades ärendet som användningsrätt som kan beviljas näringsidkare.

Kommentar

Vägdelägarnas vägrätt (Lag om enskilda vägar 4 §, 6 §) innebär en relativt obegränsad rätt att använda vägen. Endast i undantagsfall kan vägrätten beviljas i begränsad form för en viss årstid eller en viss typ av transporter (Lag om enskilda vägar 9 §). Vägrätten kan också beviljas för en viss tid.

Om den som bedriver hästverksamhet (eller har hästar som hobby) redan är vägdelägare, kan han/hon inte förbjudas att använda vägen med häst/hästfordon. Vägen får också användas för att träna hästarna. Sådan väganvändning ska naturligtvis beaktas vid fastställande av vägenheter. Om hästnäringsidkaren/-hobbyanvändaren kräver att vägen ska hållas i bättre skick än vägens ändamål annars skulle förutsätta, ska han/hon betala de tilläggskostnader som förorsakas (Lag om enskilda vägar 37 §). Det kan också uppstå kostnader av att vägen på grund av hästarna hålls i sämre skick än den annars skulle hållas. Man kan till exempel vara tvungen att avstå användning av krossgrus som kan vara alltför vasst för hästarnas hovar.

Användningen av krossgrus skulle leda till lägre kostnader för det övriga vägunderhållet. Detta kan innebära att ”hästdelägaren” blir betalningsskyldig för dessa inbesparingar som inte kan utnyttjas.

Vägdelägarnas stämma kan förbjuda väganvändningen för dem som inte har rätt till vägen (Lag om enskilda vägar 29 §). Vägrätt kan beviljas i begränsad omfattning eller tidsbundet (Lag om enskilda vägar 9 §). Nya och tidigare vägdelägare ska behandlas jämlikt. Bestyrelsen kan tillfälligt förbjuda också vägdelägarnas användning av vägen om den äventyrar vägens skick (Lag om enskilda vägar 56 §).

Det ovan nämnda gäller både travhästar och ridhästar. Ridning omfattas av allemansrätten. Man får inte förorsaka olägenhet eller störning. Ersättningsskyldigheten kan i princip uppstå av en gångs ridning (Lag om enskilda vägar 28 §). För regelbunden ridning behövs väglagets samtycke (Lag om enskilda vägar 28 §). Ett ridstall kan till exempel inte använda en enskild väg som en etapp på en ridlänk utan beviljad vägrätt för näringsidkare eller annan användningsrätt.

Bruksavgifter som tas ut för hästnäring eller -hobby behandlas i det tidigare.

I enlighet med dikeslagen upphävd samfälld väg

En väg övergick till lägenheten A med stöd av lagen om lägenheters samfällda vägar och avloppsdiken, vilken trädde i kraft 1.3.1977. Vägområdet användes sporadiskt för att komma till lägenheten B. Det fanns inte något annat, på en fastighetsförrättning grundat sätt att komma till lägenheten B, så B hade fått en ständig servitutsrätt till den samfällda väg som hade upphört. HD 2000:111.

Förutsättning för beviljande av vägrätt

Vägrätt beviljades inte ett samfällt områdes delägarlag. HD 2007:92.

Delägare till samfällt vattenområde anhöll om vägrätt för att komma till sitt vattenområde. Vägrätt beviljades. HD 1991:267.

Trafik via en lägenhets driftcentrum kunde förorsaka betydande olägenhet, vägrätt beviljades inte, trots att trafiken grundade sig på urminnes hävd. HD 1986:43. Det var inte fråga om en sådan förefintlig väg som avses i lagen om enskilda vägar, när det inte tidigare vid en fastighetsförrättning hade fastställts någon vägrätt för vägen. HD 2018:25

Ersättning för upplåtelse av mark

Vägrätten grundades på lägenhetens egen väg, markägaren hade rätt till ersättning för upplåtelse av mark. HD 1993:141.

En fastighet hade avtalsväg. Fastigheten bytte ägare, den nya ägaren tillät att väganvändningen fortsatte. Vägrätt grundades på avtalsvägen, markägaren hade inte rätt till ersättning för upplåtelse av mark. HD 1990:91.

Båtplats

Servitutsrätten till båtplats omfattade inte rätt att bygga brygga eller rätt att använda området som badstrand eller för mattvätt. HD 1942:83.

Vägenheter

En enskild väg betjänade ett skogsskifte, men en annan förbindelseled hade nyttjats för trafiken till och från området. Då fastighetsägaren av denna anledning hade meddelat att han avstod från att använda vägen förpliktades han inte att delta i väghållningen i egenskap av vägdelägare. HD 1993:1.

Ett elverks kraftledning ansågs inte vara i 2 § lagen om enskilda vägar avsedd inrättning. HD 1989:144.

För en jaktförening kunde inte fastställas vägenheter, eftersom den inte hade fastigheter i vägens verkningsområde. HD 1987:58. Lantmäteriverkets anvisningar om bruksavgift har givits senare.

Fråga om grunderna för fastställande av vägenheter för en fastighet som reserverats för naturskyddsändamål. Förststyrelsen: Till fastigheten företas övervakningsbesök två gånger per år med paketbil, de resor som allmänheten företar till naturskyddsområdet ska inte beaktas i vägenhetsberäkningen. Förrättningsmännen: uppskattning 90 besök, 36 enheter, jorddomstolen: ingen ändring, HD: ingen ändring. HD 2003:91.

En person, som hade livstids rätt till bostad i en byggnad på en fastighet, kunde inte påföras skyldighet att som vägdelägare delta i vägunderhåll. Trafiken beaktas i fastighetens vägandelar. HD 1989:76.

Hot om tvångsutförande

Behörigheten för vägdelägarna omfattade inte att vid väglagsstämma ålägga en delägare att på egen bekostnad vidtaga en åtgärd eller låta utföra arbetena på dennas bekostnad. HD 1981:60. Lagen kompletterades senare med avseende på väganslutningar.

Vägtrummans placering

Då det hade uppstått oenighet om vägtrummans placering, fick väglaget inte avgöra ärendet enbart som vägfråga. Avgörandet av tvisten hör enligt vattenlagen till vattennämnden (numera miljönämnden). HD 1974:265.

Flyttning av väg

Flyttning av vägen från gårdsplanen av en bondgård som tagits i bruk som fritidsfastighet förbättrade avsevärt möjligheterna att använda gårdsplanen. Fastigheten förpliktades att betala 70 % av flyttningskostnaderna och de övriga vägdelägarna återstående 30 %. Jorddomstolen i S:t Michel 2001.

Bruksavgift

För flera väganvändare hade fastställts bruksavgift, en del överklagade. Vägnämnden hade inte rätt att förkasta avgiften för dem som inte hade besvärat sig. HD 1978:33.

Villkor för kommunalt understöd

De principer för beviljande av understöd som tekniska nämnden hade godkänt omfattade ett villkor om att sådan trafik som beror på kommunens verk-

samhet ska tillåtas på vägen utan att väglaget tar ut en bruksavgift för nämnda trafik.

Ett väglag som hade ansökt om understöd hade tagit ut bruksavgift av kommunen. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg, att avgörandet av villkor för beviljande av understöd hör till kommunens beslutanderätt, som begränsas av allmänna förvaltningsprinciper, så som jämlikhet och syftesbundenhet.

Grunderna för understöd gällde allmänt för alla väglag som ansöker om understöd. Villkoret hade sin bakgrund i kommunens behov av att använda ifrågavarande väg för skötseln av sina lagstadgade uppgifter, dvs. skoltransporter. Enligt grunderna för understöd beaktas den utomstående trafiken som en höjande faktor. Tekniska nämnden kunde inom ramarna för sin avgöranderätt förkasta väglagets ansökningar om understöd. HD 2011:112.

Övergångsbestämmelser i lag om enskilda vägar

Om en bom eller annan avstängningsanordning som enskild fastighetsägare har satt upp inte har väglagets eller de övriga vägdelägarnas samtycke, får anordningen vara på plats till utgången av 2020. Senast då måste samtycke införskaffas.

Om väghållningen har ordnats enligt vägdelning, där varje vägdelägare ansvarar för underhållet av ett visst avsnitt av vägen, ska väghållningen senast vid utgången av 2020 ordnas enligt indelning i vägenheter.

Litteratur

Allemansrätten, broschyr, Miljöministeriet 2016

Markkula: Yksityiset tiet, Edita, Helsingfors 2007

Metsänhoidon suositukset metsäteiden kunnossapitoon, arbetsguide, Tapion julkaisuja, Helsingfors 2015

Metsätieohjeisto, nätpublikation, Metsäteho Oy, Helsingfors 2018

Tidningen Tie ja Liikennes Yksityistietolaarit 1996–2018, Vägföreningen i Finland, Helsingfors

Yksityistien kunnossapito, Vägföreningen i Finland, Helsingfors 2012

Yksityistien parantaminen, Vägföreningen i Finland, Helsingfors 2010

Vägenhetsberäkning för enskilda vägar, nätpublikation, Lantmäteriverket, Helsingfors 2019

Yksityisteiden valtionavustukset, nätpublikation, Trafikledsverket, Helsingfors 2016 (revideras)

Bilagor

BILAGA 1	Kallelse till stämma
BILAGA 2	Ärendelista
BILAGA 3	Fullmakt
BILAGA 4	Protokollsutdrag
BILAGA 5	Budget
BILAGA 6	Debiteringslängd
BILAGA 7	Granskningsberättelse för granskning av räkenskaperna
BILAGA 8	Grunduppgifter för vägenhetsberäkning
BILAGA 9	Anmälan om väglagets eller sysslomannens eller bestyrelsens beslut / begäran om åtgärd
BILAGA 10	Avtal om användning av väg
BILAGA 11	Dataskyddsbeskrivning
BILAGA 12	Väglagets stadgar, exempel
BILAGA 13	Lag om enskilda vägar

KALLELSE TILL STÄMMA

Kallelse till stämma (sedvanligt möte)

Uppförbackens enskilda väg håller sin årsstämma tisdagen den 4 juni kl. 19 i Café Utförsbacken på adressen Slätvägen 5.

Bestyrelsens förslag till ärendelista och förslag till budget och debiteringslängd för 2020 finns bifogade till denna kallelse. Övrigt material finns till påseende för vägdelägare och eventuella andra berörda parter hos bestyrelsens ordförande Ulf Andersson, Krokgränd 121. Dokumenten finns till påseende vardagar kl. 9-18. Ring gärna på förhand tfn 047 991 362, eftersom vi inte dejourerar oavbrutet.

Uppförbacka 17.5.2019

Ulf Andersson
Bestyrelsens ordförande

Välkommen!

Kallelse till stämma (elektronisk omgivning)

Per e-post till de vägdelägare som uppgett sin e-postadress. Per vanligt brev till övriga vägdelägare.

Uppförbackens enskilda väg håller sin årsstämma som Skype-möte tisdagen den 4 juni kl. 19. I e-post-kallelsen finns en länk för deltagande i mötet. I e-postkallelsen och papperskallelsen finns ett telefonnummer och signum med vars hjälp man kan delta per telefon. Man kan delta i stämman också hos sammankallaren, vänligen meddela detta på förhand.

Bestyrelsens förslag till ärendelista och förslag till budget och debiteringslängd för 2020 finns bifogade till denna kallelse. Övrigt material finns till påseende för vägdelägare och eventuella andra berörda parter hos bestyrelsens ordförande Ulf Andersson, Krokgränd 121. Dokumenten finns till påseende vardagar kl. 9-18. Ring gärna på förhand tfn 047 991 362, eftersom vi inte dejourerar oavbrutet.

Uppförbacka 17.5.2019

Ulf Andersson
Bestyrelsens ordförande

Välkommen!

BILAGA 2

VÄGLAGETS ÅRSSTÄMMA 4.6.2019

ÄRENDELISTA

1. Mötets öppnande och konstaterande av de närvarande
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet
3. Konstaterande av mötets lagenlighet och beslutförhet
4. Beslut om hur mötets protokoll justeras och om hur rösterna räknas
5. Godkännande av ärendelistan
6. Räkenskaperna för 2018, räkenskapsgranskarnas berättelse, godkännande av räkenskaperna och beviljande av ansvarsfrihet till de redovisningsskyldiga
7. Översikt av underhållsarbetena under innevarande år 2019
8. Granskning av vägenhetsberäkningen och fastställande av ny vägdelägarförteckning
   • granskade vikttal och korrigeringsfaktorer
   • granskade sträckor och körriktningar
   • nya vägdelägare, eventuella ersättningar för byggande, ansvar för lån och andra förbindelser
9. Granskning av grunderna för fastställande av bruksavgifter
   • granskade fordonsvikter och mängder
   • granskade körsträckor och körriktningar
10. Vägens underhåll
    • nivån på underhållet och anvisningar till bestyrelsen
    • vägmärken och anmälningar till Digiroad
11. Fastställande av budget för 2020
    • sommarunderhållet effektiveras, vinterunderhållet som förut, iståndsättning av diken på de sämsta avsnitten
    • vägavgifterna oförändrade, höjning av bruksavgifterna och uttag av nya
    • överskottet hålls vid minst hälften av årsutgifterna
12. Fastställande av debiteringslängd för 2020 och beslut om förfallodag för avgifterna
    • enligt det förslag som har varit framlagt för påseende och eventuella förändringar som stämman gjort, förfallodag 3.1.2020
13. Val av två räkenskapsgranskare och två suppleanter för dem för att granska räkenskaperna för 2020
14. Fastställande av väglagets stadgar
15. Utlokalisering av väghållning, fullmakt åt bestyrelsen för fortsatt beredning av ärendet
16. Initiativ och övriga ärenden
17. Plats och tid för framläggande av protokollet för påseende
18. Sökande av ändring (rättelseyrkan och klandertalan enligt 64 § och 65 § lag om enskilda vägar)
19. Mötet avslutas

[ÄRENDELISTAN ÄR ETT EXEMPEL OCH INNEHÅLLER PUNKTER SOM DE FLESTA VÄGLAG INTE BEHÖVER. DET SAKNAS PUNKTER SOM MÅNGA VÄGLAG BEHÖVER. DEN KAN ANVÄNDAS SOM BOTTEN FÖR VÄGLAGETS ÄRENDELISTA.]
[ÄRENDELISTAN LÄMPAR SIGH TILL TILLÄMPLIGA DELAR OCKSÅ FÖR MÖTE MED VÄGDELÄGARE I VÄG SOM INTE HAR BILDAT VÄGLAG]

FULLMAKT

FULLMAKT FÖR VÄGLAGETS ALLA STÄMMOR

Jag bemyndigar _____ att använda min yttrande- och rösträtt vid _____ väglagsstämmor.

Plats och datum
_____ ___ .___.20___

Underskrift
_____

Namnförtydligande

FULLMAKT TILL EN VISS VÄGLAGSSTÄMMA

Jag bemyndigar _____att använda min yttrande- och rösträtt vid väglagsstämma ___.___.20___.

Plats och datum
_____ ___.___.20___

Underskrift
_____

Namnförtydligande

FULLMAKT TILL EN VISS VÄGLAGSSTÄMMA, SPECIFISERAD

Jag bemyndigar _____ att använda min yttrande- och rösträtt vid väglagsstämma ___.___.20___.

Till övriga delar får den bemyndigade använda eget omdöme, men vid en eventuell omröstning om inledning av förbättringsprojektet ska han med denna fullmakt rösta för projektet.

Plats och datum
_____ ___.___.20___

Underskrift
_____

Namnförtydligande

_____

BILAGA 4

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄGS VÄGLAGS ÅRSSTÄMMA 2019

PROTOKOLLSUTDRAG (beslutsprotokoll)

PLATS: Storknuts, Bakomtakanavägen 100, Modellböle
TID: Måndag 4.6.2019 kl. 19:00-21:15

1 . Öppnande av mötet och konstaterande av de närvarande
Bestyrelsens ordförande Kalle Storknuts öppnade mötet och hälsade alla välkomna. Närvarande eller representerade var 10 vägdelägare och 2 som erlägger bruksavgift enligt bilaga 1.

2 . Val av ordförande och sekreterare för stämman
Kalle Storknuts valdes till ordförande och sekreterare för mötet.

3 . Konstaterande av stämmans lagenlighet och beslutförhet
Stämman har kallats samman på det sätt som föreskrivs i 61 lagen om enskilda vägar. Stämman konstaterades vara lagligt sammankallad och beslutför.
- - -
10 . Vägens underhåll och utförande av underhållsarbeten
Underhållsnivån preciserades för snödjupets del nattetid, vilken tillåts vara högst 15–20 cm. Den som kräver bättre nivå betalar merarbetet enligt 37 § lagen om enskilda vägar. Dammbindning enligt bestyrelsens förslag, omröstning, BILAGA 6. I övrigt enligt bestyrelsens förslag. Bestyrelsen förpliktigades att utreda möjligheterna till samarbete inom vinterunderhållet med andra väglag i närområdet.

11 . Fastställande av budget för 2010
Kostnaderna för snöröjning 2 000 euro, i övrigt enligt bestyrelsens förslag. Vägavgifterna enligt bestyrelsens förslag, omröstning, BILAGA 8.
- - -
19 . Avslutande av mötet
Ordförande avslutade mötet kl. 21.15.

Intygas
I Modellböle 15.6.2019

Kalle Storknuts
Stämmans ordförande

Vi har i egenskap av valda protokolljusterare justerat stämmans protokoll och konstaterat att den motsvara mötets förlopp och de beslut som stämman fattade.

Ville Gåhem Linda Andersson

Vi undertecknade intygar detta protokollsutdrags riktighet

Namnförtydligande Namnförtydligande

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄGS VÄGLAGS ÅRSSTÄMMA 2019

PROTTOKOLLSUDRAG (omfattande diskussionsprotokoll)

PLATS: Storknuts, Bakomtakanavägen 100, Modellböle
TID: Måndag 4.6.2019 kl. 19:00-21:15

1 . Öppnande av mötet och konstaterande av de närvarande
Bestyrelsens ordförande Kalle Storknuts öppnade mötet och hälsade alla välkomna. Närvarande eller representerade var 10 vägdelägare och 2 som erlägger bruksavgift enligt bilaga 1.

2 . Val av ordförande och sekreterare för stämman
Kalle Storknuts valdes till ordförande och sekreterare för mötet.

3 . Konstaterande av stämmans lagenlighet och beslutförhet
Stämman har kallats samman på det sätt som föreskrivs i 61 lagen om enskilda vägar. Stämman konstaterades vara lagligt sammankallad och beslutför.
- - -
10 . Nivån på vägens underhåll och utförande av underhållsarbeten
Bestyrelsen har föreslagit att vägens underhållsnivå skulle följa tidigare fastställd nivå. Vägdelägare Ville Vägar föreslog att snöröjningen skulle minskas avsevärt och att man skulle avstå helt från sandning. Han är i egenskap av skogsägare och fritidsbosatt tvungen att delta i kostnaderna för dyrt vinterunderhåll. Under diskussionen konstaterade man att man året innan under våren hade kört ett tiotal lastbilskombinationslass med virke från Vägars skog längs en välsandad väg. I fråga om Vägars vägenheter beaktas endast sommaranvändning redan för fritidsbostadens del. Vägar drog tillbaka sitt förslag. Vinterunderhållet hålls på tidigare nivå.

Vägdelägare Hilma Daglund inledde en diskussion om tillåtet snödjup och tidpunkten för snöröjning. Hon åker tidigt på morgonen till sitt bageri, men snöröjningen utförs först senare för arbetsplatsresor och skoltransporter. Konstaterades att enligt tidigare beslut fick det maximala snödjupet på 10 cm överskridas på natten, men trafiken får inte helt förhindras. Stämman beslöt enhälligt att snödjupet på natten får vara högst 15–20 cm. Detta var inget problem för Hilma Daglund som har en fyrhjulsdriven bil. Stämman beslöt också enhälligt att den som kräver bättre nivå på snöröjningen betalar de extra nattliga körningarna själv i enlighet med 37 § lagen om enskilda vägar.

Vägdelägare Maj Blomster föreslog att man skulle avstå från dyr dammbindning eller åtminstone minska avsevärt på den. Under diskussionen framfördes att dammbindningen i själva verket innebär mindre kostnader. Sladdningsbehovet minskar. Behovet av att fylla vägen minskar. Dessutom är komforten bättre och olägenheterna med damm minskar. Under diskussionen hänvisades till grannvägens dammiga och gropiga väg. Dammbindningen beslöts utföras enligt bestyrelsens förslag, omröstningens resultat var 33212 - 2082, BILAGA 6.

Vägdelägare Ville Vägar föreslog att bestyrelsen skulle förhandla med grannväglag om anskaffning och konkurrensutsättning av gemensam snöröjning och på det sättet minska på vinterunderhållets kostnader. Den sammanlagda snöröjningshelheten kunde också gå att sammanföra med landsvägens snöröjning. Under diskussionen understöddes förslaget om samarbete med grannväglag och bestyrelsen gavs enhälligt i uppdrag att fortsätta de diskussioner om saken som redan har inletts. Stämman var rätt för att anlitande av landsvägsentreprenören skulle leda till att vägens kulle snöröjas sist. Stämman trodde inte att vägen skulle vara snöröjd före kl. 6 vilket är fallet för närvarande. Bestyrelsen utreder ärendet.

11 . Fastställande av budget för 2020
Budgetens utgifter fastställdes enligt bestyrelsens förslag med undantag för att vinterunderhållets kostnader uppskattades till 2 000 euro pga. eventuell ökning av snöröjning på natten.

Vägdelägare Maj Blomster föreslog att vägavgifterna skulle sänkas. Väglaget har överskott från tidigare år på bankkontot och beloppet bara ökar. Under diskussionen framfördes att det är viktigt att väglaget har minst så mycket pengar på kontot som motsvarar ett halvt års väghållningskostnader, helst hela årets kostnader. Då kan man ta hand om brådskande behov. Vid behov kan man utföra skötsel- och underhållsarbeten i större omfattning än i budgeten om material och maskiner finns tillgängliga till ett förmånligt pris. Med pengar i kassan har man också råd med myndighetsavgifter, till exempel kan man i snabb takt anhängiggöra en förrättning av enskild väg med stöd av det befullmäktigande som väglaget tidigare har gjort. Vägavgifterna beslöts enligt bestyrelsens förslag, omröstningens resultat var 33212 - 2082, BILAGA 8.

- - -

19 . Avslutande av mötet

Ordförande avslutade mötet kl. 21.15. Han tackade alla för aktivt deltagande i skötseln av den gemensamma vägens ärenden.

För säkerhet
I Modellböle15.6.2019

Kalle Storknuts
Mötets ordförande

Vi har i egenskap av valda protokolljusterare justerat stämmans protokoll och konstaterat att den motsvara mötets förlopp och de beslut som stämman fattade.

Ville Gåhem Linda Andersson

Vi undertecknade intygar detta protokollsutdrags riktighet

Namnförtydligande Namnförtydligande

BUDGET

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄG BUDGET FÖR 2020

UTGIFTER			**Budget för 2020**			**2019**	**2018**
	Arbete	Benämning	Antal	Enhetspris	Budget	Budget	Förverkl.
1. Skötsel			enheter	€/enh.	€	€	€
1.1 Sommarunderhåll	1.1.1	Formning (hyvling)	1	400,00	400,00	0,00	356,85
	1.1.2	Utjämning (sladdning)	4	60,00	240,00	300,00	270,00
	1.1.3	Dammbindning	3	280,00	840,00	800,00	948,26
	1.1.4	Slyröjning	1	220,00	220,00	0,00	200,22
	1.1.5	Slagning av vägrenar	2	60,00	120,00	140,00	135,00
	1.1.6	Övr. sommarunderhåll			0,00	0,00	0,00
		Sommarunderhåll s:ma			**1820,00**	**1240,00**	**1910,33**
1.2 Vinterunderhåll	1.2.1	Placering av plogkäppar	4	40,00	160,00	160,00	164,70
	1.2.2	Snöröjning	40	50,00	2000,00	2500,00	1952,50
	1.2.3	Vinterhyvling	1	70,00	70,00	70,00	0,00
	1.2.4	Halkbekämpning	8	50,00	400,00	200,00	536,80
	1.2.5	Vinterunderh. av diken och trummor	1	100,00	100,00	100,00	0,00
		Vinterunderhåll s:ma			**2730,00**	**3030,00**	**2654,00**
1.3 Annat underhåll	1.3.1	Underhåll av anslutningar	1	200	200,00	0,00	122,00
	1.3.2	Underhåll av anordningar	1	100,00	100,00	200,00	0,00
		Annat underhåll s:ma			**300,00**	**200,00**	**122,00**
		UNDERHÅLL S:MA			**4850,00**	**4470,00**	**4686,33**
2. Förbättring	2.1	Fyllning, slityta	200	8,00	1600,00	1600,00	1558,79
	2.2	Förbättring av diken	600	1,00	600,00	200,00	0,00
	2.3	Förbättring av trummor	1	600,00	600,00	1000,00	0,00
	2.4	Övrig förbättring			0,00	0,00	781,16
		FÖRBÄTTRING S:MA			**2800,00**	**2800,00**	**2339,95**
3. Förvaltning	3.1	Arvoden (bestyrelse, bokföring, räkenskapsgr …)			100,00	100,00	100,00
	3.2	Rese- och kostnadsersättningar			0,00	0,00	0,00
	3.3	Bank-, post-, mötesodyl. kostnader			80,00	80,00	60,69
	3.4	Övriga förvaltningskostnader			0,00	0,00	1151,00
		FÖRVALTNING S:MA			**180,00**	**180,00**	**1311,69**
4. Övriga utgifter	4.1	Ränteutgifter			150,00	200,00	461,48
	4.2.	Amorteringar			1000,00	2000,00	2000,00
	4.3	Övriga utgifter			0,00	0,00	5,40
		ÖVRIGA UTGFIFTER S:MA			**1150,00**	**2200,00**	**2466,88**
VÄGHÅLLNING S:MA					**8980,00**	**9650,00**	**10804,85**

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄG BUDGET FÖR 2020

INKOMSTER			**Budget för 2020**	**2019**	**2018**
			Budget	Budget	Förverkl.
			€	€	€
Kvar från föregående år			1615,16	2441,21	3430,76
1. Understöd	1.1	Kommunalt understöd, Bakomtakana	2500,00	2300,00	1967,43
	1.2	Kommunalt understöd, Bakomtakana, förbättringsprojekt	0,00	0,00	780,00
	1.3	Statsunderstöd, förbättringsprojekt	0,00	0,00	2340,00
		Understöd s:ma	**2500,00**	**2300,00**	**5087,43**
2. Övriga inkomster	2.1	Ränteinkomster	10,00	10,00	8,77
	2.3	Banklån	0,00	0,00	0,00
	2.2	Övriga inkomster	0,00	0,00	0,00
		Övriga inkomster s:ma	**10,00**	**10,00**	**8,77**
3. Vägavgifter		Vägavgifter s:ma	6343,00	6343,00	4560,00
4. Bruksavgifter	4.1	Varutransporter	170,95	170,95	159,10
	4.2	Övriga	400,00	0,00	0,00
		Bruksavgifter s:ma	**570,95**	**170,95**	**159,10**
INKOMSTER S:MA			**9423,95**	**8823,95**	**9815,30**
Kvar till följande år			**2059,11**	**1615,16**	**2441,21**

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄG BUDGET FÖR 2020

UTGIFTER			**Budget för 2020**			**2019**	**2018**
	Arbete	Benämning	Antal	Enhets-pris	Budget	Budget	Förverkl.
1. Underhåll			enheter	€/enh.	€	€	€
1.1 Sommar-underhåll	1.1.1	Formning (hyvling)	1	400,00	400,00	0,00	356,85
	1.1.2	Formning (sladdning)	4	60,00	240,00	300,00	270,00
	1.1.3	Underhållsfyllning	50	8,00	400,00	400,00	0,00
	1.1.4	Dammbindning	3	280,00	840,00	800,00	948,26
	1.1.5	Skötsel av beläggning			0,00	0,00	0,00
	1.1.6	Slyröjning	1	220,00	220,00	0,00	200,22
	1.1.7	Slagning	2	60,00	120,00	140,00	135,00
	1.1.8	Sommarunderhåll av broar			0,00	0,00	0,00
	1.1.9	Övrigt sommarunderhåll			0,00	0,00	0,00
		Sommarunderhåll s:ma			**2 220,00**	**1 640,00**	**1 910,33**
1.2 Vinter-underhåll	1.2.1	Placering av plogkäppar	4	40,00	160,00	160,00	164,70
	1.2.2	Snöröjning	40	50,00	2 000,00	2 500,00	1 952,50
	1.2.3	Vinterhyvling	1	70,00	70,00	70,00	0,00
	1.2.4	Halkbekämpning	8	50,00	400,00	200,00	536,80
	1.2.5	Vinterunderh av diken och trummor	1	100,00	100,00	100,00	0,00
	1.2.6	Vinterunderh av broar			0,00	0,00	0,00
	1.2.7	Övrigt vinterunderhåll					
		Vinterunderhåll s:ma			**2 730,00**	**3 030,00**	**2 654,00**
1.3 Övrigt un-derhåll	1.3.1	Underhåll av anslutningar	1	200	200,00	0,00	122,00
	1.3.2	Underhåll av anordningar	1	100,00	100,00	200,00	0,00
	1.3.3	Övrigt underhåll			0,00	0,00	0,00
		Övrigt underhåll s:ma			300,00	200,00	122,00
		UNDERHÅLL S:MA			**5 250,00**	**4 870,00**	**4 686,33**
2. Förbättring	2.1	Fyllning, slityta	200	8,00	1 600,00	1 600,00	1 558,79
	2.2	Förbättring av diken	600	1,00	600,00	200,00	0,00
	2.3	Förbättring av trummor	1	600,00	600,00	1 000,00	0,00
	2.4	Förbättring av broar			0,00	0,00	0,00
	2.5	Övrig förbättring			0,00	0,00	781,16
		FÖRBÄTTRING S:MA			**2 800,00**	**2 800,00**	**2 339,95**
3. Förvaltning	3.1	Arvoden (bestyrelse, bokföring, räkenskapsgr …)			100,00	100,00	100,00
	3.2	Rese- och kostnadsers.			0,00	0,00	0,00
	3.3	Bank-, post-, mötes- odyl. kostnader			80,00	80,00	60,69
	3.4	Försäkringar			100,00	100,00	0,00
	3.5	Övriga förvaltn.kostnader			0,00	0,00	1 151,00
	3.6	Vägdisponent, skötsel av förvaltningen			700,00	700,00	0,00
		FÖRVALTNING S:MA			**980,00**	**980,00**	**1 311,69**

BAKOMTAKANA ENSKILDA VÄG BUDGET FÖR 2020

4. Övriga utgifter	4.1	Ränteutgifter			150,00	200,00	461,48
	4.2.	Amorteringar			1 000,00	2 000,00	2 000,00
	4.3	Vägenhetsindelning			0,00	0,00	0,00
	4.4	Förrättningar			0,00	0,00	0,00
	4.5	Övriga utgifter			0,00	0,00	5,40
	4.6	Vägdisponent, väghållning och övervakning			200,00	200,00	0,00
		ÖVRIGA UTGIFTER S:MA			**1 350,00**	**2 400,00**	**2 466,88**
VÄGHÅLLNING S:MA					**10 380,00**	**11 050,00**	**10 804,85**

INKOMSTER			**Budget för 2020**	**2019**	**2018**
			Budget	Budget	Förverkl.
			€	€	€
Kvar från föregående år			1 215,16	2 441,21	3 430,76
1. Understöd	1.1	Kommunalt understöd, Bakomtakana	2 500,00	2 300,00	1 967,43
	1.2	Kommunalt understöd, Bakomtakana, förbättringsprojekt	0,00	0,00	780,00
	1.3	Statsunderstöd, förbättringsprojekt	0,00	0,00	2 340,00
		Understöd s:ma	2 500,00	2 300,00	5 087,43
2. Övriga inkomster	2.1	Ränteinkomster	10,00	10,00	8,77
	2.3	Banklån	0,00	0,00	0,00
	2.2	Övriga inkomster	0,00	0,00	0,00
		Övriga inkomster s:ma	10,00	10,00	8,77
3. Vägavgifter	3.1	Vägavgifter	8 343,00	7 343,00	4 560,00
	3.2	Underhållsersättningar	0,00	0,00	0,00
	3.3	Byggersättningar	0,00	0,00	0,00
		Vägavgifter s:ma	8 343,00	7 343,00	4 560,00
4. Bruksavgifter	4.1	Varutransporter	170,95	170,95	159,10
	4.2	Övriga bruksavgifter	400,00	0,00	0,00
	4.3	Byggersättningar	0,00	0,00	0,00
		Bruksavgifter s:ma	570,95	170,95	159,10
INKOMSTER S:MA			**11 423,95**	**9 823,95**	**9 815,30**
Kvar till följande år			**2 259,11**	**1 215,16**	**2 441,21**

DEBITERINGSLÄNGD

Bakomtakana enskilda väg ***Vägavgifter och bruksavgifter 2020***

Debiteringslängd, vägavgifter 2020

Delägare			Vägen-heter	Andel %	Enhetsav-gift	Grundav-gift	Övriga avgifter	Vägavgift s:ma
Nr.	Namn	Fastighet och beteckning			€	€	€	€
1	Antti Kyyhkynen	Kyyhkylä, 999-111-1-10	618	1,0 %	61,80	10,00	0,00	71,80
2	Jorma Ruokonen	Ruokola, 999-111-1-100	318	0,5 %	31,80	10,00	0,00	41,80
3	Maarit Laitinen	Laitila, 999-111-1-200	1871	3,1 %	187,10	10,00	0,00	197,10
4	Ritva Loponen	Lopola, 999-111-1-110	1970	3,3 %	197,00	10,00	0,00	207,00
5	Antti Pöllänen	Pöllälä, 999-111-1-140	723	1,2 %	72,30	10,00	0,00	82,30
6	Mikko Hietanen dödsbo	Hietala, 999-111-1-105	495	0,8 %	49,50	10,00	0,00	59,50
7	Seppo Kiljunen	Kiljula, 999-111-2-20	4113	6,9 %	411,30	10,00	0,00	421,30
8	Antero Erola	Erola, 999-111-2-25	5522	9,2 %	552,20	10,00	0,00	562,20
9	Tellervo Linna	Linnala, 999-111-1-201	1340	2,2 %	134,00	10,00	0,00	144,00
10	Matti Jantunen	Jantula, 999-111-1-75	649	1,1 %	64,90	10,00	0,00	74,90
11	Elli Jakopää	Jakopää II, 999-111-1-6	1954	3,3 %	195,40	10,00	0,00	205,40
12	Hannu Jaakkola	Jaakkola, 999-111-2-30	1809	3,0 %	180,90	10,00	0,00	190,90
13	Hannu Raitio	Raitiola, 999-111-2-80	1120	1,9 %	112,00	10,00	0,00	122,00
14	Byggnads-Hamara Öb	Vägrätt 6.6.2005, väglaget	147	0,2 %	14,70	10,00	0,00	24,70
15	Eino Kukkonen	Kukkola, 999-111-1-55	212	0,4 %	21,20	10,00	0,00	31,20
16	Teuvo Hallikainen	Hallikkala, 999-111-2-40	289	0,5 %	28,90	10,00	0,00	38,90
17	Heikki Jakopää	Jakopää, 999-111-1-5	8614	14,3 %	861,40	10,00	0,00	871,40
18	Leo Jakopää	Jakopää III, 999-111-1-7	1260	2,1 %	126,00	10,00	0,00	136,00
19	Heimo Leinonen	Leinola, 999-111-2-2	5455	9,1 %	545,50	10,00	0,00	555,50
20	Pekka Leinonen	Leinola II, 999-111-2-3	5123	8,5 %	512,30	10,00	0,00	522,30
21	Aimo Nieminen	Niemelä, 999-111-1-115	1766	2,9 %	176,60	10,00	0,00	186,60
22	Tiina Oksanen	Oksala, 999-111-1-111	4585	7,6 %	458,50	10,00	0,00	468,50
23	Pekka Saarinen	Saarela, 999-111-2-22	2610	4,3 %	261,00	10,00	0,00	271,00
24	Elina Turkulainen	Turkula, 999-111-2-23	1532	2,6 %	153,20	10,00	0,00	163,20
25	Liisa Lindström	Lehmusvirta, 999-111-1-66	571	1,0 %	57,10	10,00	0,00	67,10
26	Risto Karhu	Karhula, 999-111-1-45	930	1,5 %	93,00	10,00	0,00	103,00
27	Matti Aaltonen	Aaltola, 999-111-1-35	558	0,9 %	55,80	10,00	0,00	65,80
28	Pirjo Mäkinen	Mäkelä, 999-111-1-95	558	0,9 %	55,80	10,00	0,00	65,80
29	Heikki Pohjalainen	Pohjala, 999-111-2-88	558	0,9 %	55,80	10,00	0,00	65,80
30	Tiina Uusitalo	Uusitalo, 999-111-2-60	930	1,5 %	93,00	10,00	0,00	103,00
31	Simo Suninen	Sunila, 999-111-1-38	558	0,9 %	55,80	10,00	0,00	65,80
32	Mirja Nieminen	Niemenpää, 999-111-2-53	853	1,4 %	85,30	10,00	0,00	95,30
33	Kalervo Kilpinen	Kilpelä, 999-111-2-33	279	0,5 %	27,90	10,00	0,00	37,90
34	Seija Hänninen	Hännilä, 999-111-2-99	140	0,2 %	14,00	10,00	0,00	24,00
Vägenheter och vägavgifter sammanlagt			**60030**	**100,0 %**	**6003,00**	**340,00**	**0,00**	**6343,00**

Debiteringslängd, bruksavgifter 2020

Bakomtakana Mjölkandelslag	Användningstillstånd 4.6.2010, väglaget	170,95
Bakomtakana motorklubb	Användningstillstånd 3.6.2016, väglaget	400,00
Bruksavgifter sammanlagt		**570,95**

Framlagt för påseende under tiden 17.5.-4.6.2019
Vägenhetens pris 0,10 €/vägenhet
Bestyrelsens förslag till förfallodag 3.1.2020
Fastställd vid väglagets stämma, datum
Fastställd förfallodag

BERÄTTELSE ÖVER UTFÖRD GRANSKNING AV RÄKENSKAPERNA

[Kort modell, enkel eller dubbel bokföring]

Vi har granskat _____ väglags ekonomi och förvaltning för räkenskapsperioden _____— _____ i den omfattning som väglagets verksamhet förutsätter.

Räkenskaperna ger rätta och tillräckliga uppgifter om väglagets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Räkenskaperna visar ett överskott/underskott på _____euro.

I granskningen har vi inte noterat att föreningen skulle ha förorsakats skada eller att föreningen brutit mot lagen på något sätt.

Ort och datum

Räkenskapsgranskarna, underskrifter och namnförtydliganden

BERÄTTELSE ÖVER UTFÖRD GRANSKNING AV RÄKENSKAPERNA

[Längre modell, enkel eller dubbel bokföring]

Till _____ väglags årsstämma

Vi har granskat _____väglags bokföring, räkenskaper och förvaltning för räkenskapsperioden _____— _____. Räkenskaperna omfattar balansräkning, resultaträkning och bilageuppgifter.

Bokföringen samt principer, innehåll och framställning av räkenskaperna har granskats i tillräcklig omfattning för att konstatera att räkenskaperna inte innehåller väsentliga fel eller brister. Granskningen av förvaltningen har utförts genom att granska lagligheten av bestyrelsens/sysslomannens verksamhet utgående från lag om enskilda vägar.

Räkenskaperna som visar ett överskott/underskott på euro, ger rätta och tillräckliga uppgifter om väglagets verksamhet och ekonomiska ställning. I granskningen har vi inte noterat att föreningen skulle ha förorsakats skada eller att föreningen brutit mot lagen på något sätt.

Ort och datum

Räkenskapsgranskarna, underskrifter och namnförtydliganden

LMV LANT-MÄTERI-VERKET

TÖM BLANKETTEN SKRIV UT BLANKETTEN

GRUNDUPPGIFTER FÖR VÄGENHETSBERÄKNING

1(2)

Väglag:

Vägdelägare, namn | Faktureringsadress | E-post | Telefon

Med sträcka avses sträckan som körs på väglagets väg i kilometer (km)
Som areal meddelas den areal (ha) som finns på vägens influensområde
Meddela belägenhetsadress, om den inte är den samma som faktureringsadressen. Person- och skåpbilar i regelbunden trafik till fastigheten.

Bostadsfastigheter

Lägenhetens namnen och fastighetsbeteckningarna | Belägenhetsadress: | Sträcka (km) | Personbilar och/eller skåpbilar (st.)

Användning av fastigheten: Permanent ☐ Obebodd ☐ Annat, vilket?

Fritidsfastigheter

Lägenhetens namnen och fastighetsbeteckningarna | Belägenhetsadress: | Sträcka (km) | Personbilar och/eller skåpbilar (st.)

Användning av fastigheten: Året runt ☐ Andrabostad ☐ Obebyggd ☐
Sommarbruk ☐ veckor/år Sporadiskt bruk ☐ ggr/år

Skogsfastigheter

Lägenhetens namnen och fastighetsbeteckningarna | Belägenhetsadress: | Sträcka (km) | Area (ha)

Jordbrukslägenheter

Lägenhetens namnen och fastighetsbeteckningarna | Belägenhetsadress: | Sträcka (km) | Personbilar och/eller skåpbilar (st.)

Användning av driftcentrum: Permanent ☐ Fritidsfastighet (fyll i punkten Fritidsfastigheter) ☐ Obebodd ☐
Produktionsinriktning: Åkrarna arrenderade ☐
Mjölktransport: Tankbil hämtar mjölken från gården: ggr/månad
Jordbrukslägenhetens skogar: Fyll i punkten Skogsfastigheter ❶
Jordbrukslägenhetens åkrar:

Fastighetsbeteckning / Åkerskifte	Areal (ha)	Sträcka (km)	*Typ av åkeranvändning	**Boskapsgödseltransport

Specialtrafik på gården: Fyll i punkten Specialtrafik ❶

** Typ av åkeranvändning: vallväxter och ja fodersäd för boskap, säd, sockerbeta, potatis, trädgårdsväxter, skött oodlad åker, ekologisk odling, träda m.m.*
*** Gödseltransport: laster/år eller ton/år eller annan utredning*

Specialtrafik (t.ex. företagsverksamhet och idkande av binäringar)

Lägenhetens namn

Fastighetsbeteckning

Beskriv trafiken:

	Fordon	Sträcka (km)	Körningar (ggr/vecka, ggr/månad eller ggr/år)	Fordonets/ och lastens vikt (ton)
Välja				
Välja				
Välja				
Välja				

Mera information

BILAGA 9

ANMÄLAN OM VÄGLAGETS ELLER SYSSLOMANNENS ELLER BESTYRELSENS BESLUT / BEGÄRAN OM ÅTGÄRD

Väglag	Kommun

Beslutsfattare och tidpunkt för beslutet

☐ Väglagets stämma ___.___20___, §___

☐ Bestyrelse / syssloman ___.___ 20___, §___

Vägdelägare / annan sakägare som beslutet gäller

Ärende som beslutet gäller

Beslut inklusive motiveringar, eventuell begäran om åtgärd

☐ Protokoll eller protokollsutdrag som bilaga

Sökande av ändring

Den som är missnöjd med väglagsstämmans beslut kan begära omprövning inom 30 dagar efter beslutet. Den som är missnöjd med omprövningens beslut kan väcka talan i tingsrätten inom 30 dagar. Den som är missnöjd med väglagsstämmans beslut kan också väcka talan i tingsrätten inom tre månader utan att begära omprövning.

Den som är missnöjd med bestyrelsens/sysslomannens beslut kan begära omprövning inom 30 dagar efter beslutet. Belutet kan inte ändras genom klandertalan. Ärendet måste lämnas för avgörande till väglagets stämma.

Underskrifter

Ort och datum	
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Avtal om användning av väg

AVTALSPARTER

Väglag eller väg som inte bildat väglag eller vägdelägare/fastighetsägare	Väganvändare
Kontaktperson	Kontaktperson
Näradress	Näradress
Postnummer och -anstalt	Postnummer och -anstalt
Telefonnummer	Telefonnummer
E-postadress	E-postadress

AVTALETS INNEHÅLL OCH ERSÄTTNINGSPRINCIPER

Beskrivning av väganvändningen (vid behov separat bilaga)
Väganvändningens tid (tillsvidare, viss tid, annan)
Bruksavgift och dess grunder
Bruksavgiften erläggs (i pengar, arbetsprestation, annat)
Undershålls- och/eller förbättringsarbeten som ersätts särskilt samt deras ersättningsgrunder, syner och fotografering före väganvändningen inleds, ställande av säkerhet osv (vid behov separat bilaga)
Övriga avtalsvillkor, vägmärken, mötesplatser, vändplatser, tidsbegränsningar osv (vid behov separat bilaga)
Den som ansvarar för väghållningen har utan hinder av detta avtal rätt att tillsvidare eller för viss tid förbjuda eller begränsa väganvändning som äventyrar vägens skick, till exempel under tjällossningstiden. Verkställt förbud eller begränsning berättigar inte väganvändaren till någon ersättning.
Meningsskiljaktigheter som gäller avtalet avgörs i första hand genom förhandlingar, annars i tingsrätten på vägens hemort.

UNDERSKRIFTER

Detta avtal har uppställts i två likalydande exemplar, ett för vardera avtalsparten.		
Ort och datum		
Väglagets eller vägens representant	Väglagets eller vägens representant	Väganvändare
Namnförtydligande	Namnförtydligande	Namnförtydligande

BILAGA 11

DATASKYDDSBESKRIVNING, DELÄGAR- OCH VÄGANVÄNDARREGISTER

1 Registrets namn, registeransvarig och kontaktperson
Delägar- och användarregister
Modellvägens väglag, c/o ordförande Stig Ombord, Modellvägen 123, 98765 Modellböle

2 Registrets användare
Vägdisponent Taisto Tieto, f:ma Tietaisto Exempelvägen 18, 98765 Modellböle
Tfn 051 123 456 78
E-post taisto.tieto(at)tietaisto.fi

3 Registrerade
Registret innehåller person- och fastighetsuppgifter för väglagets delägare samt personuppgifter för dem som har fått tillstånd att använda vägen.

4 Registrets användningsändamål och grunden för behandlingen av personuppgifter
Registrets syfte är att samla in vägdelägarnas uppgifter för uppställande av debiteringslängd som avses i lag om enskilda vägar, för att ta ut vägavgifter och för väglagets beslutsfattande samt för uppställande av debiteringslängd över utomstående som har fått tillstånd att använda vägen, vilken avses i lag om enskilda vägar, för att ta ut bruksavgifter och för kallelse till väglagets möten. Väglagets delägare kan vara fastighetsägare, näringsidkare, stat eller kommun.

Uppgifterna sammanställs till en delägarförteckning, enhetsberäkning, debiteringslängd och förteckning för betalning av bruksavgift vartill uppgifterna kan sammanställas till statistiska uppgifter ur vilka enskilda delägare inte kan identifieras.

5 Personuppgifter som behandlas
I registret upptas de uppgifter som förutsätts bl.a. i 56 § och 58 § lag om enskilda vägar, dvs. delägarens namn, antal vägenheter, andel av vägenheterna, enhetsavgiftens belopp, grundavgiftens belopp och vägavgift sammanlagt. Dessutom innehåller registret följande uppgifter om delägarna:
- Kontaktuppgifter (näradress, postnummer och -anstalt, telefonnummer, e-postadress och annan elektronisk adress)
- Delägarfastigheternas namn, fastighetsbeteckning, arealer, markanvändningsslag och användning och användningens intensitet, använda vägsträckor, antal fordon i bruk
- Grunden för vägdelägarskap (vägrätt)
- Vägavgiftsuppgifter (fakturor och betalningar) till ekonomieförvaltningssystemet

I registret upptas personens eller användarens namn över dem som har beviljats tillstånd att använda vägen och dessutom följande uppgifter:
- kontaktuppgifter (näradress, postnummer och -anstalt, telefonnummer, e-postadress och annan elektronisk adress), väganvändningens omfattning och slag samt bruksavgiftens belopp.

6 Regelmässigt använda informationskällor
Uppgifterna i registret fås med delägarnas egen anmälan i samband med upptagningen som delägare. Delägaren uppdaterar sina uppgifter till väglaget och väglaget samlar in och uppdaterar uppgifter genom att begära dem av delägarna. Uppgifterna kan också samlas, registreras och uppdateras via postens tjänster för målgrupps- och registertjänster, Lantmäteriverket och kommunen.

7 Dataskydd och skydd av personuppgifter
Personuppgifterna är konfidentiella. De personuppgifter som finns på papper bevaras i låst utrymme, vilket endast kan nås av sakenliga personer som utsetts av väglaget. Eventuella utskrifter av databehandlingen förstörs efter att de har behandlats.

Det elektroniska registret bevaras hos den som behandlar registeruppgifter på en server som skyddas av användarsignum. Rätt att använda registret har endast registeransvarig eller en aktör som utsetts av väglaget, vilken för sin del ansvarar för dataskyddet.

Väglaget sörjer för dataskyddet enligt bästa förmåga.

Debiteringslängden och tillhörande vägenhetsberäkning hålls i enlighet med 61 § lagen om enskilda vägar till påseende för sakägare, dvs. väglagets delägare och de som erlägger bruksavgift, under 14 dagars tid före den stämma, vid vilken debiteringslängden ska fastställas och vid nämnda stämma. Förteckningen kan också sändas som bilaga till möteskallelsen.

Debiteringslängden innehåller uppgifter om vägavgiftens belopp som motsvarar antal vägenheter, delägarens namn, vägdelägarens vägenheter och den vägavgift som har uträknats på basen av vägenheterna, beloppet av en eventuell grundavgift, sammanlagt belopp av de avgifter som tas ut och när de förfaller samt grunderna för bruksavgift och namn och belopp för dem som betalar bruksavgift. Enhetsberäkningen innehåller för varje delägare de uppgifter som behövs för uträkning av vägenheter enligt lagen om enskilda vägar och Lantmäteriverkets rekommendationer, dvs: namn, fastighetsbeteckning, fastighetsslag med avseende på väganvändning, korrigeringskoefficienter för kalkylens vikttal, sammanlagt antal enheter. Delägarna har rätt att kontrollera vägenhetsberäkningens uppgifter.

Sakägare har i enlighet med lagen om enskilda vägar rätt att få en avskrift av väglagets protokoll inklusive bilagor.

8 Regelrätt överlåtelse och flyttning av personuppgifter
Personuppgifter överlåts inte till tredje part utan den registeransvariges, dvs. väglagets bemyndigande med undantag för Skatteförvaltningen enligt behov.

Uppgifter i registret kan överföras till en av väglaget utsedd tjänsteleverantör som tillhandahåller vägdisponentservice för att fullfölja registrets syfte. Tjänsteleverantören är Vägdisponent Taisto Tieto, f:ma Tietaisto.

9 Överföring av uppgifter utanför EU eller EES
Uppgifter i registret överlåts inte regelrätt utanför EU eller EES.

10 Lagringstid för personuppgifter
Personuppgifterna lagras i registret under den tid den registrerade är delägare i väglaget eller användare av väglagets väg. Därefter lagras personuppgifter högst tio år på grundval av väglagets berättigade intresse, dvs. för att bemöta eventuella rättsliga yrkanden.

11 Den registrerades rättigheter
Den registrerade har rätt att kontrollera vilka uppgifter som är lagrade om honom eller henne i registret och få en avskrift av dessa uppgifter. Begäran om kontroll riktas till den som ansvarar för registerfrågor. Väglaget kan be den registrerade specificera sin begäran skriftligt och styrka sin identitet innan begäran behandlas. Väglaget kan neka begäran på de grunder som nämns i tillämpbar lag. Den registrerade har i enlighet med gällande dataskyddsföreskrifter rätt att;

- få uppgifter om behandling av sina personuppgifter
- få tillgång till sina egna uppgifter och kontrollera dem
- kräva att inexakta och felaktiga personuppgifter korrigeras eller kompletteras
- begränsa behandlingen av sina personuppgifter på grunder som föreskrivs i lag

Begäran om kontroll besvaras utan fördröjning, senast en månad efter att begäran har lämnats. Om begäran inte av väl grundade skäl kan bemötas inom denna tid, informeras den som lämnat begäran om tidpunkten för svar och orsak till fördröjningen. Tidsfristen på en månad kan förlängas på goda grunder, dock högst med två månader.

Den registrerade har rätt att invända mot att hans eller hennes personuppgifter behandlas för direktmarknadsföring eller gallupar eller marknadsundersökningar. Den registeransvariga ska utan dröjsmål på eget initiativ eller på begäran av den registrerade korrigera, ta bort eller komplettera uppgift i registret som är felaktig, onödig, bristfällig eller föråldrad med avseende på registrets syfte.

12 Rätt att lämna klagomål till tillsynsmyndigheten
Den registrerade har rätt att lämna klagomål till den behöriga tillsynsmyndigheten om han eller hon anser att hans eller hennes personuppgifter inte har behandlats enligt den tillämpliga dataskyddslagstiftningen.

13 Ändringar i denna dataskyddsbeskrivning
Denna dataskyddsbeskrivning uppdateras tidvis, till exempel då den tillämpliga lagstiftningen ändras. Denna beskrivning har senast uppdaterats aa.bb.2019.

BILAGA 12

STADGAR FÖR EXEMPELBÖLE ENSKILDA VÄGS VÄGLAG

Väglagets namn: Exempelböle enskilda vägs väglag
Väglagets hemort: Exempelböle kommun
Väglagets verkställande organ: Exempelböle enskilda vägs bestyrelse

Exempelböle väglag har vid sin stämma 4.6.2019 godkänt följande stadgar:

1. *Väglaget får även skaffa, köpa eller erbjuda väglagets medlemmar andra tjänster som bestäms i väglagets stadgar.* Väglaget sörjer för vägdelägarnas avfallshantering genom att fungera som värd för delägarfastigheternas gemensamma avfallshantering. Detaljerna regleras i samarbetsavtal.

2. *Till bestyrelsen ska tre till fem ordinarie medlemmar utses, om inget annat bestäms i stadgarna.* Bestyrelsen har tre ordinarie medlemmar och tre suppleanter, vilka inte är personliga.

3. *Väglagets namn tecknas av bestyrelsens ordförande eller två av bestyrelsens medlemmar tillsammans eller på ett i stadgarna angivet sätt.* Den vägdisponent som väglaget anlitar har också namnteckningsrätt och rätt att använda väglagets konto.

4. *Väglagets stämma kan även hållas i en elektronisk verksamhetsmiljö om det beslutas vid väglagets stämma eller bestäms i väglagets stadgar.* Väglagets stämma hålls inte i elektronisk verksamhetsmiljö.

5. *Väglaget ska hålla årsstämma varje år och vid behov andra stämmor. Beslut om tidpunkten för väglagets stämma kan fattas vid väglagets stämma eller anges i stadgarna. Väglagsstämma kan besluta eller i stadgarna ange att väglaget inte ska sammanträda till årsstämma varje år.* Årsstämma hålls varje år i april.

6. *Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör.* Stämman sammankallas av den vägdisponent som väglaget anlitar.

7. *I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma.* Kallelsen finns också på väglagets webbplats.

8. Kallelsen ska tillställas vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas. Lagens tidsfrister tillämpas.

9. *Stämmans ordförande eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör ska se till att ett protokoll upprättas över stämmans beslut.* Den vägdisponent som väglaget anlitar har ansvar för protokollet.

10. Förslag om ändring av dessa stadgar ska lämnas i tid så, att ärendet kan beredas och presenteras i kallelsen till stämma. Stadgarna träder i kraft då bestyrelsen har meddelat de ändrade stadgarna till Lantmäteriverket och de har införts i registret över enskilda vägar.

LAG OM ENSKILDA VÄGAR (560/2018)

Källa: Finlex/Justitiemineisteriet och Edita Publishing 3.12.2018

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 § Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga vägförbindelser som behövs för bosättning, näringsliv och andra samhälleliga behov till fastigheter som inte finns längs landsvägs- eller gatunätet, samt att trygga att nätet av enskilda vägar upprätthålls och utvecklas som en del av trafiksystemet. Syftet med lagen är även att i ärenden som gäller enskilda vägar garantera rättsskydd för sakägarna och likabehandling av vägdelägarna.

2 § Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om enskilda vägar och vägrätt, om inrättande, bildande och upplåtande, om ändring och flyttning och om indragning och upphävande av dessa, om väghållning av enskilda vägar och förrättning av enskild väg samt om vägdelägarnas, fastighetsägarnas och övriga sakägares rättigheter och skyldigheter.

Denna lag tillämpas även på andra enskilda vägar än de som har anlagts med stöd av denna lag, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag. Denna lag tillämpas även på detaljplaneområden, dock inte i fråga om servitut som avses i 154 § 1 mom. 11 punkten i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Denna lag tillämpas inte på sådana vägar som endast ägaren eller innehavaren av fastigheten har rätt att använda. På sådana vägar som andra personer än ägaren eller innehavaren av fastigheten har rätt att använda med stöd av ett avtal parterna emellan, tillämpas denna lag enbart till de delar som uttryckligen anges.

3 § Definitioner

I denna lag avses med

1) enskild väg en vägtrafikled som i första hand betjänar ett enskilt transportbehov och där det till förmån för minst en fastighet har bildats eller upplåtits vägrätt som servitut,

2) vägrätt rätt att använda en annan fastighets område permanent för vägförbindelse,

3) befintlig väg enskild väg som anlagts med stöd av denna lag, lagen om enskilda vägar (358/1962) eller en i 2 § 2 mom. avsedd lag eller ett obebyggt område där det har bildats vägrätt,

4) skogsväg en väg som huvudsakligen är avsedd för de transporter som skogsbruket kräver,

5) vägdelägare ägaren till en fastighet till vilken det hör vägrätt samt andra som har fått vägrätt,

6) väglag en sammanslutning av vägdelägare som bildats för att sköta vägärenden i fråga om en eller flera vägar,

7) syssloman en person som har utsetts att verka som organ för skötsel av väglagets ärenden,

8) bestyrelse ett organ bestående av flera medlemmar som har valts att sköta väglagets ärenden,

9) vägområde det område som vägrätten omfattar och där områden, konstruktioner och anordningar som behövs för vägen, såsom körbana, gång- och cykelbana samt vägren, slänt, vägbank, dike, skilje- och gränsremsa, mötes- och vändplats, upplagsplats som behövs för väghållning i anslutning till vägen, belysningsanordningar och trafikanordningar, bro, trumma, bullerhinder, färja med färjeläge och färjeled, skyddsräcke och vägmärke, kan placeras,

10) väghållning anläggning och underhåll av väg,

11) anläggning av väg anläggning av ny väg samt flyttning eller breddning och annan förbättring av befintlig väg,

12) underhåll av väg reparations- och skötselåtgärder som behövs för att bibehålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål,

13) antalet vägenheter en för varje fastighet eller innehavare av vägrätt specifik grund för hur väghållningsskyldigheten och kostnaderna för den

fördelas mellan vägdelägarna i form av vägavgifter,

14) särskild rättighet nyttjande-, servituts-, lösgörnings- och med dessa jämförbar rätt till annan tillhörig fastighet eller annat jord- eller vattenområde samt byggnad och anläggning.

Vad som i denna lag föreskrivs om vägrätt gäller också sådan med stöd av någon annan lag bildad servitutsrätt eller annan bestående nyttjanderätt som upplåtits för en enskild vägförbindelse.

Vad som i denna lag föreskrivs om fastigheter gäller även outbrutet område, samfälld skog som avses i lagen om samfällda skogar (109/2003) och gruva samt byggnad eller anläggning som är permanent uppförd på annans mark.

Vad som i denna lag föreskrivs om fastighetens ägare gäller även en sådan innehavare av en fastighet som har bestående rätt att besitta fastigheten.

2 kap.

Vägrätt och andra vägrelaterade rättigheter

4 §
Förutsättningar för bildande av vägrätt

Om det är viktigt för en ändamålsenlig användning av en fastighet och det inte medför någon betydande olägenhet för någon annan fastighet eller registerenhet eller för en vägdelägare i en befintlig väg, ska det till förmån för fastigheten som servitut bildas en permanent vägrätt till ett vägområde som behövs för anläggning av en ny väg eller upplåtas vägrätt till en befintlig väg.

Vägrätten ska bildas så ändamålsenligt som möjligt så att ändamålet med vägen uppnås så förmånligt som möjligt och att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet för miljön eller större skada eller olägenhet för någon än vad som är nödvändigt.

Vägrätt får inte bildas, om det är förbjudet enligt någon annan lag att anlägga eller använda den vägen, om det är oändamålsenligt för det befintliga vägnätet att upplåta vägrätt eller om anläggning av vägen kan medföra betydande äventyrande av trafiksäkerheten, förstörelse i naturen eller beskära kulturvärden i miljön eller på något annat liknande sätt kränka ett allmänt intresse. Vägrätt får inte bildas på ett sådant sätt att den kan försvåra genomförandet av en detaljplan.

Bestämmelser om beslutsfattande om vägrätt och andra ärenden som avses i detta kapitel finns i 18 §.

5 §
Bestämmande av vägområden och frisikts- och skyddsområden

När vägrätt bildas för anläggning av en ny väg ska det vägområde bestämmas som behövs för dragningen av vägen och en ändamålsenlig konstruktion, och området ska vid behov märkas ut i terrängen. Det kan bestämmas att vägområdet ska vara bredare än vad som behövs för dragning och konstruktion, om en planerad förbättring av vägen kräver det. Om en vägdel berörs av flera vägrätter, ska de vägrätter som har bildats som smalare utvidgas till att motsvara den bredaste vägrätten.

Om det är viktigt med tanke på trafiksäkerheten och inte medför betydande olägenhet för någon fastighet, kan det dessutom bestämmas att en enskild väg utöver vägområdet ska omfatta

1) ett frisiktsområde, om en enskild väg ansluter till en landsväg eller en annan enskild väg,

2) ett skyddsområde som sträcker sig högst 12 meter från körbanans mittlinje.

Från vägområden och frisikts- och skyddsområden som har bestämts höra till en väg får det med stöd av vägrätten utanför gårdsområden avlägsnas naturlig växtlighet som skymmer sikten. Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan tillstånd beviljas särskilt för avlägsnande av en sådan för annat än boende använd byggnad, en sådan anläggning eller sådan växtlighet som finns utanför vägområdet och som med stöd av vägrätten annars inte får avlägsnas.

Om trafiksäkerheten nödvändigt kräver det, kan förbud utfärdas mot att nya byggnader uppförs på frisikts- och skyddsområden (bygginskränkning). Undantag från en bygginskränkning kan beviljas, om detta inte avsevärt äventyrar trafiksäkerheten. På undantag tillämpas i övrigt markanvändnings- och bygglagens (132/1999) bestämmelser om mindre undantag i samband med bygglov.

6 §
Vägrätt till förmån för annat än en fastighet

Om en befintlig väg är viktig för en aktörs näringsidkande eller övriga verksamhet ska vägrätt upplåtas för verksamhetsutövaren, om vägens konstruktion lämpar sig för sådan trafik och om användningen av vägen inte medför betydande olägenhet för någon fastighet, annan registerenhet eller vägdelägare eller orsakar en i 4 § 3 mom. avsedd kränkning av ett allmänt intresse.

Vägrätt för användning av en befintlig väg för allmän trafik kan vid en vägförrättning upplåtas till förmån för staten eller kommunen, om det är viktigt för att ordna trafiken på ett ändamålsenligt sätt och förutsättningarna i 1 mom. uppfylls och om ett väglag har bildats för skötseln av vägärenden.

7 §
Skyldighet att bli vägdelägare

Vägrätt kan på ansökan bildas till förmån för en fastighet mot fastighetsägarens vilja, om fastigheten helt eller delvis finns på ett område som en enskild väg betjänar genom att vägen behövs eller kan användas för fastighetens transportbehov.

Vägrätt kan dock inte mot fastighetsägarens vilja bildas till förmån för en fastighet så länge som vägen inte används för fastigheten. Om ägaren för fastighetens räkning uppger sig avstå från att använda vägen på grund av en annan vägförbindelse till fastigheten eller av en annan liknande orsak, kan inte vägrätt bildas till förmån för fastigheten.

Vägrätt till förmån för staten kan bildas mot statens vilja, om förutsättningarna i 6 § 2 mom. uppfylls och om vägen i betydande grad används för allmän trafik till en landsväg eller till ett objekt som staten förvaltar.

8 §
Bildande av annan rätt i anslutning till enskild väg

Till förmån för en fastighet kan det i anslutning till en enskild väg bildas en bestående rätt till ett område som behövs för

1) lagring av virke (upplagsplats), om det är viktigt på grund av virkestransporter från fastigheten,

2) en bilplats (område för bilplats), om det inte skäligen är möjligt att anlägga en väg ända fram till fastigheten och området för bilplats är viktigt för att fastigheten ska kunna användas på ett ändamålsenligt sätt,

3) en båtplats eller båtbrygga (område för båtplats), om det mellan fastigheten och vägen finns ett vattenområde som utgör ett hinder för en vägförbindelse.
På bildande av rättigheter som avses i 1 mom. tillämpas vad som i 4 § föreskrivs om bildande av vägrätt.

9 §
Bildande av tidsbegränsad eller i övrigt begränsad rätt

En vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt kan bildas för viss tid, om det på grund av en förutsebar förändring i förhållandena eller av andra särskilda skäl inte ska anses vara ändamålsenligt att en bestående vägrätt bildas. Då ska det bestämmas en tidpunkt fram till vilken den tidsbegränsade vägrätten gäller. Vid behov kan det även bestämmas en händelse som leder till att den tidsbegränsade vägrätten upphör före den angivna tidpunkten.

Om en vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt inte kan bildas på grund av den avsevärda olägenhet det medför, kan rätten ändå bildas om olägenheten kan undvikas genom att väghållningen och användningen av vägen begränsas på behövligt sätt.

10 §
Flyttning av enskilda vägar samt meddelande och ändring av bestämmelser som begränsar användningen av vägen

Vägrätten kan ändras och den väg som har anlagts med stöd av den får flyttas om förutsättningarna i 4 § uppfylls på grund av ändrade förhållanden, om

1) flyttning av vägen kan undanröja eller minska en olägenhet som vägen eller användningen av den medför,

2) en vägdelägare får betydande nytta av att vägförbindelsen förkortas, eller

3) det är nödvändigt för trafiksäkerheten att flytta vägen.

Flyttning av väg som sker på ansökan av fastighetens ägare för att undanröja eller minska en sådan olägenhet för ägarens fastighet som av-

ses i 1 mom. 1 punkten genomförs genom att vägen flyttas till en annan plats på ägarens område. Av särskilda skäl kan vägen även flyttas till något annat ställe.

Vägdelägarna kan förpliktas att delta i kostnaderna för flyttningen i det förhållande som deras vägenheter anger eller på något annat sätt, med beaktande av den särskilda nytta som flyttningen av vägen medför för fastighetens ägare eller av särskilda skäl med beaktande av i 1 mom avsedd olägenhet som användningen av vägen medför.

På grund av ändrade förhållanden kan sådana nya bestämmelser som avses i 9 § 2 mom. och som begränsar användningen av vägen meddelas eller tidigare meddelade bestämmelser om användningen av vägen ändras, om man därigenom kan undanröja eller minska den olägenhet som vägen eller användningen av den orsakar på grund av ändrade förhållanden.

Vad som ovan i denna paragraf föreskrivs om väg tillämpas även på områden för vilka det bildats en i 8 § avsedd rätt.

11 §
Omorganisering av vägrätter på grund av att förhållandena eller väganvändningen förändrats

Om trafiken till en fastighet på grund av ändrade förhållanden eller om sådan användning av väg som avses i 6 § 1 eller 2 mom. kan ordnas på ett ändamålsenligare sätt genom en annan befintlig väg, kan fastigheten eller en i 6 § avsedd aktör under de förutsättningar som anges i 4 eller 6 § få motsvarande vägrätt för en sådan väg och den tidigare vägrätten samtidigt upphävas.

När en vägdelägares användning av en väg har förändrats så att det medför oskälig olägenhet för en fastighet genom vars område vägen löper eller för en vägdelägare, kan vägrätten upphävas om det i stället för denna rätt samtidigt upplåts vägrätt till en annan befintlig väg eller för anläggning av en ny väg.

Om en oskälig olägenhet inte kan undanröjas genom arrangemang som avses 2 mom. och vägrätten är nödvändig för att den vägdelägare som vållar olägenheten ska kunna använda sin fastighet på ett ändamålsenligt sätt eller för att verksamhet som avses i 6 § 1 mom. ska kunna bedrivas, ska fastighetsägaren eller den i 6 § 1 mom. avsedda verksamhetsutövaren betala ersättning för den ökade olägenhet som den förändrade användningen av vägen medför. Ersättningen bestäms vid förrättning av enskild väg.

12 §
Indragning av enskilda vägar och vissa områden samt upphävande av rättigheter

Enskilda vägar samt upplagsplatser och områden för bilplatser och båtplatser eller delar av dem kan dras in, om omständigheterna har förändrats så att det inte längre finns förutsättningar för en vägrätt till en väg eller vägdel eller för en i 8 § avsedd rätt, och vägen eller vägdelen eller en i 8 § avsedd rätt inte är nödvändig för någon vägdelägare. På motsvarande sätt kan ett frisikts- eller skyddsområde eller delar av ett sådant avskaffas, om omständigheterna har förändrats så att det inte längre finns förutsättningar enligt 5 § 2 mom. för ett frisikts- eller skyddsområde.

Dessutom kan enskilda vägar, upplagsplatser och områden för bilplatser och båtplatser eller delar av sådana dras in och frisikts- och skyddsområden eller delar av sådana avskaffas, om det allmänna behovet kräver det. Om detta leder till att vägförbindelserna bryts, ska nya vägförbindelser ordnas genom att de rättigheter som behövs för dem beviljas.

En enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt kan också upphävas om en vägdelägare yrkar på det och om rätten i fråga inte längre behövs för en fastighet eller för den väganvändning som avses i 6 § 1 eller 2 mom. på grund av en ny vägförbindelse eller annan väsentlig förändring i omständigheterna.

Om en vägdelägare har ansökt om att vägrätten ska upphävas för att vägförbindelsen ska kunna ordnas på ett mer ändamålsenligt sätt via en annan befintlig enskild väg, kan vägrätten upphävas även villkorligt så att upphävandet inte träder i kraft förrän vägdelägaren får vägrätt till den andra enskilda vägen.

Om en väg eller vägdel dras in, övergår vägområdet utan ersättning i markägarens besittning.

13 §
Upphörande av enskild väg och ändring till gata

En enskild väg eller vägdel upphör när ett gatuhållningsbeslut enligt 86 § 3 mom. i markanvändnings- och bygglagen har fattats om byggande eller förbättring av en gata som förmedlar dess trafik. I gatuhållningsbeslutet ska

det fastställas vilka vägar eller vägdelar som ska upphöra. Kommunen ska på begäran lämna vägdelägare och väglag sådana uppgifter om markanvändningen som den har kännedom om till den del de kan påverka gatuhållningsskyldighetens inträde.

När kommunen har blivit gatuhållningsskyldig för en gata till vilken trafiken på en enskild väg eller en vägdel är avsedd att överföras, eller när kommunen har börjat bygga en sådan gata, ska kommunen överta väghållningen av den enskilda väg eller vägdel som ändras till gata. En vägdelägare eller ett väglag har rätt att föra frågan om kommunens skyldighet att överta väghållningen till den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen för behandling, och myndigheten kan vid vite ålägga kommunen att fullgöra denna skyldighet.

Om det vägområde som hör till den enskilda väg som ska upphöra inte hör till en sådan gata som avses i 1 eller 2 mom., ska 12 § 5 mom. tillämpas.

14 §
Avtalsgrundad rätt till väg

Om rätten att bygga väg över någon annans fastighets område eller att använda en befintlig väg eller en i 8 § avsedd rätt grundar sig på ett avtal mellan parterna, binder avtalet endast dem som ingått eller godkänt avtalet eller är arvingar till dem.

På sådan på avtal grundad rätt ska vad som i denna lag föreskrivs om upphävande av vägrätt, indragning av väg eller vägdel samt upphävande av rätt enligt 8 § tillämpas.

15 §
Rätt till ersättning

Fastighetens ägare, en innehavare av en särskild rättighet och en vägdelägare har rätt att få ersättning för skada, olägenhet eller kostnad som bildande, upplåtande, ändring eller upphävande av en i denna lag avsedd rätt eller någon annan åtgärd som grundar sig på detta kapitel medför. Ersättning som betalas till en innehavare av en särskild rättighet ska beaktas när ersättningen till fastighetens ägare bestäms.

Rätt till ersättning föreligger dock inte om det har överenskommits eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte betalas ut. Rätt till ersättning föreligger heller inte med anledning av åtgärder som har genomförts på det område som vid en förrättning av enskild väg anvisats för väg, om dessa har inletts först efter det att området anvisats för vägändamål. Ersättningen ska då bestämmas till det belopp den skulle ha utgjort om åtgärderna inte hade vidtagits.

För olägenhet som uppstår till följd av en bygginskränkning enligt 5 § 4 mom. kan det bestämmas att ersättning ska betalas endast om olägenheten är synnerligen betydande.

16 §
Ersättningsansvar

Skyldig att betala ersättning enligt 15 § är den som drar nytta av åtgärden.
Ersättningar som beror på åtgärder enligt 11 § 1 mom. ska betalas av den som har krävt att åtgärden vidtas. Ersättningar som beror på åtgärder enligt 11 § 2 mom. ska betalas av den som använder vägen på ett sådant sätt att åtgärden blivit behövlig. Av särskilda skäl kan även någon annan sakägare åläggas att delta i betalningen av ersättningar.

Skyldighet att betala ersättning för olägenheter, skador och kostnader som uppstår vid indragning av vägar och vissa områden eller delar av dem på grund av allmänt behov enligt 12 § 2 mom. samt ordnande av nya vägförbindelser ska åläggas den som har ansökt om eller krävt indragning. På de kostnader som förorsakas sakägarna tillämpas dessutom vad som i 82 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) föreskrivs om nödvändiga kostnader för intressebevakning.

17 §
Bestämmande av ersättning

De sakägare som berörs av en ersättning får avtala om ersättningens belopp och andra frågor som hänför sig till den. Avtalet får dock inte kränka någons rätt. Avtalet om ersättningar binder också den på vilken sakägarens rätt till fastigheten övergår. Om överenskommelse om ersättningen inte nås, bestäms ersättningen vid en förrättning av enskild väg.

Vid beräkning och föreläggande av ersättningen iakttas i övrigt vad som i fastighetsbildningslagen föreskrivs om ersättningar.

18 §
Beslutsfattande om vägrätt och andra vägrelaterade rättigheter

Beslut om bildande, ändring och upphävande av en vägrätt och en i 8 § avsedd rätt samt om andra frågor som avses i detta kapitel fattas vid förrättning av enskild väg.

På en tidigare belastad fastighet blir det område som behövs för uträtning, breddning eller annan förbättring av en enskild väg vägområde även utan förrättning av enskild väg, om fastighetens ägare har gett samtycke till en sådan åtgärd. Samtidigt upphör den del av ett vägområde som till följd av en uträtning blivit onödig att vara vägområde.

Om det för en väg har bildats ett väglag, kan även väglaget upplåta vägrätt till en befintlig väg eller vägrätt till förmån för annat än en fastighet samt upphäva en i 12 § 3 mom. avsedd enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt. Om ersättningsfrågorna inte avgörs i samband med detta, får en sakägare föra ersättningsfrågan till en förrättning av enskild väg för avgörande. Om det för en väg inte har bildats ett väglag, kan en enskild vägrätt eller en i 8 § avsedd rätt upphävas även på basis av en anmälan till fastighetsregisterföraren.

Tillstånd för ett i 5 § 3 mom. avsett avlägsnande av en byggnad eller anläggning eller växtlighet, om ärendet inte avgörs i samband med en förrättning av enskild väg som är anhängig av någon annan orsak, och undantag från en i 5 § 4 mom. avsedd bygginskränkning beviljas av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. På de avgifter som tas ut för beslut av kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillämpas det som i 145 § i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs om avgifter.

3 kap.
Väghållning och användning av väg

19 §
Anläggning av väg

En väg ska anläggas i enlighet med den vägrätt som bildats för den.

Till den del det vid bildandet av en vägrätt inte har bestämts närmare om saken, ska vägen anläggas så att dess ändamål uppnås förmånligt och så att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet eller störning för någon eller onödig olägenhet för miljön eller annan kränkning av ett allmänt intresse. Vid anläggandet ska också trafiksäkerheten beaktas.

Vid anläggningen av en väg ska utöver denna lag iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen (1096/1996), vattenlagen (587/2011), lagen om fornminnen (295/1963), 3 kap. i skogslagen (1093/1996), miljöskyddslagen (527/2014) och andra lagar. Om det enligt någon annan lag krävs myndighetstillstånd för att anlägga eller använda en väg, får anläggningen av vägen inte inledas förrän tillstånd har beviljats.

20 §
Tidsfrist samt kostnadsförslag och plan för anläggande av väg

När vägrätt bildas får en tidsfrist bestämmas inom vilken vägen ska vara färdig. Tidsfristen hindrar dock inte att anläggningen av en väg fortsätter efter det att tidsfristen har löpt ut. Om ingen tidsfrist har fastställts, ska vägen anläggas när vägdelägarnas transportbehov kräver det.

När en vägrätt bildas för anläggning av en ny väg ska det vid behov upprättas ett kostnadsförslag och en plan för anläggningen av vägen. Om en i 1 mom. avsedd tidsfrist har bestämts, ska ett kostnadsförslag och en plan dock alltid upprättas.

21 §
Anläggning av väg på eller i närheten av ett område som ingår i nätverket Natura 2000

Om anläggningen av en väg betydligt försämrar de naturvärden på grund av vilka ett område har införlivats eller avses bli införlivat i det i naturvårdslagen avsedda nätverket Natura 2000 och om inga hinder för anläggningen av vägen annars föreligger, ska förrättningsmännen vid förrättningen av enskild väg i samråd med den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen sträva efter att finna ett sådant alternativ där olägenheterna blir så små som möjligt på ett område som statsrådet föreslagit för nätverket Natura 2000 eller som införlivats i nätverket.

Om det inte är möjligt att till skäliga merkostnader anlägga vägen så att användarens behov tillgodoses på ett tillfredställande sätt, är staten, om så yrkas, skyldig att ersätta olägenheten eller lösa in det område för vilket ansökan om bildande av vägrätt har lämnats in.

Bestämmelser om nätverket Natura 2000 i övrigt finns i 10 kap. i naturvårdslagen. Den i 2 mom. avsedda frågan om huruvida den olägenhet som orsakas av att vägen över huvud taget inte kan

anläggas ska ersättas eller området ska inlösas handläggs och avgörs enligt 53 § 3 mom. i naturvårdslagen.

22 §
Anläggningar som utgör hinder för anläggning eller flyttning av väg

Om en anordning eller anläggning eller en fristående byggnad som inte används som bostad utgör sådant hinder för anläggning av ny väg eller flyttning av väg att anläggningen av vägen utan flyttning av anordningen, anläggningen eller byggnaden skulle medföra ansenlig stegring av kostnaderna eller betydande olägenhet, och flyttningen inte orsakar anordningens, anläggningens eller byggnadens ägare skada eller nämnvärt förfång, kan vid förrättning av enskild väg beviljas rätt att flytta den till en lämplig plats. På ägarens yrkande kan det även bestämmas att byggnaden ska lösas in.

23 §
Hot om tvångsutförande

Den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen kan på ansökan av en vägdelägare, ett väglag eller ägaren till en fastighet som vägrätten gäller förena ett sådant lagakraftvunnet beslut från förrättning av enskild väg eller en sådan lagakraftvunnen dom som har meddelats med stöd av denna lag och som gäller en åtgärd för väghållning med hot om tvångsutförande, om den som är skyldig att utföra åtgärden inte har vidtagit behövliga åtgärder inom den tidsfrist som förelagts vid förrättningen av enskild väg. Om den som är skyldig att utföra åtgärden är ett väglag ska, innan ett beslut om verkställighet av hotet om tvångsutförande fattas, sysslomannen eller bestyrelsen ges tillfälle att bli hörd i saken och, om väghållningsärendet inte behandlats vid väglagets stämma, stämman ges tillfälle att inom viss tid avge utlåtande.

Om den som är skyldig att vidta åtgärder inte har vidtagit behövliga åtgärder inom den tidsfrist som angetts i beslutet om föreläggande av hot om tvångsutförande, ska sökanden för verkställande av hotet om tvångsutförande underrätta den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen om detta. Genom beslutet om verkställande av hotet om tvångsutförande berättigas sökanden eller någon annan fysisk person att utföra eller låta utföra de åtgärder som bestämts vid en förrättning av enskild väg på bekostnad av den som är skyldig att utföra dem.

På hot om tvångsutförande tillämpas i övrigt viteslagen (1113/1990).

24 §
Underhåll av väg

En väg ska hållas i sådant skick som vägdelägarnas transportbehov förutsätter, så att underhållet inte medför oskäliga kostnader för vägdelägarna och så att vägen eller användningen av den inte medför onödig olägenhet eller störning för någon eller onödig olägenhet för miljön eller annan kränkning av ett allmänt intresse. Vid underhållet av vägen ska också trafiksäkerheten beaktas.

Om vägen eller en vägdel inte är nödvändig för någon av vägdelägarna under vintern, behöver vinterunderhåll inte ordnas för den.

Vid underhållet av en väg ska utöver denna lag iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen, vattenlagen, lagen om fornminnen, 3 kap. i skogslagen, miljöskyddslagen och andra lagar. Om det enligt någon annan lag krävs myndighetstillstånd för att underhålla en väg, får underhållet av vägen inte inledas förrän tillstånd har beviljats.

25 §
Uppsättande av trafikanordning

På en väg ska det sättas upp trafikanordningar som är nödvändiga för vägdelägarnas transportbehov, trafiksäkerheten och behövligt förebyggande av de olägenheter som vägen medför.

Bestämmelser om uppsättande av trafikanordning på väg finns i övrigt i vägtrafiklagen (267/1981).

26 §
Anslutningar och plankorsning

Den som ansluter en enskild väg till en annan eller ansluter en fastighet till en enskild väg svarar för anslutningen och ska bygga och underhålla den. Om försummelse av denna skyldighet medför uppenbar fara för trafiken på den enskilda vägen, för vägunderhållet eller för trafiksäkerheten och den som gjort anslutningen trots uppmaning inte vidtar behövliga åtgärder, kan väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, vägdelägarna åta sig arbetet på anslutarens bekostnad.

Bestämmelser om anslutning av enskilda vägar till landsväg finns i landsvägslagen

(503/2005). Bestämmelser om plankorsningen mellan enskild väg och järnväg finns i banlagen (110/2007).

27 §
Vägdelägares väganvändning

Vägrätt ska användas så att användningen inte medför onödig skada på vägen eller olägenhet för någon fastighet. En vägdelägare har inte rätt att avvika från i 9 § avsedda bestämmelser och begränsningar utan tillstånd av ägaren till den belastade fastigheten.

28 §
Andra än vägdelägares rätt att använda väg

Användningen av en enskild väg för regelbundna eller tillfälliga transporter, för regelbundet färdande och för verksamhet som tydligt ökar kostnaderna för underhållet av vägen är tillståndspliktig då den gagnar andra än vägdelägare. Tillstånd att använda vägen behövs dock inte för användning av vägen med stöd av allemansrätten eller för nödvändiga myndighetsuppgifter eller genomförande av samhällsomfattande tjänster enligt postlagen (415/2011).

Tillstånd för i 1 mom. avsedd användning av vägen kan beviljas för viss tid eller tills vidare. Ett tillstånd som har beviljats tills vidare kan återkallas. Ett tidsbundet tillstånd kan återkallas, om tillståndsvillkoren inte iakttas eller om bruksavgiften inte betalas.

För tillståndspliktig användning av en väg ska en bruksavgift betalas som ersättning, om inget annat avtalas. Den som använder vägen i strid med 1 mom. är skyldig att vid anfordran betala en bruksavgift för användningen. Bestämmelser om bruksavgiftens storlek finns i 38 § och bestämmelser om påförande av bruksavgift finns i 41 §.

Tillstånd för i 1 mom. avsedd regelbunden användning av vägen beviljas av väglaget eller, om ett väglag inte har bildats, av vägdelägarna. Tillstånd för tillfällig användning av vägen kan även beviljas av väglagets syssloman eller bestyrelse eller av en vägdelägare, om ett väglag inte har bildats. Om någon annan än en vägdelägare har ett nödvändigt behov av att använda vägen, och han eller hon inte beviljas tillstånd till det, kan tillstånd dock beviljas vid en förrättning av enskild väg.

29 §
Förbud och begränsning av användning av väg samt avstängning av väg

Väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, vägdelägarna kan för andra än vägdelägarna meddela ett förbud mot användningen av vägen för trafik med alla eller vissa slag av motor- eller hästfordon eller begränsa användningen av vägen. Ett sådant förbud eller en sådan begränsning utgör inte något hinder för färd till en vägdelägares fastighet i lovliga ärenden och hindrar inte en vägdelägare eller, om vägdelägarna bildar ett väglag, sysslomannen eller bestyrelsen att bevilja ett i 28 § avsett tillstånd för tillfällig användning av vägen, om det finns vägande skäl till det. Bestämmelser om förbud mot eller begränsning av användningen av vägar som får bidrag för väghållningen från staten eller kommunen finns i 85 §.

Förbud eller begränsningar som avses i 1 mom. ska tillkännages genom att ett behörigt vägmärke eller en annan trafikanordning sätts upp invid vägen.

En fastighetsägare får inte placera ut en avstängningsanordning vid en enskild väg på sin fastighet, om inte väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, vägdelägarna samtycker till det. Om samtycke till en avstängningsanordning inte ges, kan fastighetsägaren emellertid vid en förrättning av enskild väg beviljas rätt att placera ut en avstängningsanordning om det är behövligt på grund av den olägenhet som trafiken medför för fastighetens användning, på grund av trafiksäkerheten eller av andra särskilda skäl. Den som placerar ut en avstängningsanordning ska se till att vägdelägarna har möjlighet att använda vägen trots avstängningsanordningen. Bestämmelser om avstängning av vägar som får bidrag för väghållningen från staten eller kommunen finns i 85 §.

30 §
Placeringen av samhällstekniska anordningar på vägområde

Efter det att ett vägområde har tagits i bruk som väg ges samtycke till placering i marken av sådana ledningar och mindre anordningar som ansluter till dem och som betjänar en fastighet eller samhället av väglaget eller, om ett sådant inte har bildats, av vägdelägarna. Samtycke av fastighetens ägare behövs då inte.

Om vägens faktiska sträckning avviker från det vägområde som angavs när vägrätten bildades,

ska som vägområde betraktas det område i terrängen som de facto tagits i bruk som väg, om vägens sträckning är etablerad och det inte förekommer meningsskiljaktigheter om detta mellan parterna.

I övrigt ska i fråga om placering, ändring och avlägsnande samt ersättning för placering av i 1 mom. avsedda anordningar 161 och 162 § i markanvändnings- och bygglagen samt 28 kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) tillämpas.

Ett sådant samtycke som avses i 1 mom. ges på väglagets vägnar av sysslomannen eller bestyrelsen. Innan samtycke ges ska sysslomannen eller bestyrelsen meddela vägdelägarna om detta. Meddelandet ska tillställas vägdelägarna så som i 61 § 1 mom. föreskrivs om tillställande av kallelse till väglagsstämma. Om någon av vägdelägarna motsätter sig placeringen inom 21 dagar från sysslomannens eller bestyrelsens meddelande, ska beslut i ärendet fattas vid väglagets stämma. Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt besluta om samtycke.

31 §
Temporär användning av område som väg

Om en enskild väg till följd av översvämning, ras, jordras, grävarbete för en ledning på vägområdet eller någon annan sådan orsak temporärt inte kan användas, kan tillstånd ges att använda annans område tillfälligt som väg (tillfällig farväg). En förutsättning är att den tillfälliga farvägen inte medför betydande olägenhet för någon fastighet och inte kränker ett allmänt intresse enligt 4 § 3 mom.

Om en nödvändig transport inte kan ordnas via en befintlig väg, kan tillstånd ges att använda annans område tillfälligt för transport (tillfällig transportrutt), om det inte medför betydande olägenhet för någon fastighet och inte kränker ett allmänt intresse enligt 4 § 3 mom.

Om parterna inte har kommit överens om saken, beviljas den i 1 och 2 mom. avsedda rätten till tillfällig användning av annans område vid förrättning av enskild väg. Om behovet av en tillfällig farväg är överraskande och brådskande, och den tillfälliga farvägen är nödvändig för fastigheternas transportbehov, får det område som behövs för den tillfälliga farvägen tas i bruk utan samtycke av fastighetens ägare eller innehavaren av en särskild rättighet och utan sådan rätt som beviljas vid förrättning av enskild väg.

32 §
Temporär rätt att färdas

Den som besitter ett visst område utan att äga det kan för viss tid eller högst för den tid under vilken besittningen fortgår beviljas rätt att på väg eller annars färdas över annans område, om det är nödvändigt för att inrätta en vägförbindelse och detta inte medför betydande olägenhet för någon fastighet och inte kränker ett allmänt intresse enligt 4 § 3 mom. Om parterna inte har kommit överens om saken, beviljas rätten att färdas vid förrättning av enskild väg.

Om det vid en förrättning av enskild väg är fråga om upplåtande av vägrätt eller avgörande av om någon har vägrätt eller motsvarande bruksrätt till en väg med stöd av någon annan lag, kan vid förrättning av enskild väg den för vars fastighet eller näringsidkande vägrätt har sökts genom vägförrättning, beviljas temporär rätt att färdas på vägen eller annars över annans område, om det är nödvändigt för att vägförbindelse ska inrättas och om det inte medför betydande olägenhet för någon fastighet och inte kränker ett allmänt intresse enligt 4 § 3 mom. Den temporära rätten att färdas upphör när förrättningen av enskild väg har vunnit laga kraft, om inget annat bestämts om hur länge rätten att färdas ska gälla när den beviljades. Rätten att färdas kan bestämmas att vara i kraft högst ett år från det att förrättningen av enskild väg vunnit laga kraft.
Som vägförbindelse för ett outbrutet område får användas moderfastighetens vägrätt utan ansökan om sådan rätt att färdas som avses i 1 mom. till dess att styckningen av det outbrutna området har antecknats i fastighetsregistret.

33 §
Ersättningar

Ägaren till en i 22 § 1 mom. avsedd anordning, anläggning eller byggnad har rätt att få ersättning för skada, olägenhet eller kostnad som orsakats av en flyttning av den eller, om inlösen av byggnad har krävts, av en inlösning. Rätt till ersättning föreligger dock inte om det överenskommits eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte betalas ut.

För användning av ett område som en sådan tillfällig färdväg och en sådan tillfällig transportrutt som avses i 31 §, för användning av en väg med

stöd av en sådan temporär rätt att färdas som avses i 32 § samt för den olägenhet och skada som orsakas ska en skälig ersättning betalas.

Skyldig att betala sådan ersättning som avses i 1 och 2 mom. är den som drar nytta av åtgärden.

De sakägare som berörs av en ersättning får avtala om ersättningens belopp och andra frågor som hänför sig till den. Avtalet får dock inte kränka någons rätt. Avtalet om ersättningar binder också den på vilken sakägarens rätt till fastigheten övergår. Om överenskommelse om ersättningen inte nås, bestäms ersättningen vid en förrättning av enskild väg. Ersättning för sådan temporär rätt att färdas som avses i 32 § 2 mom. avgörs dock i första hand vid den förrättning av enskild väg vid vilken vägförbindelsen även i övrigt avgörs. Vid beräkning av ersättning och föreläggande om betalning av ersättning iakttas vad som i fastighetsbildningslagen föreskrivs om ersättningar.

4 kap.
Väghållningsskyldighet

34 §
Väghållningsskyldighet

Den som har fått vägrätt till en enskild väg är skyldig att som vägdelägare delta i väghållningen av den enskilda vägen i enlighet med sin andel. Väghållningsskyldigheten börjar när vägrätten bildas eller upplåts och slutar när vägrätten upphävs.

35 §
Fördelning av väghållningsskyldigheten samt vägenheter

Väghållningsskyldigheten och kostnaderna för den fördelas mellan vägdelägarna utifrån vägenheterna. Vägenheterna fastställs för vägdelägarna i en vägenhetsberäkning. Väghållningsskyldigheten fördelas och vägenheterna beräknas mellan vägdelägarna efter den nytta var och en av dem anses ha av vägen. Vid beräkning av nyttan beaktas omfattningen av vägdelägarens kända väganvändning och kvaliteten på den i fråga om hela den enskilda vägen vid den aktuella tidpunkten och i framtiden samt eventuell väganvändning som beror på vägdelägarens idkande av näring.

Om väghållningen skapar sådan nytta för någon del av vägen som inte kommer alla vägdelägare till godo eller om väglaget har bestämt att väghållningen för någon del av vägen ska vara av en högre eller lägre standard än för den enskilda vägen i övrigt, kan särskilda vägenheter fastställas för fördelning av väghållningsskyldigheten, dock med beaktande av vad som i 19 och 24 § föreskrivs om anläggning och underhåll av väg.

När vägrätt beviljas till en befintlig väg ska vägenheter fastställas för en väghållningsskyldig delägare genom behövliga ändringar i vägenhetsberäkningen. Om en lägenhet som har rätt till vägen har delats, ska det också fastställas vägenheter för de nya lägenheterna, om de fått vägrätt vid delningen.

Vägdelägare ska lämna information om ändringar som skett eller kommer att ske i deras väganvändning och om eventuella köp av delägarfastigheter och outbrutna områden till väglagets organ eller, om ett väglag inte har bildats, till de övriga vägdelägarna. Beslut om vägenheter, vägenhetsberäkningen och ändringar i dessa fattas vid förrättning av enskild väg, vid väglagsstämma eller av vägdelägarna gemensamt, om dessa inte bildat väglag.

36 §
Ändring av indelningen i vägenheter

Om de omständigheter som inverkar på väghållningsskyldigheten eller fördelningen av den väsentligt har förändrats, ska i vägenhetsberäkningen göras behövliga ändringar av fördelningen av vägenheter på yrkande av en vägdelägare.

Om vägenhetsberäkningen har varit i kraft oförändrad under minst fem år har en vägdelägare, oberoende av den i 1 mom. föreskrivna förutsättningen, rätt att kräva helt och hållet ny fördelning.

37 §
Vägavgift

På grundval av vägenheterna fastställs en vägavgift som tas ut hos vägdelägarna för att täcka kostnaderna för väghållningen.

Vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets stämma kan det bestämmas att vägavgiften utöver den avgift som fastställts på grundval av vägenheterna ska omfatta en grundavgift som är lika stor för alla vägdelägare och som högst täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden. Grundavgiftens belopp ska kunna verifieras.

Om anläggningen av en väg huvudsakligen kommer en fastighet till nytta först senare, är fastighetens ägare berättigad att kräva att den vägavgift som anläggningen av vägen föranleder för ägarens fastighets del fastställs i form av högst tio lika stora årsavgifter.

Om en vägdelägare kräver väghållning helt eller till viss del av uppenbart högre standard än vad som förutsätts i 19 och 24 § ska delägaren, vid behov i förskott, betala de merkostnader som det orsakar.

38 §
Bruksavgift

Den bruksavgift som avses i 28 § 3 mom. ska fastställas i enlighet med vad som anses skäligt med beaktande av den vägavgift som påförs delägare för motsvarande användning av vägen och den särskilda ökning av underhållskostnaderna som användningen av vägen eventuellt förorsakar.

Vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets stämma kan det bestämmas att en grundavgift som högst täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden ingår i bruksavgiften. Grundavgiften är densamma för väglagets vägdelägare och för dem som omfattas av bruksavgiften. Grundavgiftens belopp ska kunna verifieras.

Om grunderna för fastställandet av bruksavgiften väsentligen har förändrats, ska bruksavgiften ändras på yrkande av en sakägare.

39 §
Bruksavgift i stället för vägavgift

För underhållet av en skogsväg kan det i stället för vägavgifter tas ut bruksavgifter hos dem som använt vägen utifrån användningens omfattning. Då ska grunderna för fastställande av bruksavgifterna bestämmas med beaktande av de olika användningsformernas inverkan på kostnaderna för underhållet av vägen. Bruksavgiften ska debiteras sedan transporten ägt rum och betalas inom den tid som fastställts vid debiteringen.

För underhållet av en färja eller något annat särskilt objekt som hör till en enskild väg kan det i stället för vägavgifter tas ut bruksavgifter hos dem som använt färjan eller det särskilda objektet utifrån användningens omfattning.
Om någon har fått vägrätt med stöd av någon annan lag än denna, kan för denne i stället för vägavgift fastställas en bruksavgift, om användningen av vägen endast är sporadisk. Bruksavgiften är då en årlig avgift om inte något annat avtalas, och på grunderna för fastställandet tillämpas 38 §.

Om en vägdelägare använder vägen tillfälligt på ett sätt som avsevärt avviker från vad som har beaktats vid fastställandet av vägenheter, kan en bruksavgift som motsvarar den uppskattade användningen av vägen fastställas för sådan tillfällig väganvändning. Avgiften kan fastställas retroaktivt för högst tre år från tidpunkten för fastställandet.

40 §
Ersättning för tidigare anlagd väg

Om en vägdelägare eller någon som har temporär rätt att färdas på vägen enligt 32 § eller tillstånd att använda vägen mot en bruksavgift enligt 28 § kan anses ha betydande nytta av den anläggning av vägen som skett under de femton år som närmast föregått bildandet av vägrätten eller den avsevärda ökningen av vägdelägarens väganvändning eller fastställandet av bruksavgiften, kan denne åläggas att betala en skälig del av kostnaderna för anläggningen av vägen. När ersättningens storlek bestäms ska den tid som förflutit från anläggningen av vägen samt nyttan av vägen beaktas. Ersättningsfrågan avgörs när vägrätten bildas eller när den som innehar vägrätt börjar använda vägen mer eller när bruksavgiften fastställs.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte en fastighet som tillkommit vid delning, när motsvarande väghållningsskyldighet redan beaktats vid bestämmandet av väghållningsskyldigheten för den fastighet som varit föremål för delning.

41 §
Bestämmande av vägavgift och bruksavgift

Om ett väglag har bildats för en enskild väg, bestämmer väglaget vid väglagets stämma vägavgifterna och grunderna för bruksavgifterna samt fastställer vid behov bruksavgifterna.

För bestämmandet av vägavgifter ska sysslomannen eller bestyrelsen bereda ett förslag till debiteringslängd. De vägavgifter som i debiteringslängden föreslås bli uttagna ska fördelas mellan vägdelägarna enligt det antal vägenheter som framgår av vägenhetsberäkningen.

Av debiteringslängden ska framgå den vägrätt för vilken vägavgiften tas ut hos vägdelägaren, varje betalningsskyldig vägdelägare och antalet vägenheter samt vägavgiften specificerad så att den vägavgift som tas ut enligt antalet vägenheter, den eventuella grundavgiften och andra avgifter framgår av den.

Vägavgifterna bestäms av väglaget vid stämman genom godkännande av debiteringslängden. Om stämman ändrar det totala beloppet av de vägavgifter som tas ut, ska den samtidigt göra de ändringar som följer av detta i debiteringslängden. Vid väglagets stämma kan även tekniska rättelser göras i debiteringslängden. Om ett väglag inte har bildats, beslutar vägdelägarna gemensamt om vägavgifterna.

Grunderna för bruksavgiften godkänns av väglaget, och utifrån dessa grunder fastställer väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen bruksavgiften. Sysslomannen eller bestyrelsen tar ut bruksavgiften. Om ett väglag inte har bildats, beslutar vägdelägarna gemensamt om bruksavgifterna. Bruksavgiften kan fastställas retroaktivt för högst tre år från tidpunkten för fastställandet.

Den som är skyldig att betala bruksavgift ska utan dröjsmål efter avslutad användning av vägen lämna en redogörelse för den transporterade varumängden, transportsättet och transporttiden eller den övriga användningen av vägen till sysslomannen eller bestyrelsen eller, om ett väglag inte har bildats, till vägdelägarna eller den vägdelägare som har gett tillstånd att använda vägen. Om ingen redogörelse lämnas kan avgiften fastställas enligt uppskattning.

42 §
Uttag av vägavgift och bruksavgift

Uttag av vägavgift sker på grundval av ett utdrag ur debiteringslängden och uttag av bruksavgift på grundval av debiteringslängden eller någon annan av väglaget, sysslomannen eller bestyrelsen fastställd bestämmelse. Samma förfarande gäller en sex procents årlig ränta på avgifterna, räknat från förfallodagen, inklusive skäliga indrivningskostnader. Avgifterna, räntan och indrivningskostnaderna är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om det råder delade meningar om bruksavgiften, ska den underställas väglagets stämma för avgörande. I så fall är endast en bruksavgift baserad på väglagets beslut utsökbar.

43 §
Ersättning för iståndsättande av väg

Om en vägdelägare i strid med 27 §, eller om någon som har en i 32 § avsedd temporär rätt att färdas på vägen eller ett i 28 § avsett tillstånd att använda vägen mot en bruksavgift har använt vägen på ett sätt som inte beaktats när vägenheterna, bruksavgifterna eller ersättningen enligt 33 § 2 mom. fastställdes och som betydligt ökat slitaget på vägen eller skadat den, är denne skyldig att ersätta merkostnaderna för iståndsättandet av vägen.

Om någon som inte har vägrätt eller annan rätt att använda vägen använder den i strid med 28 § och skadar den, är denne skyldig att ersätta merkostnaderna för iståndsättandet av vägen.

44 §
Vägdelägarnas ansvar för en förbindelse eller skyldighet

För en förbindelse eller en annan skyldighet i anknytning till gemensam väghållning ansvarar i det förhållande som deras vägenheter anger de som vid tidpunkten för förbindelsens eller skyldighetens tillkomst var vägdelägare.

Om en avgift som föranleds av en förbindelse eller skyldighet inte alls eller endast delvis har kunnat drivas in hos någon ansvarsskyldig, ansvarar de övriga ansvarsskyldiga för det bristande beloppet i det förhållande som deras vägenheter anger.

Bestämmelse om ansvar för förbindelser när vägdelägarna inte bildar ett väglag finns i 69 §.

45 §
Nya vägdelägares ansvars för förbindelser och skyldigheter

Vid delning av fastighet övergår ansvaret för förbindelser och skyldigheter som avses i 44 § på de vid delningen bildade fastigheterna i det förhållande som de vägenheter som påförs dem anger.

Om det efter att en förbindelse eller skyldighet ingåtts, i andra än i 1 mom. avsedda fall, tillkommer en ny väghållningsskyldig och den åtgärd som föranletts av förbindelsen eller skyldigheten även är denne till fördel vid användning av vägen, kan

vid fastställandet av vägenheter för den nya väghållningsskyldige samtidigt beslutas att denne ska ansvara för förbindelsen eller skyldigheten i enlighet med sina vägenheter, dock inte med ett större belopp än vad som motsvarar den nytta denne har av åtgärden.

Om en fastighet har övergått till en ny ägare är denne ansvarig för de förbindelser och skyldigheter som har uppkommit för den föregående ägaren till följd av väghållningen, dock inte för sådana avgifter som den föregående ägaren har försummat att betala.

46 §
Vägdelägares rätt att kräva betalning av betalningsskyldig

En vägdelägare som betalat det som en annan betalningsskyldig vägdelägare är ansvarig för att betala, har rätt att utkräva betalning av den betalningsskyldige.

Om en fastighets nya ägare med stöd av 45 § har tvingats betala vägavgift som den föregående ägaren försummat eller göra en betalning för fullgörande av i 44 § avsedd tidigare förbindelse eller skyldighet som föranletts av anläggning av vägen eller av att någon betalningsskyldigs andel inte kunnat drivas in, har den nya ägaren rätt att utkräva betalningen av den föregående ägaren.

Krav som gäller betalningar som avses i denna paragraf handläggs vid tingsrätten.

47 §
Lagstadgad panträtt och säkerhet för betalning av vägavgift

En fastighet utgör pant för vägdelägarens avgifter enligt denna lag och räntorna på dem enligt vad som föreskrivs i 20 kap. i jordabalken (540/1995).

Den ersättningsskyldiges fastighet utgör pant för de kostnader som avses i 43 § 1 mom. och i 23 och 26 § enligt vad som föreskrivs i 20 kap. i jordabalken.

Om en vägdelägare inte äger en sådan fastighet ur vilken vägavgift kan tas ut med förmånsrätt, kan vägdelägarna besluta att vägdelägaren i fråga ska ställa säkerhet för betalningen av den del av skulden eller av någon annan skyldighet som motsvarar vägdelägarens andel av ansvaret, eller att vägdelägaren i förskott ska betala sin andel av skulden eller uppfylla någon annan skyldighet. Ett belopp som betalats i förskott får inte användas eller utmätas för annat ändamål än för att uppfylla skyldigheten i fråga.

5 kap.
Förvaltning av enskild väg

48 §
Förvaltning av enskild väg

Förvaltningen av en eller flera enskilda vägar sköts av ett väglag som svarar för väghållningen eller, om ett sådant inte har bildats, av vägdelägarna i enlighet med vad de sinsemellan kommer överens om.

Vägdelägarna får även, om de så önskar, bemyndiga någon annan att sköta väghållningen av den enskilda vägen.

49 §
Bildande av väglag

Ett väglag bildas vid förrättning av enskild väg eller vid väglagets konstituerande stämma, till vilken den enskilda vägens alla vägdelägare har blivit kallade av en av vägdelägarna i enlighet med det kallelseförfarande som föreskrivs i 61 §. Ett väglag kan även bildas genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg.

Vid förrättning av enskild väg ska det bestämmas att ett av vägdelägarna bestående väglag bildas för skötseln av vägärenden, om det ska anses vara behövligt på grund av antalet vägdelägare eller en ändamålsenlig skötsel av väghållningen eller av någon annan orsak. Ett gemensamt väglag för en ny, ännu inte anlagd väg och en befintlig väg kan inte bestämmas bli bildat, om två tredjedelar av de närvarande delägarna i den befintliga vägen motsätter sig detta.

När ett väglag bildas ska väglaget besluta om huruvida väglagets verkställande organ ska vara en syssloman eller en bestyrelse och i enlighet med det beslutet välja syssloman och en ställföreträdare för denne eller medlemmar och behövliga ersättare till bestyrelsen samt fatta beslut om väglagets namn och om antagande av stadgar för väglaget. Vad som i denna lag föreskrivs om sysslomannen eller medlemmarna i bestyrelsen tillämpas även på sysslomannens ställföreträdare och på ersättarna i bestyrelsen.

Väglaget uppstår genom en anteckning om bildandet i fastighetsdatasystemet.

50 §
Uppgifter om enskild väg

Väglagets verkställande organ ska se till att det i registret över enskilda vägar som avses i 89 § finns i den paragrafen avsedda uppdaterade uppgifter om väglaget och att det i det nationella informationssystemet för väg- och gatunätet finns uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar enligt 56 § 3 mom. 9 punkten och om förbud eller begränsning av användning av väg enligt 29 § 1 mom.

Om ett väglag inte har bildats ska vägdelägarna gemensamt se till att det i det nationella informationssystemet för väg- och gatunätet finns uppdaterade uppgifter om en enskild vägs viktbegränsningar enligt 56 § 3 mom. 9 punkten och om förbud eller begränsning av användning av väg enligt 29 § 1 mom.

Vägdelägarna ska ge väglaget de uppgifter om sig själva och sin väganvändning som behövs för väglagets förvaltning och väghållningen. En vägdelägare ska särskilt se till att anmäla sina adressuppgifter och ändringar i dem. Om ett väglag inte har bildats har vägdelägarna rätt att få de uppgifter om varandra som behövs för att ordna den gemensamma väghållningen.

51 §
Väglagets stadgar

Väglaget kan upprätta stadgar om sin förvaltning och övriga verksamhet. I väglagets stadgar ska åtminstone väglagets namn, hemort och organ anges. Stadgarna får avvika från bestämmelserna i denna lag, om det är särskilt tillåtet. I andra frågor som ska bestämmas i väglagets stadgar ska det som föreskrivs i denna lag iakttas.

Om väglagets stadgar avviker från bestämmelserna i denna lag, krävs det att väglaget antar stadgarna enhälligt. I annat fall räcker ett majoritetsbeslut.

Väglagets stadgar får inte kränka de rättigheter vägdelägare har enligt denna lag eller likabehandlingen av vägdelägarna. Alla vägdelägare har rätt att på begäran få en kopia av väglagets stadgar av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande.

Vägdelägare har rätt att begära att stadgarna ska behandlas och granskas av väglagsstämman.

Stadgarna träder i kraft genom en anteckning om godkännande av stadgarna i fastighetsdatasystemet.

52 §
Väglagets behörighet

Väglaget får ingå förbindelser som är behövliga med tanke på väghållningen, skaffa lös egendom, fatta beslut om placering på vägområdet i marken av sådana ledningar och mindre anordningar som ansluter till dem och som betjänar en fastighet eller samhället samt kära och svara för sina förpliktelser. Väglaget får även skaffa, köpa eller erbjuda väglagets medlemmar andra tjänster som bestäms i väglagets stadgar.

53 §
Val av syssloman eller bestyrelse för väglaget

Väglaget utser syssloman eller medlemmarna av bestyrelsen för väglaget för högst fyra år i sänder. Till bestyrelsen ska tre till fem ordinarie medlemmar utses, om inget annat bestäms i stadgarna. Om de ordinarie medlemmarna är tre, ska minst en ersättare utses. För sysslomannen kan en ställföreträdare utses. De som utses för ovannämnda uppgifter ska ge sitt samtycke. De behöver inte vara vägdelägare.

Sysslomannen och medlemmarna av bestyrelsen samt de som granskar redovisningen, om granskare har utsetts, har rätt till skäligt, vid väglagets stämma bestämt arvode för sitt uppdrag samt till ersättning för kostnader som uppdraget orsakar dem.

54 §
Bestyrelsens konstituering och anmälan till Lantmäteriverket

Bestyrelsen utser bland sina ordinarie medlemmar en ordförande och en vice ordförande, om väglaget inte har utsett dem.

Bestyrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden och är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och hälften av de ordinarie ledamöterna personligen är närvarande eller representerade av ersättare.

Som bestyrelsens beslut gäller den åsikt som majoriteten understöder. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Bestyrelsen ska konstituera sig direkt efter valet. Bestyrelsen och sysslomannen ska till Lantmäteriverket göra anmälan om bildandet av väglaget med de uppgifter som avses i 89 § samt anmäla ändringar som gäller väglaget och dess verkställande organ.

55 §
Sysslomannens och bestyrelsens ansvar och jäv

Sysslomannen och bestyrelsen ska med omsorg sköta väglagets angelägenheter. Om de vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakat väglaget skada, är de skyldiga att ersätta denna, om inte den åtgärd av vilken skadan föranletts godkänts vid granskningen av räkenskaperna eller annars blivit godkänd.

Väglagets stämma kan befria sysslomannen, en medlem av bestyrelsen eller en granskare av redovisningen från uppdraget före mandattidens utgång.

Sysslomannen eller en medlem i bestyrelsen får inte delta i behandlingen eller avgörandet av en fråga om ett ekonomiskt betydande avtal mellan sig och väglaget eller något annat betydande ärende där hans eller hennes enskilda intressen kan stå i strid med väglagets intresse.

56 §
Sysslomannens och bestyrelsens uppgifter

Sysslomannen eller bestyrelsen sörjer för väghållningen av väglagets vägar och för väglagets förvaltning samt för att dessa ordnas på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med de instruktioner väglaget gett. Sysslomannen eller bestyrelsen svarar även för att skötseln av och tillsynen över väglagets finanser är ordnade på behörigt sätt.

Väglagets namn tecknas av sysslomannen eller, om en bestyrelse har tillsatts, av bestyrelsens ordförande eller två av bestyrelsens medlemmar tillsammans, eller på ett i stadgarna angivet sätt. Inför domstol eller hos andra myndigheter företräds väglaget av sysslomannen eller dennes ställföreträdare eller av en medlem av bestyrelsen eller dennes ersättare.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag har sysslomannen och bestyrelsen särskilt i uppgift att

1) föra bok över väglagets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder samt för granskning avge redovisning för föregående räkenskapsperiod vid väglagsstämman,

2) utarbeta förslag till väglagets budget för följande räkenskapsperiod samt framlägga det för fastställelse vid väglagsstämman,

3) för fastställelse vid väglagsstämman utarbeta förslag till vägenhetsberäkning för bestämmande av vägenheter eller ändring av deras fördelning,

4) för fastställelse vid väglagsstämman utarbeta ett i 41 § avsett förslag till debiteringslängd och till grunder för bruksavgifterna samt vid behov till bruksavgifter, ändring och nytt bestämmande av dem,

5) fastställa bruksavgiften i enlighet med de bestämda grunderna och transporten i fråga,

6) sköta uttaget av väg- och bruksavgifter,

7) sammankalla väglagets årsstämma och vid behov extra stämma,

8) tills vidare eller för viss tid förbjuda eller begränsa trafik på väg eller vägdel om det på grund av tjällossning, överraskande väderleksförhållanden eller någon annan motsvarande orsak behövs för att förebygga vägskador eller för att trafiksäkerheten kräver det,

9) fastställa största tillåtna belastning för bro, färja eller annan vägdel om det finns skäl till det samt se till att uppgiften förs in i det nationella informationssystemet för väg- och gatunätet,

10) vid behov på villkor som sysslomannen eller bestyrelsen fastställt meddela tillstånd att tillfälligt enligt 28 § 4 mom. använda väg eller överskrida den tillåtna belastningen för bro, färja eller annan vägdel eller till annan särskild transport som kan skada vägen,

11) vid behov bereda ett förslag till stadgar för väglaget eller till ändring av dem för väglagsstämman,

12) föra protokoll över sina möten och de beslut som fattats vid dem, samt

13) sammankalla väglagets stämma för att avgöra ett rättelseyrkande eller själva avgöra ett rättelseyrkande över sina beslut.

57 §
Delgivning till väglag

Väglaget anses ha fått del av en stämning, ett myndighetspåbud eller någon annan delgivning när de i laga ordning har delgetts den sysslоman eller en sådan medlem av bestyrelsen som framgår av fastighetsdatasystemet. Om informationen har delgetts en person som enligt fastighetsdatasystemet är sysslоman eller medlem av bestyrelsen, ska delgivningen anses giltig även om personen i fråga inte längre sköter uppdraget.

58 §
Väglagets stämma

Vägdelägarna beslutar om väghållningen och andra angelägenheter som gäller väglaget vid väglagets stämma.

Väglagets stämma kan även hållas i en elektronisk verksamhetsmiljö om det beslutas vid väglagets stämma eller bestäms i väglagets stadgar.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska väglagets stämma särskilt fatta beslut om

1) fastställande av en budget för följande eller innevarande räkenskapsperiod och när väglagets räkenskapsperiod ska börja och sluta,

2) granskning och godkännande av redovisningen för föregående räkenskapsperiod eller förordnande av två personer att på förhand och efteråt granska redovisningen och lämna stämman en redogörelse för granskningens resultat,

3) beviljande av ansvarsfrihet för sysslomannen eller bestyrelsen,

4) val av väglagets sysslоman eller bestyrelse och befrielse av sysslomannen eller bestyrelsen från uppdraget,

5) fastställande av vägenhetsberäkningen,

6) fastställande av debiteringslängden för vägavgifter och bestämmande av grunderna för bruksavgiften samt vid behov om fastställande av bruksavgifter,

7) upptagande av penninglån,

8) sökande av rågång som avses i 103 § 2 mom. i fastighetsbildningslagen, när detta behövs för väghållningen,

9) utfärdande av anvisningar om väghållningen till sysslomannen eller bestyrelsen,

10) beviljande av tillstånd för regelbunden användning av vägen för andra än vägdelägare,

11) upplåtande av vägrätt till befintlig väg eller upphävande av vägrätt som upplåtits av väglaget,

12) väglagets stadgar,

13) bemyndigande av en utomstående aktör att sköta vägförvaltningen och väghållningen,

14) initiativ som vägdelägarna tagit i fråga om väghållningen.

59 §
Beslutsfattande i väglag

Vid väglagets stämma utövar vägdelägarna sin rösträtt enligt antalet vägenheter. Röstetalet för någon av vägdelägarna får dock inte överstiga trettio procent av det sammanlagda antalet vägenheter för de delägare som är företrädda vid stämman. Väglagets stämma ska först fatta beslut om röstandelar.

Vid omröstning avgörs alla ärenden med enkel majoritet med undantag för beslut som avses i 51 § 2 mom. och 68 §. Vid lika röstetal gäller som beslut den åsikt som stämmans ordförande har omfattat.

Vägdelägare har rätt att bemyndiga annan att utöva sin talan och rösträtt vid väglagets stämma.

60 §
Tidpunkt för väglagets stämma

Väglaget ska hålla årsstämma varje år och vid behov andra stämmor. Beslut om tidpunkten för väglagets stämma kan fattas vid väglagets stämma eller anges i stadgarna. Väglagsstämma ska därtill hållas om minst en fjärdedel av vägdelägarna kräver att en stämma hålls.

Med avvikelse från 1 mom. kan vägdelägarna vid väglagets stämma besluta eller i stadgarna ange att

väglaget inte ska sammanträda till årsstämma varje år. En stämma som motsvarar årsstämman ska dock hållas åtminstone vart fjärde år och på den ska tillämpas vad som föreskrivs om årsstämma.

61 §
Sammankallande av väglagets stämma

Väglagsstämman sammankallas av sysslomannen eller bestyrelsen eller av någon annan i väglagets stadgar angiven aktör. En skriftlig kallelse till stämma ska sändas till varje vägdelägare vars postadress är känd för väglaget eller som har meddelat väglaget en e-postadress eller någon annan datakommunikationsförbindelse för sändande av kallelsen. I väglagets stadgar kan det även bestämmas om andra kompletterande sätt att informera om tidpunkten för väglagets stämma. Kallelsen ska tillställas vägdelägarna tidigast två månader och senast två veckor före stämman. I väglagets stadgar kan den kortare tidsfristen förlängas och den längre förkortas.

I kallelsen till en årsstämma ska förslaget till debiteringslängd nämnas, likaså sådana ärenden av betydelse för väghållningen som ska avgöras vid stämman. Väglagets stadgar ska sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen. I kallelsen till en extra stämma ska de ärenden nämnas som avgörs vid stämman. Förslaget till debiteringslängd ska under minst två veckor före stämman hållas framlagt för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats eller sändas till vägdelägarna som bilaga till kallelsen.

Vägdelägarna ska ges möjlighet att bekanta sig med de protokoll som efter den senaste årsstämman upprättats över de möten väglagets organ hållit och de beslut organen fattat. Protokollen ska under minst två veckor före stämman hållas framlagda för vägdelägarna på en i kallelsen angiven plats.

Om sysslomannen eller bestyrelsen eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör underlåter att sammankalla årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, kan stämman på ansökan av en vägdelägare hållas under ledning av en förrättningsingenjör i samband med förrättning av enskild väg, eller så kan den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen på ansökan av en vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller bestyrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma på det sätt som föreskrivs i 1 mom.
Vad som i 1–3 mom. föreskrivs om vägdelägare gäller även andra sakägare vars ärenden behandlas på väglagets stämma.

62 §
Protokoll över väglagets stämma

Stämmans ordförande eller någon annan i väglagets stadgar angiven aktör ska se till att ett protokoll upprättas över stämmans beslut. Protokollet ska undertecknas av stämmans ordförande samt justeras av minst två personer som stämman har valt för detta ändamål eller godkännas av stämman. Protokollet jämte bilagor ska senast fjorton dagar efter stämmans slut hållas framlagda för vägdelägarna.

Alla vägdelägare och andra som de ärenden som behandlats vid stämman gäller har rätt att av sysslomannen eller bestyrelsens ordförande på begäran få ett utdrag ur eller en styrkt kopia av protokollet.

63 §
Ändringar i väglaget

Beslut om sammanslagning av två eller flera väglag, delning av väglag och upplösning av väglag fattas vid förrättning av enskild väg eller genom beslut av väglagen i fråga. Sammanslagning av väglag samt delning och upplösning av ett väglag kan även ske genom beslut av fastighetsregisterföraren, om det inte av särskilda skäl finns behov av att behandla ärendet vid en förrättning av enskild väg. Beslut om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg kan fattas vid en förrättning av enskild väg eller genom avtal mellan väglaget och vägdelägarna i den vägdel som ska anslutas.

Sammanslagning och delning kan genomföras genom väglagens egna beslut, om det väglag som ska delas eller alla de väglag som ska slås samman har godkänt sammanslagningen eller delningen samt det framtida väglagets indelning i vägenheter vid sin egen stämma. Om väglaget har bildats med stöd av 49 § 2 mom., ska väglaget underrätta fastighetsregisterföraren om upplösning av väglaget och samtidigt lämna in den sista vägenhetsberäkningen.

När en landsväg dras in ska det i första hand utredas om det finns möjlighet att ansluta den enskilda väg som bildas som ett resultat av indragningen till ett redan befintligt väglag.

En förutsättning för de ändringar som avses i 1 och 2 mom. är att ändringen behövs för att väg-

hållningen ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt och att den inte medför betydande olägenhet för någon fastighet. Sysslomannen eller bestyrelsen ska göra en anmälan till fastighetsdatasystemet om sådana ändringar som avses i 1–3 mom. Ändringen träder i kraft genom en anteckning om den i fastighetsdatasystemet.

64 §
Rättelse av väglagets, sysslomannens eller bestyrelsens beslut

En vägdelägare eller någon annan sakägare vars rätt är föremål för ett beslut som fattats av väglagets stämma eller den konstituerande stämman eller av sysslomannen eller bestyrelsen får hos väglagets stämma yrka på rättelse av beslutet på den grunden att beslutet inte tillkommit i laga ordning eller strider mot lag eller väglagets stadgar eller kränker hans eller hennes rättigheter.

Rättelseyrkande ska framställas inom trettio dagar från det att beslutet fattades. Väglagets syssloman eller bestyrelse ska inom trettio dagar från det att rättelseyrkandet framställdes sammankalla väglagsstämman för att behandla rättelseyrkandet. Sysslomannen eller bestyrelsen har även rätt att inom samma tid avgöra ett yrkande på rättelse av ett beslut som denna själv har fattat.

Bestämmelser om väckande av talan mot väglaget finns i 65 § 3 mom.

65 §
Klander av väglagets beslut

En vägdelägare eller annan sakägare har rätt att klandra ett beslut av väglagsstämman eller den konstituerande stämman genom talan mot väglaget, om

1) procedurbestämmelserna i denna lag eller i väglagets stadgar inte har iakttagits vid behandlingen av ett ärende,

2) beslutet strider mot denna lag eller väglagets stadgar,

3) beslutet kränker hans eller hennes rättigheter eller vägdelägarnas likställighet.

Genom en dom med anledning av en klandertalan kan ett beslut förklaras ogiltigt eller ändras på yrkande av käranden. Beslutet kan ändras endast om det kan konstateras vilket innehåll det borde ha haft.

Klandertalan mot väglaget ska väckas vid den tingsrätt som fungerar som jorddomstol inom tre månader från det att beslutet fattades. Behörig tingsrätt är den tingsrätt som är jorddomstol inom vars domkrets den aktuella vägen är belägen. Om vägen är belägen inom två eller flera jorddomstolskretsar avgörs ärendet av den tingsrätt som är jorddomstol inom vars domkrets största delen av den väg som ärendet gäller är belägen.

Om beslutet gäller en sådan sakägares rätt som inte är vägdelägare och som inte varit närvarande vid den stämma där beslutet fattades, har sakägaren rätt att väcka klandertalan inom tre månader från den dag då han eller hon bevisligen fick del av beslutet. Om det med anledning av beslutet har framställts ett i 64 § avsett rättelseyrkande, har vägdelägare och andra sakägare dock rätt att väcka talan mot väglaget vid tingsrätten inom 30 dagar från delfåendet av det beslut som meddelats med anledning av rättelseyrkandet.

66 §
Skattefrihet för väglag

Väglag är befriade från skatt till staten, kommunen och församlingen för inkomst och förmögenhet som tillkommit dem med stöd av denna lag.

67 §
Väglagets skulder och upplösning av väglaget

När en borgenär av väglaget har krävt betalning av en till betalning förfallen skuld och väglaget inte har tillgångar att betala skulden, ska sysslomannen eller bestyrelsen utan dröjsmål vidta åtgärder för debitering och indrivning av de vägavgifter som ska tas ut hos vägdelägarna för att betala skulden.

När den väg som väglaget förvaltar dras in, förfaller väglagets skulder till betalning. Väglaget betraktas som upplöst när dess skulder blivit betalade. Om väglagets tillgångar överstiger dess skulder ska överskottet, om inte något annat följer av rättsförhållandena mellan vägdelägarna, fördelas i enlighet med de vägenheter som gällde vid beslutet om indragning av vägen. Före utdelningen av överskottet ska den del av stats- och kommunalbidraget för det år då vä-

gen dras in, till den del det inte har använts för väghållningen, återbetalas inom tre månader från det att beslutet om indragning av vägen har vunnit laga kraft.

68 §
Bemyndigande av utomstående aktör

Väglagets stämma kan enhälligt besluta eller, om ett väglag inte har bildats, delägarna sinsemellan komma överens om att bemyndiga en annan aktör eller sammanslutning att ta hand om förvaltningen och väghållningen av den enskilda vägen för högst fyra år åt gången. Bemyndigandet genomförs genom ett avtal mellan vägdelägarna och den aktör som bemyndigas.

Ett fortsatt bemyndigande av en utomstående aktör eller sammanslutning ska ske genom ett enhälligt beslut vid väglagets stämma eller, om ett väglag inte har bildats, genom ett avtal mellan vägdelägarna. Om inget beslut om fortsatt bemyndigande fattas inom den tid som nämns i 1 mom., anses bemyndigandet ha upphört att gälla.

En utomstående aktör utövar med stöd av bemyndigandet den beslutanderätt som väglaget eller vägdelägarna har enligt denna lag, om inget annat avtalas. Den utomstående aktören är då ansvarig för vägen på samma sätt som väglaget eller vägdelägarna hade varit ansvariga för den.

Genom förordning av statsrådet får vid behov närmare bestämmelser utfärdas om förfarandet för bemyndigande av en annan aktör att sköta väghållningen.

69 §
Vägdelägare som inte bildar väglag

Om vägdelägarna inte bildar ett väglag, är en av vägdelägarna vidtagen åtgärd som berör väghållningen som sådan bindande för en vägdelägare endast om den har avtalats skriftligt. För ett avtal eller en förbindelse som gäller en väg ansvarar inför avtalsparten endast de vägdelägare som ingått avtalet eller förbindelsen.

Om det mellan vägdelägare förekommer meningsskiljaktighet beträffande en vägdelägares skyldighet att delta i kostnaderna för åtgärder som en annan vägdelägare har vidtagit i fråga om vägen utan att delägarna avtalat om saken, ska det vid förrättning av enskild väg avgöras om den nytta som åtgärden medfört kommit delägaren i fråga till godo och vid behov, om ett yrkande har framställts inom tre år från det att åtgärden genomfördes, förplikta den delägaren att ersätta en skälig del av kostnaderna, dock högst så mycket som motsvarar den nytta han eller hon fått.

Vägdelägare har rätt att ansöka om förrättning av enskild väg, där det kan fastställas att ett väglag ska bildas under de förutsättningar som föreskrivs i 49 § 2 mom.

70 §
Kära och svara utan väglag

Vägdelägare som inte bildar ett väglag kärar och svarar gemensamt i vägärenden.

En vägdelägare får dock ensam föra talan till alla delägares förmån. Rätten kan då förordna att övriga delägare som är kända, eller åtminstone de av dem som saken särskilt berör, ska instämmas för att höras i saken. Den delägare som ensam fört talan har rätt att av de övriga delägarna erhålla deras andel av kostnaderna, om det som vunnits genom rättegången räcker till för detta, eller om de övriga delägarnas deltagande i kostnaderna annars prövas skäligt.

Om vägdelägarna är flera tillämpas på stämning av vägdelägare som inte bildat ett väglag vad som föreskrivs i 11 kap. 11 § i rättegångsbalken. Domstolen kan dock vid handläggningen av ärendet förordna käranden att instämma en sådan vägdelägare som inte separat fått del av stämningen för att höras av rätten.

6 kap.
Förrättning av enskild väg

71 §
Förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg får följande ärenden behandlas och avgöras:

1) bildande, ändring och upphävande av vägrätt och andra rättigheter som avses i 2 kap.,

2) omfattningen av vägområden samt upplagsplatser, områden för bilplats och områden för båtplats,

3) meddelande av i 9 § avsedda begränsningar

av vägrätter och andra rättigheter samt ändring av dessa begränsningar,

4) inrättande av skydds- och frisiktsområden,

5) utfärdande av i 5 § 4 mom. avsedda byggінskränkningar,

6) bestämmande av i 20 § 1 mom. avsedda tidsfrister samt upprättande av i 20 § 2 mom. avsedda kostnadsförslag och planer,

7) meddelande av i 22 § avsedd rätt att flytta anordningar, anläggningar eller byggnader,

8) beviljande av tillstånd till i 28 § avsedd tillståndspliktig väganvändning,

9) beviljande av rätt för fastighetsägaren att enligt 29 § placera ut en avstängningsanordning,

10) meddelande av i 31 § avsedd temporär rätt att använda annans område som väg,

11) meddelande av i 32 § avsedd temporär rätt att färdas,

12) beslutande om fördelning av väghållningsskyldigheten och fastställande av vägenheter och ändringar i fördelningen av dem,

13) beslutande om i 37 och 38 § avsedd grundavgift,

14) bildande, sammanslagning, delning och upplösning av väglag,

15) i 69 § 2 mom. avsedda meningsskiljaktigheter mellan vägdelägare som inte bildat väglag,

16) ersättningar enligt denna lag, om parterna inte har kommit överens om dem,

17) oklarheter i fråga om en befintlig vägs läge och bredd och huruvida någon har vägrätt eller motsvarande nyttjanderätt enligt någon annan lag,

18) oklarheter i fråga om huruvida en väg har anlagts i enlighet med den bildade vägrätten eller om vägen är av den standard som krävs för dess ändamål; om så inte är fallet kan det vid förrättning av enskild väg bestämmas att vägen ska förbättras till den standard som ändamålet kräver, samt

19) andra ärenden som enligt denna lag ska avgöras vid förrättning av enskild väg samt andra ärenden som ska avgöras enligt denna lag, om inte något annat föreskrivs.

Ett ärende som ska avgöras vid förrättning av enskild väg kan även avgöras vid en annan sådan fastighetsförrättning som avses i fastighetsbildningslagen, om det är ändamålsenligt. I samband med en förrättning av enskild väg kan utan särskilt förordnande en fastighetsbestämning verkställas, när åtgärden behövs för bestämning av vägområdet eller för vidtagande av någon annan åtgärd som avses i denna lag.

För förrättning av enskild väg svarar Lantmäteriverket och på detaljplaneområde den myndighet som i enlighet med 5 § i fastighetsregisterlagen (392/1985) är fastighetsregisterförare på området i fråga.

Ett i 1 mom. avsett ärende kan behandlas och avgöras vid förrättning av enskild väg oberoende av om det tidigare har fattats beslut i ärendet i fråga vid väglagets stämma.

72 §
Annan åtgärd vid förrättning av enskild väg

Vid förrättning av enskild väg kan även andra ärenden i fråga om vägen avgöras än de som förrättningen har inletts för att avgöra, om de ska avgöras vid förrättning av enskild väg.

I samband med förrättning av enskild väg kan även beslut fattas om att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg eller att avskilja den samt om sammanslagning av två eller flera väglag och om delning eller upplösning av väglag samt om bildande av vägrättigheter även till annan väg än den som förrättningsförordandet avser, om vägarna ansluter sig till varandra och ett sådant utvidgande av förrättningen behövs.

73 §
Ansökan om förrättning av enskild väg

Ansökan om förrättning av enskild väg görs skriftligen hos Lantmäteriverket. Om en förrättning av enskild väg i sin helhet gäller ett detaljplaneområde för vilket kommunen för fastighetsregister i enlighet med 5 § i fastighetsregisterlagen, ska ansökan göras hos kommunens fastighetsregisterförare.

Ansökan om förrättning av enskild väg kan göras av vägdelägare, ägare och delägare till en fastighet eller annan registerenhet, delägare i ett gemensamt område, en näringsidkare som avses i 6 § eller annan i den paragrafen avsedd aktör, det väglag vars väg ärendet gäller, samt kommunen, den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen eller staten. Ansökan om förrättning av enskild väg för att utreda en vägs läge och bredd samt de rättigheter som gäller för vägen kan även göras av en innehavare av särskilda rättigheter som hänför sig till fastigheten. Lantmäteriverket eller en annan fastighetsregisterförare kan inleda en förrättning av enskild väg utan ansökan i sådana fall som avses i 283 § i fastighetsbildningslagen.

Av ansökan ska framgå

1) vilken åtgärd som söks och vid behov grunden för ansökan,

2) vilka fastigheter eller vilket område förrättningen är avsedd att gälla,

3) den sökandes namn och adress,

4) andra sakägare som den sökande känner till,

5) väglagets syssloman eller minst en ordinarie medlem av bestyrelsen om ansökan gäller en väg vars delägare bildar ett väglag, och

6) sökandens samt dennes lagliga företrädares eller ombuds telefonnummer och den adress och e-postadress till vilken meddelanden om förrättningen ska sändas.

74 §
Kommuns och myndighets partsställning

När det är fråga om anläggning av ny väg eller flyttning av en befintlig väg är kommunen sakägare.

När en väg leder in på ett landsvägs-, järnvägs- eller kanalområde är den myndighet som svarar för trafikledshållningen sakägare.

När en väg dras i närheten av ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller något annat område med särskilda naturvärden är den myndighet som avses i 6 § 2 mom. i naturvårdslagen sakägare. Den myndighet som bevakar ett allmänt intresse är sakägare också i andra förrättningar som inverkar på det intresse den bevakar.

75 §
Ägobyte och överföring av område vid förrättning av enskild väg

I samband med förrättning av enskild väg kan förrättningsmännen utan särskilt förordnande verkställa ägobyte eller överföring av område, om detta krävs för anläggning av väg, indragning av väg, upphävande av vägrätt eller någon annan ändring av vägrätten, om den som sökt förrättning av enskild väg eller ägaren till området i fråga så yrkar, eller om det är viktigt att verkställa ägobytet eller överföringen av områden för att åstadkomma en ändamålsenlig fastighetsindelning och det inte medför betydande olägenhet för någon.

Förutsättningar för ägobyte enligt 1 mom. är att man genom det

1) kan undvika att sådan olägenhet uppstår som skulle förhindra arrangemang för ordnande av vägförbindelse,

2) avsevärt minskar de kostnader eller ersättningar som ordnandet av vägförbindelsen annars skulle medföra, eller

3) avsevärt minskar den olägenhet som ordnandet av vägförbindelsen skulle medföra för ett ändamålsenligt nyttjande av fastigheten eller en del av den.

Om ett ägobyte inte kan företas på lämpligt sätt, kan i stället för ägobyte under de förutsättningar som anges i 2 mom. eller om ägarna av fastigheterna i fråga avtalar om saken ett område av ringa värde överföras från en fastighet till en annan mot full ersättning i pengar.

Vid ägobyte och överföring av områden bedöms det område som överförs från en fastighet till en annan separat ur den överlåtande fastighetens och ur den mottagande fastighetens synvinkel.

Om dessa värden avviker från varandra ska den av sakägarna som drar nytta av åtgärden åläggas att ersätta skillnaden.

På ägobyte och överföring av ett område tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i fastighetsbildningslagen.

76 §
Lokal förrättning av enskild väg

På ett område där vägrätterna är oklara eller inom vilket det på grund av ändrade trafikförhållanden är behövligt att anlägga eller dra in vägar eller reglera vägrätterna på något annat sätt, kan en förrättning av enskild väg verkställas för att ändamålsenliga vägförbindelser ska kunna ordnas och vägrätterna fås att motsvara de ändrade förhållandena (lokal förrättning av enskild väg). Det område som är föremål för en lokal förrättning av enskild väg ska avgränsas tillräckligt noggrant genom ett separat beslut i början av förrättningen.

Ansökan om lokal förrättning av enskild väg får göras av kommunen, väglaget eller en fastighetsägare. Om ett ordnande av vägförbindelserna enligt 1 mom. är behövligt för att minska den lokala trafiken på en landsväg eller för att slopa eller minska antalet plankorsningar mellan väg och järnväg, får lokal förrättning av enskild väg sökas även av väghållaren för landsvägen eller av banhållaren. Ansökan om lokal förrättning av enskild väg görs hos Lantmäteriverket som meddelar förrättningsförordnandet och sköter om verkställandet av förrättningen även i fall där förrättningen helt och hållet gäller ett detaljplaneområde. Om ett allmänt intresse kräver det, kan Lantmäteriverket meddela förordnande för verkställande av lokal förrättning av enskild väg även på eget initiativ.

De befintliga vägar som finns inom det område som berörs av en lokal förrättning av enskild väg och som på grund av vägregleringen blir obehövliga kan dras in utan att det utreds vilka fastigheter som har rätt till dem, om det inte finns särskilda skäl för annat slags förfarande. Om vägrätt fastställs vid lokal förrättning av enskild väg till befintlig plats utan att förutsättningarna för dess bildande undersöks, ska en utredning av förändringen i omständigheterna dock vid en eventuell senare förrättning av överföring av vägrätt göras med utgångspunkt i den tidpunkt då den ursprungliga vägrätten, som motsvarar den vägrätt som ska överföras, bildades.

77 §
Överenskommelse som grund för förrättning av enskild väg

Om sakägarna har kommit överens om frågor som gäller vägrätten eller väghållningen, genomförs förrättningen av enskild väg i enlighet med överenskommelsen, om den inte kränker någons rätt eller är orimlig för någon sakägare.

Om det uppdagas att överenskommelsen står i strid med bestämmelserna i 4 § eller kommer att belasta en fastighet avsevärt mera än bestämmelserna i denna lag tillåter, får överenskommelsen inte till dessa delar användas som grund för förrättning av enskild väg.

78 §
Uppgifter som ska antecknas i protokollet

I protokoll eller annan expedition för förrättning av enskild väg ska utöver det som föreskrivs i fastighetsbildningslagen antecknas de uppgifter som avses i 89 § 3 mom. för att behövliga anteckningar ska kunna göras i registret över enskilda vägar.

79 §
Kostnader för förrättning av enskild väg

Kostnaderna för en förrättning av enskild väg ska betalas av sökanden. Om flera vägdelägare deltar i vägförrättningen, kan förrättningskostnaderna påföras delägarna enligt vägenheterna eller, om denna fördelningsgrund inte skäligen kan tillämpas på någon vägdelägare, efter vad som prövas vara skäligt. En sakägare som inte är vägdelägare kan, om detta med hänsyn till sakens natur prövas skäligt, påföras kostnaderna eller en del av dem, varvid de övriga betalningsskyldigas andelar i motsvarande mån minskas.

Om ett väglag har bildats, får det belopp av ovan i 1 mom. avsedda kostnader som vägdelägarna ska betala tas ut hos väglaget.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas även på lokal förrättning av enskild väg, ägobyte eller överföring av område som genomförs vid förrättning av enskild väg samt när ett ärende som gäller en enskild väg behandlas i samband med annan fastighetsförrättning. Om en lokal förrättning av enskild väg blivit anhängig på ansökan och den helt eller delvis föranletts av ett allmänt intresse, kan förrättningskostnaderna eller en del av dem betalas av statens medel. Beslut om saken fattas av förrättningsmännen.

På förrättningskostnaderna tillämpas i övrigt 16 kap. i fastighetsbildningslagen.

80 §
Registrering av förrättning av enskild väg

På registrering av förrättning av enskild väg tillämpas 192 § i fastighetsbildningslagen.

Om ändring har sökts i ett avgörande som fattats vid en lokal förrättning av enskild väg, kan anteckning trots ändringssökandet göras i fastighetsregistret i fråga om de fastigheter som ändringssökandet inte gäller. Också i fråga om de fastigheter som ändringssökandet gäller kan den lokala förrättningen av enskild väg antecknas i fastighetsregistret, om sökandet av ändring inte påverkar fastställandet av vägrätten eller registeranteckningarna. Den registeransvarige ska i dessa fall hos jorddomstolen anhålla om tillstånd för registrering. Ärendet avgörs av jorddomstolens ordförande.

81 §
Sökande av ändring i beslut som getts vid förrättning av enskild väg

Medan förrättningen av enskild väg pågår får ändring sökas i ett avgörande som gäller rätten att som sakägare delta i förrättningen av enskild väg, förkastande av en jävsanmärkning eller avbrytande av förrättningen. Medan förrättningen av enskild väg pågår får ändring sökas särskilt även i ett avgörande som gäller vägens placering eller vilka som är vägdelägare, om förrättningsingenjören anser det vara ändamålsenligt att tillåta sökande av ändring under pågående förrättning.

På sökande av ändring i avgörande som fattats vid förrättning av enskild väg tillämpas i övrigt fastighetsbildningslagen.

82 §
Annan lagstiftning om förrättning av enskild väg

Genom förordning av statsrådet får vid behov närmare bestämmelser utfärdas om förfarandet vid förrättning av enskild väg.

Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på förrättning av enskild väg vad som i fastighetsbildningslagen föreskrivs om fastighetsförrättning.

Vid förrättning av enskild väg och när andra myndighetsbeslut fattas ska dessutom iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen, vattenlagen, lagen om fornminnen, 10 kap. i skogslagen samt miljöskyddslagen.

7 kap.
Understöd

83 §
Statsunderstöd

Staten kan årligen inom ramen för anslaget för ändamålet i fråga i statsbudgeten bevilja understöd till väglag för rådgivning och vägledning och för produktion av material och tjänster till stöd för dessa samt för underhållet av en enskild väg, förutsatt att det har bildats ett väglag för att sköta de ärenden som gäller vägen. En förutsättning är dessutom att uppgifterna om väglaget och den enskilda vägen i registret över enskilda vägar och i informationssystemet för väg- och gatunätet är uppdaterade, i enlighet med vad som förutsätts i 50 §.

Beslut om beviljande och indragning av statsunderstöd fattas av den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen inom vars verksamhetsområde vägen eller största delen av vägen finns.

Närmare bestämmelser om fördelning av anslaget för statsunderstöd får vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

84 §
Understöd från kommunen

Kommunen beslutar om de bidrag som av dess medel beviljas för väghållning av enskilda vägar, om villkoren för bidragen och om tillsynen över användningen av bidragen samt beslutar om att kommunen helt eller delvis ska åta sig anläggningen eller underhållet av en väg. Förutsättningen för beviljande av bidrag för väghållningen är att det har bildats ett väglag för att sköta de ärenden som gäller vägen och att uppgifterna om väglaget och den enskilda vägen i registret över enskilda vägar och i informationssystemet för väg- och gatunätet är uppdaterade i enlighet med vad som förutsätts i 50 §.

85 §
Tillåtande av trafik på väg som får understöd

Om staten eller kommunen med stöd av denna eller någon annan lag understöder väglaget eller vägdelägarna gemensamt vid underhållet av en väg, får användningen av vägen för annan

trafik än sådan som gagnar vägdelägarna inte förbjudas eller vägen stängas av under den period som understödet avser. Detsamma gäller en väg för vars underhåll kommunen svarar på sin bekostnad. Uttag av avgift med stöd av 28 § för användning av vägen kan förbjudas i beslutet om understöd för underhåll av vägen.

Om annan trafik än sådan som gagnar vägdelägarna orsakar fastighetens eller registerenhetens ägare eller trafiksäkerheten avsevärd olägenhet, kan med kommunens samtycke trafik som gagnar andra än vägdelägarna förbjudas eller begränsas på en väg för vars underhåll det beviljas understöd eller en sådan väg stängas av. Innan kommunen ger sitt samtycke ska den begära utlåtande av den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen.

Om staten eller kommunen med stöd av denna eller någon annan lag understöder väglaget eller vägdelägarna gemensamt vid anläggningen av en väg, eller vägen har anlagts helt eller delvis med kommunens medel, ska vad som i denna paragraf föreskrivs om användning av vägen för annan verksamhet eller trafik än sådan som gagnar vägdelägarna iakttas i tio år efter det att den sista bidragsposten har lyfts eller kommunen har avslutat sitt vägarbete.

86 §
Förbud mot betalning av skuld med understöd

Understöd som beviljats av statens eller kommunens medel får inte utmätas för betalning av skuld.

87 §
Tillämpning av statsunderstödslagen

På de statsunderstöd som avses i detta kapitel tillämpas i övrigt statsunderstödslagen (688/2001).

88 §
Ändringssökande

Ändring i beslut som gäller statsunderstöd som delas ut av den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Behörig förvaltningsdomstol är den inom vars domkrets den enskilda vägen finns.

Närings-, trafik- och miljöcentralen får söka ändring i ett i 85 § 2 mom. avsett beslut om samtycke av kommunen.

8 kap.
Särskilda bestämmelser

89 §
Registret över enskilda vägar

Lantmäteriverket för ett register över de enskilda vägar för vilka det har bildats ett väglag för att sköta vägärenden (registret över enskilda vägar). Registret över enskilda vägar är en del av det fastighetsdatasystem som avses i 3 § i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002). Lantmäteriverket för register också över enskilda vägar som finns på detaljplaneområde.

Ändamålet med registret över enskilda vägar är att

1) möjliggöra inskrivning av vägrätter och andra nyttjanderätter som avser fastigheter och vilka inrättats till förmån för delägarna i ett väglag för att kunna styrka rättigheterna och för att kunna trygga utomståendes intressen,

2) främja handläggningen av förrättningar av enskild väg, fastighetsförrättningar och andra ärenden som gäller enskilda vägar enligt denna lag,

3) främja utvecklingen av informationssystemen,

4) säkerställa att uppgifter om väglags vägrätter och andra nyttjanderätter finns tillgängliga för beredning, genomförande och tillsyn av rättshandlingar och projekt som gäller fastigheter och enskilda vägar som förvaltas av väglag liksom även för domstolarnas och myndigheternas verksamhet.

I registret över enskilda vägar införs

1) väglagets namn, nummer, den kommun inom vilken vägen löper och vägens sträckning,

2) sysslomannens eller bestyrelseordförandens namn, personbeteckning och kontaktuppgifter samt ändringar i dessa uppgifter,

3) väglagets stadgar, om väglaget har fastställt sådana åt sig,

4) en rätt som avses i 8 § och den fastighet som belastas av den samt uppgift om huruvida vägdelägarna har rätten gemensamt eller om den innehas av någon av dem,

5) en vägs eller vägdels anslutning till eller avskiljande från väglagets väg samt sammanslagning av två eller flera väglag eller delning eller upplösning av ett väglag,

6) indragning eller upphörande av väglagets väg eller en del av vägen.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på sekretess för och utlämnande av personuppgifter lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt på annan behandling av personuppgifter personuppgiftslagen (523/1999). Bestämmelser om hur uppgifter lämnas ut ur fastighetsdatasystemet finns i 6 § i lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster.

De uppgifter som ska föras in i registret över enskilda vägar bevaras permanent, om inte något annat föreskrivs genom lag. Om uppgifterna i registret har ändrats, ska bevarandet och användbarheten av de tidigare uppgifterna säkerställas genom separat arkivering eller på något annat sätt som datatekniken möjliggör.

Genom förordning av statsrådet får vid behov närmare bestämmelser utfärdas om registret över enskilda vägar och om förfarandet för att i registret föra in uppgifter enligt 3 mom.

90 §
Ny prövning av ett ärende till följd av väsentligt förändrade förhållanden

Om förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslut fattats eller avtal ingåtts om vägrätt eller annan rättighet i anslutning till vägen eller om fördelningen av väghållningsskyldigheten, har en sakägare rätt att begära ny prövning av ärendet i enlighet med denna lag.

91 §
Omedelbar verkställighet av beslut

Ett beslut som har fattats vid förrättning av enskild väg eller väglagsstämma med stöd av denna lag får verkställas även om det har överklagats, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. Jorddomstolen är då beslutför även med dess ordförande ensam.

Ett beslut som har fattats vid förrättning av enskild väg eller väglagsstämma får dock inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft när det är fråga om huruvida sådan rättighet som avses i 4, 8 eller 22 § ska beviljas. Inte heller ett beslut som avses i 63 § eller beslut om indragning av väg eller upphävande av de rättigheter som avses i 8 § får verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Om en avgift avlyfts eller sänks till följd av ändringssökande, ska det överbetalda beloppet återbäras och på det betalas sex procents årlig ränta som räknas från betalningsdagen till dagen för återbäring.

92 §
Säkerhet i samband med omedelbart verkställande

Vid verkställandet av ett beslut innan det har vunnit laga kraft ska den som ansökt om verkställighet ställa säkerhet för ersättandet av den skada som kan orsakas sakägare om det till grund för verkställigheten liggande beslutet ändras med anledning av besvär. På ställande av säkerhet tillämpas vad som föreskrivs om saken i utsökningsbalken (705/2007).

93 §
Betalning av ersättning i ett för allt innan åtgärd vidtas

Om en i denna lag avsedd åtgärd föranleder ersättning i ett för allt för skada eller men, får åtgärden inte vidtas utan fastighetsägares samtycke innan ersättningen betalats eller, om ersättningen inte fastställts med laga kraft, innan säkerhet för betalning av ersättningen jämte ränta blivit ställd.

9 kap.
Ikraftträdande

94 §
Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Genom denna lag upphävs lagen om enskilda vägar (358/1962), nedan den upphävda lagen.

95 §
Övergångsbestämmelser som gäller anhängiga ärenden

På behandlingen av ärenden som vid denna lags ikraftträdande är anhängiga i sådana vägnämnder som avses i den upphävda lagen tillämpas

de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Vägnämnderna dras in den 31 december 2019. Behandlingen av ärenden som är anhängiga vid vägnämnderna den dagen övergår till den myndighet som är behörig enligt denna lag och på behandlingen tillämpas denna lag.

96 §
Övergångsbestämmelser som gäller ändringssökande

Ändring i ett beslut som har fattats före denna lags ikraftträdande söks enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Vid sökande av ändring i beslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om en domstol upphäver ett beslut som har fattats före lagens ikraftträdande och återförvisar ärendet att i sin helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras enligt denna lag.

97 §
Andra övergångsbestämmelser

Vägområdet till en befintlig väg, sådant det var vid ikraftträdandet av denna lag, motsvarar vägens vägområde enligt denna lag.

Bestämmelserna om väglag i denna lag tillämpas också på väglag som bildats före ikraftträdandet av denna lag.

Vad som i 14 § föreskrivs om rättigheter som grundar sig på avtal gäller även avtal som avses i 21 § i den upphävda lagen och på dem grundade rättigheter.

Om väghållningen före ikraftträdandet av denna lag har ordnats enligt en i 32 § i den upphävda lagen avsedd vägdelning, ska den senast den 31 december 2020 ordnas så som föreskrivs i denna lag.

På vägar som i enlighet med 105–107 § i den upphävda lagen betraktats som enskilda vägar tillämpas denna lag.

En grind, bom eller annan avspärrning som fastighetsägaren före denna lags ikraftträdande har placerat ut i enlighet med den upphävda lagen får finnas kvar till utgången av 2020. Om fastighetsägaren även efter detta vill ha kvar avspärrningen, ska vad som föreskrivs i 29 § 3 mom. iakttas.

Vad som i 85 § 3 mom. föreskrivs om tillåtande av trafik på väg som får understöd tillämpas även på en väg vars väghållning har fått understöd på det sätt som avses i 96 § 2 mom. i den upphävda lagen.

Författarens tack (gällande den finska originalutgåvan Yksityisteiden hallinto, Tiekunta ja tieosakas 2019)

Jag vill ta tillfället i akt och tacka Vägföreningen i Finland för långvarigt samarbete både kring denna bok och andra publikationer som behandlar enskilda vägar. Tack till Nina Raitanen för nya fräscha synpunkter och en skarp blick. Tack till alla experter inom såväl stats- som kommunalförvaltning, vilka på sätt eller annat har deltagit i arbetet. Tack till alla vägdisponenter som har kommenterat ämnet både nu och tidigare. Tack till Tuija Eskolin för bokens behagliga utseende.

Avslutningsvis vill jag rikta ett särskilt tack till Jaakko Rahja, som jag under en lång tid har fått samarbeta med kring utveckling av de enskilda vägarnas ärenden. Tillsammans har vi otaliga gånger dryftat och finslipat texterna också till denna bok.

Esko Hämäläinen

Egna anteckningar

Egna anteckningar

ISBN 978-952-68132-6-4 (hft)
ISBN 978-952-68132-7-1 (PDF)

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS
CENTRALFÖRBUND SLC R.F.

Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
09 5860 460
info@slc.fi
slc.fi